

So. faber de Misa
evangelica

ta
a. f
imp
ati

an
ha
e

30631

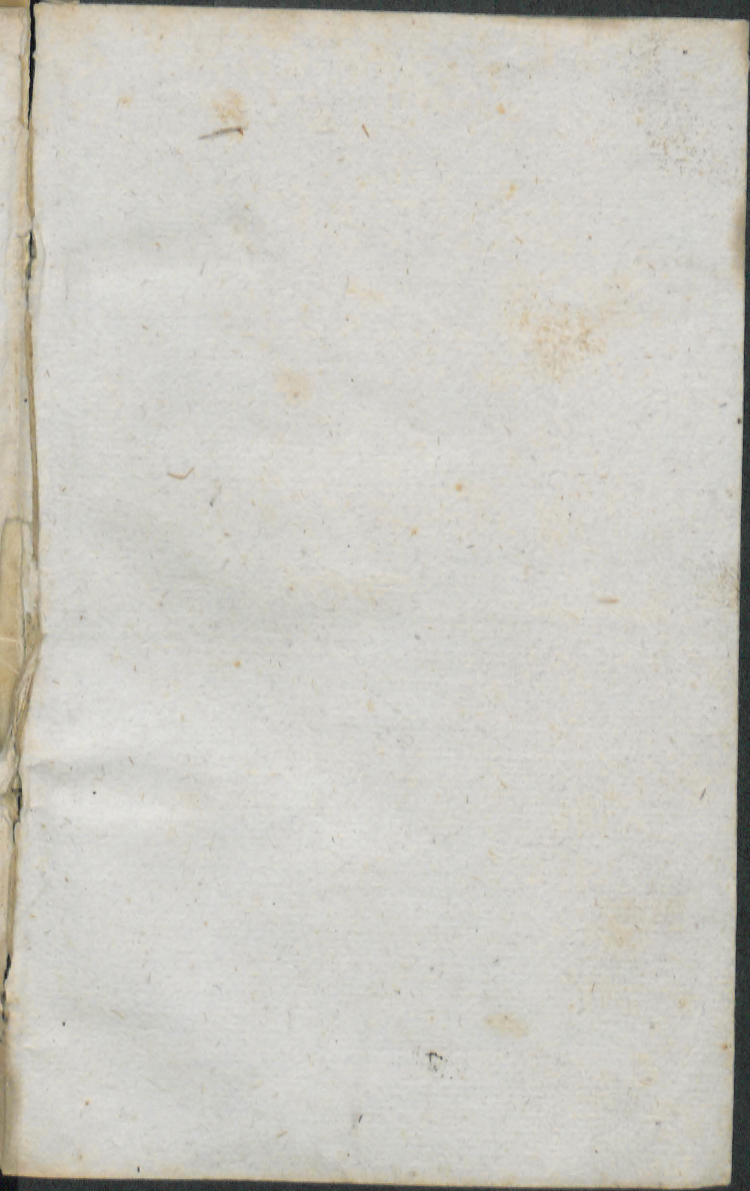

Handwritten text on the leftmost label, partially obscured by a larger, torn piece of paper. The visible text includes "12031" and "12031".

Handwritten text on the middle label, which is torn and partially obscured. The visible text includes "12031" and "12031".

12031

DE MISSA

EVANGELICA, ET DE
VERITATE CORPORIS ET
Sanguinis Christi in Eucharistiæ

Sacramento, itemq; aliis non-
nullis scitu non vtilibus

tantum, sed & neces-
sariis, Libri V.

De 631

Sacrę scripturę & celeberrimorum Patrum
sententijs refertissimi, editi Germanicę à

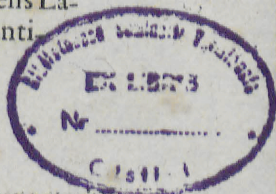
D. Ioanne Fabri Hailbrunę. Doctore

Theologo, iidemq; iam recens La-

tinę conuersi per F. Laurenti-

um Surium Carthu-

sianum.

Actorum Cap. 5.

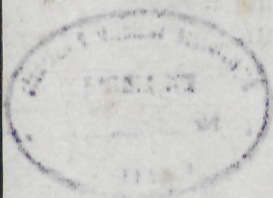
Si ex Deo est consilium hoc aut opus, non poteritis
dissoluere, ne fortę & Deo repugnare uideamini.

COLONIAE

Apud Maternum Cholinum,

Anno M. D. LVI.

*Pro loco wartem. ad fr. Bernar-
ga D. D. Stan. Crima. Cano.
Warmen.*

REVEREN DISSIMO IN CHRISTO

PATRI, EIDEMQUE CLARISS. PRIN
cipi ac Domino, D. Adolpho. Colonien. Archiepiscopo,
Sacri Romani Imperij per Italiam Archicancellario,
Principi Electori, Vuestphalie & Angariae
Duci, Apostolicæq; sedis Legato nato,
&c. Domino suo modis omnibus colen
dis. F. Laurentius Surius Car
thusianus, S. P. D.

PRæfens hoc. seculum fanè
quàm turbulentum ac cala
mitosum, Antistes cele
berrime, ac Princeps illustrissime,
nefandarū hæresum, prophanorū
dogmatum, sacrilegarum opinio
num, prodigiosorumque menda
ciorum, ab extremis Inferorum
sedibus in nostrum orbem dæmo
num studio, & leuissimorū homi
nū opera inuectorum, vsq; adeò fe
rax est & fœcūdum, vt nemo rectè

EPISTOLA DEDIC.

animo constitutus, & qui possit re-
 rum præsentium miserandam per-
 turbationem iusto perpẽdere iudi-
 cio, in dubiũ reuocare, aut pro in-
 certo habere queat, grauissima nos
 laborare ira præpotẽtis Dei, vt qui
 nullo atrociori, vt ita dicã, supplicii
 genere in hominũ maleficia & effrẽ
 natã peccandi libidinẽ animaduer-
 tere solitus sit, q̃ cum veritatis suę lu-
 ce priuatos, in inextricabiles finit er-
 rores labi, cuiusmodi iam (proh do-
 lor) videmus ac indies experimur
 in amplissimo ac florẽtissimo quõ-
 dã Germaniæ regno passim alios
 ex aliis feri & existere, ita vt eorũ ar-
 chitecti & fabricatores inter sese
 certare videantur, ecquis impietate
 aliis possit euadere superior. Et pro-
 ficiũt illi certẽ in peius, obtinentq;
 hẽresum suarũ propẽsissimos asse-
 clas,

AD ELECT. COLON.

clas, nec paucos quidē, sed grādi numero (vt est stultorū semper infinitus numerus) non solum ex infima mobilis vulgi facie, quos posset utcūq; excusare imperitia ac ignorantia, verum etiam ex eorum grege ac ordine, q se doctos & dici & haberi volunt. Ita fit, vt longè lateq; execranda propagentur dogmata, & innumeros corripit portentosarum heresum exitiale virus, quod semel imis haustum visceribus, in omnes mox animi recessus, cācri in morē, sese diffundit: nec ullū ferè quāmuīs præsenti antidoto, quāmuīs efficacī certoq; remedio, aditū patere finit, quo curari ac profligari queat: immò verò actutū etiā in aliorū conatur pectora irrepere, ac inficere quoscūq; possit. Nec aduertunt homines, vtpote propria excæcati ma-

EPISTOLA DEDIC.

litia, dū suo pte vitio pudēdaq; leuitate in errores pellici ac pertrahi se sinūt, in horrēdas & plusq̃ Cymmerias tenebras, in maxima vitę ac salutis discrimina sese demergi ac cōiici, atq; in id vsq; amētix ac impietatis deuolui, qua nulla sit detestabili or. Quid em̃ tam fœdū ac execrabile, q̃ hereseos aspergi labe, ac in hæreticorū prophanum trāsire contuberniū? Neq; verò semel lethifera melliti toxici hausta potiōe, cū sint mētis inopes, suos sibi patiunt̃ indicari errores: neq; moderatè aut placidè ferre norunt, si quis ad Catholicę vnitatis & Christianę cōspirationis studiū eos reuocare instituat: sed quēadmodum q̃ mare nauigāt, ferūtur Sirenarū cātu, suauis illo qui dē sed nimis exitiali, nisi aures diligenter obstruāt, vt Vlyssē olim suis
aiunt

AD ELECT. COLON.

aiūt fecisse fociis, primū sopore gra-
ui corripī, subinde demergi, atq; ad
extremum à feris illis beluis deuorari: ita & isti blandissimis recētium
Epicureorū, qui se dogmatistas Euā-
gelicos, si inferis placet, iactitant, le-
nociniis, pulcherrimisq; promissio-
nibus illecti & imbuti, mox exeūt
è potestate lethargico correpti mor-
bo, recteq; monētiū spretis cōsiliis
in immanē mergūtur hereseos vo-
raginem, sicq; demū lupis illis tarta-
reis in hominū cedes auidissimis ce-
dūt in escā, semper illis ludibrio fu-
turi, quorū ministris & præconi-
bus aures præbere malūt, q̃ Catholi-
cæ Christi Ecclesiæ, quæ colūna est
& firmamentū veritatis. Cui⁹ nimi-
rū institutor & gubernator Spiritus
sanctus, spirit⁹ veritatis & pacis, per
scripta diuina, quorum ipse author

EPISTOLA DEDIC.

est, copiosissimè ac saluberrimè fideles omnes per hoc magnū, vastū, procellosum seculi huius mare nauigantes hortatur & instituit, à dæmonū & perfidorum hominū, præconum Antichristi fallaciis & imposturis, quantumuis prima fronte suauibus, verisimilibus, rationi consentaneis (non enim fallerent, nisi honesta tectæ essent specie) summoperè sibi caueāt, eorū consortia deuitēt, illis nec aue dicere, nec cibū cum illis fumere velint: quādoquidē sermo eorum vt cancer serpat, & prorsus euerfi ac proprio sint iudicio condemnati, atq; ceu membra putrida ab Christi corpore præcisi. Qua in re si morē sancto gererent Spiritui, nec aures accommodarēt vnquā, sed penitus præcluderent noua fucataq; dogmata ferentibus,

atq;

AD ELECT. CÒLON.

atq; terminos à patribus præfixos
 transgredientibus, illæsi proculdu-
 biò & à periculis inde certò nascenti-
 bus immunes abirent, haud secus
 q̃ Vlysis focii, obstructis auribus,
 mortíferas Sirenũ cantioẽs salui ac
 tuti euasisse legunt. At miseri post-
 habitis sanctissimi Spiritus tam cre-
 bris tamq; fidis adhortationibus ac
 præmonitionibus, à veritate auer-
 tunt auditũ, & ad mendacia & fabu-
 las conuertũtur, atq; ad sua deside-
 deria, prurientes auribus, magistros
 sibi coaceruant: Pseudodoctores li-
 bertatem infœlicibus pollicentes,
 cum sint ipsi serui corruptiõis, arre-
 ctis auribus auscultant, eorũ fami-
 liari consuetudine libẽter vtuntur,
 libros illorum quauis peste pesti-
 lentiores studiose ac auidè lectitāt,
 sicq; nullo negotio, in stultissimas

EPISTOLA DEDIC.

ac detestādas pertrahuntur opinio-
 nes. Et iure quidē: nanq; vltro sedu-
 ci & perire volunt, dū nefarios dog-
 matistas, scriptaq; & colloquia, con-
 cionesq; eorum, quæ etiam benè
 firmis aliquam facilè scabiem affri-
 care queant, fugere ac execrationi
 habere nolunt. Aiūt se probare de-
 bere omnia, nec statuere de aliorū
 dictis & scriptis posse, nisi ea probè
 cognita explorataq; habeant: quasi
 verò quicq̃ possit Christianis esse
 perniciosius. Ipse tamē Apostolus
 Timotheo perfectō ac absoluto di-
 scipulo hæreticorum consuetudi-
 ne & familiaritate interdicit, quòd
 sermo eorū vt cācer serpat, & isti in
 vitia & errores propēsi animis infir-
 mi, nimisq; temerarii illorum ser-
 mones & rationes omnes nosse vo-
 lūt: digni profectò vel hoc solo no-
 mine

AD ELECT. COLON.

mine, qui pereant in periculo, in
quod dedita opera sese coniiciunt.
Et quid tamen hinc lucri reportât?
Nihil profectò aliud, q̃ quòd ea sibi
persuaderi sinunt, quæ humana
mens, in qua vel scintilla Christia-
næ religionis resideat, absq; horro-
re & terrore nec cogitare possit,
quæ ipsum etiã aërẽ commaculët,
nec ullis vnq̃ digniùs, q̃ voracissi-
mis gehênæ flâmis expiâda sint. Ex
corũ genere illud vel imprimis est,
vt cætera prætermittã, quòd præstã-
tissimũ Altaris sacramentũ, quo ni-
hil augustius, nihil diuinius, nihil
admirabilius, nihil salubrius huma-
no generi Dei benignitate collatũ
est, quo immẽsum erga nos amorẽ
ac beneuolentiã suam testari voluit
author & instaurator salutis nostræ
CHRISTVS IESVS, quoq; è me
dio

EPISTOLA DEDIC.

dio sublato, Ecclesia Catholica nul-
 la possit ratione consistere ac perdura-
 re, simul etiā sacrosanctū MISSAE
 officium, in quo præcellsum hoc
 cōficitur sacramentū, penitus hor-
 rori habent & execrationi, docti vi-
 delicet à Magistris suis, qui plusq̃
 satanici furoris æstro perciti, tā hor-
 rendis, infandis, inauditis idem ip-
 sum venerabile Sacramētum Mis-
 samq̃; Euangelicā cōuitiis proscin-
 dunt, insectantur contumeliis, affi-
 ciunt iniuriis, vt hac sola causa dig-
 nus sit totus hic orbis terrarum, in
 quo tā immanis potuit existere im-
 pietas, qui sulphureis inferorū ig-
 nibus concremetur: quod etiā eue-
 niret proculdubiò, nisi incompre-
 hensibilis optimi Creatoris patien-
 tia ac misericordia propter electos
 suos nobis parcere, suasq̃ neutiq̃
 alio-

AD ELECT. COLON.

alioqui ferendas iniurias dissimulare mallet, q̃ pro iuris sui equitate & rigore vlcisci. Et tamen qui harum sese blasphemiarũ authores gloriãtur, etiam Ecclesiasticę reformationis & pacis atq; concordie studiosi videri volunt, cũ sacramentũ vnitatis & pacis, sine quo certissimũ Ecclesię excidium impẽdere necesse sit, penitus auferre ac abrogare moliantur. O homines impuros. Sentient, sentient illi nimirum, vbi maledicos & blasphemos spirit⁹ suos exhalare compellentur, quid coxerint, quid machinati fuerint, quam fementem fecerint. Interim patiens est Deus, sed non semper intra silentiũ sese continebit. Veniet ille dies, quãdo iuxta Esaię vaticiniũ vociferabitur & clamabit, super inimicos suos cõfortabitur, sicut parturiens
loque

EPISTOLA DEDICAT.

loquetur:quādo dissipabit & absor-
 bebit simul, desertos faciet montes
 & colles, nēpe tumidos & elatos, in-
 flatos sensu carnis suę, animales, spi-
 ritū nō habētes, q̄ sacrilego ore in i-
 psum petulāter incurrūt, qui tantū
 nō dicere videntur factis & reip̄sa,
 Quis noster Dñs est? Et quis nō ex
 animo erubescat, firma illa quondā
 & cōstātissima Germanorū pectora
 vsq; adeò effœminari, corrūpi, deli-
 rare potuisse, vt toti⁹ Christiani or-
 bis antiquiss. peruulgatissima, ac cō-
 sonātissima neglecta & reiecta per-
 suasiōe, vanissimis & leuissimis ho-
 mūcionib⁹ fidē cōmodare nō dubi-
 tarint: perinde quasi aut nulli⁹ aut
 exigui momēti res sit, ab Christi cor-
 pore & Ecclesiastica vnitate ad secta-
 rios & schismaticos deficere, neq;
 maxima exactissimaq; deliberatiōe
 vten-

AD ELECT. COLON.

vtēdū sit, priusq̃ eiufmodi qcq̃ amplectaris, quod à semel recepta toto orbe sanctissima religiōe planè discordet, & nec sibi ipsi quidē cōstet? O rem indignā, & q̃ clarissimo Germanorū nomini ac existimationi sempiternā ignominie notā inuulerit. Atq; vtinā vel serò sapiāt Phryges: vtinā vel nūc tandē nimis malè experti acerbos prauorū dogmatū & pugnātiū opinionū fructus, leuitatis ac incōstātie suæ ipsos pudeat, redeātq; ad meliorē mentē, atq; suę oliuæ, vnde propter perfidiā ceu rami inutiles præcisi sunt, denuò inferant. Data certè hæctenus opera est viris eruditiōe ac pietate haud vulgari præditi, id vt possit illis quandoque cōtingere. Habet Deus humanæ salutis sitiētissimus hodieq; seruos suos, quibus ceu gratiæ suæ
ido-

EPISTOLA DEDICAT.

idoneis instrumētis vtatur ad redu-
cendos miseros. Neq; ambigendū,
quin eorum opera plurimi ab erro-
ribus & extracti sint & extrahātur:
& facilè possent reuocari omnes,
si clarissimis ac irrefragabilib⁹ scri-
pturæ diuinæ & spectatissimorum
Patrū, quos Augustinus Ecclesiæ
lumina haud iniuria appellat, testi-
moniis auscultare vellēt, cuiusmo-
di certè, vt interim alios Catholicæ
fidei nunquàm satis pro dignitate
laudandos nostrorum temporum
assertores & vindices prætereā, plu-
rima atq; grauissima collegit atque
congeßit in libros quinq; præcla-
rè ac eruditè cōscriptos, & de Missa
Euangelica, &c. inscriptos, Reuerē-
dus Pater D. Ioannes Fabri, Theo-
logicæ facultatis Doctor, & apud
Augustam Vindelicorum maioris
edis

AD ELECT. COLON.

ædis concionator insignis, Germanorū suorū salutis ac vtilitati, pro eo atq; decet, cōsulere cupiens. Quos ego libros impensè rogatus & penè compulsus ab honesto mihiq; de meliori nota iam pridem cōmendato huius Agrippinensis vrbis ciue ac bibliopola M. Materno Cholino, ex Germanicis Latinos feci, vt possint etiam exteris nationibus v-
sui esse. Præbebam quidē initiò me nō nihil difficilem, quòd monasti-
cæ occupationes vix patiantur, aliis nos rebus animum applicare, nisi quis robusto sit corpore & indefatigabili cerebro, quæ ego mihi naturæ dona tribuere non ausim: sed vicit me tum vtilitas publica, tū precibus importunis is, quem dixi, Bibliopola amicus meus, vt est erga nostrā religionem syncerus & candi-

*† dus,

EPISTOLA DEDICAT.

dus, eiusq; promouendæ percupidus, tuæq; Celsitud. addictissimus. Hanc ipsam verò meâ qualemcûq; operam T.C. Pontifex reuerendissime nuncupatam volui, tum ob cōstātissimum erga Catholicam fidē zelum illius, & præclarissimum Eucharistiæ Sacramentum, Missæque venerandum officium haud mediocrem animi deuotionem ac pietatem, tum ob insignem omnibusq; peruulgatam humanitatem, mihi quidem vel hoc vno satis comperitam, quòd nō ita pridem, cū esset in hac vrbe, nostrūque Cœnobium adiisset, etiam me priuatim in cellula mea inuisere nō est dedignata. Liberet quidē pluribus hīc T. Cels. laudibus immorari, sed quia agnosco ingenii mei tenuitatem ac scribēdi imperitiā, aliis magis exercitatis,
&

AD ELECT. COLON.

& ad eam obeundam prouinciam
instructioribus, atq; digniorib⁹ eas
partes relinquo. Id vnum obnixè
precor, C.T. Cœnobium nostrum
& me suum cliētulum solita beni-
gnitate ac beneuolentia prosequi
velit, nosq; sibi semper habere com-
mēdatos. Christus IESVS C.T.
cum vniuersis ditionibus ac subdi-
tis suis seruet, ac tueatur in annos
plurimos. Datū in Carthusia no-
stra Agrippinensi, Calend.

Februarii. Anno ab

orbe redempto

M.D.LVI.

SERENISSI MO EIDEMQVE LON GE POTENTISSIMO PRINCI

pi ac Domino, D. Ferdinando, Romano-
rum, Hungarię, ac Boëmię, &c. Re
gi, Archiduci Austrię, &c. Cle
mentissimo Domino
suo S.D.

Vàmuis Romanorum serenissi-
me idemq; potentissime Rex, ali-
quàm multi viri eruditione præ-
stātes antehāc summo studio, nec
absq; fideiū vtilitate & fructu de Missa sacro
sancta scripta quædā in lucem ediderūt, at ta-
men neutiquàm mihi committendum puta-
ui, quin & ipse pro piorum consolatiōe ac le-
uamento hæc meas de Missæ officio lucu-
brationes atque conciones, Christiano per-
motus zelo, omnibus lectitandas communi-
carem: maximè quando apud plerosq; contu-
maces Missæ contemptio non solum nihil re-
mittitur, sed etiam quotidianis augeſcit in-
crementis: simplicesq; Catholicę fidei cultor-
es dogmate erroribus implicito facilimè ac
nullo negotio intricare sese, ac persuaderi si-
bi sinunt, Missam ceu rem abominabilē pror
fus

AD REGEM ROMA.

sus explodendā ac detestandā esse. Quibus ni
 mirū tā immani tentatiōe, ac periculo laborā
 tibus, vt aliquid ferrē subsidij, quo animis cō
 firmati, intra Catholicę concionis arcā in suā
 ipforum sempiternā salutem, fortiter sese cō
 tineant, operam hanc haud ingratis suscepi,
 inprimis quidem in præpotētis Dei laudem
 ac gloriam, deinde in Regiæ maiestatis tuæ
 decus & honorē, deniq; in Christianæ Reip.
 prosperitatē ac emendationē. Enimuerō Ca
 tholicæ veritatis præcones siue concionato
 res, ex Dei mādato in Domini agone vel cer
 tamine constituti sunt, vt eos, qui pro Chri
 stiana pietate configunt, ad perstandum viri
 liter animent, confirment & adhortentur, ne
 quandoque audiant, quod apud Ezechielem
 quibusdam dicitur: Non ascendistis ex ad
 uerso, neq; opposuistis murum pro domo Is
 raël, vt staretis in prælio in die Domini: præ
 fertim cum hiscē extremis turbulentissimis
 que temporibus grādis eorum numerus sit,
 qui neruos suos omnes intendant, funemq;
 omnem moueant, vt contentiosis atq; pugnā
 tibus dogmatibus sacrosanctum Missę offi
 cium planē aboleant ac euertant. In quo nos
 sub panis viniq; specie ministerio ac functio
 ne legitima sacerdotum, virtute omnipoten
 tis verbi dei, Christum præsentē habemus,

Ezech. 15.

EPISTOLA DEDIC.

eundē cœlesti Patri in nostri cōciliationem
 proponim⁹ & sacrificam⁹, atq; ad extremū ex
 illius præscripto diuinæ in nobis gratiæ aug
 mentādē causa eū sumim⁹ & māducamus: me
 mores interī immēsæ charitatis illius, quā in
 sua lōgē acerbissima atq; sanctissima perpes
 sione in nos declarauit, laudes illi ex animo
 gratesq; agētes hoc peragēdo sacrificio, sub
 missisq; animis obnixē precantes, vt per hęc
 tremēda viuificaq; mysteria, q̄ in Missa tractā
 tur, gratiæ & charitatis suę in sempiternā salu
 tē nostrā & consolationē participes nos red
 dat. Atq; vt piē Catholiceq; christiani tū ex
 scriptis diuinis, tū patrū sanctissimorū testi
 moniis de Missa certò instituant, visum est o
 pus p̄sens in quinq; libros distribuere. In I.
 agit de missę substantia, vel qd Missa sit, de veri
 tate quoq; corporis & sanguinis chrī sub pa
 nis ac vini specie. In II. de sacrosanctę missę sa
 crificio, quod octo solidis catholicisq; firma
 mētis, ex diuinis literis petitis, deinde celeberrimorū
 ecclesię doctorū sentētiis astruim⁹ ac
 tuemur. In III. de cōmuniōe, ea speciatim q̄ fit
 sub altera dūtaxat specie. In IIII. de ceremo
 niis in Missa v̄sitatis, vbi simul etiā agit de as
 seruādo in egrotorū subsidiū Dñici corporis
 sacramēto, atq; de honorifica & laudabili eiuf
 dē sacramēti in celeberrima illius solēnitate
 depor-

AD REGEM ROM.

deportatiōe ac mōstratione, &c. In V. eodēq;
 postremo, argumenta quēdā adferūtur ac di-
 luūtur, quæ Misoliturgi aduersum hoc lōgē
 cellissimū sacramētū obiiicere nō dubitāt. E-
 quidem ea spe ducor, fore vt pios quosq; no-
 stræ religiōis professores sana isthæc, & syn-
 cera Catholicaq; institutio, tū ad retinēdam
 cōstantiā, tū ad cauēda peregrina & Antichri-
 stica dogmata, ne iis à Catholica veritate ab-
 ducātur, promoueat & extimulet. Iā em̄ toti
 id orbi nimisquā manifestū est, quā acri-
 ter & importunē verbis & scriptis qdā effice-
 re nitātur, vt piis quibusq; Missa prorsus hor-
 rori & abominationi sit, q̄ cuncta eorū studia
 & cogitatiōes eò intēte sint, vt sacrosanctę li-
 turgiæ officiū infestissimē oppugnēt ac euer-
 tāt: perciti proculdubiō sanguinarii cacode-
 mōis inexpiabili odio nos persecuētis, cōsi-
 lio & instinctu. Nouit nanq; hostis ille versi-
 pellis, si quidē Missæ sacrificiū abrogari con-
 tingat, simul etiā & legē, & sacerdotiū abro-
 gatū iri. At verò lege & sacerdotio destitutis
 nobis, quò tandē externū illud iugeq; & quo-
 tidianū iuxta ordinē Melchizedec sacrificiū
 relegabitur? Si nulli existant sacerdotes, quo
 pacto per altaris sacramentum longē dignis-
 simū vnica illius in cruce litatæ hostiæ par-
 ticipes effici queamus? Quī tandem verum

EPISTOLA DEDIC.

esse poterit, quod apud Ioannem 6. cap. Christus ait, vt quidam ea verba interpretatur, Ni si manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, si sectarijs externum sacerdotium abolere permissum erit? Nanq; sacramentum hoc confici non potest, præterquàm ab sacerdote ritè ac ordine instituto, Christi auctoritate & iussu id conficiète. Deniq; quis vsquàm locus erit reliquus sacramentali absolutioni, si nulli vsquàm sint sacerdotes, quibus solis facta potestas est, absolutiõem eam sanè quàm consolatoriam pœnitenti peccatori ritè impendendi? Pernitiosa profectò eiusmodi Sacramentorum, ac eorum, qui ea dispensant siue administrant, contemptio ac nihilipensio, apud exterarum nationes ludibrio vt simus effecit, cùm antehac gloriâ & prædicatione illæ nos extulerint, idque nostræ pietatis, religionis, obedientiæ, erga maiorum leges & instituta obseruantie, ac Christianæ cõcordiæ & vnitatis ergò: à qua plerique hac tempestate horrendum in modum deficientes, extra Ecclesiam prorsus explodunt & rejiciunt sacramentum Confirmationis, sacramentalis pœnitentiæ & Confessionis, Ordinis, Extremæ vnctionis, &c. Alij paruulorum baptisma derident, alij sacrosanctum corporis

AD REGEM ROM.

ris & sanguinis dominici sacramentum cōi-
tiji proscindunt, alij ex Ecclesia Christianas
omnes Ceremonias, recepta ab omnibus insti-
tuta, honestos atq; compositos mores & ge-
stus, Canones vt vocant pœnitentiales extur-
bârunt. inde verò immanis quædam petulan-
tia, proteruia, contumacia, animorum dissen-
sio ac discrepantia extitit, adeò vt Christiane
Reip. Magistratus nūquàm maioribus in pe-
riculis, curis & angoribus, quod quidem ad
proteruos præfractosq; subditos attinet,
versati sint, atq; hac tempestate, qua nouum
in orbem dogma irrepsit. Sanè ex nobis illi
fuère, in germana illa nostra vnicaq; & Ca-
tholica approbata ac peruetusta fide educati
sunt, at hostis ferus & cruentus à nobis illos
abstraxit, effecitq; vt veteres sarcire sectas,
nouas comminisci & fabricare nō desinât. id
quod hucusq; inclyta ac percelebris Germa-
nia nostra non absque grauissimis animæ ac
corporis detrimentis pessimè experta est. Ac
meritò quidem ea causa Catholicè Christia-
ni seriò adhortâdi sunt, vt in antiqua, appro-
bata, vnica Catholicaq; fide, legitima succe-
ssione in nos propagata, constanter perseue-
rent, & in captiuitatē redactō intellectu, quæ
Ecclesia apud omnes vbiq; nationes summa
consensione semper credidit ac persuasa ha-
buit

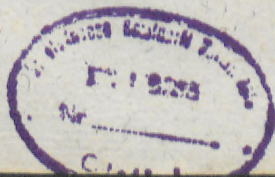
EPISTOLA DEDIC.

buit, ipsi quoque ea qua par est obedientia, & credant & confiteantur, idq; adeò memoriæ affixū habeant, scripta diuina non id eos hortari, vt extremis temporibus nouos Euangelij interpretes obseruēt, sed hoc potius tum christum ipsum, tum eius Apostolos perq; seriò cōmonitos nos voluisse, vt à falsis caueamus prophetis, ne in errorem inducamur.

Quamobrē danda Christianis om̃ibus opera est, vt eos imprimis deuitent ac fugiāt, qui sacras literas secus interpretātur, atq; hæctenus Catholica apostolicaq; Ecclesia vnanimi conspiratione crediderit, intellexerit, receperit, obseruarit. Nimirū immanes horū tēporum execrādosq; errores tutò & absq; vlla contagiōe euadere cupienti, in eā incumbendū est curā, vt in Apostolicę Catholicęq; fidei petra firmus ac immotus persistat & permaneat, aures peregrino semper præcludat dogmati, in Christianę Reip. arca perseueret, ne cōmentio fucati ac erronei dogmatis splēdore perstrictus, ruat in mortē sempiternā. Eiusmodi verò pijs christianę fidei cultorib⁹, catholicā veritatem nosse auidē cupiētibus, synceram hāc planeq; christianam de præcipuo Altaris sacramēto, atq; de eius germano ritu seu vsu & efficiētia institutiōem, in eorū scilicet gratiam, cōmodum, consolationē atq; confirmationem

AD REGEM ROMAN.

tionem hoc opere plena fide comprehēsam
 elucubraui:& quicquid id est operis, Dei fre-
 tus auxilio, propensissimo animi studio ag-
 gressus sum, eoq; nomine regiē maiestati tuę
 id libentius nuncupatū volui, quod certū ex-
 ploratūq; habeam, R.M.T. sacrosanctū Missę
 officiū, vbi quod christus in cœna peregit ac
 fieri mādauit, sacerdotis functiōe geritur, exi-
 mia quadā minimeq; vulgari charitate, & in-
 genti animi deuotiōe ac pietate quotidie au-
 scultare ac coram intueri, simulque tum sei-
 psam, tum subdita regna, ditiōes & populos
 in immeritam necem & sacratissimā perpes-
 sionem christi Opt. Max. regis ac Seruatoris
 nostri, ac diuinæ maiestatis paternam proui-
 dentiā ac moderationem cōmendare ac per-
 mittere. Est sanè eius rei testis locuples quo-
 tidiana experientia, nihil ea die mali perpeti,
 non honoris, facultatum aut victus iacturam
 facere eum, qui Missæ sacrum qua decet pie-
 tate auscultarit, atque acerbissima Christi
 IESV morte commemoranda, deuotis pre-
 cibus corpus & animam diuinæ protectio-
 ni commiserit. Atque ea re meliori loco tum
 erant omnia, cum Senatorij ordinis viri ante
 q̃ consilia inter se communicarent: iteq; opi-
 fices, priusq̃ manū operi admouerēt, Missę sa-
 cro interessēt, atq; sub illo cūcta sua cōsilia,
 deli-

EPISTOLA DEDIC.

deliberationes, negocia & opera præpotenti Deo pijs cum precibus ex animo commendent: Dominus enim dat sapientiam & prosperitatem. Præclarissimus Ecclesiæ Doctor Augustinus lib. 9. Confess. Cap. 13. Monicam matrem suam scribit, imminente die resolutionis suæ, petijssæ memoriam sui ad altare fieri, cui, inquit, nullius diei prætermissione seruierat, vnde sciret dispensari victimam sanctam, qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis, &c. In quanta reuerentia & honore D. Rudolphus illustris Comes de Habsburg, in Romanorum imperatorem electus, Anno salutis 1273. ex qua imperiali stirpe R. M. T. summa cum laude & dignitate traxit originem, præstantissimum Altaris sacramentum habuerit, toti orbi perspicuum est. Immò verò R. M. T. singulari quadam omnipotentis Dei gratia & benignitate Christianum illud, planeq; religiosum ac pium Constantini Imperatoris in Diuos relati, pectus obtinuisse videt. Fuit ille perquam strenuus Catholicæ fidei defensor ac propugnator, & quosuis hostium quantumuis infestos ac feroces incursum, diuina fretus ope, magna vi & insigni victoria superauit. Atque inter alia sua præclara facinora animiq; virtutes, christianis liberam fecit potestatem publicè

AD REGEM ROMAN.

blicè celebrandi ac immolandi sacrificij Missæ, quod sæuissimi persecutores ac tyrāni, ne immolaretur proposito edicto cauerant. Sacerdotibus etiam, qui verendum Christi corporis & sanguinis sacramentum ex eiusdem mandato & authoritate conficiunt, non credebatur sufficere si se æqualē præberet, nisi eos longè præferret & ad imaginem quādam veneraretur diuinæ præsentiae, vt est apud Eusebium lib. 9. historiæ Ecclesiast. cap. 10. & in Historia Tripartita lib. 1. cap. 9. Equidem R. M. T. submisit admodum rogatam velim, vt hunc meum qualēcūq; conatum placidè accipiat, quò certè nihil mihi spectatum est aliud, quàm Germanicæ nationis sanè quàm illustis, & inclytæ communem pacem, salutē & cōcordiam promouere, quicquid est in religione dissensionis ac dissidij, sana Catholicaq; doctrina auferre è medio, & omnem miserę plebeculæ corrupto dogmate aduersus Missæ sacrum ingestam nauicam abstergere ac amouere, vti hoc pacto R. M. T. diuinitus tradita regna pacis & concordiae augmenta capeffant, & subditorum iure præstanda obedientia maioribus augefcet incrementis. Precor interim Deū Opt. Max. R. M. T. semper adsit & assistat contra hostes omnes, ex ijs palmam referre ac triūphum agere faciat,

&

EPISTOLA DEDIC.

& in christianæ Reip. salutem, consolatîem
atq; cōciliationem & pacē, prospera corporis
& animę valetudine fruente eam ipsam
R.M.T. vnà cum regijs prolibus diu
fœlicissimè seruet ac tueatur.

Datum Augustæ Vinde
licorum 19. Apri-
lis, Anno 55.

R.M.T.

Obsequentis. Capellanus

F. Ioannes Fabri, Hail-
brunē. maioris & dis au-
gustanę concionator, &
Doctor Theologus.

INDEX

INDEX CAPITVM

HVIVSCE OPERIS.

LIBRI PRIMI CAPITA.

Praefatio, qua schismaticos ad Ecclesiae unitatem hortatur.

Quid sit Missa. Cap. I.

Missae substantiam in tria distribui, puta, Consecrationem, oblationem, & communionem. Cap. II.

Missae celebratio num recens sit. Cap. III.

De ueritate Corporis & sanguinis Christi in Sacramento altaris. Cap. IIII.

De uero corpore & sanguine in sacramento. Cap. V.

Testimonia sanctissimorum Ecclesiae patrum, de ueritate corporis & sanguinis Christi in altari Cap. VI.

Confessio Berengarii de ueritate Corporis & sanguinis, sub panis & uini specie: De Consecrat. Distin. 2. cap. Ego Berengarius. Cap. VII.

De transubstantiatione, id est, mutatione panis in corpus, & uini in sanguinem Christi in Missa. Cap. VIII.

Testimonia patrum antiquorum de Transubstantiatione. Cap. IX.

Ex capite primi Decretalium, de summa Trinitate & fide Catholica, cuius est initium, firmiter credimus, &c. Cap. X.

De mixtione aquae & uini in missa. Cap. XI.
Aucto.

CAPITVM.

Auctoritates patrum sanctorum, de aqua uino miscenda in Missa. Cap. XII.

Cur externa panis ac uini species in Missa post Consecrationem mancant. Cap. XIII.

LIBRI SECUNDI, QVO DE IIS,
quæ ad Missæ substantiam pertinent,
agitur, Capita.

DE MISSAE Sacrificio. Cap. I.

Sacrificium quid sit. Cap. II.

Quid intersit inter missæ sacrificium, & illud, quo semel in cruce litatum est. Cap. III.

Vt Christi corpus & sanguis in altari offeratur.

Cap. IIII.

Christum triplici ratione immolatum esse. Cap. V.

Primum firmamentum ex Dauide, quo probatur, Missam esse sacrificium. Cap. VI.

Testimonia sanctissimorum patrum de Christi sacerdotio iuxta ordinem Melchizedechicum. Cap. VII.

Testimonia Rabbimorum, Messiam esse sacerdotem iuxta ordinem ac institutum Melchizedechicum. Ca. VIII.

Alterum firmamentum ex Malachia Cap. IX.

Idem celeberrimorum patrum sententijs confirmatur. Ca. X.

Tertium firmamentum ex Daniele, Cap. XI.

Quartum firmamentum ex Apostolo, Cap. XII.

Quintum firmamentum ab externo sacerdotio Cap. XIII.

Sextum firmamentum ab agno paschali petitum Cap. XIII.

Septimum firmamentum ex uerbis Christi. Cap. XV.

Octa

INDEX

Octauū firmamentum ex Christi mandato. Cap. XVI.
 Testimonia sanctorum patrum de Missæ sacrificio,
 Cap. XVII.

LIBRI TERTII, QVI DE COM-

muniōe sub altera specie agit, Capita.

Quas clades Germania perpeſſa ſit, dum Calix
 temerè uſurpatur, &c. Cap. I.

Alteram ſpeciem licitè accipi, Cap. II.

Auctoritates S. Conciliorum de una Specie. Cap. III.

De ſententia Domini Ioannis ſexto, Niſi manducaueris
 carnem filij homini, & biberitis eius ſanguinem non habebitis uitam in uobis. Cap. IIII.

De uerbis Chriſti, Bibite ex hoc omnes, Mat. 26. Ca. V.

De communione ſub utraq; ſpecie apud Corinthios
 Cap. VI.

Quæ ſectariorum de communione perſuaſio ſit, Cap.
 VII.

Cur panis ſpecies in miſſa frangatur. Cap. VIII.

Vtrum peccatorum uenia in miſſa ſeu perceptione ſacramenti huius obtineatur. Cap. IX.

Participes nos effici paſſionis Chriſti, at non fide ſola.
 Cap. X.

LIBRI QVARTI, AGENTIS DE

Ceremonijs in Miſſa uſitatis, Capita.

De ijs, quæ ad Miſſæ ſacrum peragendum adhibentur. Cap. I.

De uestibus in Miſſa uſitatis Cap. II.

() Quid

CAPITVM.

Quid in Miſſa geratur,	Cap. III.
Vt ſacerdos miſſam auſpicetur	Cap. IIII.
De Introitu	Cap. V.
De Kyrieleeſon	Cap. VI.
De Gloria in excelsis	Cap. VII.
De Collecta	Cap. VIII.
De Epiſtola.	Cap. IX.
De Graduali.	Cap. X.
De Halleluia.	Cap. XI.
De Euangelio.	Cap. XII.
De offertorio.	Ca. XIII.
De præſatione	Cap. XIII.
De Canone	XV.
De commemoratione Diuorum in Canone.	Cap. XVI.
Vtrum Diuis preces noſtræ perſpectæ ſint.	Ca. XVII.
Sententiæ patrū de diuorū imploratione.	Cap. XVIII.
De commemoratione omnium in Chriſto piè defun-	
ctorum in Miſſa.	Cap. XIX.
Sacrificari pro uiuis & defunctis.	Cap. XX.
Sententijs Sanctiſſ. patrum confirmatur, ſubueniendū	
piè defunctorum animabus.	Cap. XXI.
De anniuersaria defunctorum commemoratione.	Cap.
XXII.	
Quid deinde in Canone agatur.	Cap. XXIII.
De communione.	Cap. XXIIII.
De complenda.	Cap. XXV.
De, ite, miſſa eſt.	Cap. XXVI.

De

INDEX

De Benedictione post missam. Cap. XXVII.

De Euangelio Ioannis Cap. XXVIII.

De sacramenti arculis uel hicrotecis. Cap. XXIX.

De Solennitate præstâtissimi sacramenti. Cap. XXX.

LIBRI QVINTI CAPITA, QVO

Missæmastigum aduersus missam confecta
argumenta diluuntur.

PRæfatio in Missæmastiges.

Argumenta aliquot uel Cauilla missæmastigum
aduersus ueritatem corporis et sanguinis Christi in
sacramento. Cap. I.

Vt Missæmastiges quidam Sacramentum merum pa-
nem uocent. Cap. II.

Vt irridiculè misoliturgi dicât, Transubstâtiationē, id
est, conuersionē panis in corpus Christi, &c. Symbo-
li apostolici tertium decimum esse articulū Ca. III.

Alterius cuiusdam argumenti declaratio. Cap. IIII.

Cauillum Missæmastigū contra missæ sacrificiū Ca. V.

Aliud cauillum de missæ sacrificio. Cap. VI.

Aliud argumentum contra missæ sacrificium. Ca. VII.

De sacrificio laudis in missa. Cap. VIII.

Dilutio Cauilli cuiusdam, sacerdotes nummi uel lucri
duntaxat contemplatiōe Missas celebrare, Cap. IX.

Cauillū aliud Missæmastigum, Romanos pōtiffices Missæ
sam consuisse. Cap. X

Adbortatio ad pios omnes. Cap. XI.

FINIS.

() 2

CATA

CATALOGVS SANCTIS SIMORVM PATRVM, QVOS

Spiritus sanctus dedit in edificatiōē cor-
poris Christi, vt habes ad Ephe. 4.
quorumq; testimonijs Author
in hoc opere vtitur.

Numerus anno- rū à nato Serua- tore , indicans quo quisq; tem- pore vixerit.	Nomina S. Patrū.	Numerus signi- ficans, ante quot annos vixerint , vsq; in præsentē Annū, q est 1556.
--	---------------------	--

Discipulus Petri	Clemens.
Discipulus Ioannis	Ignatius.
Discipuli Apo- stolorum	Polycarpus. Martialis.

A

104	Anacletus	1452
121	Alexander	1435
165	Anicetus	1391
237	Antherus	1319
300	Arnobius	1256
334	Athanasius	1222
380	Ambrosius	1176
	Augu-	

Numerus an- norū à Chri- sto nato.	Nonmina S. Patrum.	Numerus anno- norum, quibus nos præcesserūt.
--	-----------------------	--

400	Augustinus	1156
-----	------------	------

1080	Anselmus	476
------	----------	-----

B

380	Basilius	1176
-----	----------	------

732	Beda	824
-----	------	-----

C.

260	Cyprianus	1296
-----	-----------	------

427	Cœlestinus	1129
-----	------------	------

432	Cyrillus	1124
-----	----------	------

D

80	Dionysius Arcopa- gita	1476
----	---------------------------	------

380	Damasus	1176
-----	---------	------

E

110	Euaristus	1446
-----	-----------	------

320	Epiphanius	1166
-----	------------	------

310	Eusebius	1246
-----	----------	------

380	Ephræm	1176
-----	--------	------

() 3	Euse-	
-------	-------	--

Numerus an norū à Chri sto nato.	Nomina S. Patrum.	Numerus anno- rum quibus nos precesserunt.
--	----------------------	--

320	Eusebius Cēsariēn.	1236
-----	--------------------	------

F

244	Fabianus	1312
-----	----------	------

267	Fœlix	1289
-----	-------	------

500	Fulgentius	1056
-----	------------	------

G

384	Gregori. Nazāzenus	1172
-----	--------------------	------

380	Gregorius Nissenus	1176
-----	--------------------	------

600	Gregorius Magnus	956
-----	------------------	-----

H

371	Hilarius	1185
-----	----------	------

400	Hieronymus	1156
-----	------------	------

I

175	Irenæus	1181
-----	---------	------

455	Ioannes Damascenus	1101
-----	--------------------	------

403	Ioānes Chrysoſtomus	1153
-----	---------------------	------

407	Innocentius	1149
-----	-------------	------

630	Isidorus.	926
-----	-----------	-----

Leo

Numerus an Nomina S. Numerus anno -
 norũ à Chri Patrum. rum , quibus nos
 sto nato. præcesserunt.

L

444 Leo prim. III2

M

420 Maximus II36

O

233 Origines I323

P

154 Pius prim. 1402

232 Pontianus 1324

380 Philaster II76

465 Prudentius 1086

881 Paschasius 674

R

840 Rabanus 716

S

129 Sixtus 1427

174 Sother 1382

430 Sedulius II26

Sym-

Numerus an Nomina S. Numerus anno -
 norū à Chri Patrum. rum, quibus nos
 sto nato. præcesserunt.

501 Symmachus 1055
 689 Sergius 867

T

134 Telefphorus 1422
 173 Theophilus Antiochenus 1383
 160 Tertullianus 1396
 390 Theophilus Alexãdrinus 1166

V

430 Vincentius Lirineñ. 1126

Z

430 Zozomenus 1126

FINiS.

I

MISSA EVAN- GELICA QUID SIT,

SOLIDIS CATHOLICISQUE EXPLI-
catum documentis, tum ex sacro Bibliorum
volumine, tum per uetustis, iisdemq; san-
ctissimis Ecclesiæ Doctoribus petitis
atq; collectis, in gratiam, confir-
mationem, consolationem-
que piorum,

PER D. IOANNEM FABRI

Hailbrunen. professione Dominicanum, apud

Augustam Vindellicorum maioris ædis

concionatorem.

PRAEFATIO.

St id quidem admiratione
dignum, ecquid tandem
causæ sit, vt hisce extremis
temporibus improbitas, contuma-
cia, atq; omnis generis leuitas & pe-
rulantia vsq; adeò præualescat, cū ta-
men interim mirè iactitent quidā,
Euangeliū nūquàm antehac equè
A lucu-

PRAEFATIO.

luculēter ac perspicuè promulgatū
 esse, atq; hac nostra tempestate. Nō
 potest sanè haud vulgari vacare vi
 tio, q̃ cum noui dogmatistę tātōpe
 re iactitēt verbū Dei, nullū tamē fe
 rē fructū proferat. Si quidē dogma
 eorum purū, syncerum, euangelicū
 foret, bonos proculdubiō. pferret
 fructus, conuenienter illi sententię
 Esaie 55: Quomodo descēdit imber
 & nix de cœlo, & illuc vltrā non re
 uertitur, sed inebriat terrā & infun
 dit eā, & germinare eā facit, & dat
 semen ferenti & panē comedenti:
 sic erit verbū meū, quod egredietur
 de ore meo. Non reuertetur ad me
 vacuū, sed faciet quæcunq; volui,
 &c. Et Christi Iesu feminis voca
 bulū tribuētis verbo Dei. Apostoli
 quoq; Euangeliū fructificare & cre
 scere affirmantis in vniuerso mun
 do.

Math. 13.

Luc. 8.

Coloß. 1.

do. Non potest igitur nō esse pra-
 uum dogma nouū, cū nihil prae- *Dogmatls*
 ter spinas & tribulos procreet, non *noui fru-*
 nisi cōtumaciam, temeritatē, auda *ctus.*
 ciam, magistratus legitimi contem-
 ptū, seditiones, dissensiones, atque
 omnigenā dissolutionē pariat. Sic
 ipse Christus ait, Ex fructibus eorū *Matth. 7.*
 cognoscetis eos. Fruct⁹ boni ut pro-
 deāt, cōmodum solum, tēpus opor-
 tunū, seduli cultores, & incorruptū
 semen adsit oportet. Quod ad solū
 attinet, fatis id cōmodum est, quan-
 do pleriq; omnes cognoscēde veri-
 tatis cupidissimi sunt. Nec abest tē-
 pus opportunum, siquidē nunc tem-
 pus acceptabile & dies salutis. Cul-
 torum etiam grandis est numerus,
 cū nunquam antehac tot con-
 secti codices, tot habitae sint con-
 ciones. In quo igitur culpa hæret,

PRAEFATIO.

*Fructus cur
non faciant
Evāgelici.*

vt, tametsi nouum iactetur euange-
lium, nihil nisi spinæ & tribuli ger-
minetur? Nimirū semen vitiosum
est. Semen corruptum nullos edit
fructus, vtcunq; humus excolatur.
Itaq; in propatulo est, cur nouum
dogma non nisi zizania producat,
quod semen nullius precii sit. Ita ni-
mirum ex Christi sententia potest
dogma ex fructibus agnosci. Si bo-
nū seras triticum, consimile triticū
oritur: frumenti iacta semina fru-
mentū edunt, fabæ fabas proferūt,
lolium & vrticę zizania progignūt
&c. Eodē modo, vbi à vero abhor-
rentia tradunt dogmata, tū imma-
nis existit impietas, vti hoc nostro
quo cernere est. Quod si quis percō-
tetur igitur, vnde in Germania tan-
ta vi petulantia omnis & contuma-
cia increfcat, vt similem prioribus
seculis,

seculis, nec visu nec auditu haurire
cōtigerit, cū interim nihilo minus
iactitent, verbū Dei nunquam aliàs
dilucidius propalatum esse, respon
dēdum est, semē, id est, dogma cor
ruptum ac nullius precii esse. Tra
dunt quidem noui dogmatistę ver
bum Dei, sed non ea illius genui
na mente atq; sententia, quam ipse
sanctus Spiritus, quam Apostoli &
eorū discipuli, ac succēsores toto
orbe Christiano in hanc vsq; diem
fidelibus commendārūt. Sunt qui
ex ipso Dei verbo, sed deprauato
ac perperā adhibito, pronuncient,
cunctas actiones nostras nō nisi vi
tia esse: frustra nos moliri quicquid
agimus, nihil prāter incredulitatē
perdere, nihil nisi fidem seruare ho
minē: sola fide peccatorē iustum,
probum, integrū effici &c. Ex hoc

PRÆFATIO.

*Ex solius si
dei doctri-
na non ni-
si flagitia
exorta.*

verò pestilenti semine quid aliud
possit proficisci, quàm vita impro-
ba, effernis, dissoluta? quid nisi la-
trocinia, furta, prædationes, adulte-
ria, vsuræ, & id genus alia flagitia?
Ex eodem verbo quidam comme-
morant Dominum dicentem, Ego
Esaie 43. sum, ego sum ipse, qui deleo iniqui-
tates tuas propter me, & peccatorum
tuorum non recordabor: damnant
que hac sententia sacramentalem
confessionem, quæ fit Deo & sacer-
doti: sicq; peruertendo Dei verbo
improbas, cecas, præfractas, obstina-
tasq; efficiunt hominum conscien-
tias, iuventutem petulantissimã ac
dissolutam reddunt, & quæ sine vl-
la religione, aut Dei timore ac pu-
dore, omnibus se sceleribus licen-
ter obstringat. Ita nimirum hac cõ-
fessionis sacramentalis contemptio-
ne ac

*Cõfessionis
cõtemptus
reddidit ho-
mines disso-
lutiores.*

ne ac eleuatione, ad quęuis flagitia
 via est patefacta atq; munita. Ea dē
 ratiōe vitiosum iaciūt semen, dum
 sensu nō suo Christi illa verba pro
 mūt: Quod intrat in os, nō coinqui
 nat hominē: iisdēq; omnem sanctę
 Ecclesię obedientiā detrahunt, cer
 tos, quib⁹ ieiunemus, dies & tēpora
 pręfigenti, nec pudet eos affirmare
 cū impio & dānato Aërio (cuius me
 minit Aug. li. de hæresibus, ca. 53. &
 Epiphanius li. 3. de hæresibus) Eccle
 się constitutionibus obtemperan
 dū non esse, licere cuiq;, quibus &
 quādo velit vesci, proximorū scāda
 la negligi debere: eiusmodi corpo
 ris, quæ per ieiunia & cibi potusq;
 subtractionē fiunt, castigationes pa
 pisticas esse. Itaq; ex hoc pernicio
 so semine comessatiōes, cōpotatio
 nes, ebrietates, statorū atq; commu
 nium luxum.

Ieiuniorū
 sublatio pe
 perit liberi
 orem uitę

PRÆFATIO.

nium Ecclesiæ ieiuniorum, quæ in
 Dei laudē & corporis humiliationē
 castigationēq; instituta sunt, nihili-
 pensio procreatur: cum tamen ab
 ipsis adeò Apostolis quidam sint ie-
 iuniis destinati dies ac tēpora. Quā-
 obrem ex animo ploranda est cala-
 mitas & defectio præclaræ natio-
 nis Germanicæ, in quam corru-
 ptissimo semine, id est, doctrinâ er-
 roribus obnoxia, atque ad discor-
 diam compositâ, immaniter conie-
 cta est. Verùm quando Apostolus
 hortatur, cum modestia corripien-
 dos eos, qui veritati resistunt, ne
 quando det illis Deus pœnitenti-
 am ad cognoscendam veritatem,
 & resipiscant à diaboli laqueis, à
 quo captiui tenentur ad ipsius vo-
 luntatem, equidem ex sincera chri-
 stianaque charitate admonitos ve-
 lim

*Germaniæ
 calamitas
 ex doctrinæ
 erroribus orta.*

2. Timo. 2.

lim omnes eos, qui hucusq; Germaniam peregrinis atq; dissentientibus dogmatibus implicuerūt, perturbârunt, disciderūt, & ad contumaciam ac inobedientiam provocârunt, reuocent tamen in animum secumq; perpendant, ecquid tandem eiusmodi execrabilem ac miseram dissensionem & contumaciam sit consecuturum, nempe quod Christus ipse ait: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Quæso fratres mei etiam atq; etiam considerate, ac animaduerte, quo doctrinæ genere pernitiālem hanc calamitosamq; desolationem excitetis ac foueatis. Misereat vos tamen patriæ vestræ, iam iamque ruinam minitantis. Attendite quid erroribus implicita doctrina pepererit. Quò iā debita fides, obli-

PRÆFATIO.

gatio, & ratio iurifiurandi relegata est? Nulla iam præstatur obedientia summo ac legitimè instituto magistratui. Exteros dominos, qui hæc nus Germaniæ pacē omnē, & prosperitatē impedire conati sunt, colimus, amamus, prædicamus, efferimus, iisq; & mutuò & dono damus. Atqui præcipuos, eosque nobis diuinitus ac ordine Præpositos, Monarchas ac magistratus nostros, qui corpus, vitam, facultates & sanguinem suum pro insignis Germanicæ nationis salute vtrò obtulerunt, multaq; incōmoda placidè ac moderatè tulerunt, quiq; nobis in concordiam redigendis, nostræque salutis & fœlicitati promouendæ additisissimi sunt, pro nihilo ducimus, eisque resistimus & obluetamur, in nostri perniciem & damnationem,

nem, vt ait Apostolus ad Romanos decimoquarto. Hac verò contumacia, rebellione, ac discordia nostræ existimationis iacturam facimus, & cunctis totius orbis nationibus ludibrio sumus: opes ac facultates nostræ imminuuntur, æraria & thesauri omnes exhauriuntur, adeò vt Germania nūquàm tam rei pecuniariæ inops fuerit, nunquàm tot mendicos, & inopes viderit, atque hodie. Taceo charitatem & amicitiam omnem, omnem beneuolentiam, honestas societates, & vicinitates inter principes, magnates, nobiles, ciues, &c. penitus extinctas esse, earumque locum priuata commoda, fastum ac superbiam, auaritiam, inexpiabile odium, & inuidentiam, &c. sibi vendicare. Vulgari plebeculæ in melius

Germanicæ clades unde traxerint originem,

PRAEFATIO.

lius commutandæ, quâ tum contu-
 lerit dogma erroris & dissensionis
 fœcundum, maximo suo dolore &
 animi cruciatu, Reipu, Christianæ
 procures experiuntur. Enimvero in
 eos, qui rerum potiuntur implacabi-
 li acerbitate percita, in omni teme-
 ritate, audacia, peruicacia, petulan-
 tia, Ecclesiæ Dei, venerandorum sa-
 cramentorum, atque omnis Chri-
 stianæ concordia, & optimarum
 constitutionum contemptione quo-
 tidianis excrescit augmentis. Cerni-
 te fratres, cuiusmodi nobis turrim
 babilonicam extruxeritis, cuiusmo-
 di sementem feceritis? Equidem vo-
 bis ex animo consulô, dum tempus est,
 ab hac audacia & morositate resi-
 piscite. Ad magnam patris vestri do-
 mum redite. Syncero minimeq; fu-
 cato pectore vnicam, peruetustam,
 appro-

approbatā, catholicā fidē agnosci-
te ac profitemini, submittatis vos
sancti Spiritus ductui ac moderatio-
ni, sicq; fiet, vt mater vestra gratula-
bunda, in gratiam vos recipiat. Ne
que erit vobis in ruinam iniquitas. Ezech. 18.
Resipiscentiam vestram salus, pro-
speritas, pax & foelicitas patriæ ve-
stræ consequetur. Cessate iam fra-
tres mei fidissimam parentem ve-
stram Christi Ecclesiam persequi.
Satis enim superq; multus iam san-
guis fusus est, dum erroribus obno-
xia dogmata finguntur. Draco ru-
fus, sanguinarius ille sathan plus
nimiū potauit sanguinis. Mise-
ras animas, nimisq; multas occasio-
ne peregrini dogmatis, miserandū
in modum p̄datus est, & in suam
ditionē captiuas redegit. Iam post-
liminio vos recipite in arcam Ec-
clesiæ

PRAEFATIO.

clesiæ catholicæ, & quos errores schismatici lethali-
bus cōfecere vulneribus, sana catholicaq; doctrina curate.
Erudire Ierusalē, ait Dominus per Ieremiā 6. cap. ne fortè recedat
anima mea à te, ne fortè ponam te desertā, terram inhabitabilem. In-
terrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea, & in-
uenietis refrigerium animabus vestris. Patiamini Christianæ veritatis
lumen radiare in cordibus vestris, nec sancto resistatis spiritui. Conui-
tiis & contemptu ne prosequamini sanctam Ecclesiam matrem ve-
stram, siquidem ea veritatis colūna est & firmamentū. Superbiæ, inui-
diæ, auaritiæ nullū vestris in pectore præbeatis locū, vt quæ Christi
sanguine in sancti spiritus habitacula consecrata sunt, in quo signati es-
tis

I. Tim. 3

Ephes. 4.

stis in die redēptionis, id est, baptis-
te, ne iusto iudicio omnipotēs De-
us, in incurabilē deploratāq; vestri
occæcationem, priuet vos vnicae fi-
dei ac gratiae suae luce. Nemo enim *Eccle. 7.*
potest corrigere, quem ille despe-
xerit. Et in iudicium ipse se venisse *Ioan. 9.*
testatur in hūc mundum, vt qui vi-
dent, cæci fiant. Hortatur D. Petrus *1. Pet. 5.*
fideles omnes, vt sobrii sint & vi-
gilent, caueantque sibi ab immani
inuidia, periculosisque tentatio-
nibus diaboli, qui tanquàm leo ru-
giens circumit, quærens quem de-
uoret. Idemq; inexpiabile odium
& inuidiam suam præcipuè decla-
rat, contemptu & dehonestatio-
ne dignissimi & sanctissimi sacra-
menti altaris. Nam tametsi ferè
illa belua sacramenta omnia ex-
plodere ac profligare molitur,
nempe

PRAEFATIO.

nempe ordine institutam baptismi
dispensationem, sacrum Chrisma,
confirmationē, pœnitentiam, or-
dinem & extremam vnctionē &c.
at in nullū sacramentū tanta acer-
bitate & immanitate incurrit, atq;
in illud, quod Christus in Cœna ex
amore incomprehensibili, æterna
sapientia, & omnipotente virtute
reliquit, puta Carnem & sanguinē
suum sub panis viniq; specie in sui
memoriam. Nouit enim impro-
bus ille veterator, Sacramentū hoc
longè omnium præstantissimum
atq; sanctissimū esse, vtpote in quo
præsens adest ipse vitæ & omnis
gratiæ fons. Nec ignorat, quid con-
solationis & salutis credentibus ad-
uehat digna huius perceptio Sacra-
menti, quod sit monumentū quod-
dā, vel cōmemoratio acerbissimæ
passio-

*Dæmō quā
toperè &
cur Eucha-
ristiam per
sequetur.*

passionis Christi, esca spiritalis,
 pignus pollicitationum eius, & no-
 ui sacrificium testamēti. Eam ob
 rem totus in hoc incumbit teter il-
 le spiritus, vt hoc thesauro præcla-
 rissimo, atq; excellentissimo mu-
 nere vel clinodio, in nostrum dede-
 cus atq; exitiū nos spoliet. Cumq;
 idem celsissimum corporis & san-
 guinis Christi sacramentum, à sa-
 cerdote ritè ac ordine constituto
 ex Christi IES V veri, primi, vnici
 nouæ legis sacerdotis præcepto, di-
 centis: Hoc facite in meam com-
 memoracionem, in Missa tracte-
 tur, possintq; per illud fideles diui-
 næ gratiæ participes fieri, atque per
 hūc vitalem cibum Christo incor-
 porari atq; cōfirmari, Sathā teterri-
 mus, capitalis Missæ hostis, miro eā
 odio infectatur atque per suos ad-
 B mini-

*Missā cur
 infectetur
 diabolus.*

PRAEFATIO.

ministros & membra, penitus eam
 abolere nititur. Non enim vlla
 ratione ferre potest, quicquid bo-
 num est, hominiquē salutare & con-
 ducibile. Mala verò promouet stu-
 diosissimè, eisquē vires & robur ad-
 dit. Itaque si Missa ex malorum
 numero foret, neutiquàm illi ex-
 tirpandæ cacodæmon suam naua-
 ret operam. Atqui cùm ad bonorū
 numerum pertineat, sitquē ab ipso
 Christo celebrata & instituta, in
 fidelium omnium salutem & con-
 solationem, ea causa satanici apo-
 stoli eam conuitiis proscindunt
 & execrantur. Idē etiam Christia-
 na ieiunia, corporis castigationes
 vilipendunt & reiiciunt, sed eth-
 nica illa bacchanalia laudantur at-
 que coluntur. Verū quando ferales
 Missæ hostes illi funditus euerten-
 dæ

dæ, multas adhibēt comētitiās elā-
guidas, minimeq; solidas rationes,
quò vel sic tandē immeritæ ac fa-
crofanctæ perpefsionis Christi me-
moriam ex credentiū pectoribus, nō
abfq; summa corporis & animæ
perniciē, eradatur, nos quidem pau-
cis verbis, ex sacris literis & sanctis-
morum patrū testimoniis de Mis-
sa agemus, itemq; de huius, quod
in ea tractatur, sacramenti verita-
te, quodq; idem nouæ legis iuge
sit sacrificium. Ita nimirum imbe-
cilles, nihilq; firmamenti aut viriū
habentes eorum, qui Missam infe-
ctantur, rationes, luculenta, solida,
insuperabili veritate, Deo fauen-
te, euertentur, idq; in corroboratio-
nem, gaudiū, consolationem om-
nium piorum, probè certantium,
riteq; credentium Christianorum.

PRAEFATIO.

Et quia plerofq; Miffa haud fecus
 pungit q̃ fpina oculos, adeoq; eis
 horroreft & abominationi, vt nec
 cogitare quidem de ea fine ftoma-
 cho poffint, eãq; immaniter mor-
 deant atq; calumniẽtur, principiò
 quid Miffa fit explicabimus. Obfe-
 cro autem quotquot piẽ Christiani
 eftis, ftudiofẽ ac ferio animum ad-
 uertite ad ea, quæ ex fcriptis diuinis
 allaturi fumus, ecquid tamen Mif-
 fa fit, quã tam impiẽ ac indignẽ ir-
 rident, condemnant ac execrantur.
 Miferet me profectò ex animo fim-
 plicis plebeculæ, quam diuini verbi
 infidi interpretes à fidei vnitate in
 ipforum extremam perniciem ab-
 ducunt. Si igitur aures audiendi ha-
 betis, accipite quid Miffa fit, & qđ
 facerdos tractet in altari. Fideles e-
 nim omnem Euangelii confolatio-
 nem

*Fidelium cõ-
 folatio in
 quo fita
 fit.*

nem in Missa repositam habent, Missaq; abolita praeforibus adest ira Dei praecipuas impios. Quem verò non misereatur, Missoliturgos tam immaniter, impiè, & plusquam turcicè Missae officium calumniis ac maledictis incessare, cum tamen id tota Christi Ecclesia ab ipsa eius in extrema Domini coena institutione, locis omnibus ab ortu Solis usque ad occasum ingenti pietate, devotione, gratitudine, semper executafit, hodieq; exequatur, & ad Domini usq; aduentum executura sit, donec ille veniat ad iudicandos scilicet viuos & mortuos, & seculum per ignem? Quis non piè Christianus animo contremiscat, dum audit Missam conuitiis proscindi atque damnari? Agedum vos praecipui tum Ecclesiastici tum ciuiles

PRÆFATIO.

Rom. 13.

*Licentia si
mus dete-
riores.*

Magistratus ac proceres, vos Dei ministri, qui eius vices geritis, quibus gladius commissus est, dispicite tandem, quàm horrenda ac execranda pariat scandala nimia lenitas ac clementia. Nisi enim hæresi eo, qui decet Christianum, zelo maturè occurratur, haud secus quàm cancer latè serpit. Arrius quidem exigua Alexandria scintilla fuit, ut ait Hieronymus, sed quia initio extincta non fuit, totum orbem peruagata ac depasta est. Insigne Germaniæ regnum ut habuerit antè, quàm errores iam olim damna- ti fererentur, quòque deuolutum sit, dum hæreses increscunt ac propagantur, fatius est lachrymis, quàm stylo prosequi. Possent hic prolixè recenferi fructus longè acerbissimi, quos hætenus Germania nunquam

quàm farciendis vel præstandis corporis & animæ damnis, viderit & experta sit. Atqui, vt vel sic tandem noxia arbor, ab illustri Germanica natione, seriò præmonita, possit agnosci, eius gratia in piorum consolationē & confirmationem, principi ò
quid sit Missa,
dicere aggrediar.

B 4 PRI.

PRIMVS LIBER.

QVID SIT MISSA. CAP. I.

Missæ quid.

MISSA, dictio hebraica est, qua sanctis Patribus totâ illam actionem appellare placuit, quam Christus in extrema Cœna executus est, & exequendam mandauit. Diciturq; oblatio spontanea primitiarum, quas filiî Israël offerentes, eo ipso profitebantur se cuncta diuinitus accepisse. Atq; ita accipitur Deuteronomii 16. capite. Porro Numerorum 15. cap. iubetur ex prima farinæ conspersione placenta confici & leuari in sacrificio. Ita enim eo loci Hebræi legunt: De prima pasta vestra leuabitis placentam pro leuatione. Missa verò, vt hodie in Ecclesia serua-

feruatur, duabus cōstat partibus: Pri^{Missæ pars}
 or substantia ipsa est, vti à Christo^{tes duæ.}
 celebrata, instituta ac promulga-
 ta est: Posterior pars ab Apostolis
 aliisque sanctis patribus in celsis-
 simi sacramenti honorem ac reue-
 rentiã adiecta, condita atq; consti-
 tuta est. Sciscitanti igitur, ipsissima
 Missa Euangelica, vel simpliciter
 Missa quid sit, respondendum, ni-
 hil eam esse aliud, quàm sacrosan-
 ctæ passionis Christi commemora^{Missæ s.}
 tionem, in qua panis & vinum ex^{passionis}
 Christi institutione consecratur, at^{Christi cō-}
 que corpus & sanguis Christi sub^{memora-}
 panis viniq; specie cœlesti patri of-^{tio.}
 feratur, eãdemq; in animæ alimoni-
 am accipi. Ea nimirum est Missæ
 substantia, ab ipso Christo in Cœna
 seruata ac instituta. Cætera omnia,
 quæ in missa geruntur, vt sunt ce-

DE MISSA EVAN.

remonia, cantus, vestes, &c. non ipsa quidem ad Missę substantiam pertinēt, sed ab Apostolis sanctisq; Patribus, honoris & reuerentię, atque etiam deuotionis & pietatis excitandę causa, composita atq; constituta sunt. Proinde si curiosior quispiam percōtetur, vbinam scriptum sit, Missam celebrari debere, respondemus Lucę 22. id haberi.

*Missā à quo
sit instituta.*

Christus enim post huius institutionem sacramenti, sub panis ac vini specie, suis id mandauit Apostolis, ita dicens: Hoc facite in meam commemoratiōem. Quid oro Christus fieri mandauit? Videlicet, quod ipse fecisset. Quid verò Christus egit? Accepit panem, gratias egit, benedixit, fregit, dedit discipulis suis, dicens: Accipite & māducate: Hoc est corpus meum.

Acci-

Accipite & bibite: Hic est sanguis
meus. Hoc facite in meam comme-
morationem. Isthæc Missa est, siue
tota ea actio, quam Christus in cœ-
na peregit: quamque & Apostoli &
sacerdotes perquam seriò, piè, ac
deuotè, ex Domini præcepto, ad
hæc vsque tempora executi sunt:
neque dubium, quin Missa ex Do-
mini mandato & institutione in
substantia seruanda sit, morsq; Do-
mini annunciâda actione illa, quæ
Domini iussu in Missa geritur,
donec veniat, cuius rei testis
locuples est Apostolus

I. Corin. II.

MISSAE

DE MISSA EVANG.
MISSAE SVBSTANTI

AM IN TRIA DISTRIBVI, PV

ta, Consecrationem, Oblationem & Com

munionem. Cap. II.

Cōsecratio. **P**rimò igitur iubemur panē con
secrare, dicente Domino: Hoc
facite, nempe, quod ego feci. Quæ
quidem verba, puta: Hoc facite, nisi
expres̃sa forēt, nullū haberemus pa
nis ac vini consecrādi mandatū.
Cōsecratione verò efficitur verum
corpus & sanguis Christi, sub panis
ac vini specie. Ait enim Dominus:
τὸτό ἐστὶ τὸ σῶμά μου, Hoc est corpus
meum. Hoc, quod ipse benedixi,
fregi, vobisq; edendum præbui. De
Oblatio. inde est etiam in Missa oblatio, vel
sacrificium. Neq; enim dūtaxat ait
Dominus, Hoc est corpus me
um, sed addidit, quod pro vobis da
tur, & frangitur, præsentis tempo
ris,

LUC. 22.

I. COR. II.

ris, iuxta gręcam veritatę, id quod diligenter annotatum est ab Erasmo Roterodamo. Adiunxit pręterea Dominus: Hoc facite in meam commemorationem. Itaq; corpus & sanguis Christi post consecrationem etiam offertur, vti pōst latius audiemus. Postremò est in Missa Communio vel perceptio corporis & sanguinis Christi. Dixit nāq; Dominus: Accipite & manducate: eo ipso id pręcipiens, vt post consecrationem & oblationem etiam sacramentum ipsum sumamus. Cernimus igitur tria hęc in Missa geriri, nempe, Consecrationem, Oblationem, Communiōem. Hisce tribus Christus pręceptum adiunxit, dicens: Hoc facite in meam commemorationem. Qua igitur ratione Missa horrori & abominatiōi esse queat,

Comunio.

DE MISSA EVANG.

*Sacerdos
idē agit in
missa, quod
Christus in
cœna gessit.*

queat, cū idē agat sacerdos in altari, quod Christus in Cœna gessit? Cōsecrat, offert, sumit, cōmemorat hoc ipso Christi passionē, cruētum quē crucis sacrificium, ex Domini mandato, dicētis, Hoc facite in meam commemoratiōem. Idē quoq; porrigit sacerdos cunctis fidelibus, id appetētibus, qui iuxta Apostoli doctrinā antē se probarint, intusq; explorarint fidem, charitatem, deuotionem, spiritalem esuriē & pœnitētiā suam: quosq; Ecclesia foris probarit & examinarit. Vetat nā que illa cum excommunicatis vel cibū sumere, multò minus admisura excommunicatos ad Domini mensam, & huius vitalis escæ cū reliquis Christianis fruendam cōmunionem. Hanc Missę actionem, vnde Christus ait, Hoc facite, Apostoli exe-

1. Cor. 11.

1. Cor. 5.

li exe-

li executi sunt, ita vt Dominus imperarat. Missã igitur Apostoli celebrarunt, id est, actionẽ quã Christus in Cœna peregit, ipsi quoq; ex Domini iussu executi sunt: eãq; actionẽ sancta Ecclesia Missam appellauit. Petrus quidẽ Missã celebrauit Antiochiæ. De cõsecratione dist. i. ca. Iacobus. Iacobus Ierosolymis, Marc^o Alexãdrię, Andreas in Achaia, quem Anonymus Philaletus refert dixisse Aegeę Tyrãno: Ego omnipotẽti Deo, q vnus & ver^o est, omni die sacrifico, nõ thuris fumũ, nec hircorũ aut taurorũ sanguinẽ, sed immaculatũ agnum quotidie in altari sacrifico. Cuius carnes postq̃ omnis popul^o credentiũ mãducauerit, & eius sanguinẽ biberit, agnus q sacrificatus est, nihilò minus integer perseuerat & viuus: & cũ verè sacrifici-

*Missã ab
Apostolis
primitus ce-
lebrata.*

DE MISSA EVANG.

crificatus sit, & verè eius carnes māducatæ sint à populo, & verè eius sanguis haustus, tamen vt dixi, integer permanet, & immaculatus & viuus. Presbyteri & Diaconi Ecclesiarū Achaia, in Epistola ad totius orbis Christianos. Matthæus in Aethyopia Missam celebrauit, de quo Anonymus Eusebianus literis annotauit: Cū mysteria Domini celebrata fuisset, & missā suscepisset omnis ecclesia, retinuit se sanctus Matthæus iuxta altare, vbi corpus Christi ab eo fuerat cōfectum, & illic martyrium apostolicum expectauit &c. Ioannes Ephesi, Thomas in India, Philippus in Phrygia, Bartholomæus in India, Simon Ierosolymis Missas fecerūt. Sixtus deniq; Romæ, cui S. Laurentius ad martyriū abeunti inclamauit: Quò
progre-

progredieris sine filio pater? quò sacerdos sancte sine Diacono prope-
ras? Tu nunquàm sine ministro sa-
crificium offerre consueueras, &c.
Habet hæc apud Ambrosium lib. I.
officiorum, cap. 41.

MISSAE CELEBRA-

TIO NVM RECENS SIT,

Caput III.

Ii qui se hostes Missæ declarant,
vulgò persuadere moliunt, Mis-
sam rem nouam esse, à Romanis
Pontificibus confectam & institu-
tam. Vbi sanè, nisi iam antè consti-
tuissem modestissimè cum imma-
nissimis istis Misolituris agere, il-
lis eos verbis compellarem, quibus
in Actis Paul^o Elymam Magum cõ-
pellauit: O plene omni dolo, & om-
ni fallacia, fili diaboli, inimice
C omnis

Act. 13.

DE MISSA EVANG.

omnis iustitiæ, non desinis subuere
 tere vias Domini rectas: Et quibus
 S. Hilarius Constātium Arrianū ag
 greditur: Audi verborum sanctam
 intelligētiam: Audi Ecclesiæ imper
 turbatam constitutionem, Audi pa
 tris tui (Constantini) professam fi
 dem, Audi humanæ spei confiden
 tem securitatē, Audi hæreticæ dāna
 tionis publicum sensum, & intelli
 ge te diuinę religionis hostem, &
 inimicum memoriis sanctorū, &
 paternæ pietatis hæredem rebellē.
 O tu scelestē, quod ludibriū de Ec
 clesia facis? Receptos iam in æternā
 requiē patres nostros laceassis, & in
 decreta eorū peruersus irrūpis, &c.
 Hęc Hilarius li. cōtra Cōstantinum
 Augustū. At nos ex priscis sanctita
 te cōspicuis patrib⁹, in piorū gratiā
 & solamen, integra fide declarabi
 mus,

mus, nupér ne primú orta sit Missa,
 & vbi peruetusti Patres Missę men-
 tionē fecerint, quò tandē iniquissi-
 mę eorū, qui Missā infectātur, calū-
 nię refellantur, & cōquiescant. Iā su-
 prā audiuius, qđ Christus in Cœ-
 na cū azymis panibus, & calice co-
 rā duodecim discipulis egerit, vtq;
 iis dixerit, Hoc facite in meam com-
 memoratiōē. Totam eam actiōē *Vetustissi-*
 à Christo celebratam, ab apostolis *morum pa-*
 item ex Christi mandato obserua- *trā de missæ*
 tā, sancti patres & Ecclesiæ Docto- *testimoniū.*
 res Missam vocitârunt.

Ignatius D. Ioannis Apostoli di-
 scipulus, in Epistola ad Smirnēses:
 Non licet, inquit, sine Episcopo ne-
 que offerre, neq; sacrificiū immo-
 lare, neq; missas celebrare.

Clemens Diui Petri Aposto-
 li discipulus, Epistola tertia ad Ia-
 cobum

DE MISSA EVANG.

cobum fratrem Domini ita habet: Missas sine Episcopi iussu nemo presbyterorū in sua parœcia agat, non baptizet, nec quicq̃ absq; eius permisso faciat. Hęc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt. Hęc nos docemus, vobisque hęc om̃ibus absq; reprehensione tenere & docere, quibus agēdum est, mandamus.

Alexāder sanctitate & martyrio illustris, q̃ vixit Anno Domini 119. prima sua Epistola, In oblatiōibus, inquit, sacramentorū, q̃ inter Missarū solēnia Domino offeruntur, passio Dñi miscenda est, vt eius, cuius corpus & sanguis cōficitur, passio celebretur. Idē eadē Epistola ait: In sacramentorū oblationibus, quę inter Missarum solēnia Domino offeruntur, panis & vinū aqua permixtum

mixtum in sacrificio offeratur. Discunt hinc piè Christiani, q̃ iniquè Misoliturgi Mifsā eā calumnientur, dum eā rem nuper exortā affirmant, cū tamen Apostolorum discipuli, actionem à Christo in Cœna celebratam, Missam vocent. Ad feremus adhuc vnus aut alterius ex Patribus antiquis de Missa sententiam.

Dionysius Pauli Apostoli discipulus Missę ordinē, vt olim seruata est, describit li. Eccl. Hierarchiæ, ca. 2. Venerandus, inquit, Antistes orationem sanctissimā peragens, pacē sanctā omnibus nunciat, & cū se mutuò omēs salutauerint, mystica sanctorū recitatio fit. Vbi verò manus, tū Antistes, tū sacerdotes aqua lauerunt, pontifex ad medium diuini assistit altaris: circūstant autem

DE MISSA EVAN.

foli cum sacerdotibus, electi quique ex ministrorum numero. At verò Pontifex cum diuina munera laude profectus fuerit, sacrosancta & augustissima mysteria conficit, & quæ antè laudauerat venerandis operta atque abdita signis, in conspectum agit, diuinaque munera reuerenter ostendens (subaudi populo) ad sacram illorum communionem & ipse conuertitur, & reliquos ut communicent hortatur. Haftenus verba S. Dionysii.

Thelesphorus sanctus martyr, qui vixit Anno Domini 134. Epistola prima sic habet: Nocte sancta natiuitatis Domini Missas celebrant presbyteri, & hymnum angelicum (Gloria in excelsis) in illis solenniter decantent. Reliquis verò temporibus Missarum celebrationes ante horam diei tertiam minimè sunt celebrande. Idem vult,

vult, dū Antistites Missas celebrāt,
 hymnum Angelicum decantandū
 esse. Ab ipso institutū est, nocte do-
 minicæ natiuitatis ter Missarū solē
 nia à quolibet presbytero celebrari
 debere. Primam quidē Missam no-
 cte media, in memoriā & gratiarū
 actionē, quòd Christus I E S V S, fili
 us Dei viui nocte natus est in Beth
 leē. Alterā diluculò, quòd Pastores
 venerint Bethleem, infantemq; vt
 erat dictum illis ab angelo, inue-
 nerint & conspexerint. Tertiam
 clara iam luce, quòd per Mefsiaē na-
 tiuitatem redemptionis & verita-
 tis nobis dies illuxerit, itemque
 miseris ac desolatis nobis ortus sit
 sol iustitiæ. Eædem tres Missæ si-
 gnificant Christi natiuitatem ces-
 sisse in salutem & consolationem
 fidelium, quotquot sub naturæ,

*Missæ tres
 cur celebrē-
 tur in nata-
 litio Domini
 in die.*

Malach. 4.

DE MISSA EVANG.

Hebr. 13.

scripta, & gratiæ lege vixerint. Christus enim IESVS heri & hodie, ipse & in secula.

Sothor martyrio insignis, cuius ætas incidit in annum domini 174. statuit, ut nullus presbyterorum missarum solennia celebrare præsumat, &c. De Cõsec. dist. 1. ca. Hoc quoq;

Fabianus & ipse martyr, qui floruit Anno Dñi 244. Epistola 3. scribit in hunc modum: Presbyter illiteratus Missam celebrare non audeat.

Zozomenus, qui claruit Anno Domini 430. in historia tripartita, li. 9. ca. 8. scribit in hæc verba: Audiui quosdam veriloquos referentes, cum populus illic congregaretur ad Missas, mulierem prægnantem de superiore porticu cadentem, defunctam fuisse: tumque, communi oratione facta super eam, reuixisse. Idem li. 3. ca.

ca. II. Missas, ait, celebrabant.

Chrysostomus propriā Missā celebrādi formam, id est, sacram liturgiam græco composuit idiomate, quā Erasmus Roterodamus, & post eum Ambrosius Pelargus instituti Dominicani, apud Treuiros summi tēpli Cōcionator, ante hos verò Leo Tuscus, latinè verterunt.

Ambrosius li. 5. Epist. 29. 33: Missam facere cœpi: amarissimè flere & orare in ipsa oblatione Deum cœpi, &c.

Hieronymi sentētia est (vt habetur de Consecra, dist. 5. ca. Non mediocriter) cum pro cunctis animabus psalmus vel Missa dicitur, nihil minus, q̃ si pro vnoquoque ipforum diceretur, accipitur.

Leo Pontifex Romanus eius nominis primus, qui claruit anno do

DE MISSA EVANG.

mini 461. in Epistola 9. ad Diofcorū ita scribit: Vt in omnibus obseruantia nostra cōcordet, illud quoq; volumus custodiri, vt cū solēnior festiuitas conuentū populi numerositatis indixerit, & ad eam tanta multitudo conuenerit, q̄ recipi basilica simul vna nō possit, sacrificii oblatio indubitātē iteretur, &c. Et paulò post: Necesse est, vt quædam pars populi sua deuotiōe priuetur, si vnius tantum Missæ more seruato, sacrificium offerre non possint, nisi q̄ prima diēi parte cōuenerint.

Gregorius Magnus, qui floruit Anno Dñi 600. crebrā habet Missæ mentionem. In prologo XL. Homiliarum: Inter sacra, inquit, Missarum solēnia. Itē homilia de Natiuitate Dñi: Missarū solennia ter celebraturi sumus, &c. Refert etiā homilia

lia 37. in Euangelia, Cassiū Narniē
fis vrbis Episcopum quotidianas
Deo hostias obtulisse, ita vt penē
nullus vitæ ei⁹ dies abscederet, quo
non omnipotēti Deo hostiā placationis
immolaret: obiisse deniq; eū
dem fœlici morte, ipsi ante diuinitus
reuelata. Eadem homilia ita
scribit de eodē: In Episcopii oratorio
Missas fecit, & manu sua corpus
dominicū omnibus tribuit. Præterea
li. 7. Epist. 125. & li. 4. Epist. 38. &
44. Palliū vobis, ait, trāsmisi m⁹ ad
sola Missarū solēnia vtendū. Libro
quoq; 2. Dialog. cap. 23. Cū in eadē,
inquit, Ecclesia Missarū solēnia celebrarent,
atq; ex more Diacon⁹ clamaret, Si quis nō cōmunicat, det lo
cū, &c. Itē li. 3. Dialog. Cap. 30. Et
lib. 4. Ca. 32. Peracta Missarum celebratione recessimus.

Beda

DE MISSA EVANG.

Beda similiter, qui vixit Anno Domini 732. in Euangelium Circūcisionis Domini loquitur in hęc verba: Natiuitatis dominicę gaudia nos pro modulo nostro congruis Missarum hymnorumq; solenniis exegimus, &c.

En ex multis veteribus, sanctitate conspicuis Ecclesię Doctoribus, quos illi sancti Spiritus benignitas adhibuit, quosdā protulimus, Missę mentionem facientes: ex quibus profectò facilè id potest vnusquilibet piè Christianus colligere, Missam peruetustā esse, cuius & Apostolorum discipuli meminerint, & coenam Domini IESV, quam etiā sacerdos in altari peragit, Missę vocabulo appellandā duxerint, vti hodieq; vocatur.

DE

DE VERITATE COR-

*poris & Sanguinis Christi in Sacramento**Altaris, Cap. 4.*

TAmetsi diuinarum testimonia scripturarum, sanctorumq; Ecclesiæ Doctorū, quos Augustinus Ciuitatis Dei luminaria vocat, vsq; adeò luculēta sint, vt iis nemo possit refragari, faciantq; efficacissimè ad probandam Corporis & sanguinis Christi in sacramento altaris veritatē, vt id quilibet religiosè Christianus, tum in scripturis, tum communi totius sanctæ Ecclesiæ catholice confessione lectitare atq; perspicere queat, nos nihilò minus pauca quædam ex sacris literis sanctorumque Patrum testimoniis in eorum gratiam adferemus, qui Ecclesiæ morem gerūt, ne commentitiæ, inconstantis, mutabilis, vacillantis,

DE MISSA EVANG.

*Sectarij ca-
rent legiti-
ma successi-
one.*

lantis, erroneæ, antichristicæ doctri-
næ vento se permoueri sinant, ad
deflectendum ab catholicæ, appro-
batæ, antiquæ, apostolicæ, Christia-
næ fidei vnitæ, quæ ab ipsis Apo-
stolis, Apostolorûq; discipulis pro-
fecta, ad nos vsq; legitima successio-
ne peruenit. Quam sanè legitimam
catholicæ, synceræq; doctrinæ suc-
cessionem sectarii nec obtinere,
nec indicare possunt: quam ob
causam sectarum dogmata, ceu er-
roribus imbuta & in cancri morem
virus spargētia, vitari debēt. Quòd
si sectarii, & qui se Sacramenti ho-
stes profitentur, gloriari velint, Dei
verbum aut fidem apud ipsos versa-
ri, cōpellor equidē sciscitari ex eis,
vbinā Dei verbū & fides ante an-
nos mille, in toto orbe Christiano
hæserit. Enimuerò si dogma secta-
rium

rium veritate subnixum est, totā Christi Ecclesiam annis plus mille quingentis, in errore versatam esse necesse est. Sancta enim Ecclesia catholica, quæ suā doctrinā, ceu integram ac synceram, maximis cōfirmavit prodigiis & signis, semper à sectarum dogmatibus discordavit. Deinde dogma quoduis sectariū, *Matth. 15.* tanquā plantatio vitiosa & impu *Dogma* ra, quam minimè plātauerit pater *omne secta* cœlestis, eradicatū semper est & exa *rium exar* ruit. *ruit.* Contrā verò dogmata catholica, quæ hodieque traduntur & è suggestu promuntur, Apostolorum, & qui in horum se disciplinam cōtulerunt, fructus sunt, quos per eos Spiritus sanctus toto orbe à Solis ortu ad occasum vsque *Dogmata* propagavit in omnes gentes. At *catholica* que hi vnicæ fidei fructus adhuc *bucusq; per* *durarunt,* perseue-

DE MISSA EVANG.

Q perpe-
tuo sic per-
durabunt.

Ioann. 15.

Matth. 28.

Mar. 16.

1. Cor. 14.

perseuerant, perdurabuntq; ad ex-
tremum vsq; diem. Audi Dominũ
suis discipulis dicentem: Ego vos
elegi de mundo, vt eatis & fructum
afferatis, & fructus vester maneat.
Itemq;: Euntes docete omnes gen-
tes. Et rursus: Euntes in mundum
vniuersum, &c. Agè igitur animad-
uerte frater, qui ex nobis prodiisti,
& ex tuo cerebro natã profiteris o-
pinionem, vnicaẽ illi totius Eccle-
siæ catholicæ fidei planè repugnan-
tem, aduerte, inquam, & ausculta
Apostoli sententiam: An à te ver-
bum Dei processit? an in te solum
peruenit? Nũ Hispania Apostoli-
cæ prædicatiõis expers fuit? Petrus,
Paulus, Clemens, Linus, Cletus, A-
nacletus, Euaristus, Alexander, Six-
tus, Thelesphorus, Iginus, Pius, A-
nicetus, Sother, Eleutherius, Vi-
ctor,

ctor, Zepherinus, qui omnes nostræ religionis ergò suū fudêre sanguinem, non tibi videntur in Italia Christi Euāgelium docuisse? Totā ne Gallia ethnicam sequitur fidē? Nullūs ne Apostolorū discipulus in Græcia concionatus est? Itāne Christiani in Palæstina, Ierosolymis, in Bethleem, in monte Sinai, &c. erroribus fascinata gerunt pectora? Si Dei blasphemia est & contumelia, sacerdotes Ierosolymis ad Domini sepulchrum Missas celebrare, quī tandem gloriosum est eius sepulchrum, quod tamē Esaias ^{Esai. II.} vaticinatus est? Non tibi videtur Dei verbum fuisse, quod facer ille Lucius Cyrenen. cuius fit mētio in Actis Apostolicis, atque post hunc ^{Acto. 15.} Narcissus, & subinde Dionysius Hilariæ frater: quod item D. Vlri-

D cus

D. Vlricus.

cus Augustæ prædicarunt? quod etiam in hanc usque diem veteri religioni addicti, in eadem celebri Augustana vrbe profitentur? Equidem ex Christiana charitate & benevolentia te obsecro frater, recta tecum via reputes, quæ salutis tuæ causa tibi commemoramus, quò tandem præ fractum hunc ac ceruicosum ponas spiritum, quò tu inflatus gloriaris, perinde ac si in solis quibusdã Germaniæ angulis Dei verbum retineatur. Totam igitur Siciliam, Apuliam, Burgundiam, Lotharingiam, Picardiam, Angliam, Scotiam, Flandriam, Normandiam, Britaniam, &c. catholica fide nudabis? Num censes synceri Evangelicique dogmatis loco habendum non esse, quod in quarta Orbis parte ea, quæ nostra ætate Deo disponente reper-

reperta est, feritur? Tota ergo Ba-
 uaria versatur in tenebris, &c. Di-
 uus Kilianus verámne tibi fidem *Kilianus.*
 docuisse videtur in Francia Orien-
 tali, Anno Domini 680? Iesius Spi *Iesius.*
 ræ, anno domini 348. Rupertus in *Rupertus*
 Norico, vel Baioaria, Victor apud *Noricus.*
 Vangiones, anno domini 398. Dei *Victor.*
 verbum annunciârút. Num tu eos
 errores sparsisse censes? Amandus *Amandus.*
 Argentorati concionatus est, anno
 salutis 640. Conradus Constan- *Conradus.*
 tiæ, Crescētius Pauli Apostoli disci- *Crescētius.*
 pulus Moguntiae, post hunc Maxi- *Maximus.*
 mus, deinde Bonifacius primº Mo *Bonifacius.*
 gūtinę sedis Archiepiscopus. Tunc
 dicere ausus eris, hosce viros sancti-
 tate & martyrio spectabiles, nō nisi
 errores disseminasse? Papisticūne
 errorē affirmare nō dubitabis, q̃ Ma-
 ternus apud Treuiros & Colonien *Maternus.*

*Valerius.**Corbinia-*
*nus.**Vuilibal-*
*us.**Burchar-*
us.

ses, & Valerius item apud Treuiros
 prædicarūt, adhuc superstite D. Pe-
 tro Apostolo, qui hos ipsos Romā
 in Germaniā misit, vt tota Treuiro-
 rū & Agrippinensiū regio vno af-
 firmat ore? Forsitan Christi Euāge-
 lium nō fuerit, quod Corbinianus
 Frisinge, Vuilibaldus apud Eystetē-
 ses, Burchardus Bambergæ sparfe-
 runt. Quo ore igitur miseri verbū
 Dei apud vos dūtaxat hærere iacti-
 tatis? Si apud vos solos intra quas-
 dam Germaniæ angustas ædes ver-
 satur, quo pacto diuulgatum est in
 omnes gentes? Quod si gentes om-
 nes, cuncti Apostolorum discipu-
 li, martyres omnes, totq; sacra Con-
 cilia errârunt, quomodo potest ef-
 se vero consentaneum, Christum
 omnibus diebus cum suis fidelibus
 permanfisse? Ecquid tamen san-
 ctus

ctus Spiritus Christi Ecclesiam, veritatis columnā & firmamentum docuit? Oculis igitur auribusq; per *1. Tim. 5.* cipite quæso veram illam, vnicam, vetustam, approbatam, cōsonam, catholicam, Christianam fidem in Ecclesiæ catholicæ arca perseuerantem, legitima posteritatis successiōe ad nos vsq; deriuatam. Quam cum vos legitimam successiōem in cerebrosis vestroq; iudicio confictis opinionibus, sectis, erroribus re vera demonstrare non possitis, reiectis erroribus in sinum catholicæ matris vestræ vos recipite. Inde pax & concordia mox existet in laudem Dei, tota Christi Ecclesia lætante ac gratulante. Vos ipsi vobiscum perpendite, vt sectæ inter se dissideant prorsusq; contrariæ sint, singulis nihilò minus iactitan

DE MISSA EVANG.

bus, apud ipsas speciatim synceram
fidem & Dei verbum clarescere.

Eph. 4.

*Fidei uni-
tas in sola
ecclesia ca-
tholica,*

Atqui cùm Apostolus vnā esse
fidem testetur, eaq; vnitas & conso-
nantia in sola Ecclesia catholica
perspiciatur, obsecro pugnantes er-
roribusq; scatētes opiniōes vestras
ex animo remouete, atque in Ec-
clesia catholica cunctis mortalibus
optatam pacem, vnicam fidem, le-
gitimum sacramentorū vsum, syn-
ceramq; diuini verbi intelligen-
tiam perquirite. Ita proculdubiō
verum illum oliuæ rārum, diuinę
clementiæ & misericordiæ sym-
bolum, quem columba, Spiritum
sanctum significans, in arcā Chri-
stianæ Ecclesiæ intulit, præstante
Domino IESV Christo, adepturi
estis. Verum his vestræ cōmonitio-
nis causa præmissis, iam porrò de

Sacra-

Sacramēti altaris veritate dicere instituemus. Ploranda fanè conditio est, imbecillos terre vermiculos aduersum æternæ sapientiæ consilium niti, repugnare fortissimo Dei Spiritui, eidemq; veritatis doctori, qui huc vsq; Christi spōsam ab omni errore & hæresum portentis seruauit, conuitiis proscindere ac blasphemare celsissimi sacramenti huius veritatem: dicere, nō nisi figuram aut symbolum esse, aliis affirmātibus esse quidem corpus Christi, sed manere panem ac vinum.

DE MISSA EVANG.
DE VERO CORPO

re & sanguine in Sacramento,

Cap. 5.

Apostolus priori ad Corinthios epistola, cap. 10. Panis, inquit, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Per panem accipitur exterior sacramenti species, quæ sola frangitur. Nonne ait, participatio corporis Domini est? Hoc est: Quilibet fractam panis speciem accipiens, in sua particula integrum Christi corpus sumit. Isthæc sententia præsentaneum est remedium piis omnibus, aduersus quascunque huic sacramento infestas tentationes: & si nihil præterea ex scriptis diuinis suppeteret, sufficeret ea Christi vero corpori in sacramento astruendo. Ait enim Apostolus, esse par-
tici-

ticipationē, id est, esse corpus Christi. Non ait, significat corpus Christi, sed, Est, est. Paulina hac sentētia non aliter, quā tonitru percelluntur, quotquot in hoc sacramento Corporis Christi veritatē conuitiis insectantur & impugnant. Neque verò sanctus Apostolus corporis Christi in sacramēto veritatem ab homine didicit, sed ab ipso Deo, raptus in tertium cœlū. Audi ipsum dicentem: Non ab homine accepi *Gala. I.* illud, neque didici. Et alibi: Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis. *I. Cor. II.* Ait ergo: Panis quē frangimus, nōne participatio corporis Domini est? Accedit huc, quo nihil possit dici efficacius, Matthēo, Marco, Luca, Paulo testibus, Christum in cœna accepisse panem, benedixisse, fregisse, suis præbuisse discipulis

D 5 lis

DE MISSA VANG.

lis his verbis, Accipite & māducate:
 τὰτό ἐστὶ τὸσῶμά μου . Hoc est corpus
 meum. Non dixit: Est panis, aut
 figura corporis mei. Sed obstre-
 punt Sacramētarii, Dominum cor-
 pus suū significasse. Atqui vbi hoc
 scriptū est? Quis Euangelista id affir-
 mat? Ecquis tibi potestatem fecit
 deprauandi verbi Dei, atque pro
 tuo arbitrato & cerebro interpre-
 tandi? Non tu meministi, scriptu-
 ram execrari eum, qui vel appo-
 nat, vel detrahat quicquām verbo
 Dei? Certè si pro sua quisque libidi-
 ne scripta diuina explicare velit,
 quæ tandem Biblia, quam verò fi-
 dem habituri sumus? Si, vt tute ais,
 Christus suum corpus significare
 voluit, quò igitur retulit, quòd cali-
 cem manibus tenens, dixit, Hic est
 sanguis meus, &c. Nos ergo cum
 vni-

Apoc. Vlti.

vniuersa Ecclesia planè persuasum habemus, Christi corpus & sanguinem sub panis & vini specie, virtute omnipotentis sermonis, sacerdotali accedente functione, re. verà contineri. Ipsa enim scriptura certos nos facit, Christum ita dixisse: Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus. Quid nos eò adducit, vt Deum credamus humanam sumpsisse naturam? Nempe scripturæ asseueratio. Cur libenter assentimur, ex sacratissima semperque virgine MARIA verbum æternum esse progenitum, esse passum, mortuū, sepultum, tertiā die resurrexisse, ascendisse in cœlum, sedere ad dexteram Patris, eādē cum patre potentia & maiestate frui: denique nos quoque cum corpore & anima resurrecturos, &c? Scriptura id tradit.

DE MISSA EVAN.

tradit. Ita etiam credimus verū corpus & sanguinem Domini in altari, quòd sancta catholica Christi Ecclesia ex diuinis literis id nobis confirmet. Dicas fortassis, Credo equidē Dominum IESVM corpus & sanguinem suum in Cœna discipulis dedisse, cū nihil Deo sit impossibile, possitque præstare quicquid dixerit: at quo scripturæ testimonio certum efficis, idem ab sacerdote fieri? Ausculta Christi sermonem. Post sacramenti in Cœna institutiōem, ait ad discipulos, Hoc facite in meam commemorationē. Hoc quod ego propria virtute & autoritate feci, vos itidē mea virtute & autoritate, meoq; iussu facite. In hanc sententiam Chrysostomus loquitur homilia 2. in 2. Timot. 1. Sacra illa oblatio, siue illā
Pe-

Petrus, siue illā Paulus, siue cuiusuis
meriti sacerdos offerat, eadē est, quā
dedit Christ⁹ ipse discipulis, quāq;
sacerdotes modò quoq; conficiūt.
Nihil habet ista, quā illa minus.
Hæc Chrysoſt. Præstitit Dominus
IESVS discipulis suis facultatem *Matth. 10.*
miracula efficiendi, quæ tamen so-
la Dei virtute fiunt. Cōtulit etiam
illis potestatē peccata soluendi, quæ *Ioan. 20.*
certum est remittere non posse, ni *Eſai. 43.*
si solum Deum propria sua autho-
ritate. Eodem modo potestatē eis
tribuit ex pane & vino corpus &
sanguinem suum conficiendi in al-
tari, dicēs ad illos, Hoc facite in me- *Luc. 22.*
am commemorationē. Id quod sa-
nè ex Domini mādato Ecclesia ca-
tholica adhuc fideliter semper egit
per sacerdotes ordine institutos, at
que indubitata fidei certitudine cō-
fitetur

DE MISSA EVANG.

fitetur, in Altari verum esse corpus Christi, per conuersionem substantiæ panis in ipsum : neque ignorat prorsus supernaturalem eam esse conuersionem, quæ sola Dei virtute fiat. Quod quidē Dominus ipse indicat, dū ait, Hoc est corpus meū. Enimuerò si panis substantia permaneret, nō dixisset, Hoc est, quod substantiam denotat, sed Hic, &c.

TESTIMONIA SAN

CTISSIMORVM ECCLESIAE

Patrum, de ueritate corporis & sanguinis Christi in Altari,

Caput VI.

Dionysius, Apostoli Pauli discipul⁹, Ecclesiasticæ Hierarchiæ Ca. 2. Antistes, inq̃t, sacrosancta & augustissima mysteria conficit, &c.

Clemens, Petri Apostoli discipulus, Epistola 2. ad Iacobum fratrem

Domi-

Domini: Cum timore & tremore reliquias corporis dominici debēt custodire fragmētorum, ne qua putredo in sacrario inueniatur, & negligenter agatur, nec portioni corporis & sanguinis Domini grauis iniuria inferatur. Comminutio em̃ corporis Dñi nostri IESV Christi, si negligenter agatur, &c.

Martialis Apostolorū discipul⁹ in Epist. ad Burdegalēses: Nolite vnū & idē putare escā humanam & diuinā, q̃ nobis visibilis est, sed tñ in fide perfecta, tota cœlestis. Per vnā em̃ corpus, per alterā anima viuit, &c.

Tertullianus li. de Resurrectiōe Carnis: Caro corpore & sanguine Christi vescit̃, vt & anima de Deo saginet̃. Idē li. 5. aduersus Marcionē: Panis & calicis sacramēto iā in Euāgelio ꝑbauimus, corporis et sanguinis

DE MISSA EVANG.

nis dominici veritatē aduersus phā
tasma Marcionis. Item lib. 4. aduer
sus Marciōem: Christus acceptum
panem & distributū discipulis, cor
pus suum illum fecit, Hoc est, cor
pus meum dicendo. Quod verò ibi
dem subiungit Tertullianus, id est,
figura corporis mei, ipse vt accipi
endum sit, mox explicat iis quæ se
quuntur verbis: Figura autem, in
quit, non fuisset, nisi veritatis esset
corpus. Apostolus quidem filium
Dei figuram appellat. Sed non cate
nus figura est, vt veritas non sit. Mā
na illud figura fuit: at nos in hoc sa
cramento panem cœli verum & vi
uum habemus.

Irenæus, qui clarus extitit Anno
Domini 175. li. 4. aduersus hæreses
Valentini, cap. 34. Offerimus Deo,
quæ sunt eius, congruēter commu
nica-

Hebr. 1.

Ioan. 6.

nicationē & vnitatem prædicantes
carnis & spiritus. Quemadmodum
enim qui est à terra panis, percipiēs
vocationem Dei, iam nō cōmunis
panis est, sed Eucharistia, &c. Itē li.
5. Quando ergo & mixtus calix, &
fractus panis percipit verbum Dei,
fit Eucharistia corporis & sangui-
nis Christi.

Origenes Homilia 7. in Nume-
ros. Tūc in ænigmate erat māna, ci-
bus: nūc autem in specie, caro verbi
Dei est verus cibus, &c. Idem homi-
lia. 13. in Exodū: Cū suscipitis cor-
pus Dñi, cum omni cautela & ve-
neratiōe seruatis, ne ex eo parum
quid decadat, ne consecrati mune-
ris aliquid delabatur. Reos em̃ vos
creditis & rectē creditis, si quid in-
de per negligentia decadat. Item ho-
milia 5. in diuersos Euāgelii locos.

E Quando

DE MISSA EVAN.

Quando sanctū cibū, illudq; incorruptum accipis epulū, quando vitę pane & poculo frueris, māducas & bibis corpus & sanguinē Domini, tunc Dñs sub tectū tuū ingreditur. Et tu ergo humilians temetipsum imitare hunc centurionē, & dicito: Dñe nō sum dignus, vt intres sub tectum meū. Itē in Matthæū, Ca. 26. Panis iste, quē Deus verbū, corpus suū esse fatetur, verbū est nutritorium animarū, verbū de Deo verbo procedēs, & panis de pane cœlesti, qui positus est super mensam, de qua scriptum est, Præparasti in conspectu meo mensam, &c.

Pontianus, qui floruit anno Dñi 232. Sacerdotes proprio ore corpus Dñi conficiūt, & populis tradunt.

Arnobius in Psal. 110. Christus escā corporis sui dedit timētibus se.

Anthe-

Antherus sanctitate & martyrio insignis, qui vixit Anno Domini 237. Absit vt quicquam finistrū de his loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore cōficiūt, per quos nos etiā Christiani sumus, q̄ clauēs regni cōclorū habentes, ante iudicii diē iudicant. *idem habes apud Hierōny. Epistola ad Heliodorum.*

Cyprianus, qui Anno Dñi 260. clarus emicuit, lib. 2. Epistola 3. ad Cæciliū, multis agit de veritate carnis & sanguinis Christi in sacramento altaris, & vt Christus exēplo magisterii sui, calicem docuerit vini & aque cōiunctiōe miscendū, &c. Idē sermone 6. de oratione Dñica: Christus noster, qui corpus eius cōtingimus, panis est. Hunc autē panē dari nobis quotidie postulamus, ne q̄ in Christo sumus, & Eucharistiā quotidie ad cibum salutis accipimus,

DE MISSA EVAN.

intercedente aliquo grauiori delicto, dum abstēti & nō cōmunicantes à cœlesti pane prohibemur, à Christi corpore separemur, ipso prædicāte & monente, Ego sum panis vitæ, q̄ de cœlo descēdi. Si quis ederit de hoc pane, viuet in eternū. Panem autē, quē ego dederō, caro mea est pro seculi vita. Quando ergo dicit in æternum viuere, si quis ederit de eius pane: vt manifestū est eos viuere, q̄ corpus eius attingūt, & Eucharistiā iure communicationis accipiūt: ita contrā timendū est & orandū, ne dum quis abstētus se paratur à Christi corpore, procul remaneat à salute, &c. Idem de duplici martyrio: Christi sanguis fusus est pro inimicis, efficitq; amicos & filios Dei: atq; vt ea amicitia perpetuò perduret, carnē suā in cibum, &
 san-

sanguinem suum in potū nobis reliquit, quò iisdē alamur rebus, quibus sumus redēpti. Idē sermone de Cœna Domini: Immortalitatis alimonia nobis datur, à cōmunibus cibis differens, corporaliſ substantiæ retinens speciem, sed virtutis diuinæ inuisibili efficiētia probans adesse pręsentiam. Idem sermone eodem: Sūmus sacerdos panē profert & vinū, Hoc est, inquit, corpus meum. Manducauerant & biberāt de eodem pane secundum formā visibilem, sed ante verba illa, cibus ille cōmunis tātum nutriendo corpori cōmod⁹ erat, & vitę corporalis subsidium ministrabat. Sed ex quo à Domino dictū est, Hoc facite in meam cōmemorationē: hæc est caro mea, & hic est sanguis meus, quotiescūq; his verbis & hac fide actū est, panis

E 3 iste

DE MISSA EVANG.

iste substāialis & calix benedictiōe
solēni sacratuſ, ad totius hominis
vitā salutemq; proficit, &c. Idem eo
dē sermone: Sicut panis cōmunis,
quē quotidie edimus, vita est corpo
ris: ita panis iste supersubstāialis vi
ta est animæ & sanitas mētis. Panē
angelorum sub sacramēto māduca
mus in terris, eundē sine sacramēto
manifestius edemus in cœlis, &c.

Cyrillus, Alexandrinus Episco
pus, de huius excellentissimi sacra
menti veritate scribit sanè quā
luculenter li. 10. in Ioannem, ca. 13.
& lib. 4. cap. 17. & quē in Ioannē: Vn
de considerandum est, non habitu
dine solū, quæ per charitatē intel
ligitur, Christum in nobis esse, ve
rū etiam & participatione naturali.
Nam quēadmodum si quis igne li
quefactā ceram, aliæ ceræ similiter
lique-

liquefactæ ita miscuerit, vt vnum
quid ex vtrifq; factum videatur: sic
cōmunicatione corporis & fangui
nis Christi, ipse in nobis est, & nos
in ipso. Idē li. 3. in Ioannem, ca. 37.
Quid igitur Christus pollicet? quid
credētibus adfert? Corruptibile cer
tē nullum, sed benedictionē, quam
communicatiōe corporis atq; fan
guinis Christi assequimur. Idē li. 4.
in Ioannē, ca. 14. Quoniā igit Salua
toris caro verbo Dei, quod naturali
ter vita est, cōiuncta, viuifica effecta
est, quando eā comedimus, tūc vitā
habemus in nobis, illi coniūcti, quæ
vita effecta est. Et paulò pōst: Quòd
si solo tactu suo corrupta redinte
grantur, quomodo non viuemus,
qui carnem illam & gustamus &
manducamus? Idem lib. 12. in Io
annem, Cap. 50. Qui baptismum

E 4 rece-

DE MISSA EVANG.

Baptizatis
cur non ne
ganda Eu-
charistia.

receperūt, quia Spiritus sanctus habitare in illis creditur, à tactu & cōmunione salutaris Christi corporis non prohibentur. Idem lib. eodem, cap. 58. Præbet nobis carnem suam tangendam, vt firmiter credamus, quia tēplum verè suum suscitauit. Quod autem mysticę benedictiōis cōmunio, resurrectiōis Christi quę dā confessio est, verbis ipsius probatur. Fractum enim panē distribuebat, dicēs: Hoc est corpus meū, &c.

Athanasius Archiepiscopus Alexandrinus li. i. ad Antiochum, quæstione 2. admonet fideles cōmunio nis sanctissimi corporis & sanguinis Christi. Idem li. de miraculo crucifixi, cap. 7. Sanguis Christi in ara altaris (id est, in Missa) per manus sacerdotum quotidie spiritaliter efficitur. Idem in i. Corinth. 10. Sanguis

guis qui in calice est, non alius est
quàm qui de Christi latere mana-
uit. Idem lib. i. ad Antiochum, q.
34. Mifsam dixit exanguem immo-
lationem.

Basilii magnus lib. i. de Bapti-
smate, cap. 3. Oportet accedentẽ ad
corpus & sanguinem Domini, pu-
rum esse à quouis inquinamento
carnis ac spiritus, ne ad iudicium
edat & bibat, &c. Idẽ in Regula, ca.
70. Paulus timorem nos docet, ubi
ait: Qui indignè māducat & bibit,
iudicium sibi manducat & bibit,
non diiudicans corpus Domini. Fi-
dem quoq; Domini illa verba nos
docent, quibus ait: Hoc est corpus
meum, quod pro multis tradetur.
Hoc facite in meam commemora-
tionem.

Hilarius in Psalmum 64. Habe-

DE MISSA EVANG.

mus etiam & cibum paratum. Et quis hic cibus est? Ille scilicet, à quo ad Dei consortium præparamur, per communionem sancti corporis in communionē deinceps sancti corporis collocādi, &c. Item lib. 8. de Trinitate: Si verè verbum caro factum est, & nos verè verbum carnem cibo dominico sumimus. Et non multò pòst: De veritate carnis & sanguinis non relictus est ambigēdi locus. Nūc enim & ipsius Dñi professione & fide nostra verè caro est, & verè sanguis est. Et hæc accepta atq; hausta id efficiūt, vt & nos in Christo, & Christus in nobis sit.

Chrysostomus in 1. Tim. 2. Nihil ex illo ore prodeat crudele, quod dominico corpore sæpius saginatur. Idem homilia 3. Eph. ca. 1. Quot quot in corpore Christi communi-
camus,

camus, quotquot sanguinem illius
degustam⁹, cogitemus, q̄ illius cor-
pus & sanguinem gustamus, qui in
cœlestibus sedet, qui ab angelis a-
doratur, &c. Idē homilia 51. in Cap.
12. Mat. Qui maius, id est, animam
suā pro te posuit, quare dedignabi-
tur suū tibi tradere corpus? Audia-
mus igitur tā sacerdotes q̄ alii, q̄ ma-
gna, q̄ admirabilis res nobis cōces-
sa est. Audiamus oro & perhorres-
camus: carnes suas nobis tradidit, se
ipsum immolatū proposuit. Quā
igitur satisfactionē offeremus, cū
tali pabulo enutriti peccamus, cū
agnum comedentes, in lupos con-
uertimur, &c. Et infrā: Qui dixit,
Hoc est Corpus meū, & rē simul cū
verbo cōfecit. Idem in Matth. Cap.
26. Homilia 83. Credamus itaq; vbi
que Deo, nec repugnemus ei, etiā si
sensui

sensui & cogitationi nostræ absurdum esse videatur, quod dicit: non illa quæ ante nos iacent solummodo aspiciētes, sed verba quoq; eius tenētes. Nam verbis eius defraudari nō possumus, sensus verò noster deceptu facilimus est: illa falsa esse non possunt, hic sæpius atq; sæpius fallitur. Quoniam ergo ille dixit, Hoc est corpus meum, nulla teneamur ambiguitate, sed credamus, & oculis intellectus id perspiciamus. Aliquantò pòst: Quos radios solares non deberet excedere manus illa, quæ hanc coronam pertractat, os quod igne impletur spiritali, lingua quæ cruentatur hoc admirabili sanguine? Idem in Ioannem cap. 6. Homil. 45. Christus vt maiori nos charitate adstringeret, & vt suum in nos ostenderet desiderium,

non

non se tantum videri permisit desideratibus, sed & tangi & manducari, & dentes carni suæ infigi, &c. Idem in Epistolam ad Ephe. cap. i. homil. 3. Adstat mensa regia, adsunt angeli mensæ huius ministri, adest rex ipse, & tu oscitabundus adstas? Cogita cœlum ipsum sursum referari, angelosque descendere. Idem in Sermone de Eucharistia in Enceniis: Accedentes ne putetis quod accipiatis diuinum corpus ex homine, sed ex ipsis Seraphim forcipe ignem, quem scilicet Esaias vidit, vos accipere. Reputate salutarem sanguinẽ, quasi è diuino & im polluto latere effluere: & ita approximantes labiis puris accipite. Idem lib. 6. de Sacerdotio cap. 4. Cùm sacerdos spiritum sanctum inuocauerit, sacrificiumq; illud horrore
ac re-

DE MISSA EVANG.

ac reuerentia plenissimum perfectit, communi omnium domino manibus assidue pertractato, quæro ex te, quoto illum in ordine collocabimus? quantam ab eo integritatem exigemus? &c. Idem in Matth. Homilia 41. Soli sacerdoti fas est, sanguinem calicis tibi tradere, &c.

Gregorius Nazianzenus Oratio ne in sanctum Pascha: Absque ulla hæsitacione ede corpus Domini, & pota eius sanguinem, si tamen vitæ teneris desiderio, &c.

Theophilus Alexandrinus lib. 2. Paschali. Homines duntaxat participant corpus & sanguinem Christi, & non dæmones. Christus enim hominibus dixit: Accipite & manducate & bibite, Hoc est corpus meum, &c.

Sedu-

Sedulius in Epistolam I. Cor. II.
Christus ait: Accipite, Hoc est corpus meum: tanquam diceret Apostolus, caute ne corpus hoc indignè sumatis, est enim Christi corpus.

Damascenus lib. 4. de Orthodoxa fide, Cap. 14. Si verbum Dei uiuens est & efficax, & omnia quæcūque voluit Dominus fecit: si dixit, *Hebr. 4.*
fiat lux, & facta est lux: fiat firmamentum, & factum est: si verbo Dei cœli firmati sunt, & spiritu *Psal. 134.*
oris eius omnis virtus eorum: si cœlum & terra, aqua, ignis, & aër, & omnis ornatus eorum verbo *Gen. 1.*
Domini perfecta sunt, & homo ipse ubiq; diuulgatum animal: si volēs ipse Deus verbū factus est homo, & ex sanctæ Virginis purissimis *Psal. 32.*
& illibatissimis sanguinibus in se-
ipso

DE MISSA EVANG.

Gene. l.

ipso sine femine carnē sustētauit, nō potest panem sui ipsius corpus facere, & vinum & aquam sanguinem? Dixit in principio, Producat terra herbam virentem, & vsq; nūc pluuiā facta producit germina, diuino coadiuta & vigorata præcepto. Dixit Deus, Hoc est corpus meum, & hic meus est sanguis, & hoc facite in meam commemorationem, & omnipotenti eius præcepto donec veniat perficitur. Idem ibidem: Exemplaria corporis & sanguinis Domini, panem & vinum deifer vocauit Basilius, non tamen post sanctificationē dixit, sed priusquā sanctificaretur ipsa oblatio, ita vocabant.

Hieronimus in Apologia pro libris aduersus Iouinianū: Scio Romæ hāc esse consuetudinē, vt fideles,

les semper Christi corpus accipiāt.
Probet se vnusquisq; & sic ad corpus Christi accedat: non quòd dilatæ communionis vnus dies, aut bi-
duum sanctiorem efficiat Christianum, vt quod hodie nō merui, cras vel perendiē merear: sed q̄ dū me doleo non communicasse corpori Christi, abstineam me paulisper ab vxoris amplexu, vt amorī coniugis amorē Christi præferā. Idem in Malachiā, ca. i. Polluimus panē, id est, corpus Christi, quādo indigni accedimus ad altare, & sordidi mūdum sanguinē bibimus. Idē in i. Cor. ii. Cū accipimus à sacerdotibus sacramentū, cōmonemur quia corp⁹ & sanguis est Christi, vt beneficiis ei⁹ nō existam⁹ ingrati. Et infrā: Ioseph ille iustus, propterea syndone munda inuolutū in sepulchro nouo corpus

DE MISSA EVANG.

pus Dñi sepeliuit, p̄figurās corpus
Dñi accepturos, tā mūdā mentē de
bere habere, q̄ nouā. Idē in Osee Ca.
ii. Arbitrati sunt iugū meū leue, esse
grauissimū, & declinaui ad eos, dese
rēs regna cœlorū, vt cū eis vescerer,
afsūpta forma hoīs, siue dedi eis esū
corporis mei: ipse & cib⁹ et cōuiua.
Idē ad Hedibiā quęst. 2. Audiam⁹ pa
nē, quē fregit Dñs deditq; discipulis
suis, esse corp⁹ Dñi saluatoris, ipso
dicēte ad eos: Accipite & comedite,
Hoc est corp⁹ meū: & calicē illū esse,
de quo iterū locut⁹ est, Bibite ex hoc
oēs, Hic est sãguis me⁹, &c. Idē ad E
uagriū To. 3. Quid patit̄ menfarū &
viduarum minister, vt supra eos se
tumidus efferat, ad quorum preces
Christi corpus sanguisq; cōficitur.

Augustinus Epi. ii8. ad Ianuariū:
Placuit Spiritui sancto, vt in honorē
tāti sacramēti in os Christiani prius

dominicū corpus intraret, q̄ exteri
cibi,&c.Idē in Pf.9.Christ⁹ in carne
hic ambulauit, & ipsā carnē nobis
māducandā ad salutē dedit. Nemo
aut illā carnē māducat, nisi prius ado
rauerit. Inuētum est, quēadmodum
adoreſ tale scabellū pedū Dñi, & nō
solū nō peccemus adorādo, sed pec
cem⁹ nō adorādo. Idē de verbis Dñi
in Euāgelio secundū Lu.fer.18.Chri
st⁹ panē ἐπιούσιον dixit, hoc est, super
substantialē, nō iste panis, q̄ vadit in
corp⁹, sed ille panis vitę eterne, q̄ a
nimę nostrę substantiā fulcit. Si quo
tidianus est panis, cur post annū illū
fumas, quē iā modū Gręci in oriēte
facere cōsueuerūt? Accipe quotidie,
quòd quotidie tibi ꝑsit. Sic viue, vt
quotidie merearis accipere. Qui nō
meref⁹ quotidie accipere, nō meret⁹
post annū accipere. Idē in Euāgeliū

DE MISSA EVANG.

Ioannis, Tractatu 27. Carnē Christi & sanguinē nō edamus tātum in Sacramento, quod & multi mali faciūt, sed vsq; ad spiritus participationē māducemus & bibamus, vt in Domini corpore tanquām mēbra maneamus, &c. Idē in Ioannē, Tractatu 50. Pauperes semper habebitis vobiscum, me autē non semper habebitis. Si bonus es, si ad corpus Christi pertines, habes Christū & in præsenti & in futuro. In præsenti per fidē, in præsenti per signū Christi (id est, crucē) in præsenti per baptismatis sacramentum, in præsenti per altaris cibū & potū, &c. Idē contra literas Petiliani, li. 2. ca. 55. Quid est demētius, quā sacramētis Domini communicare, & verbis Domini non cōmunicare? Hi utiq; dicturi sunt: In nomine tuo māduca-

uimus

uimus & bibimus, & audituri: Non noui vos: qui corpus eius & sanguine in sacramēto māducāt & bibūt, & mēbra eius toto orbe diffusa in Euāgelio non agnoscūt, & ideò in eis in iudicio non computātur. Idē li. de Ecclesiasticis dogmatibus, Ca. 53. Om̃ibus dominicis diebus communicandū suadeo & hortor, si tñ mens sine affectu peccandi sit.

Gregorius li. 4. Dial. Ca. 58. Christus licet resurgēs ex mortuis, iā nō moritur, & mors ei vltra non dominabitur, tñ in seipso immortaliter atq; incorruptibiliter viuens, pro nobis iterum in hoc mysterio sacrę oblatiōis immolat. Eius quippe ibi corpus sumit, eius caro in salutē populi partitur, eius sanguis iā non in manus infidelium, sed in ora fidelium fundit. Quis em̃ fidelium habere du-

F 3 bium

DE MISSA EVAN.

bium possit, in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem cœlos aperi-
ri, in illo IESV Christi mysterio an-
gelorū choros adesse, summis ima-
sociari, terrena cœlestib⁹ iungi, vnū
quoq; ex visibilibus atq; inuisibili-
bus fieri?

Theophylactus in Ioannē Ca. 6.
Attēde, q̄ panis, qui à nobis in my-
steriis māducatur, nō est tantū figu-
ratio quædam carnis Dñi, sed ipsa
caro Dñi. Nō enim dixit, panis quē
ego dabo, figura est carnis, sed caro
mea est. Et ne quē conturbet, quòd
credendus sit panis caro. Etenim &
in carne ambulāte Dño, & ex pane
alimoniā admittente, panis ille qui
māducabā, in corp⁹ eius mutabā,
& similis fiebat sanctę eius carni, &
in augmentū & sustentationē cōfe-
rebat iuxta humanū morē. Igitur &
nunc

nūc panis in carnē Dñi mutat̃, &c.

Beda li.3.in Samuelem, cap. 8. Si tam folerter munditia quærebat̃ eius, qui sanctificatum Moyſi manibus panem typicum guſtaret, quantum neceſſe eſt mundiciæ curam gerat, q̃ in ſanctas ac venerabiles Chriſti manus acceptum panē, in ſacramentum corporis eius cōſecratum, ſumpturus eſt? &c.

Anſelmus in Epiſtolā I.ad Cor. ca.II. Manducate quod tribuo, quia hoc eſt corpus meū. Senſibus quidē exteriorib⁹ videt̃ eſſe panis, ſed ſenſib⁹ cognoſcite mētis, q̃a hoc eſt corpus meū, nō aliud, ſed illud idē ſubſtancialiter, quod pro vobis redimēdis tradet̃ ad mortē, & crucifigetur.

Haymo, qui floruit Anno Dñi 834.in Epiſtolam. I.ad Corin. Ca.II. Sicut caro Chriſti, quam aſſumpſit

DE MISSA EVAN.

in vtero virginali, verū corpus eius est, & pro nostra salute occisum: Ita panis, quē Christus tradidit discipulis suis, omnibusq; prædestinatis ad vitam æternam, & quem quotidie consecrant sacerdotes in Ecclesia cū virtute diuinitatis, quæ illum replet panem, verum corpus Christi est: nec sunt duo corpora, illa caro quā assumpsit, & iste panis, sed vnum corpus faciūt Christi, in tantum, vt dum ille frangitur & comeditur, Christus imoletur & comedatur, & tamen integer maneat & viuus, &c.

Audiuimus iam complurium testimonio Doctorum atq; Pastorū, sanctitate insignium, quos Spiritus sanctus dedit in ædificationem Ecclesiæ suæ, vno ore eademq; sententia cū vniuersa Ecclesia veritatē

Cor-

Corporis & sanguinis Christi sub panis ac vini specie continentium. Verum quando animalis homo id percipere non potest, fidelis quisque intellectum suum in captiuitatem redigere debet, in obsequium Christi, uti in Christianæ Ecclesiæ arca in vitam æternam annumeretur ac inueniatur.

2. Cori. 10.

CONFESSIO BERENGARII DE VERITATE CORPORIS

GARII DE VERITATE CORPORIS

& sanguinis, sub panis & uini specie. De

Consecrat. Distinc. 2. Cap. Ego Beren-

garius, Cap. 7.

Ego Berēgarius indignus Ecclesię S. Mauricij Andegauē. Ecclesię Diaconus, cognoscens veram, catholicam & apostolicam fidem, anathematizo omnem hæresim, præcipuè eā, de qua hætenus infamatus sum, quæ astruere conatur panem & vinum, quæ in altari ponuntur, post consecrationem solummodo sacramentum, & non verum corpus & sanguinem Domini nostri IESU Christi esse, & non posse sensualiter, nisi in solo sacramē-

DE MISSA EVANG.

to, manibus sacerdotum tractari, vel frangi, aut fidelium dentibus atteri. Consentio aut Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ sedi, & ore & corde profiteor, de Sacramentis dominicæ mensæ eandem fidem me tenere, quā Dominus & venerabilis Papa Nicolaus, & hæc sancta Synodus auctoritate Evangelica & Apostolica tenendam tradidit, mihiq̃ firmavit, scilicet panem & vinum, quæ in altari ponuntur, post consecrationem non solum sacramentum, sed etiam verum corpus & sanguinem Domini nostri IESV Christi esse, & sensualiter non solum sacramentum, sed in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, fidelium dentibus atteri: iurans per sanctam & ὁμοούσιον Trinitatem, & per hæc sacrosancta Christi Evangelia, &c.

Haec tenus Berengarij recantatio.

DE TRANSSVBSTANTIATIONE

id est, mutatione panis in Corpus, & vini in sanguinem Christi in MISSA, Ca. 8.

TRanssubstantiatio, id est, conversio panis in Christi corpus, & vini in sanguinem, non modo Patrum sanctorū fulcitur testimoniis

niis, sed eā etiā catholica Christi Ecclesia scriptis diuinis probat, & totius Christiani orbis cōfessio ac persuasio asseuerat. Matthæus quidē, ^{Transsub-} Marc^o & Lucas disertis testātur ver^{statiōis} bis, Christū in Cœna panē sumpsis^{assertio ex} se in man^o, benedixisse, fregisse, de-^{sacris literis.} disse discipulis suis, & dixisse: Accipite & manducate, Hoc est corpus meū. Deinde & calicē illis præbuisse, & apostolis duodecim, cum quibus solis discumbebat, dixisse: Bibite ex eo omnes. Hic est sanguis meus noui testamenti, &c. Isthæc verba planè perspicua & luculenta sunt, aduersus ipsas quoque portas inferorū, iisq; vniuersa Apostolica toto terrarum orbe diffusa Ecclesia credit & fateē, horū virtute verborū, q̄ Deus omnipotēs Apostolis & eorum posteris proferēda mādauit, panem

DE MISSA EVANG.

panē in corpus, & vinum in sanguinem Christi transferri. Neq; verò id Innocentius, immò nec Apostolus quispiā instituit, sed Christus ipse Dei Patris omnipotēs filius, per quē Pater cōdidit omnia atq; cōseruat, suo ore affirmavit, Hoc est corpus meū, hic est sanguis meus. Nō tu illum dixisse legis, Hic est panis, aut sub pane est corpus meum, sed præbuisse illis panē & dixisse, Hoc est corpus meū. Hoc subaudi, quod panis antè fuit, iā omnipotētis potestate in Christi corp⁹ versum est, iuxta verbū illi⁹, ita dicētis: Hoc est corpus meū, &c. Hāc veritatē & sententiam vel sensum Christi sponsa nobis tradidit, quā constat veritatis esse colūnam. Atq; ista horū Christi verborū intelligentia, à Christo in Apostolos, ab Apostolis in eorū disci-

1. Tim. 3.

discipulos, & ab iis in corū quoque
sectatores, atq; ita deinceps legiti-
ma successione in totū orbem deri-
uata ac propagata est. Iūgamus por-
rò clarissimis triū Euangelistarum
testimoniis ea, quæ D. Ioānes sexto
scribit capite: Panis, inquit Christ⁹,
quē ego dabo (in Cœna) caro mea
est pro mundi vita (in cruce traden-
da). De quibus Domini verbis Cy-
prianus ait, sermone 6. de oratione
Dominica: Christus noster, qui cor-
pus eius contingimus, panis est. Vn-
de id planum fit atq; testatū, Chri-
stum suis discipulis non panē, sed
corpus suū porrexisse, quando hæc
eius verba sunt, Caro mea est. Itaq;
consonæ triū Euangelistarum affir-
mationi etiam S. Paulus pulchrè *1. Cor. II.*
consentit, dicens, Christum suis
dixisse discipulis, Accipite & man-
duca

DE MISSA EVANG.

ducate, Hoc est corpus meū. Vē ergo miseris illis, qui Christo æternæ veritati mendacium affingere non verētur, dicentes, Panis est, non corpus: cū Christus dicat, Hoc est corpus meum, & non panis: Item, Caro mea est, &c.

TESTIMONIA PATRUM

antiquorum de Transsubstantiatione.

Cap. 9.

Tertullianus lib. 4. aduersus Marcionem: Christus acceptum panē & distributū discipulis, corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum, dicendo, &c.

Irenæus lib. 5. aduersus Hæreses: Quādo ergo & mixtus calix, & fractus panis percipit verbum Dei, fit eucharistia corporis & sanguinis Christi. Idem lib. 4. cap. 57. Accipiens Dominus panem suum corpus cōfitebatur, & temperamentū
cali-

calicis sui sanguinē cōfirmauit. Idē lib. 4. cap. 34. Quomodo autem cōstabit eis, cum panem, in quo gratiæ actæ sint, corpus esse Domini sui, & calicem sanguinis eius, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicant, id est, verbū eius, per quod lignum fructificat, & defluunt fontes, dat primum quidem fœnum, pōst deinde spicam, deinde plenum triticum in spica? &c.

Ignatius, D. Ioannis Apostoli discipulus, Epistola ad Romanos: Panem Dei volo, panem cœlestem vitæ, qui est caro I E S V Christi filii Dei viui, qui natus est in nouissimo ex femine Dauid & Abrahamæ. Et potum volo sanguinem eius, &c. Idē Epistola ad Ephesios, sacramentum hoc appellat medicamentū immortalitatis, antidotum
non

DE MISSA EVANG.

non moriēdi, gloriā Dei, per quod
expellūtur potestates Sathanæ, &c.

Cyprianus Sermone de Cœna
Domini: Panis iste cōmunis in car
nē & sanguinē mutatus, procurat
vitā, &c. Idem Sermone eodem: Pa
nis iste, quē discipulis Dñs porrige
bat, nō effigie sed natura mutatus,
omnipotētia verbi, factus est caro.
Idem eodem Sermone: Consump
to agno, quē antiqua traditio pro
ponebat, incōsumptibilē cibū ma
gister apponit discipulis: nec iā ad
elaborata impensis & arte cōuiuia
populi inuitantur, sed immortalita
tis alimonia datur, à communibus
cibis differens, corporalis substan
tiæ retinens speciē, sed virtutis diui
nē inuisibili efficiētia, ꝑꝑbans adeste
præsentiam. Idem eodem Sermo
ne: Cibus hic & potus est Domi
nus

nus noster IESVS Christus.

Chrysostomus in sacra Liturgia:
Emitte spiritum tuum sanctū super
nos, & super proposita dona hæc,
& fac panē quidem hūc, preciosum
corpus Christi tui, & in calice hoc
preciosum sanguinem Christi tui,
transmutans spiritu tuo sancto. Idē
in Matth. ca. 26. homil. 83. Ministro
rum nos ordinem tenemus. Qui ve
rò hæc sanctificat et trāsmutat, ipse
est qui dixit, Hoc est corpus meum.
Idē in Matth. homilia 51. ca. 12. Tan
gamus etiam nos fimbriam vesti
menti eius, immò verò totū. Ipsum
enim si volumus, nō vestis solū,
sed & corpus ipsius nobis proposi
tum est, non vt tangamus solum
modò, sed vt comedamus & fature
mur. Idem in Homilia de proditione
Iudæ: Nō enī homo est, qui pro
G po-

posita de consecratione mensę Do-
mini, corpus Christi facit & sangui-
nē, sed ille qui crucifixus pro nobis
est Christus. Idē in Mat. Homi. 51. Is
qui dixit, Hoc est corpus meum, &
rem simul cum verbo confecit. Idē
Homilia. 83. & homilia 60. ad popu-
lū Antiochenū. Quot nunc dicunt:
Vellē ipsius formam aspicere, figu-
rā, vestimēta, calceamēta. Ecce eum
vides, ipsum tangis, ipsum mandu-
cas. Et tu quidē vestimēta videre cu-
pis: ipse verò tibi concedit, non tan-
tū videre, verum & māducare, & tan-
gere, & intra te suscipere. Idem in 1.
Cor. Hom. 24. Quod est in calice, id
est, quod à latere fluxit. Et infrā:
Quod summo honore dignū est, id
tibi in terra ostendā. Nā quēadmo-
dū in regiis, non parietes, non tectū
aureum, sed regium corpus in thro-
no

no sedēs omnium præstātissimum
est: ita quoq; in cælis regiū corpus,
quod nunc in terra videndum tibi
proponitur. Neq; angelos, neq; ar-
changelos, nō cœlos, nō cœlos cœ-
lorum, sed ipsum horum omnium
tibi Dominū ostendo. Animaduer-
tis quonā pacto, quod omnium ma-
ximū atq; præcipuū est in terra, non
cōspicaris tātum, sed tāgis: neq; solū
tāgis, sed comedis, & eo accepto do-
mum redis, &c. Idē in 2. Timot. Ho-
mi. 2. Sacra illa oblatio, siue illam Pe-
trus, siue illam Paulus, siue cuius-
uis meriti sacerdos offerat, eadem
est, quam dedit Christus ipse disci-
pulis, quāq; sacerdotes modò quo-
que conficiunt.

Hilarius libro octauo de Trinita-
te: De veritate carnis & sanguinis
non est relictus ambigendi locus.

G 2 Nunc

DE MISSA EVANG.

Nunc enim & ipsius Domini professione & fide nostra verè caro est & verè sanguis est. Et hæc accepta atque hausta id efficiunt, vt & nos in Christo, & Christ⁹ in nobis sit, &c. Idē: Si verè verbum caro factū est, & nos verè verbum carnē cibo dominico sumimus.

Epiphanius contra Marcionistas: Christus postquā cœnauit, accepit hoc & hoc, & dixit. Idem in Ancoratu: Hoc est corpus meum, Hoc & hoc. Quisquis non credit hæc ita se habere, vt Christ⁹ ait, à salute & gratia excidit.

Ioannes Damascenus li. 4. de Orthodoxa fide, Ca. 14. Propositionis panis vinūq; & aqua, per inuocationē & aduentū Spirit⁹ sancti supernaturaliter transmutatur in corpus & sanguinem Christi, & non sunt duo,

duo, sed vnum & idem, &c. Idem ibidem: Et nunc interrogas, Quomodo panis fit corpus Christi, & vinum & aqua sanguis Christi? Respōdeo tibi & ego: Spiritus sanctus obumbrat, & hæc operatur super sermonem & intelligentiam: panis autem & vinum transsumuntur. Nouit enim Deus humanam infirmitatem, quòd complura usu non trita auersatur, molestè ferens (vt est humana vesci carne & sanguine). Assueto igitur cōdescensu vsus, per consueta naturæ ea facit, quæ sunt super naturā. Idem infrà: Non est figura, panis & vinum corporis & sanguinis Christi (absit enim hoc) sed est ipsum corpus Domini deificatum, ipso Domino dicente, Hoc est corpus meum, (non figura corporis) & non figu-

DE MISSA EVANG.

ra sanguinis, sed sanguis.

Athanasius de miraculo imaginis Crucifixi, lib.I. Cap.7. Nec esse aliter æstimandum est à verè Catholicis, præter id quod scribitur à nobis, quasi ex carne & sanguine Christi aliquid possit in mundo inueniri, nisi illud, quod in ara altaris per manus sacerdotum quotidie spiritualiter efficitur.

Gregorius Nyssenus in mystica enarratione Mosaicæ vitæ: Qui mēsam nobis apparauit, in id commutatur.

Hieronymus Epistola prima ad Heliodorum: Sacerdotes Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos & nos Christiani sumus, &c.

Ambrosius veritatem Corporis & sanguinis Christi, sub panis & vini

vini specie clarissimè asseuerat, libro quarto de Sacramentis, Capite quarto. Panis iste, panis est ante verba sacramentorum : vbi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi. Hoc igitur astruamus.

Quomodo potest qui panis est, corpus esse Christi ? Consecratione. Cōsecratio igitur quibus verbis est, & cuius sermonibus ? Domini I E- S V. Nam per reliqua omnia, quæ dicuntur, laus Deo offertur. Oratione petitur pro populo, pro regibus, pro cæteris. Vbi venit ut conficiatur venerabile sacramentum, iam non suis sermonibus sacerdos, sed utitur sermonibus Christi. Et in frà: Ergo didicisti, quòd ex pane corpus fiat Christi : & quòd vinum & aqua in calicem mittitur, sed fit sanguis consecratione verbi cœlestis.

DE MISSA EVANG.

Et superius: Ergo sermo Christi cō-
 ficit hoc Sacramentū. Quis sermo
 Christi? Nēpe is, quo facta sunt om-
 nia. Iussit Dominus, & factū est cōe-
 lum: iussit Dominus, & facta est ter-
 ra: iussit Dominus, & facta sunt ma-
 ria: iussit Dominus, et omnis crea-
 tura generata est. Vides ergo quā-
 operatorius sit sermo Christi? Si er-
 go tanta vis est in sermone Domi-
 ni IES V, vt inciperent esse quę nō
 erant, quātō magis operatorius est,
 vt sint quę erant, & in aliud cōmu-
 tentur? Idem in sermone de myste-
 riis ad Neophytos: Quod sub pa-
 nis specie accipimus, verū est cor-
 pus Christi: et quod vini specie po-
 tamus, verus eius sanguis est. Fortē
 dicas: Aliud video, quomodo tu
 mihi afferis, quod corpus Christi
 accipiam? Et hoc nobis adhuc su-
 perest

pereſt vt probemus. Quantis igitur
vtimur exemplis, vt probemus nō
eſſe hoc quod natura formauit, ſed
quod benedictio conſecrauit? ma-
ioremque vim eſſe benedictionis
quā naturæ, quia benedictione
etiam natura ipſa mutatur? Virgam
tenebat Moyſes: proiecit eam & fa Exod. 7.
cta eſt ſerpens. Rurſus apprehendit
caudam ſerpentis, & in virgæ na-
turam reuertitur. Vides igitur pro-
phetica gratia bis mutatam eſſe na-
turam, & ſerpentis, & virgæ. Cur-
rebant Aegypti flumina puro a-
quarum meatu: ſubitò de fonti-
um venis ſanguis cœpit erumpe-
re. Non erat potus in fluuiis. Rur-
ſus ad Prophetæ preces cruor ceſ-
ſauit fluminum, aquarum natura
remeauit. Circumcluſus vndique
erat populus Hebræorum, hinc
G 5 Aegy-

DE MISSA EVANG.

Exod. 14. Aegyptiis vallatus, inde mari clausus. Virgam leuauit Moyfes, separauit se aqua, & in murorum speciem congelauit, atque inter vndas via pedestris apparuit. Iordanis retrorsum conuersus, contra naturam in sui fontis reuertitur exordium. Nonne claret, naturam vel maritimorum fluctuum, vel fluuialis cursus esse mutatam? Sitebat populus patrum: tetigit Moyfes petram, & aqua de petra fluxit. Nunquid non præter naturam operata est gratia, vt aquam vomeret petra, quam non habebat natura? Marath fluuius amarissimus erat, vt sitiens populus bibere non posset. Misit Moyfes lignum in aquam, & amaritudinem suam aquarum natura deposuit, quam infusa subito gratia temperauit.

Sub

Sub Helifæo propheta, vni ex filiis prophetarum excussum est ferrum de securi, & statim mersum est. Rogauit Helifæum qui amiserat ferrum. Misit etiam Helifæus lignum in aquam, & ferrum natauit. Vtique & hoc præter naturam factum esse cognoscimus.

4. Reg. 6.

Quòd si tantum valuit humana benedictio, vt naturam conuerteret, quid dicimus de ipsa consecratione diuina, vbi verba ipsa Domini Saluatoris operantur?

Idem libro quarto de Sacramentis, capite quarto. Non erat corpus CHRISTI ante consecrationem. Sed post consecrationem dico tibi, quod iam corpus est Christi. Antequàm consecratur, panis est. Vbi autem

Li. 4. de Sacra. Cap. 5.

verba

DE MISSA EVANG.

verba Christi (Hoc est corp⁹ meū) accesserint, iā nō est panis, sed corpus est Christi. Et ante verba Christi, calix est vini & aquæ plenus: vbi verba Christi (Hic est sanguis meus) operata fuerint, ibi sanguis efficitur, qui plebē redemit, &c. Idē 2. Officiorum: Ante benedictionem alia species nominatur, post benedictionem verò corpus Christi, &c.

Cyrillus in Ioannē, lib. 12. cap. 58. Christus carnem suā nobis tangentem præbet, &c.

Theophilactus in Matthæū, cap. 26. Nō dixit Christus, hoc est figura, sed hoc est corpus meū. Ineffabili enim operatione transformatur, etiam si nobis videatur panis. Quoniā infirmi sumus, et abhorremus crudas carnes comedere, maximè hominis carnē: et ideo panis quidē appa-

apparet, sed caro est, &c. Idē in Marci. Ca. 14. Hoc est corpus meū, hoc, inquam, quod sumitis. Non enim figura tantum & exemplar quoddā dominici corporis panis est, sed in illū conuertitur corpus Christi. Dominus enim dicit: Panis quem ego dabo, caro mea est: non dixit, figura est carnis meæ, sed, caro mea est. Idem in eodem Capite: Sāguinem propositū & carnē videntes nō ferremus, sed abhorreremus. Idcirco misericors Deus nostræ infirmitati cōdescendēs, speciem quidē panis & vini seruat, in virtutē autem carnis & sanguinis transelementat. Idem in Ioannis cap. 6. Transformatur arcanis verbis panis ille per mysticam benedictionem & accessionem Spiritus sancti in carnem Domini. Et paulò pòst: Et nūc panis

DE MISSA EVANG.

nis in carnem Domini mutatur.

Augustinus de verbis Domini in Euāgelium Lucæ, Sermo.28. Dixi vobis, quod ante verba Christi, quod offert, panis dicatur: vbi Christi verba deprompta fuerint, iā nō panis dicitur, sed corp⁹ appellatur. Idē in psa.33. Ferebatur Christus in manibus suis, quando cōmendans ipsum corpus suū, ait: Hoc est corpus meū. Ferebat enim illud corp⁹ in manibus suis. Idē lib.2. Contra aduersariū legis & prophetarū, cap. 9. Mediatorē Dei & hominum, hominem Christū I E S V M, carnem suam manducandam, bibendumque sanguinem dantem, fideli corde atq; ore suscipimus. Idem lib.21. de Ciuitate Dei, Cap.25. Heretici & scismatici ab hui⁹ vnitate corporis separati, possunt idem percipere sacramen-

cramentū, sed nō sibi vtile, imò verò etiam noxium, &c.

Beda in I. Cor. II. ex Augustino, Epistola. II. 8. ad Ianuariū: Placuit Spiritui sancto, vt in honore tāti Sacramēti in os Christiani, pri⁹ dominicū corpus intraret, q̃ ex teri cibi, &c.

Haymo, qui ante septingentos vixit annos, in I. Cor. II. exponens verba illa, Accipite & manducate: Licet, inquit, panis videatur, corpus est Christi. Et in I. Cor. IO. Panis primum cōsecratur & benedicitur à sacerdotibus & Spiritu sancto, & deinde frangitur: cū iam licet panis videatur, in veritate corp⁹ Christi est.

Anselmus in I. Cor. II. Nec mirum, quòd de pane & vino Christus carnem & sanguinem suum fecit. Nam & in quolibet homine carnem & sanguinem de pane & vino

vino facit: quia panis comestus mutatur in carnē, & vinū potatum vertitur in sanguinem per creatoris operationem.

Heb. 12.

Tantam igitur, dilectissimi, habentes impositam nubem testium, puta scripturæ diuinæ, sanctissimo rû Patrû, atq; catholicæ totoq; orbe receptæ fidei, asseuerantiû vnanimiter panē & vinū in Christi corpus & sanguinē transferri & mutari, idq; omnipotenti Christi efficacia, & operatione Spiritus sancti, nū vsq; eò amētes erimus, vt per miso liturgos, Missæ osores in errorē ab duci nos patiamur, qui propriæ suæ obstinatæ, præfractæ, ac erroribus implexæ opinioni, aduersum sanctæ Ecclesiæ fidem, omniumq; Patrum sanctitate & eruditiōe præstātium auctoritatē & testimonia, perui-

peruicaciter & impotenter inherēt
ac innituntur? Licebit sanè illis eos
D. Hieronymi cōpellare verbis, qui
bus ille vsus est, Pammachio & Oce
ano scribens: Cur post quadringen
tos (immò verò qui Catholici su
mus, mille quingentos possumus
proferre) annos docere nos niteris,
quod antè nesciuimus? &c. Vsq; in
hunc diem sine ista doctrina mun
dus Christianus fuit.

EX CAPITE PRIMO

*Decretalium, de Summa Trinitate & fide Ca
tholica, cuius est initium, Firmiter
credimus, &c. Cap. 10.*

VNa est fidelium vniuersalis Ec
clesia, extra quā nullus omni
nò saluatur. In qua idem ipse facer
dos est sacrificiū IESVS CHRI
STVS, cuius corpus & sanguis in
sacramēto altaris sub speciebus pa
nis

DE MISSA EVANG.

nis & vini veraciter cōtinentur, trās-
substātiatis pane in corpus, & vino
in sanguinē potestate diuina, vt ad
perficiendū mysterium vnitatis ac-
cipiamus ipsi de suo, quod accepit
ipse de nostro. Et hoc vtiq; sacramē-
tum nemo potest conficere nisi sa-
cerdos, qui ritē fuerit ordinatus se-
cundum clauēs Ecclesiæ, quas ipse
concessit Apostolis eorūq; succes-
soribus IESVS CHRISTVS.

Caput hoc ea causa huc ascripti, q̃ pleriq;
Missæ hostes, aduersum sanctissimi Sacramen-
ti veritatem id soleāt allegare, quò cuius per-
spectum sit, nihil eo iniquum contineri.

DE MIXTIONE AQVAE ET VINI IN MISSA,

Cap. XI.

Qui aduersum Missam bellum
sibi suscipiendum putârunt,
etiam aquæ in vino admixtionem
eam, quæ fit in Missa, ceu papisticū
com-

commentum, irridēt. Eam ob rem aliquot Patrum sentētias de huiusmodi Ecclesiæ ritu, in bonorum gratiam producemus. Fuerunt olim, quos Augustinus libro de Hæresibus, Cap. 64. hæreticos appellat, Aquarii, sic dicti, quòd in Missa sola aqua vterentur in calice, atque adeò sobrietati studerent, vt huius conseruandæ causâ, etiam pro calicis consecratione vinum euitandum putarent. Atqui hic error pugnat cum institutione Sacramenti huius, in quo Christus pane & vino vsus est in Cœna. Vt enim nihil obscurum esset, quare Christus in calice vsus fuerit, satis testantur Euangelistæ, Christum ita dixisse: Non bibam amodò de hoc genimine vitis, vsque in diem illum, cùm illud bibam vobiscum

Aquarii hæretici, sola aqua utebantur in calice.

Matth. 26.

DE MISSA EVANG.

*Hæretici ij
consentur,
etiam qui
solo uino
utuntur.*

I. Cor. II.

Ioan. 19.

*Aqua cur
uino mis-
ceatur in
calice.*

nouū in regno patris mei. Alii his è
diametro contrarii, solum in Cali-
ce vinū habent, nulla penitus admi-
sta aqua. Sed hi perinde vt superio-
res, ab Catholica Ecclesia explodū-
tur. Cū enim Sacramentū hoc in
sanctissimæ mortis Christi cōme-
morationē sit institutū, cōuenien-
ter illis Apostoli verbis, Quotiescū-
que manducabitis panem hunc, &
calicem bibetis, mortē Domini an-
nunciabitis, donec veniat: Christo
autē iā in Cruce mortuo, vnus mili-
tum lancea latus eius aperuit, & cō-
tinuò exiuit sanguis & aqua, nimi-
rum vt calicis sacramentū id perfe-
ctè & exactè repræsentet, necesse est
vino pauxillū aque immisceri in ca-
lice, atque hoc pacto sumi in altari,
quò simul cum sanguine ex Chri-
sti in Cruce pendentis latere ma-
nantē

nantem aquam representet. Quod etiam si ab ipso Christo in cæna institutum non esset, ita tamen statueri plena est apud Ecclesiam Catholicam potestas & auctoritas, maxime quando vini substantia tantilla aque admixtione nihil mutatur.

AVCTORITATES PA-

*trum sanctorum, de aqua uino miscenda
in Missa, Cap. 12.*

Alexander Papa. I. qui claruit Anno Domini 121, Epistola prima sic habet: Nō debet (vt à Patribus accepimus) & ipsa ratio docet, in calice Domini aut vinum solū, aut aqua sola offerri, sed vtrūq; permixtum, quia vtrunque ex latere eius in passione profluxisse legitur.

Ambrosius lib. 5. de Sacramentis, cap. 1. In altari constituitur calix

H 3 & pa-

DE MISSA EVAN.

& panis. In calice mittitur vinũ. Et quid aliud? Aqua. Sed quid sibi vult admixtio aquæ? Rationem accipe. Primò omnium figura, quæ antè præcessit tempore Moyfi, quid habet? Quia cùm sitiret populus Iudæorum, & murmuraret quòd aquam inuenire nō posset, iussit Deus Moyfi, vt tangeret petram de virga. Tetigit petram, & petra vndam maximã fudit, sicut Apostolus ait: Bibebant de consequenti petra: petra autem erat Christus, &c. Tangit ergo sacerdos calicem, redundat aqua in calice, salit in vitam æternam, & bibit populus Dei, &c. Didicisti ergo hoc? Accipe & aliud. In tempore dominicæ passionis, cùm sabbatum magnum instaret, quia viuebat Dominus noster IESVS Christus in cruce, vellatrones, missi sunt

Exod. 17.

I. Cor. 10.

Ioan. 4.

Ioan. 19.

funt qui percuterent eos. Venientes inuenerunt defunctum Dominum IESVM Christum. Tunc vnus de militibus lācea tetigit latus eius, & de latere eius aqua fluxit & sanguis. Quare aqua? Quare sanguis? Aqua, vt emundaret: sanguis, vt redimeret. Quare de latere? Quia vnde culpa, inde gratia. Culpa per foeminam, gratia per Dominum IESVM Christum.

Sanguis ex aqua cur fluxerit de latere Domini.

Irenæus libro 5. aduersus Hæreses: Quando ergo & mixtus calix, et fractus panis percipit verbum Dei, fit eucharistia corporis & sanguinis Christi.

Chrysostomus in prima Corinthiorum, Homilia vigesima quarta. Quod est in calice, id est, quod à latere fluxit. Idem Homilia octuagesima quarta in Ioannem:

Exiuit sanguis & aqua. Non casu & simpliciter hi fontes scaturierunt, sed quoniam ex ambobus Ecclesia constituta est. Sciunt hoc initiati. Per aquam enim regenerati, sanguine & carne nutriti. Hinc mysteria ortū habent, vt quoties ad admirandum calicē accedis, tāquā ab ipso latere hauriens, accedas.

Cyprianus lib. 2. Episto. 3. ad Cæcilium fratrem: Admonitos nos scias, vt in calice offerēdo dominica traditio seruet̃, neq; aliud fiat à nobis, q̃ quod pro nobis Dominus prior fecit, vt calix, qui in cōmemorationē eius offertur, mixtus vino offeratur. Et infrā: Venite & edite de meis panibus, & bibite vinū quod miscui vobis. Vinum mixtum declarat, id est, calicem Domini aqua & vino mixtum prophetica voce denun-

denūciat, vt appareat in passiōe Do-
mini id esse gestū, quod fuerat prae-
dictum. Et infrà : Eadem quæ Do-
minus fecit, nos quoq; faciamus, &
calicem pari ratione miscentes, à di-
uino magisterio nō recedamus, &c.

Et nō multò pòst: Videmus in aqua
populum intelligi, in vino ostendi
sanguinem Christi. Quādo autem
in calice vino aqua miscetur, Chri-
sto populus adunatur, & credentiū
plebs ei, in quem credidit, copula-
tur & iungitur. In sanctificando ca-
lice Domini, offerri aqua sola; non
potest, quomodo nec vinum solū
potest. Nam si vinum tantum quis
offerat, sanguis Christi incipit esse
sine nobis. Si verò aqua sit sola,
plebs incipit esse sine Christo. Quā-
do autem vtrunq; miscetur, & adu-
natione confusa sibi inuicem copu-

*Aqua & vi-
num in cali-
ce quid sig-
nificent.*

H 5 latur,

DE MISSA EVANG.

latur, tunc sacramentum spiritale
& coeleste perficitur. Et aliquantò
post: At enim non manè, sed post
cœnam mixtum calicem obtulit
Dominus, &c.

Hieronimus in Marcum super
verba, Accepit IESVS panẽ, &c.
Formans sanguinem suum in cali-
cem, vino & aqua mixtum, vt alio
purgemur à culpis, alio redimamur
à pœnis. Idem in Quæstionibus
Hebraicis in Paralipomenon: Sacri-
ficauit Dauid aquam Domino, gra-
tias agens, quia tam fortes viros in
Israël dederat. Et notandum, quòd
vinum quod Deo in sacrificiũ offe-
rebatur, aqua mixtum erat.

Augustinus Sermone 119. San-
guis fusus est in remissionẽ pecca-
torum, aqua miscet salutare pocu-
lum, præbet nobis in baptismo la-
uacrũ,

2. Reg. 23.

1. Paral. 11.

uacrum, & potum in altari, &c. Idem de Ecclesiasticis dogmatibus, cap. 75. In Eucharistia non debet pura aqua offerri, vt quidam sobrietatis falluntur imagine, sed vinum cum aqua mixtum: quia & vinum fuit in redemptionis nostræ mysterio, cum dixit: Non bibam amodò *Matth. 26.* de hoc genimine vitis, &c: & aqua mixtum, non quod post cœnam dabatur, sed quod de latere eius lancea perfosso, aqua cum sanguine egressa, vinum de vera eius carnis vite cum aqua expressum ostenditur.

Damascenus lib. 4. Orthodoxæ fidei. Cap. 14. Dominus accipiēs calicem ex aqua & vino, tradidit illis, dicens, &c.

20 Theophylactus in Ioannem, Ca. 19. Confundantur Armenii, qui non

DE MISSA EVAN.

*Armenio-
rum error.*

non admifcent in myfteriis aquam
vino. Nō enim credunt, vt videtur
quòd aqua ex latere egreffa fit, &c.

*Alij Pascha-
fio hoc or-
pus affi-
gnant.*

*Aliàs, dum
in natale
calicis fa-
ctum, &c.*

Rabanus, qui claruit Anno Do-
mini 855. lib. de corpore & fanguī-
ne Domini, cap. 28. Planè aqua in
fanguine quare mifceatur, dum in
natalitiis factū fuiſſe non legimus,
illa permaximè cauſa eſt, quia de la-
tere Chriſti, vbi paſſio completur,
fanguis pariter & aqua manauit.
Idem de Inſtitutione Clericorum,
lib. 1. cap. 33. Aqua & vinum in cali-
ce monſtrant ſacramēta, quæ de la-
tere Domini in cruce fluxerunt, qui-
bus nos potati ſumus.

Concilium Carthaginēſe tertiū,
cap. 24. In ſacramento Corporis &
Sanguinis Dñi nihil amplius offe-
ratur, q̃ quod ipſe Dñs tradidit, hoc
eſt, panis & vinum aqua mixtum.

CVR

CVR EXTERNAE PA-

NIS AC VINI SPECIES IN MISSA

sa post Consecrationem mancant,

Caput XIII.

AT verò post consecrationem
eam, quæ fit in Missa, externæ
panis ac vini species manet, idq; nõ
sine singulari prouidentia Dei, quã
do nõ absq; horrore possit quis hu-
mana vesci carne, & potare cruorẽ.
Itaq; vt horror omnis absit, propo-
nitur nobis verũ corpus & sanguis
Christi, sub iis sumendum specie-
b⁹, quas vsitato more in cibũ potũq;
accipimus, nẽpe panis & vini. De-
inde ne infidelibus ridiculũ videat-
ur, si visibiliter in propria specie
Dominum ederemus. Tum etiam,
vt eiusmodi sumptio cedat nobis
in fidei meritũ: atq; vt hoc ipso im-
becillitati fidei nostræ consulatur,
viti

*Sub panis
ac vini spec-
cie cur
Christus su-
matur.*

DE MISSA EVANG.

Gen. 14.

vt ne ambigamus, panē & vinū p
testate diuina, in corpus & sangu
nem Christi transferri, cū etiā nat
rali edendi vsu certi simus, panē tr
fire in carnem, & vinum in sangui
nē hominis, sola naturę efficacia &
operatione. Adhęc vt sese Christu
declararet sacerdotem secundū or
dinem Melchizedech, qui in suo s
crificio panem & vinū obtulit. Pra
terea externis iis speciebus subind
catur, quid in hoc sacramento no
biscum, aut intra nos geratur. Vt e
nim forinsecus nulla apparet panis
& vini alteratio, sed ipsa panis ac vi
ni substātia in Christi corpus & san
guinem inuisibiliter conuertitur:
ita cū nos in sacramento veram
hęc vitam sumimus, nihil quidē ex
trinsecus in nobis cernitur, sed in
tus gratiæ virtute ad vitam repara
mur.

mur. Necdū em̃ Christus nobis apparet ita vt est: neque adhuc apparuit, quales nos sumus & erimus.

1. Ioan. 3.

Porro etiam si panis & vinū in carnē & sanguinē visibiliter mutareſ, nō eſſet propterea auctior huius sacramenti fructus, quando reuerà ea sub panis ac vini speciebus accipimus.

Sacramentū hoc dignè perceptū, vnionem cum Christo efficit:

Eucharistia quid efficiat in nobis.

cui significandæ vnioni aptissima sunt panis & vinū. Vt enim ex multis granis conficitur panis, & ex pluribus acinis vinū confluit: ita huius vsu sacramenti Deo, ceu membra,

vnimur & connectimur ac copulamur, idq; virtute & operatiōe Spiritus sancti. Quoniam vnus panis,

1. Cor. 10.

& vnū corpus multi sumus, omnes qui de vno pane, & de vno calice participamus. Ipsæ quoq; externæ

panis

DE MISSA EVANG.

panis & vini species totius dominicæ passionis, quam ille in suo corpore & sanguinis fusione pertulit, nos commonefaciūt. De panis specie, quæ corpus eius dicitur, legis apud Hieremiam. ii. cap. Mittamus lignum in panem eius, id est, crucē in corpus eius. Et de vino fit mētio Gen. 49. Lauabit in vino stolam suam. His accedit, quòd ex panis & vini speciebus, in memoriam redire possumus stupendorum operum, quæ Dominus in pane vel per panem efficere voluit. Cibauit enim ille populum suū annis quadraginta pane coeli. Quam quidem figurā Christus ipse ad suum corpus accommodat. Idem ipse præpotens Deus, qui populum suum māna pavit in deserto, etiam nobis eadem virtute carnem præbet & sanguinē suum,
sub

Ioan. 6.

sub panis viniq̃ue specie. Denique
vini species admonere nos possit
in signis illius miraculi, quod Chri-
stus in Cana Galilææ patrauit, quo *Ioan. 2.*
suam manifestavit gloriam, tanq̃
vnigeniti à Patre, &c. De hisce spe-
cieb⁹ Augustinus ait, vt habet liber
Sententiarum Prosperi, & est in
Decreto de Cōsec. Dist. 2. Ca. Nos
autem: Nos autē in specie panis &
vini, quā videmus, res inuisibiles,
id est, carnem & sanguinem hono-
ramus: nec similiter prēdimus has
duas species, quemadmodum ante
consecrationem predebamus, cū
fideliter fateamur, ante consecratio-
nem panem esse & vinū, quod na-
tura formauit, post consecrationē
verò esse carnem Christi & sangui-
nē, quod benedictio consecrauit.

Gregorius de Consecra. Distin.

I

2. Cap.

DE MISSA EVANG.

2. Cap. Species, ita ait: Postulat Sacerdos, ut corpus Christi, quod sub specie panis & vini nunc geritur, manifesta visione, sicut est, quandoque capiatur.

 LIBER
SECUNDVS.

DE IIS, QUAE AD MISSAE SUB-
stantiam pertinent.

DE MISSAE SACRIFICIO,
Cap. I.

Duersus hunc articulum Misoliturgi omnes suos intendunt neruos, velisq; & remis (quod aiunt) in eam incubunt curam, ut scripta diuina contra totius Ecclesiae fidem & persuasionem perperam interpretando, Missam funditus euertant, eò scilicet,

cet, quòd sacrificiū nomen illi tri-
 buamus. Atqui oleum ipsi & ope-
 ram omnem perdunt, nec quicquā
 efficere poterunt, cū non sit con-
 silium neq; sapientia contra Domi-
 num, cuius, vt est apud Esaiam, con-
 silium stabit, & omnis voluntas
 eius fiet: adeoq; ipsæ portæ inferi
 aduersus Ecclesiam non præuale-
 bunt: cœlum deniq; & terra transi-
 bunt, verba autem Domini non
 transibunt. Ex ipso nanq; Dei ver-
 bo, sanctæq; Ecclesiæ synceris dog-
 matib⁹ perspicuè instituimur, abs-
 que ambiguitate fateri, Missam no-
 ui Testamenti esse sacrificium, nō
 crucis illud cruentūq; sacrificium,
 sed incruētum, ab I E S V Christo,
 secundū ordinē Melchizedec sacer-
 dote sempiterno in cœna peractū,
 institutū, seruariq; mandatum, ceu

Prouer. 21.

Esai. 46.

Matth. 16.

Luc. 21.

DE MISSA EVANG.

commemorationem quandam v-
nici illius cruēti, in cruce litati sacri-
ficii. Nimirum si testatū id effice-
re possint Misoliturgi, non rectē sa-
crificii nomen ea, quo iā diximus
mente vel intellectu, Missæ adhi-
beri, planū quoq; effecerint, Chri-
stū contrā quā pollicitus sit, de-
feruisse sponsam suam Ecclesiā ca-
tholicā, annis iam plus mille quin-
gentis, atq; eam ipsam Ecclesiam
in errore versatam, nec à Sancto spi-
ritu veritatem edoctam esse. Sed cō-
tra hanc Dei blasphemiam confir-
mant nos scripta diuina, quibus
Christus promisit se omnibus die-
bus vsq; ad consummationem se-
culi permāsūrum cum Ecclesia sua:
missurumq; se Spiritum veritatis,
qui ipsam doceat omnem veritatē,
& cum ea maneat in eternum, nū-
quā

Misolitur-
gi in deum
blasphemi.

Matth. 28.
10a. 14. 16.

quàm ab ea discessur⁹. Quibus Chri-
sti promissis roborati Catholici
perseuerant in Ecclesia, in qua &
Apostolos & horū discipulos fuis-
se constat, idq; legitima ad nos vsq;
successione, itemq; innumeras san-
ctorum martyrum, eruditissimo-
rum Pontificū atq; Doctorum my-
riades, numerosissimam electorū
virorum, foeminarum, virginū fre-
quentiam toto orbe terrarum diffu-
sam, ab ipso adeò Solis ortu vsque
ad occasum: qui omnes ex sancti
Spiritus institutiōe, vno ore eadēq;
sententia fassi sunt, Missam sacrifi-
cium esse, non illud crucis, quod se-
mel actum est, sed quod in Cœna
Christus instituit secundum ordi-
nem Mechisedec, in memoriam

*Missæ cuius
modi sit sa-
crificiū.*

I 3 Hoc

DE MISSA EVANG.

Hoc facite in meam commemorationem . Quotquot igitur Catholicam fidem profitemur , certissima veritatis ac sanæ doctrinæ firmitate subnixi sumus , quandoquidem Apostolis & Apostolorum discipulis, apostolicisq; Doctoribus , quos Augustinus civitatis Dei lumina vocat , constanter adhæremus . Et reuerà ingens illa fuerit leuitas & protervia, ab Apostolorum discipulis eorumque successoribus, sanctis Martyribus & Doctoribus , per quos Spiritus sanctus Ecclesiam suam ab ipsa inde Euangelii prima propagatione , in hanc vsque diem instituit atque moderatus est , turpiter desciscere , & noui quippiam amplecti , vnde tamen nihil emergat aliud , præter hominum terrarumq;

rumque excidium, ut hæc ipsa
probat dies. Nostram quidem fi-
dem confirmat & ornat Antiqui-
tas, qua ad nos usque deuoluta est, *Antiquitas*
cùm ediuerso nouum dogma qui-
busdã Germaniæ locis vix ante an-
nos triginta, vel quadraginta extite-
rit. Antiquitati accedit Vniuersi-
tas, qua toto Christiano orbe dif-
funditur: contrà nouitium dog-
ma in quibusdam duntaxat Ger-
maniæ angulis receptum est. *Vniuersi-
tas.*

Nam maxima Germaniæ pars eti-
amdum veteri illi Catholicæque
fidei subscribit. Proceres item
ac principes plerique omnes nu-
per ortos errores respuunt. Præci-
puæ quoque celebriores Germa-
norum Academiae, puta Colonien-
sis, Louaniensis, Ingolstadiensis,

DE MISSA EVANG.

Friburgensis, Moguntinensis, Tre-
uirensis, Erphordensis, Dillingen-
sis, &c. non minimùm ponunt o-
peræ ac studii in tuenda propugnã-
daque fide Catholica. Vincentius
Lirinenfis, qui anno Domini 430.
floruit, inter cætera sic scribit: In
Catholica Ecclesia magnoperè cu-
randum est, vt id teneamus, quod
vbique, quod semper, quod ab o-
mnibus creditum est. At quantum
inter se sectæ dissideant, per me qui
dem etiam vulgus indoctum vt iu-
dicet licet. Agedum diligenter con-
templemur, qua illi viri eruditione
& sanctitate claruerint, per quos
Catholicæ synceriorisq; fidei ia-
cta sunt semina. Quo verò nu-
mero illi habendi sint, qui erro-
res & schismata in Germaniam in-
uexerunt, penes alios iudiciũ esto.

Id

*Vincentius
Lirinenfis.*

*In Ecclesia
quid tenen-
dum.*

Id quod sanè meritò permouere
debebit pios quosque, vt hoc sibi
credendum confitendumque sta-
tuant, quod vniuersa credit & con-
fiteretur Christi Ecclesia, vt est eti-
am illud, in tota Ecclesia semper
pro confesso habitum, Missam re-
ctè sacrificium vocari. Neque id vn-
quàm quisquam impugnare ausus
est, sed Christiani omnes id semper
confessi sunt ad nostram vsq; æta-
tem, qua (proh dolor) extitit qui-
dam, qui tumentis spiritu vni sibi
plus eruditionis arrogare non est
veritus, quàm toti Ecclesiæ, idemq;
ipse in hunc de Missæ sacrificio ar-
ticulum primus incurrit, eum irri-
sit, atque damnauit, simpliciq; ple-
beculæ Missam vsque adeò fecit esse
horrori, perinde ac si Christus de-
nuò in ea crucifigatur: cùm tamen,

DE MISSA EVANG.

vti iã sæpè diximus, Missa nō fit cruentum sacrificiū, quod semel oblatum est, sed cruenti sacrificii quedā cōmemoratio: ac nihilò min⁹ sacrificium est secundū ordinē Melchizedec, quod Christus in cœna carne & sanguine suo, sub panis & vini specie primus celebrauit, suisq; mādauit Apostolis, vt & ipsi idē facerent. Nos igitur nō id imitamur, quod ipse in cruce fecit, sed quod in cœna, vbi nobis carnem suā & sanguinē præbuit, nō alia sanè, quā quæ in cruce obtulit: qua crucis víctima gratiā peccatorū veniam vitā que æternam nobis conciliauit ac meritus est. Certumq; adeò habet Christi Ecclesia Catholica, nō nisi semel eum oblatum in cruce, nec deinceps moriturum: at tamen sacrificii illius in cruce litati vis & efficacia

LUC. 22.

Heb. 9.

I. Ioan. 2.

Rom. 6.

ficacia ad extremum vsq; diem, ad salutis nostræ vsum valet: siquidē æterna nobis per illū redēptio par- ta & inuenta est, idemq; ipse in finem mundi propitiatio est pro pec- catis nostris. Illud ipsum ergo cor- pus, quod pro nobis tradidit, & san- *in Misa* guinem quem nostræ salutis causa *quid offeramus.* fudit, cruenti illius in cruce litati sa- crificii cum virtute & efficacia, per sacerdotis ministeriū in altari Deo patri offerimus, medullitus illi gra- tias agētes, & mortē filii eius in cru- ce occūbentis cōmemorantes, roga- musq; patrē misericordiarū & De- um totius cōsolatiōis, prodesse no- bis miseris deploratisq; peccatori- b⁹ velit cruentā illā crucis victimā. An verò nostri cū Deo cōciliatiōe in salutē nostrā vti fas non habebi- mus? Sed ais eam in cruce confectā. Re-

DE MISSA EVANG.

Rectè nimirum. Ecquis autem in
 cruce, & quibus rebus eam cōfecit?
 Christus corpore & sanguine suo.
 Optimè. Idem autem corpus & san-
 guis pro nobis in cruce oblata, in al-
 tari coràm habētur, postquàm facer-
 dos verba consecrationis protulit.
 fatemurque corporis & sanguinis
 Christi efficaciam neutiquàm im-
 minutam esse, sed in supremum vs-
 que diem, in eorum, qui peccatis ob-
 noxii sunt, cōsolationem & salutē,
 in Christi corpore & sanguine per-
 manere. Eam ob rem Christi cor-
 pus & sanguinem, pro nobis in cru-
 ce fixa & fusa, cum eorū virtute no-
 straq; gratiarum actione Deo exhi-
 bentes, obsecramus ea nobis bono
 esse velit. Hæc igitur Catholicæ Ec-
 clesiæ traditio est, Christi corpus &
 sanguinem ex eiusdem mādato, pa-
 tri

tri omnipotenti in Sacramento offerri ac exhiberi, idq; in memoriam hostiæ, in cruce à Dei filio in mortali corpore, pro totius mundi redemptione Patri immolata. Cumq; verum Corpus & sanguis Christi in altari certò adsint, dum Missa agitur, salutem & cōsolationem ambimus & aucupamur per hoc corpus sacratissimum, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt, Coloss. 2.
petimus ignoscat erratis nostris, Psal. 30.
sit nobis domus refugii in cunctis necessitatibus nostris, in vita & mortis angoribus, clamamus ad Deum per Christi corpus præsens in Missa, miseros nos terræ vermiculos ex malis omnibus seruet ac vindicet. Hunc in modum coram Christi corpore & sanguine, in Altari sacerdos precatur pro populo, dū pe-

stis,

stis, dum bella, dum fames, dum tēpestates grafsatur, &c. quas vtiq; clades & calamitates, certum est Deo permittente euenire ob malè facta nostra: orat etiam sacerdos, Pater cœlestis populi erratis det veniam, iisq; parcat ob Christi corpus & sanguinem, quæ nostra causâ in cruce pependierint, & in altari coràm adfint. Non em̃ ambigimus, quicquid petierimus patrem in nomine filii eius, illum nobis pręstiturum.

ioan. 16.

SACRIFICIUM QUID

SIT, CAPVT II.

AVgustinus lib. 10. de Ciuitate Dei, Ca. 6. Verum, ait, sacrificium est, omne opus quod agitur, vt sancta societate inhæreamus Deo, relatum scilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati esse possim⁹, &c. Hac ratione sacrificium rectè appellat-

pellatur, Deo nuncupare vel dedicare quippiam, ut illi placeamus, eum placemus, nobisque eius gratiam & fauorem conciliemus. Sed ais: Ecquid nos Deo donare possimus, quod non antè illius sit? Respondetur: Dedimus vel dedicamus nos quidem Deo, non ea mente, ut illi præstemus quippiam, quod aliàs illius non sit, sed in eius honorem in sanctos usus quiddam referimus ac destinamus. Offerimus ea (inquit Irenæus libro quarto contra Hæreses, capite trigesimo quarto) quæ sunt eius, non quasi indigenti, sed in gratiarum actionē. Sit huius eiusmodi exemplum: Cur tandem pecora ab Abel, Noë, Abrahamo, &c. ab ipsis quoque Mosaicæ legis sacerdotibus mactata, sacrificii nomen accipiunt? Eò scilicet, quòd in
Dei

*Sacrificiū
quid rectè
uocetur.*

DE MISSA EVANG.

*Sacrificia
veterum
quid spes-
tarint.*

Dei laudem & sanctum vsum rela-
ta fuere, iisq; offerendis Deo cultus
quidam & honor externus impen-
sus est, idq; declaratum illum solum
esse verum Deum, quem creaturae
omnes adorare atq; colere debeant
pro perceptis quoq; beneficiis Deo
grates redditae sunt: ad haec praefigu-
ratum venturum quendam, qui per
mortem sese offerret pro salute om-
nium: deniq; fides offerentium in
futurum Messiam, per eiusmodi ex-
terna sacrificia demonstrata est. Ne-
que dubium, quin his omnibus id
spectarint, ut placeret Deo, eumq;
sibi conciliarent. Ipse etiam Chri-
stus I E S V S, qua ratione sese in cru-
ce obtulisse dicitur, nisi quod Pa-
tri se dediderit, illiq; ut placeret, ul-
tro vitae huic renunciauerit, crucia-
tusq; suos, ipsamq; crucem & mortem
ad opus

ad opus sanctissimum, nempe totius humani generis liberationem retulerit & accommodarit? Sic etiam id quod plebs Dei ponit in altari, oblatio dicitur, quandoquidem Deo nuncupatur & offertur, idque in eius honorem: atque hoc ipso testamur, eum esse Deum ac Dominum nostrum, & quicquid habemus, ab illo nos accepisse, ei que gratos nos declaramus. Christus IESVS in illa suprema Coena corpus & sanguinem suum Deo Patri in sanctissimos usus dedicavit, quando illi gratias egit, sursumque leuatis oculis, panem ac vinum benedixit, & in suum corpus & sanguinem conuertit, quæ itidem sanctis destinata sunt vibus, nepe in spiritalem credentium alimoniam: iussitque ab Apostolis aliisque idem fieri, quod ipse gessisset:

K deniq;

DE MISSA EVANG.

Ex Canone
Missæ.

deniq; toto orbe ita obseruatur, cō-
uenienter illi præcepto Seruatoris,
Hoc facite in meā cōmemoratio-
nē. Vnde & memores Domine nos
tui serui, (dicit Sacerdos in Altari)
sed & plebs tua sancta, Christi filii
tui Domini Dei nostri beatæ passi-
onis, necnō & ab inferis resurrecti-
onis, sed & in cœlos gloriosæ ascēsi-
onis, offerimus præclaræ Maiestati
tuæ de tuis donis ac datis, hostiam
purā, hostiā sanctā, hostiā immacu-
latam, panē sanctū vitę æternę, & ca-
licē salutis perpetuæ, &c. Quæ qui-
dē Canonis verba habentur apud
Ambros. li. 4. cap. 6. de Sacramētis.
Quod propterea dixerim, ne Miso-
liturgus quispiā obganniat, Mis-
sam siue Canonē à Lāfrāco vel Hil-
debrādo demū confectū ac institu-
tū esse, cū magnā eius partē Am-
brosius

brofius libro memorato, cap. 5. & 6. descripferit, eoq; in Miffa vſus ſit: quemadmodũ etiam D. Auguſtinus, Epiftola 59. ad Paulinũ Miſſæ ordinem describit, explicans ea Apoſtoli verba, Obſecro primũ omnĩũ, fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarũ actiões, &c. vti inferiũs, dũ ad ceremonias ventũ erit, quarto libro dicetur. Cæterũ Miſſæ maſtiges obiicere nobis ſolent, Chriſtum ſemel duntaxat immolari potuiſſe: atq; ea re Miſſæ ſacrificiĩ vocabulum detrahendum eſſe: qui ſi dicerent, Chriſtum ſemel tantum in cruce mortaliter & cruentè litari potuiſſe, vero contentanea dicerent: quod porrò inferũt, Miſſam ſacrificiũ nõ eſſe, id quoq; verũ eſt, ſed intelligas, mortale & cruentum, quale illud crucis

Canonis
Miſſæ uetus
ſtas.

1. Timot. 2.

DE MISSA EVANG.

sacrificium non esse, sed cōmemora-
tionem quandā vnice illius ac cru-
entæ hostiæ, semel in cruce litatæ.
Quæso frater, Catholicæ Ecclesiæ
sincerum dogma tandem ausculta,
vt & ipse, & qui tecum sentiūt, con-
uitiis & probris insectari desinatis,
quod præfractō ac obstinato pe-
ctore intelligere non vultis. Audi-
te ergo & intelligite. Christus mor-
tali ratione non nisi semel in cru-
ce immolatus est, & iam amplius
non moritur. Lege Apostolum ad
Hebræos, Capite nono: Neque vt
sæpè offerat semetipsum (alioquin
oportebat eum frequenter pati ab
origine mundi:) Nunc autem se-
mel in consummationem seculo-
rum, ad destitutionē peccati per ho-
stiam suam apparuit. Et quemadmo-
dum statutum est hominibus semel
mori:

*Christus
ut non nisi
semel im-
molatus sit.*

mori: sic & Christus semel oblatus est, ad multorum exhaustiōda peccata. Item ad Roma. 6. Christus semel mortuus est. Planè quoq; confitemur Christū vnica illa crucis victima, cum Deo totum mundum in gratiā restituisse, copiosamq; & abū Heb. 9. & dantem totius mundi peccatis abo^{10.} lendis redemptionem & salutem impetrasse. Quando igitur Paulum legis, vnica illius hostiæ mētionem facientem, cogitabis cruentam illam Crucis hostiam intelligi oportere, quam vt certum est semel duntaxat litatam esse, ita dubium non est denuò sacrificari non posse. Neque id nos molimur, nec vnquā conati sumus, crucis illud cruētum sacrificium imitari, aut Deo Patri Christū cruētè & mortaliter immolare: sed ingenuè fatemur, Christū
K 3 suum

DE MISSA EVANG.

suum corpus & sanguinem alia ratione sacrificium fecisse, puta in Cœna vltima, sub panis ac vini specie. Atq; hoc ipsum quotidie Ecclesia Catholica imitatur, non suo ipsius instituto, sed Christi præcepto, dicentis, Hoc facite in mei commemorationem. Per hanc incruentam oblationem, ab Christo in Cœna inchoatam, & suo exemplo fieri mandatâ iuxta ordinem Melchizedec, cruentæ illius crucis hostiæ semel litatæ nos participes reddimus, non quòd ea crucis victima minimè sufficiat, sed vt confectæ ac partæ illius satisfactionis, per Christi corpus & sanguinem à Christo nobis relictæ, quæque nos crucis commemoranda hostia Deo patri cum gratiarum actione sistimus ac proponimus, participes efficiamur: vnâ etiam rogantes Deum

Ecclesia cuiusmodi Christi sacrificiū imitetur.

Deū Patrē, bono ac salutē nobis esse velit, quòd fili⁹ eius vnicus idēq; amātissimus in cruce emeritus & affectus est, quādoquidem in Christi corpore & sanguine p nobis in cruce oblatis, & in altari re vera presentibus, redemptionis ac salutis nostræ efficaciam & efficientiā inesse minime dubitamus. Huc facit, quod Augustinus ait li. 20. contra Faustum, ca. 18. Christiani, peracti eiusdē sacri ficii memoriā celebrāt, sacrosancta oblatiōe & participatiōe Corporis & sanguinis Christi. Ambrosi⁹ quoque li. de sancta virginitate. In altari, inquit, caput omiū Christus quotidie cōsecratur: & quotidie pro redemptione Corporis Christi immolatur. Irenæus ille peruetustus Apostolicusque Ecclesiæ Doctor, lib. 4. Ca. 32. Christum dicit calicem suum

DE MISSA EVANG.

sanguinem confessum esse, & noui
testamēti nouam docuisse oblatio-
nem: moxq; subiungit, Quam obla-
tionem Ecclesia ab Apostolis acci-
piēs, in vniuerso mūdo offert Deo.
Animū, precor, aduerte frater. Mi-
soliturgi Cœnam vocant laudis sa-
crificium: nos etiam Missam laudis
sacrificium appellamus. Illi Cœ-
nam sacrificium gratiarum actio-
nis dicunt: nos idem nomen Missæ
tribuimus. Illi Cœnam volunt esse
mortis Christi commemoratiōem:
nos idem de Missa sentimus. Atque
vltra hæc omnia, corpus & sangui-
nem Christi, sub panis ac vini spe-
cie, verū Altaris sacrificium appel-
lamus, ab Christo in Cœna insti-
tutum secundum ordinem Melchi-
zedec, mandatūq; vt & à nobis idē
fiat, iis vtiq; verbis, Hoc facite in me
am

*Misolitur =
gi ut suam
appellent
Cœnam.*

am cōmemorationem. Velint nolint igitur Misoliturgi, fateri cogētur atq; cōcedere, actionem illam, quæ ex Christi mādato in altari geritur, laudis, gratiarum actionis, cōmemoratiōis esse sacrificium, quo Deo grates laudesq; agūtur, & passiōis eius memoria refricatur. Quid *in Missæ hostes.* ergo obstat, fateri ut nolint, Cœnā esse gratiarum actionis aut commemorationis sacrificium, ne misera cæcaq; plebecula tantoperè horreat & abominetur sacrificii vocabulum, haud secus quàm si visibiliter semper necesse sit sanguinem fundi, dum litatur victima? Christus enim (quod te frater attēdere velim) *Sacrificari etiam absque fusione sanguinis.* sempiternus est sacerdos secundū ordinem Melchizedec, id quod in cœna declaravit, panem & vinū in corpus & sanguinē suū trāsferens,

DE MISSA EVANG.

Heb. 7.

idemq; offerēs, at nihilò fecius sanguinem visibiliter nō fundēs. Idem ipse Christus IESVS absque intermissione sese offert Deo pro nobis in coelis, sedens ad dexteram Patris, interpellans pro nobis, vt sua passio in nobis efficax sit: quod sanè citra sanguinis effusionē agitur. Sic & sacerdos ad corpus & sanguinē Christi in ara precatur, Pater omnipotēs acceptum & gratum habere dignetur corpus & sanguinem filii sui, ab ipso in cruce immolatum, nobisque propitius sit. Nullus hic propterea sanguis funditur, sed est quædam commemoratio, efficientia & virtus profusi in crucis hostia sanguinis. Quam ob rē Athanasius lib. I. ad Antiochum, q. 34. exanguē immolationē nominat. Et Cyrillus aduersus Nestorium, incruentū sacrificium:

Athanasius

Cyrillus.

cium: quanquam nō sola sanguinis Christi efficacia, sed idem adeo sanguis, qui semel in cruce fusus est sermonis Christi potētia coram adest in altari. Apud Daniele Cap. 7. legis, angelos obtulisse filiū hominis in conspectu antiqui dierum, id est, Patris cœlestis. Quis hic oro sanguis funditur? Pia credentiū oratio incensum est coram Deo, & sacrificium vespertinum. *Psal. 140.* Nulla tamē hic est sanguinis fusio. Oratiōes & elemosynæ Cornelii ascenderunt in memoriā in conspectu Dei, utique ceu sacrificium: nec tamen aliqua sanguinis fusi mentio fit. Panes propositionis, placentæ ex prima farinæ conspersione, vinum, similia in sacrificiis numerantur: Quæ tandem hic sanguinis fit commemoratio?

Act. 17.

Paulus

DE MISSA EVANG.

Roma.12.

1.Reg.2.

Paulus Romanos hortatur, vt exhibeant Deo corpora sua hostiã viventẽ, &c. nec tamẽ fundendi sanguinis meminit. Anna filium suum Samuelem obtulit Domino, at sine sanguine. Ipsa deniq; Christi mater eundem filiũ suũ in templo, per man^o Simeonis sacerdotis obtulit Domino: quis illic sanguis commemoratur? Possent eius generis plura alia ex diuinis proferri literis, sed ista abundẽ sufficiunt, euincendo Missę mastigum errori, dicentium sacrificium non esse, vbi nulla sit visibilis sanguinis effusio. Quod verò iidem asserunt, id quod oblatũ sit, nefas esse in cibum sumi, atque ea re Christi sanguinem, quòd potestur, & corpus, quòd edatur, non posse sacrificii nomen tueri, tam est à vero alienum, vt possit vel à quo-

quolibet puero scholastico refelli. Erat nanque etiam agnus ille paschalis sacrificium, ac nihilò minus postea edebatur. Immò verò cuncta legis sacrificia, præter holocausta, post immolationem cedebant in cibum. Aiunt præterea Missoliturgi Cœnam testamentû esse, & propterea sacrificii nomen illi quadrare non posse. Quibus nos respondemus, in Cœna sanguinem illum præberi, quo confirmatum est testamentum. Vide Matthæ. 26. Marc. 14. Lucæ 22. Hebræo. 13. & 9. Exodi vigesimoquarto. Paulû quoque calicem dicere nouum testamentum, atq; adeò id, quod per calicem vel sanguinem, id est, Christi mortem in cruce confirmatur. Denique pro nostra salute & prosperitate offerre nos Deo Patri, quæ
ab

DE MISSA EVANG.

1. Para. 29.

1. Cor. 4.

ab eius filio in Coena acceperimus,
dicereq; cum Dauide coram Chri-
sti corpore & sanguine: Tua Do-
mine sunt omnia, & quæ de manu
tua accepimus, dedimus tibi. Quid
enim habes, quod nõ accepisti? Ita
ergo in Testamēto nos accipimus,
& in sacrificio reddimus Deo. Pos-
sunt etiam perstare simul, sacrifici-
um & promissio. Quicquid enim
nobis promissum est, vt est gratia,
fructus, aut effectus mortis Chri-
sti, in hoc ipso corporis & sangui-
nis Christi sacrificio, quod in alta-
ri offertur, reconditum habemus,
simulq; per eandem Christi cor-
poris & sanguinis in altari oblatā
victimam, promissionum illarum
participes efficimur. Ad hæc Missæ
ofores ex Apostolo ad Hebræos,
nono capite contra Missæ sacrifi-
cium

cium proferunt verba illa, Sine sanguinis effusione non fit remissio. Sed quemadmodum ipsi ea verba accipiunt, ita & allegant. Aposto-
lus illic agit de expiatione & remissione, iuxta ritum legis Mosaicæ, quo quicquid fuisset immundum, sanguinis pecorū aspersione expiari oportebat, ut ipsum quoque legis volumen, & tabernaculum, & vasa, &c. Aut certè nullam fieri remissionem peccatorum sine sanguinis effusione, id significavit, peccata abolenda esse per Christum, in cruce sanguinem fuserum: nec quenquam posse salutem, aut peccatorum veniam consequi, absque sanguinis Christi in cruce fusi efficacia & virtute. Neque enim vel in ipso veteri Testamento priscorum illorum antiquæ legis

*Misolutura
gi locum
Pauli ad
Hebræ. fal
so contra
missam tor
quent.*

sa-

DE MISSA EVANG.

sacramentorum virtute peccata diluebantur, sed fidei efficacia in venturum Messiam. Vnde illic quoque dicitur, Orabit pro eis sacerdos, & remittetur eis. Nec hoc quicquam obfistit aut repugnat Missæ sacrificio, cum hic nulla sit nova sanguinis effusio, sed idē ille offeratur sanguis iā olim fusus in cruce, sanguinisque eius efficacia: siquidem in sui memoriam Corpus & sanguinem suū nobis in illa extrema reliquit cœna, iuxta ordinē Melchizedec. Cum igitur Missoliturgi Apostoli dicta aduersus Missam proferant, non fieri remissionem sine fusione sanguinis, equidem prauum atque à vero alienum eorum intellectū etiā digitis demonstrabo. Nam si nulla sit peccatorū remissio sine sanguinis effusione, ut ipsi dicta Apostoli

*Peccata
multiplici
ratione re-
mitti.*

li intelligi volunt, dicant nobis,
quo pacto peccata remittantur per
fidem in baptismo, in poenitentiae
sacramento, vnde Dominus ait. *Ioan. 20.*

Quorum remiseritis peccata, re-
mittuntur eis, &c. item per chari-
tatem, de qua idem apud Lucam, *Luc. 7.*

Remittuntur ei peccata multa, quo-
niam dilexit multum? Testantur
scripta diuina per misericordiam,
elemosynas, humilitatem, oratio-
nes, & plæraque alia impetrari pec-
catorum veniam. Quod si ita est,
quæ hîc oro fit sanguinis fussio?

Est sanè, quod Misoliturgis istis in *Misolitur-*
os ingeram. Compellunt ipsi ple- *gi proprijs*
beculam cœnæ suæ interesse, pro- *argumen-*
mittunt eis peccatorum condo- *tis conuin-*
nationem, quòd Christus dixe- *cuntur.*
rit, Hoc est corpus meum, quod
pro vobis tradetur. Hic est san-

L guis

DE MISSA EVANG.

guis meus, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum. Agite ergo, inquiunt, ad coenam properate, ut errata vestra expiatur. En tuo ego te, frater, ense iugulo. Si quidem in coena fit peccatorum remissio, necesse est, si tuis est verbis habenda fides, sanguinis fusionem & mactationem illic agi. Nam, ut vos contra Missam obiicitis, sine fusione sanguinis & mactatione non fit remissio. Atqui contra hoc cauillum iam supra dicta sunt multa satis.

QVID INTERSIT INTER MISSAE SACRIFICIUM, ET illud quo semel in Cruce litatum est, Cap. 3.

Sacrificium
Missae ut idem sit uel diuersum à crucis hostia.

Missae & crucis sacrificia in quibusdam nihil discrepant, in nonnullis verò aliquid habent discriminis. Primò quidem in hoc cōueniunt, quòd omninò idem in Missa

Missæ & Cruce offertur. In Missæ enim idem corpus idemq; sanguis est, qui in Cruce fuit. Probam⁹ hoc ipsius Christi sermonibus, Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, Hic est sanguis meus, qui pro vobis in cruce fundetur. Secundò id vtriq; cōmune est, quòd quēadmodum Prophetæ de crucis víctima, itidē de Missæ sacrificio vaticinati sunt, speciatim quidem & in primis luculenter propheta Malachias, ut mox referetur. Tertiò etiā in hoc consentiunt, quòd vti Crucis hostia multifariis est figuris præsignata: sic etiam Missæ sacrificium sacerdotio & oblatione Melchizedec significatum atq; præmonstratum est. Porro hoc inter vtrumque interest, q̃ Christus in cœna sub relictis alienisq; speciebus, nēpe pa-

*Malach. 1.**Gen. 14.*

DE MISSA EVANG.

nis & vini sese obtulit: at in Cruce, in propria corporis & sanguinis sui forma. Alterum est discrimen, ex ipsa offerendi causa vel ratioe. In cruce em̄ sese litavit, quò sua morte & sanguinis fusione gratiam, iustitiam, sanctitatem & æternam salutē nobis conciliaret, peccata mundi aboleret, nostros ferret dolores, diabolum vinceret, mortem profligaret sempiternam, vita nos æterna donaret, cœlestis patriæ aditum patefaceret, &c. In Cœna verò non eò se obtulit, vt illa oblatione peccata expiaret: neq; ita nobis sacrificare mandauit, tãquam hoc sit noua quædã satisfactio & redemptio. Id enim non possit absque sacrosanctæ crucis victimæ contumelia affirmari: sed vt ea cœnæ oblatione nouum institueret sacrificium, cuius

vt christus in cœna se obtulerit.

cuius usu gratiæ, iustitiæ, satisfacti-
onis, redemptionis in cruce no-
bis conflatae & obtentæ, participes
esse queamus: sitq; hoc sacrificium
memoriale, in perpetuum sacratissi-
mæ passionis suæ monumētum,
per quod etiam participes reddi-
mur efficientiæ illius, qua crucis
victima prædita est. Eum in mo-
dum Dominus IESVS Iordanis
voluit undis tingi, ut nouum statue-
ret cōficeretq; baptisma, per quod
etiam nos sacrosanctæ perpersionis
ei⁹ possemus esse participes, eiusq;
virtute in Dei filios renasceremur.
Porro uti Christus sese obtulerit,
abundè satis declarabitur. Princi-
piò quidem ipse se obtulit, dein-
de id quod immolarat, discipulis e-
dendum distribuit. Quamobrem
sacrificium ab Christo in cœna li-

Matth. 3.
Ioan. 3.

DE MISSA EVAN.

tatum, quodque à nobis itidem fieri mandavit, si quidem de re oblata loquamur, species est panis & vini, sed corpus & sanguis est Christi: Sin autem de actu offerendi sermo habeatur, Missæ sacrificium est sancta illa Christi vel sacerdotis actio, qua ille panem vinumque præparat, & Christi inde corpus & sanguinem in escam spiritalem atque vitalem conficit. Hoc enim quod sacerdos agit, in sanctum spiritalemque refert usum, nempe reficiendi esurientes, corroborandi que debiles, ægros ac viribus destitutos aduersum diaboli, carnis, & mundi tentationes: præstandæ etiam pollicitationis cuiusdampu-
 fillis & imperfectis, quò huius perceptione alimonie crescant, augeant, ac proficiant, grande-
 scant.

scantque spiritu : idque per gratiam Christi sacratissima passione partam ac impetratam. Sic nimirum in Christi passione res oblata Christus est, sed actus offerendi, illius ultroanea est ad mortem & perpeffionem oblatio ac deductio, per quam ille Corpus, vitam, cruciatus, passionem & mortem suam Deo patri in sanctissimos usus dedicauit.

VT CHRISTI COR-

PVS ET SANGVIS IN

Altari offeratur, Ca-

put II II.

Peruulgatus apud Misoliturgos sermo iactatur aduersus Misæ sacrificium, petitus ille quidem ex Apostolo, sed quo rudem plebeculam extra catholi-

L 4 cæ

DE MISSA EVANG.

Misolutur-
gi ut per
peram scri
pturas in-
terpreten-
tur.

cæ Concionis arcam miserè abdu-
cunt, atque hac ratione deprauata
corruptaq; scripturæ sententia in-
sumum corporis ac vitæ discri-
men, & æternæ salutis iacturam
coniiciunt. Apostoli autem ser-
mo eiusmodi est: Christus semel
obtulit semetipsum. Vide Hebr. 7.
9.10. Vnde Misoluturgi isti inferre
volunt, Missam non esse sacrifici-
um, nec dubitant affirmare, Chri-
stum in Missa denuò crucifigi, &c.
Quod certè affirmant illi, non ex
ignorantia, qua scripturæ mentem
nesciant, sed potius ex animi acer-
bitate & indignatione erga sacer-
dotum ordinem. At eant isti tan-
dē, perquirātq; & discant, quid sibi
ista velint: Semel oblat⁹ est Christus
(in cruce) in seipso, id est, in pro-
pria carnis forma: quotidie immola-
tur

tur in mysterio seu specie aliena. Semel oblatum est corpus Christi cruentum, quod quotidie offertur gloriosum. Quid autem sibi velint Apostoli ab illis citata verba, nos in gratiam piorem sincere atque catholicè explicabimus. Apostolus victimam con-
 fert cum prisce legis hostiis, quæ cum peccata abolere non possent, sæpius iterabantur. Sed hac re Christus non habuit opus, ut se sæpius morti offerret, ut qui unica illa crucis morte pro totius mundi peccatis abundè satisfecerit, mortisque eius virtus & efficacia perpetuò perduret, nec unquam desinat. Apostolus igitur de cruento illo crucis sacrificio semel litato agit, Christus, inquit, semel oblatum est, quod idem est ac si diceret, Christus semel in cruce mortuus est: cui nihil repugnat id quod Ec-
 L 5 clesia

D. Pauli lo-
 ci ad He-
 braeos sana
 interpreta-
 tio.

DE MISSA EVANG.

clesia ait, quotidie cum in myste-
rio vel sacramento, ab ipso institu-
to, Deo Patri in memoriam cru-
entæ crucis hostiæ immolari. De
quo sanè quotidiano sacrificio Au-
gustinus, Epistola vigesimatertia ad
Bonifacium scribit in hunc mo-
dum: Nonne semel immolatus est
Christus in seipso? Et tamen in Sa-
cramento non solum per omnes
Paschæ solennitates, sed omni die
populis immolatur: nec utiq; men-
titur, qui interrogatus responderit
eum immolari.

*Augustini
de quoti-
diano sacri-
ficio senten-
tia.*

CHRISTVM TRI

PLICI RATIONE IMMO-

latum esse, Caput V.

VT verò pii certam quandam
sacrificii Missæ capiant noti-
onem, probeque perspectum ha-
beant,

beant, cuiusmodi Missa sacrifici-
um sit, animaduvertere debebunt,
Christum triplici ratione litatum *christus tri-
bus modis
oblatus.*
esse. Primò quidem in figura seu
præsignatione, idque tum in na-
turæ, tum scripta lege. Habes A-
pocalypsis decimotertio, Agnum
occisum ab origine mundi, scili-
cet, in figura. Abelis quoque à fra-
tre Cain perempti, nedum sacrifici-
um, sed etiam mors, figura quæ-
dam fuit Christi mortis & sacrifi-
cii in cruce litandi. Noë itidem
& Abrahami arietem, inter vepres
hærentem cornibus, pro filio suo
Isaac immolantis sacrificium, haud *Gen. 22.*
obscurè crucis, in qua Christus pe-
pendit & expirauit, hostiam desi-
gnauit. Adeoque populi Iudai-
ci cuncta sacrificia lege præscripta
Christum significârunt. Lex enim, vt
Apo-

DE MISSA EVANG.

Heb. 10.

Leuit. 3.

Leuit. 4.

Apostolus ait, vmbra habēs futurorum bonorum, &c. Erāt in illa lege holocausta, quæ in diuinæ maiestatis reuerentiam penitus concremabātur. Erant & hostiæ pacificæ, quæ in gratiarum actionē pro perceptis beneficiis, atq; etiā pacis prosperitatisque conciliandæ causa litabātur: puta, vitulus pro sacerdotis, hyrcus pro principis, capra pro cuiuslibet è vulgo delicto, &c. Vnde est apud Augustinum, in Psalmum 33. Erat (vt nostis) sacrificium Iudeorum antea secundum ordinē Aaron in victimis pecorum, & hoc in mysterio. Nondum enim erat sacrificium corporis & sanguinis Domini, quod fideles norunt, &c. Idem lib. 20. contra Faustum, cap. 21. Huius, inquit, sacrificii caro & sanguis, ante aduentum Christi per victimas simili-

similitudinū promittebatur, in passione Christi per ipsam veritatē reddebatur, post ascensum Christi per sacramentum memorię celebratur.

Quin. & lib. 6. contra Faustum, cap. *Augustin.*
5. sic ait: Testamenti veteris sacrificia omnia multis & variis modis vnum sacrificiū, cuius nunc memoriā celebramus, significauerunt. Libro itidem de Fide ad Petrum Diaconū, Cap. 16. Dei filio, inquit, cum Patre et Spiritu sancto, à patriarchis, prophetis & sacerdotibus tempore veteris Testamenti animalia sacrificabantur: & cui nunc, id est, tempore noui Testamenti, cū Patre & Spiritu sancto, cum quibus est illi vna diuinitas, sacrificiū panis & vini, in fide & charitate, sancta Ecclesia Catholica per vniuersum orbem terre offerre non cessat. In illis enim carnali-

DE MISSA EVANG.

nalibus victimis , significatio fuit
 carnis Christi, quā pro peccatis ob
 laturus:& sanguinis , quē erat effu-
 surus in remissionē peccatorū no-
 strorū. Secūdò immolatus est Chri-
 stus in cruce in sua ipsius persona,
 idq; nedū à Patre, sed etiā à seipso.
 Atq; hæc est crucis victima. Vnde
 Apostolus loquitur, Christus dedit
 semetipsum pro nobis, vt nos redi-
 meret ab omni iniquitate. Et alibi:
 Christus dilexit nos, & tradidit se-
 metipsum pro nobis oblationē &
 hostiā Deo in odorē suauitatis. Eò
 dē pertinet, quæ ad Hebræos cap. 7.
 9.10. legūtur, de crucis hostia intel-
 ligenda: sicut & illud Esaie, oblatus
 est, quia ipse voluit. Tertiò offertur
 Christus sacramentaliter siue myste-
 rialiter sub aliena specie, & sancto
 quodā exteriori signo, nēpe panis
 & vi-

II.

Titum. 2.

Ehp. 5.

E/ai. 55.

III.

& vini specie tectus & velatus. Id quod nos scriptis diuinis, & consonantissimis sanctorum Patrum testimoniis, atque adeo totius Ecclesie Catholicæ fide & professione planum faciemus.

PRIMUM FIRMAMEN

TVM EX DAVIDE, QVO PROBATUR MISSAM esse sacrificium. Cap. 6.

DAuid psal. 109. Iuravit Dominus, & non poenitebit eum, Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchizedec. Istud vaticinium propheta de Christo IESU protulit, affirmans eum fore sacerdotem sempiternum secundum ordinem Melchizedec. Ad huius autem, id est, Melchizedechis ordinem vel institutum, ut scriptura testatur, pertinuit panem & vinum sacrificare: quem.

DE MISSA EVAN.

Heb. 7.

quemadmodū ordo Aaronius exigebat vitulos, boues, hyrcos, capras, arietes, oues, &c. immolare. Porro vt etiam Apostolus confirmat, Dominus noster non secundum ordinem Aaron, sed iuxta ordinem Melchizedec futurus erat sacerdos sempiternus. Si ergo Christus sacerdos est æternus secundum ordinē Melchizedec, nō Aaronicum ordinem (siquidem sacerdotium Aaronicū quandoq; finem habiturū erat, quē etiā illi Dominus in cruce suo ipsius sanguine imposuit) sacrificare ille debuit iuxta ordinem Melchizedec, modò scripta diuina compleri debeant. Verū hoc loco cōmemorare ac perdiscere operæ precii fuerit, ecquid scriptura de Melchizedec annotauerit, vt ita facilius, quæ ratione Christus æternus sit sacerdos,

dos iuxta Melchizedechicum ordinem perspiciamus. Primò igitur de hoc Melchizedec, apud Apostolum legimus fuisse eum sine patre, sine matre, non quòd sine parentibus editus sit in hac lucē, sed quòd scriptura, non absq; singulari Sancti spiritus dispositione, eorū mentionem nullam faciat, vt verum ille Messiam significet. Christus enim nec patrem in terris, nec matrē in cœlis habuit. Additur, neq; initiū dierum, neq; finē vitæ eum habuisse: quod profectò in Christum pulcherrimè quadrat, qui ab omni æternitate est in patre, & viuit in æternum. Egressus eius, ait Micheas, ab initio, à diebus æternitatis, &c. *Miche. 5.* Secundò refert idem Melchizedec Christum dignitate & officio. Fuit enim & rex, & sacerdos: rex Salem

*Heb. 7.**Melchizedec ut Christum præfiguravit.*

M

& sa-

DE MISSA EVANG.

LUC. I.

Colos. I.

Numer. 16.

& sacerdos Dei altissimi. Christus
 itidem Rex est iustitiæ, vt habes E-
 saia. 9. cui cōcordat Angeli oracu-
 lū, Dabit illi Dominus Deus sedē
 David patris eius, & regnabit in do-
 mo Iacob in æternū, & regni eius
 non erit finis. Idē ipse iustus noster
 est, vt ait Hieremias cap. 23. & 33. &
 Apostolus. I. Cor. I. Denique rex pa-
 cis Christus est, pacificans per san-
 guinē crucis suæ, siue quæ in terris,
 siue quæ in cœlis sunt. Tertiò refert
 Christū Melchizedec etiam sacrifici-
 cio. Erat enim sacerdos, & protulit
 Abrahamo à cæde regū reuertenti
 panē & vinum, benedixitq; Abra-
 hamo, qui rursus dedit illi deci-
 mas ex omnibus. Poterāt quidem
 & Aaronici sacerdotes benedicere
 & decimas accipere: sed quòd Mel-
 chizedec dicitur panem & vinum
 pro-

protulisse (vtiq; sacrificandi causa)
 pensitandū nobis est, vbi Christ^o si
 militer fecerit, quandoquidē scri-
 ptura teste, sacerdos est in æternū se-
 cūdum ordinē Melchizedec. Et ne
 quis ea in opinione versetur, refici-
 endi duntaxat Abrahami causa, vi-
 num & panem Melchizedec pro-
 tulisse, mox addit scriptura: Erat e-
 nim sacerdos dei altissimi. Neq; sa-
 nè quicquā derogat sacrificio,
 etiamsi Abrahamus panem & vi-
 num ab Melchizedec prolata in
 cibum potumq; sumpserit. Im-
 molabatur enim & agnus ille pa-
 scalis, & post edebatur, vt & ple-
 ræq; aliæ victimæ in cibi potusq;
 vsum vertebantur. Misoliturgi qui
 dā Melchizedec, in Missæ contume-
 liam, commeatus præfectum appel-
 lant, sed id nominis scriptura illi

*Sacrificia li-
 citè etiam
 in cibum
 sumi.*

DE MISSA EVANG.

nusquàm tribuit, immò verò sacerdotem eum vocat, qui ceu sacerdos panem & vinũ Abrahamæ protulerit. Atqui commeatus præfectũ agere laici est officium, nõ sacerdotis. Penfitèt hĩc accuratius Misoliturgi, cur post prolatum panem & vinũ mox subiungat scriptura, Erat enim sacerdos Dei altissimi. Ea nimirũ ratione panẽ ille vinũq; protulit Abrahamo, quòd sacerdos esset. Sic & Apostolus eum vocat, Hebrę. 5. 6. 7. Et liber Geneseos. Denique & Psalmographus Psal. 109. Cũ ergo sacerdos ille fuerit, aliud proferant sacrificiũ Misoliturgi, quod tanquàm sacerdos obtulerit, præter panis & vini, quod scriptura nihil obscuris verbis cõmemorat. Iam si Christus sacerdos est secũdum ordinem Melchizedec, eiusmodi debuit vti
sa-

Gen. 14.

sacrificio, quod cum Melchizede-
chico aptè cōsentiāt, præsertim quā
do Melchizedec ratiōe sacrificii po-
tissimum Christi typum gessit, con-
uenienter illi sententiæ Daudicæ,
Tu es sacerdos in æternū secūdum
ordinem Melchizedec. Vt ergo scri-
ptura in Christo impleretur, testatū
que Christus efficeret, se eundē esse
quem scriptura prædixisset, panem
& vinum in cœna tanquam sacer-
dos accipiēs, Patri gratias egit, & in
eius laudem & honorē ea obtulit,
vertitq; ea in corpus & sanguinem
suum, discipulis sumēda distribuit
addito mandato, vt ipsi idem sacri-
ficium in illius commemoratiōem
eius exēplo litarēt. Hic tu mihi, si po-
tes, frater, alium proferas locum, vbi
Christus secundum ordinē Melchi-
zedec fecerit, præterq̃ in Cœna. Nō

*Psal. 109.
Christus ut
se declara-
rit sacerdo-
tem iuxta
ordinē Mel-
chizedec.*

DE MISSA EVANG.

poteris Crucē obiiicere, vtpote in qua visibile & mortale corp⁹, & sanguinem suū immolauerit. Agedū igitur, diuini verbi maiestate & auctoritate euidentissimaq; veritate adacti, nobiscū fateamini, Christū in cruce suo pte sanguine sacerdotio Aaronico, atq; etiā legi veteri finē imposuisse, & paulò antè in Cœna nouum sacerdotium iuxta ordinē Melchizedec instituisse, iussisse etiā in sui memoriā idē obseruari: deinde quēadmodū ille ceu verus & germanus noui Testamenti sacerdos, Deo patri seipsum in Cœna obtulit, ita & nos ex ipsius præscripto, ab illo inde eius sacerdotio vsq; ad finē Mūdi in Missa sacrificare: quòd hæc hostia ceu medium quoddā sit, quo nos satisfactiōis in cruce cōfectę participes reddamus.

Neq;

Neq; tamē sic accipiendū est, Chri-
stū esse sacerdotē sempiternū secū-
dum ordinē Melchizedec, perinde *Heb. 9.*
ac si æternò sit sacrificaturus, sed q̃
virtus & efficacia sacrificii illius
perpetuò perduret, æterna per illud
redemptione partā & inuentā: tum
etiam quod eius sacerdotio nullū
aliud successurum est: deniq; quod
perseueraturum sit, donec conspi-
cuus veniat iudicaturus viuos &
mortuos, & seculum per ignē. Itaq;
sacrificiū ille suum in Cœna iuxta
ordinē Melchizedec auspicatus est,
atque eiusmodi sacerdos perpetuò
manebit, donec veniat. Quæ igitur
super panē & vinū à sacerdote pro-
mūtur verba Missæ celebrāte, nēpe,
I. Cor. II.
Hoc est corpus meū, Hic est sanguis
meus, nō sunt verba sacerdotis, sed
Christi, teste Ambros. li. 4 de Sacra-

DE MISSA EVANG.

Ioan. 20.

mentis, ca. 4. Christus enim vnicus ille germanusque sacerdos est iuxta ordinem Melchizedec: Vt enim in Christi persona sacerdos peccata remittit: ita in eiusdem persona, ex pane & vino Corpus & sanguinem illius conficit, itidemque in illius ipsius persona sacrificat in altari. Christus namque & altare, & sacerdos, & hostia est, &c.

TESTIMONIA SAN-

CTISSIMORVM PATRVM DE

Christi sacerdotio iuxta ordinem Mel-

chizedechicum, Ca-

put VII.

PORRÒ quòd Melchizedec sacerdos Dei altissimi, suo illo panis & vini sacrificio, Christi in Cœna corpus & sanguinem suū, sub panis ac vini specie litantis, typū gesserit, non solum vniuersa Christi Ecclesia,

sia, cuius institutor & rector est Spiritus sanctus, sed etiam sanctissimi asseuerant Patres, per quos Deus ingentia declarauit prodigia, ceu fidei illorum certa & vera documenta.

Cyprianus lib.2. Episto.3. Vt ergo in Genesi per Melchizedec sacerdotem, benedictio circa Abraham possit ritè celebrari, præcedit antè imago sacrificii, in pane & vino scilicet constituta. Quam rem perficiens & adimplēs Dominus, panem & calicem mixtum vino obtulit, & qui est plenitudo, veritatem præfiguratæ imaginis adimpleuit. Et paulo superiùs: Obtulit Christus, quod Melchizedec obtulerat, id est, panē & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem.

Damascenus lib.4. Orthodoxæ

M 5 fidei,

DE MISSA EVANG.

fidei, Capite decimoquarto. Pane & vino suscepit Melchizedec Abraham, ex cæde alienigenarum reuer-
tentem, qui erat sacerdos Dei altis-
simi. Illa mensa hanc mysticam
præfiguravit mensam: velut & sa-
cerdos ille, Christi veri sacerdotis
figuram præ se ferebat & imagi-
nem. Tu es (inquit) sacerdos in æ-
ternum secundum ordinem Mel-
chizedec, &c. Hæc est pura scilicet
hostia & incruenta, quam ab or-
tu vsque ad occasum ipsi offerri
per Prophetam Dominus loqui-
tur, Corp⁹ videlicet & sanguis Chri-
sti, &c.

Epiphanius Contra Melchizede-
chianos: Sacrificiū Melchizedechi-
cum eū significat, qui ait, Ego sum
panis viuus, & sanguinem in cruce
ex eius latere manantem.

Hic.

Psal. 109.

Malach. 1.

Hieronymus Epistola ad Eua-
grium. Melchizedec pane & vino
simplici, puroque sacrificio Christi
dedicauit sacramentum. Idē Episto-
la ad Marcellam, Paulę & Eustochii
nomine scriptam. Melchizedec in
typo Christi panē & vinū obtulit,
& mysteriū Christianū in saluatoris
sanguine & corpore dedicauit.

Ambrosius li. 4. de sacramentis,
Cap. 3. Sacramentorum horum (pu-
ta Altaris) figura præcessit, quando
Abrahæ victori occurrit Melchize-
dec sacerdos & obtulit ei panem &
vinum, &c. Idem lib. 5. de Sacramen-
tis, cap. 1. In altari constituitur calix
& panis. In calice mittitur vinum.
Et quid aliud? Aqua. Sed tu mihi
dicas: Quomodo ergo Melchize-
dec panem & vinum obtulit? Quid
sibi vult admixtio aquæ? Rationem
accipe.

DE MISSA EVANG.

accipe. In tempore Dominicæ passionis, cum sabbatum magnum instaret, quia viuebat Dominus noster IESVS Christus vel latrones, missi sunt qui percuterent eos. Venientes inuenerunt defunctum dominum IESVM Christum. Tunc vnus de militibus lancea tetigit latus eius, & de latere eius aqua fluxit & sanguis, &c.

Augustinus lib. 17. de Ciuitate Dei, cap. 17. Iam nusquam est sacerdotium & sacrificium secundum ordinem Aaron, & ubiq; offertur sub sacerdote Christo, quod protulit Melchizedec, &c. Idem in psal. 33. Christus de corpore & sanguine suo instituit sacrificium secundum ordinem Melchizedec, &c. Idem lib. Questionum veteris testa. cap. 109. Melchizedec patri fidelium tradidit

dit Eucharistiam corporis & sanguinis Domini, vt præfiguraretur in patre, quæ in filiis futura erat veritas. Idem lib. Quæstionũ 83. Ipse est etiã sacerdos noster in eternum secundum ordinem Melchizedec, qui seipsum obtulit holocaustum pro peccatis nostris, & eiº sacrificii similitudinem celebrãdam, in suæ passionis memoriam commendauit, vt illud quod Melchizedec obtulit Deo, iam per totum orbẽ terrarũ in Ecclesia Christi videamus offerri. Idẽ lib. 4. de doctrina Christiana, cap. 21. In sacerdote Melchizedec dominicum sacramentũ præfiguratum videmus, secundũ quod diuina scriptura testatur, & dicit: Et Melchizedec rex Salem protulit panem & vinum: fuit autem sacerdos Dei summi. Idem lib. 16. de Ciuitate

DE MISSA EVANG.

uitate Dei, cap. 22. Cùm benedictus
est Abraham à Melchizedec, ibi pri-
mùm apparuit sacrificium, quo
nunc à Christianis Deo offertur to-
to orbe terrarum, impleturq; illud
quod longè post hoc factũ per pro-
phetã dicitur ad Christũ, qui fuera-
venturus in carnẽ: Tu es sacerdos in
æternũ secundũ ordinẽ Melchize-
dec. Nõ scilicet secundũ ordinẽ Aa-
rõ, qui ordo fuerat auferendus, illuc-
scētibus rebus, quæ illis vmbris præ-
notabãtur. Idem lib. 17. de Ciuitate
Dei, cap. 20. Pro omnibus sacrifi-
ciis veteris testamēti corpus Christi
offertur secundũ ordinẽ Melchize-
dec, &c. Idẽ in Ps. 106. Christo dictũ
est: Tu es sacerdos in æternũ secundũ
ordinẽ Melchizedec. Quæris sacer-
dotẽ & sacrificiũ apud Iudeos, non
habes nec inuenis secundũ ordinẽ
Aaron.

Aarō. Quæris secundū ordinē Melchizedec, apud illos nō inuenis, sed per totū orbē celebratur in Ecclesia.

Arnobius (qui clauit circa annos Domini 300.) in Psa. 109. Christus per mysterium panis ac vini sacerdos factus est in æternum, secundum ordinem Melchizedec, qui panē & vinū solus obtulit in sacerdotib⁹, dū Abrahā victor reuerteret de prælio.

Theophylactus in Epistolam ad Heb. Ca. 5. Quē alium afferre possūt præter Christū Iudei, qui sit ex Melchizedec instituto pōtifex fact⁹. Hic enim & solus Melchizedec illius in morē pane & vino sacrificabat. Idē paulò pōst: Christ⁹ dicit⁹ sacerdos in æternum, quia quotidie offertur, vel in perpetuum offert⁹ per Dei ministros oblatio, Christū Dñm, & pontificē habēs & sacrificiū, qui seipsum nostri

DE MISSA EVANG.

nostri ob gratiam sanctificat, frangit & tribuit. Idem in Cap. 7. Christus præter omnium intellectum, sese in cibum & potum proponit, &c. Vide illic latius de Christo & Melchizedec.

Beda (qui obiit Anno Domini 732) in Marcum lib. 4. cap. 14. Finitis Paschæ veteris solenniis, quæ in commemorationẽ antiquæ de Aegypto liberationis populi Dei agebantur, transiit ad nouum, quod in suæ redemptionis memoriam Ecclesiam frequentare volebat, vt videlicet pro carne agni ac sanguine, sui corporis sanguinisq; sacramentum substitueret, ipsumque se esse monstraret, cui iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, Tu es sacerdos in æternum secundum ordinẽ Melchizedec.

Testi.

TESTIMONIA RABBI

norum, MESSIAM esse sacerdotem iuxta ordinem ac institutum Melchizedechicum,

Caput VIII.

RAbbi Moyſes Hadarſan (vt ait *Vide Galatinū lib. 10. cap. 4. et 5.*) exponens verba illa Gen. 14. de Melchizedec, ita ſcribit: Prefigurauit Melchizedec myſteriū ſacerdotii iſtius: Erat em̄ ipſe ſacrificans Deo ſancto & benedicto panem & vinū, vt ſcriptura teſtis eſt: Erat enim ſacerdos Dei altiſſimi. Quis eſt iſte ſacerdos? Nimirum de quo ſcriptū eſt, Tu es ſacerdos, &c. Et quis tandem hic eſt? Videlicet iuſt⁹ & ſaluator Rex Meſſias. Quid autem ſibi vult, panem & vinum obtulit? Hoc eſt ac ſi diceret, quod ſcriptū eſt, Erit placenta tritici in terra. *Pſal. 71.*

Rabbi Pinhas, filius Iair: Tempore Meſſiæ omnia ſacrificia ceſſabūt,

N fed

DE MISSA EVANG.

sed sacrificiū panis & vini nūquā
cessabit, sicut dictū est, Quia Melchi
zedec rex Salē excepit panē & vinū.

Gen. 14.

Melchizedec. i. rex Mefsias. Dicitur
aut Melchī, id est, rex, quod sit rex to
tius mundi. Sedec. i. iustitię. Siquidē
iustitiā ille suā & gratiā mittet super
vniuersum orbē. Inde est in Psalmo:

Psal. 85.

Veritas de terra orta est, & iustitia
de cœlo prospexit. Rex Salē. i. super
nē Ierusalē, panē & vinū excepit. i. se
parabit à cessatiōe sacrificiorū, sacri
ficiū panis & vini, iuxta Dauidis vati
ciniū, Tu es sacerdos in eternū, &c.

Rabbi Iohai, qui longē Christi tē
pora præcessit, ex 9. ca. Iudicū pro
bat, panis & vini sacrificium semper
māsurum. Eò loci sic scriptum est:
Nunquid possū deferere vinū meū,
quod lætificat Deū & homines? Vi
nū quo pacto Deum lætificat? Vtiq;
non

nō nisi in sacrificio ex ipso cōficien-
do, iuxta illud Dauidicū: Erit placē-
ta frumēti in terra in capite mōtiū,
&c. q̄ loc⁹ est in Psa. 72. quē Hebr̄eo
rū Rabbini de Messia interpretant̄, *Hostiæ alta-
ris quātitas
& rotundi-
tas.*
aiuntq; eius sacrificiū fore placētā
frumenti, eāq; rotundā inſtar volæ
man⁹. Cōſentit his Chaldaica trāſla-
tio, Et erit corban frumēti in terra
in capite mōtiū Eccleſiæ. Quib⁹ ver-
bis in hāc vſq; diē vſitatus in Miſſa
Eccleſiæ rit⁹ exprimiſ, quo ſacerdo-
tes hoſtiā ſupra caput eleuāt. *Eleuatio
hoſtiæ in
Miſſa.* Mōtes
em̄ Eccleſiæ ſacerdotes ſignificant.

Rabbi Kimhi: Meſſias erit placēta
frumēti, vel fruſtum panis in terra.
Hebr̄ei legūt, Erit piſlath bar, id eſt,
placēta frumenti in terra.

Rabbi Berachias: Quēadmodum
fuit redemptor primus Moyſes, ita
erit redēptor vltim⁹ Meſſias. Vt em̄

DE MISSA EVANG.

primus redemptor fecit manna descēdere, ita redemptor vltimus erit placenta frumenti in terra, teste Psal. 72. Erit placenta, &c.

Rabbi Ionathas filius Vzielis: Et erit sacrificiū panis in terra, in capite montium Ecclesię. Videat qui habet oculos. Ille est Messias, de quo loquitur totus Psalmus 72. Cū ergo ait, Et erit placenta frumenti in terra in capite mōtium, vult dicere, quòd placēta panis fiet sacrificium in capitibus sacerdotū in Ecclesia.

Rabbi Salomō acerrimus Christianę religionis impugnator, Psalmum hunc septuagesimum primū ad Salomonem regem accōmodare summoperè conatus est: qui tamen vbi ad versum 17. peruenit, vbi nos quidem legimus, Erit firmamētum in terra, &c. Hebræi verò, Erit placen-

placenta frumenti in terra in capite montium, non potuit celare veritatem, sed vel inuitus asseruit, Magistros ipsorum id de placenta quadã exposuisse, quæ litanda sit Messiaë temporibus, totumq; adeò Psalmũ ad Messiaã sua interpretatione applicuisse.

Operæ precium mihi facturus videor, si ad calcẽ hîc adiiciam ipsius Martini Lutheri sententiã, vt salus sit ex inimicis nostris. Is ergo in Psalmum .109. ita commentatus est: Quid verò sibi vult, quòd panem & vinum coram Abrahamo obtulit? Significat id Christi sacerdotium in hac vita tēporaria ad finem usq; mundi, quod is tectum altaris sacramentum sanctissimi corporis & præciosi sanguinis sui in Ecclesia offerat, &c.

DE MISSA EVANG.
ALTERVM FIRMA-
MENTVM EX MALACHIA,
Caput IX.

QVemadmodum Prophetæ de
Messiæ natiuitate, ortus eius tē-
pore, genitrice eius semper virgine,
vita, doctrina, miraculis, crucis sacri-
ficio, &c. oracula texunt: ita etiam
de Missæ sacrificio, & sempiterno
Christi sacerdotio, secundum ordi-
nem Melchizedechicum, vaticinati
sunt. Agit hinc Malachias Prophe-
ta primo capite, qui posteaquàm sa-
cerdotes priscae legis obiurgarat,
quòd panem pollutum offerrēt, ex
persona Dei prædicit eis, abrogatu-
rum se ac reiecturum sacrificia illo-
rum, idq; noua quadam mundaq;
litanda hostia. Sic enim ait: Non est
mihi voluntas in vobis, dicit Domi-
nus exercituum, & munus nō susci-
piam

piam de manu vestra. Ab ortu enim
solis vsq; ad occasum, magnum est
nomē meum in gentibus, & in omni
loco sacrificatur & offertur nomini
meo oblatio munda: quia magnum
est nomen meum in gentibus, dicit
Dominus exercituum. Ecquod tan-
dem est sacrificiū, vel oblatio, vnde
hic propheta ait? Gētiū ne? Nullo
pacto. Omnes enim id tēporis ido-
lolatræ erāt. Lege Psalmographum, *Psal. 95.*
Omnes dii gentiū dæmonia. Num
fortassis Iudæorum, qui inter ethni-
cos dispersi erāt? Minimè fanè. Au-
di eundem prophetam de illis vati-
cinantem: Commixti sunt inter gē *Psal. 105.*
tes, & didicerunt opera eorū, & ser-
uierunt sculptilibus eorum. An ve-
rò nos ea oblatio sumus, aut no-
stra iustitia? Multò quidem minus. *Eesai. 64.*
Confirmat hoc Esaias propheta:

DE MISSA EVANG.

Facti sumus vt immundus omnes nos, & quasi pannus mēstruatæ, vniuersæ iustitiæ nostræ, Sūnt ne igitur spiritales hostiæ, de quibus Petrus loquens, Offerentes, inquit, hostias spirituales? Neutiquām certè. Petrus enim de pluribus agit hostiis, Propheta Malachias de vna duntaxat. Sed forsitan ea erit hostia, cuius Paulus meminit, scribēs ad Romanos in hæc verba: Obsecro vos fratres per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem. Nec ipsa est. Agit em̃ Propheeta de peculiari quadam nouæ legis pōst futura oblatione. Ea verò hostia, quam Paulus cōmemorat, noua non est, nec ad nouum duntaxat pertinuit Testamentum, sed etiā necessariò præstāda erat ab omnibus, tam

1. Pet. 2.

Roman. 12.

tam sub naturæ quàm scripta lege
degētibus. Respexit Deus ad Abel,
&c. Affligetis animas vestras, &c. ^{Gen. 4.} Di
^{Leuit. 16.} liges Dominum Deum ex toto cor
^{Deuter. 6.} de tuo, &c. Quid igitur? Crucis ne
hostiam Propheta intelligi voluit?
Prorsus non. Ea nāq; vno in loco,
nempe Ierosolymis in monte Cal-
uarię litata est. Propheta verò obla-
tionem mundam commemorat, in
omni loco nomini Domini sacrifi-
cādam. Supereſt igitur, vt fateamur
Prophetæ vaticinium Miſſæ sacrifi-
cium ſpectaſſe, vtpote in qua panis
ille viuus, qui de cœlo deſcendit, of- ^{Ioan. 6.}
fertur, id eſt, verum corpus & ſan-
guinem Chriſti, quæ ſub panis ac vi-
ni ſpecie Deo Patri omnipotēti in
altari in crucis victimæ commemo-
rationem ſacrificantur. Ea oblatio
ſola munda eſt, non ex merito offe-

DE MISSA EVANG.

rentis sacerdotis, sed ex seipſa. Neque enim nos cum Petilianistis Sacramentorum vim aut munditiem sacerdotis merito tribuimus, sed omnem eorum sanctitatem, efficientiam, puritatem ex ſolo Deo, qui in altari præſens adest, proficiſci aſſeueramus. Atque eſt ſanè haud id oſcitanter ex ipſis Prophetæ verbis notandum, quemadmodum Deus gentes Iudæis voluit ſubſtituere, ita mundam hanc oblationem in Aaronicorum ſacrificiorum locum ſuccedere debuiſſe. Vt enim ab Aaronicis ſacerdotibus litatę hoſtię, Chriſtum venturum ſignificabant: ſic Altaris declarat ſacrificium, veniſſe eum iam, ſuaque illa cruenta Crucis victima, ſemel in cruce litata cuncta Aaronica ſacrificia abſoluiſſe, iisque finem

finem imposuisse, æternamq; adeò inuenisse redemptionem & salutē, quæ credentibus digna corporis & sanguinis Christi perceptiōe vbertim communicatur & impertitur.

Apud Hieremiam Dominus fœ-

Hier. 31.

derus nouum se initurū pollicetur, idemq; gentibus annunciari iussit.

Matth. 28.

Marc. 16.

Voluit ergo etiā nouū in Gentibus sacrificium instituere. Isthæc enim tria sibi cohærent seseq; mutuò cō-

Lex, Sacerdotium & Sacrificiū ut sibi cohæreant.

sequuntur, Lex, Sacerdotium,

& Sacrificiū. Atq; de hac no-

ua mundaq; altaris obla-

tione, in omni loco in

ter gentes sacrifican-

da, Malachias va-

ticinatur.

IDEM

DE MISSA EVANG.

IDEM CELEBER.

RIMORVM PATRVN SEN-

tentijs confirmatur, Cap.10.

2. Pet. 1.

PRobant hoc prisci illi Ecclesiæ Patres, dū isthæc Malachiæ verba de Missæ sacrificio interpretantur, haud dubiò ex Sancti spiritus instinctu & aspiratione. Sancto enim spiritu inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.

Damascenus lib. 4. Orthodoxæ fidei, Cap. 14. Hæc est pura scilicet hostia & incruenta, quam ab ortu vsque ad occasum ipsi offerri per prophetā Dominus loquitur, corpus videlicet & sanguis Christi, in stabilimentū animæ nostræ & corporis.

Irenæus, vetus ille sanè & Apostolicus Doctor, quippe qui ante annos 1400. vixerit, verba hæc Malachiæ

lachiaë de Missæ sacrificio accepit.
Ait enim lib. 4. Cap. 32. aduersus he-
reses Valent. Christus suis discipu-
lis dans consilium, primitias Deo
offerre ex suis creaturis, non quasi
indigenti, sed vt ipsi nec infructuo-
si, nec ingrati sint: cùm qui ex crea-
tura panis est, accepit & gratias egit,
dicens: Hoc est corpus meum. Et
calicem similiter, qui est ex ea crea-
tura, quæ est secundum nos, suum
sanguinem confessus est, & noui
Testamenti nouam docuit oblatio-
nem: quam Ecclesia ab Apostolis
accipiens, in vniuerso mundo of-
fert Deo, ei qui alimenta nobis præ-
stat, primitias suorum munerũ in
nouo Testamẽto: de quo in 12. pro-
phetis Malachias sic præsignifica-
uit: Non est mihi voluntas in vo-
bis, &c. manifestissimè significans,
per

DE MISSA EVANG.

per hæc, quoniam prior quidē populus cessabit offerre Deo: omni autem loco sacrificium offertur ei, & hoc purum: nomen autem eius glorificatur in gētibus. Idem lib. 4. cap. 34. Ecclesiæ oblatio, quā Dñs docuit offerri in vniuerso mundo, purum sacrificiū reputatum est apud Deum, & acceptū est ei, &c.

Augustinus li. 8. de Ciuitate Dei, Cap. 35. Et li. 19. ca. 23. Malachias prophetas Ecclesiam, quā per Christū iā cernimus propagatā, Iudæis apertissimè dicit ex persona Dei, Nō est mihi volūtas in vobis, &c. Hoc sacrificiū per sacerdotiū Christi secūdū ordinē Melchizedec, in omni loco à solis ortu vsq; ad occasum, Deo iā videmus offerri. Idē lib. 1. Cōtra aduersariū legis & prophetarū, ca. 20. Ecclesia à tēporibus Apostolorū per
Epi-

Episcoporum certissimas successiones,
usque ad nostra & deinceps tempora
perseuerat, & immolat Deo in Cor
pore Christi sacrificium laudis non se
cundum ordinem Aarō, sed secundum ordi
nem Melchizedec, &c. Et paulo post:
Nouerunt qui legerunt, quid protulerit
Melchizedec, quando benedixit A
brahā: etsi iam sunt participes eius, vi
det tale sacrificium nunc offerri Deo
toto orbe terrarum. Et quod Deum
non poenitebit, significatio est, quia
hoc sacerdotium non mutabit. Muta
uit quippe sacerdotium secundum ordi
nem Aarō. Vnde propheta Malachias
dicit ad eum, qui carnaliter est Israël:
Non est mihi voluntas in vobis, &c.
Idem insigne fert testimonium verita
ti corporis Christi, li. 3. de Trinitate,
Ca. 4. Corpus Christi & sanguinem
dicimus illud, quod ex fructibus
terræ

DE MISSA EVANG.

terræ acceptum, & prece mystica
 consecratum, ritè sumimus ad salu
 tem spiritalem, in memoriam pro
 nobis Dominicæ passionis. Quod
 cùm per manus hominum ad illā
 visibilem speciem perducitur, non
 sanctificatur vt sit tam magnum sa
 cramentum, nisi operante inuisibi
 liter spiritu Dei: cùm hæc omnia,
 quæ per corporales motus in illo
 opere fiūt, Deus operetur mouens
 primitùs inuisibilia ministrorum,
 siue animas hominum, siue occul
 torum spirituum sibi subditas ser
 uitates, &c. Idem ca. 10. Inter cele
 brationes sacramentorum, cùm of
 fertur & datur, dicitur illis auctori
 tate grauissima, cuius corpus & san
 guis sit, &c. Vide hanc sen
 tentiam fusius in ipso
 Augustino.

Tertiū

TERTIVM FIRMA=

MENTVM EX DANIE=

le, Caput XI.

DAniel Propheta Cap.8.& 9.lō- Da. 8.9. 11
gè antè prædixit iuge sacrifici-
um auferendum. Id quod tempori-
bus Antiochi impiissimi, Antichri-
sti typum gerentis, sub veteri lege
partim impletum est. Is enim intra-
uit sanctificationem cum superbia, 1. Macha. I.
& accepit altare aureum, & cande-
labrum luminis, & vniuersa vasa
eius, & mensam propositionis, &c.
& comminuit omnia. Et accepit ar-
gentum & aurum, & vasa concupi-
scibilia, &c. Et accepit spolia ciuita-
tis, & succendit eam igni. Et misit li-
bros per manus nuntiorū in Hieru-
salem & in omnes ciuitates Iudæ, vt
sequerētur leges gentiū terre, & pro-
hiberent holocausta, & sacrificia, &
O pla-

placationes fieri in templo Dei, & prohiberēt celebrari sabbatū & dies solennes. Libros etiā legis Dei combussit, Aras quoq; edificari iussit, & tēpla, & idōla, & immolari carnes suillas, & pecora cōmunia. Et quicūq; non fecissēt secundū verbum eius, morerent, &c. At verò Christus hāc

Matth. 24. Danielis prophetiā de abominatiōe desolatiōis, ante supremū mūdi diē cōpletum iri ait tēporibus Antichristi, qui hoc iuge sacrificium abolitus sit. Nec tamē abominationi isti desolatiōis, id est, impiūssimo Antichristo suā exercendi tyrannidē, planeq; diabolicam libidinē ac insolētiā, plusquā triū annorū & sex mensiū tēpus permittetur: id quod Daniel subindicat verbis iis, Tēpus & tempora, & dimidium temporis: itemq; Ioannes in Apocalypsi mēsi-
bus

bus vigintiquatuor, ca. II. aut 1290.
diebus. Ait ergo Daniel ca. 9. Defici
et oblatio & sacrificiū. Christus por
rò Danielis vaticiniū impletū iri cō
firmat. Antichristus igit̃ si iuge abla
turus est sacrificiū, cōlectariū est, ex
ternū quoddā in christianismo sa
crificiū esse. Ecquod tandē illud est?
Poteritne Antichristus interna ab
rogare sacrificia? puta, Pios synce
rosq; affectus, deuotas preces, spiri
tū cōtribulatum & humiliatū, &c.
Minimè gentiū. Vbi nāq; ea ingru
rit calamitas, pii om̃es longè ardēti
us Deo cordis victimas, viuā hostiā,
sancta Deoq; grata sacrificia litabūt,
quàm extra eā necessitatē. Possunt
quidem tyranni excruciare corpus,
coniicere in vincula & morte affice
re, sed animā extinguere nō possūt,
neque cordis sacrificia piis auferre.

Matth. 10.

DE MISSA EVAN.

2. Tim. 2. Paulus coniectus est in carcerē, sed
 Dei verbum non fuit alligatū. Silas
 Actorū 16. & Paulus laudabant Deum in carce-
 re. 2. Cor. 12. Cū infirmor, ait Apostolus,
 tunc potēs sum. At neq; Crucis ho-
 stiam abolere Antichristus poterit,
 quæ vt semel duntaxat litata est, ita
 deinceps nunquàm sacrificabitur.
 Neque etiam illius in cruce litatæ
 victimæ efficaciam tollere valebit,
 ne ad momentum quidem, cū sit
 æterna per eam nobis parta redem-
 ptio, eiusq; vis & efficientia æternò
 perseveret. Si igit Missa iuge illud
 externum ac visibile sacrificium in
 Christi Ecclesia non est, de quo
 Danielis agit vaticinium, Antichri-
 sti tempore illud abrogatum iri as-
 seuerans, agendum Missoliturgi aliud
 nobis sacrificium proferant. At id
 nulla ratione vnquàm illi efficere
 pote-

poterunt. Totus enim orbis Christianus tum ex Danielis, tum ipsius quoque Christi verbis confitetur, *Matth. 24.* Antichristum filium perditionis, hominem peccati, Missam conuiciaturum, damnaturum & abrogaturum esse. Ea ratione Antiochus radix peccati appellatur. Atqui cum Apostolus Antichristum etiam *2. Theß. 2.* mysterium iniquitatis operari affirmet, confectarium est, quotquot constitutiones, unitatem, fidem, sacramenta Ecclesiæ Catholicæ, maxime præcipuū longeq; præstātissimum Corporis & sanguinis Christi Sacramentū conuitiis proscindere, profligare ac reiicere nō veretur, eos omnes ex Antichristo duxisse originem, eiusq; antecursores esse. Ioannes quidē ait, etiam suo ævo Antichristos multos fuisse. *1. Ioh. 2.* Quamobrē

DE MISSA EVANG.

pios quosq; è religione Christianos
 aduersum istiusmodi missæ osores
 fidissimè præmonitos velim , ne
 quandoque in horrendum Dei iu-
 dicium incurrant. Aiunt isti Miso-
 liturgi, Papam vel Romanum Pon-
 tificem esse abominationem deso-
 lationis: sed id illi ex improbo acer-
 boque aduersus Deum & verita-
 tem omnem odio ac malignitate
 proferunt. Ipse enim Christus au-
 thor est, dies abominationis deso-
 lationis abbreviatum iri propter ele-
 ctos. *Matth. 24.* Qua igitur ratione Papa deso-
 lationis abominatio sit, vel dici que-
 at, cùm illius Pontificatus & re-
 gendi authoritas plus mille quin-
 gentis durauerit annis , adeoque
 ab ipso inde Petro ad Iulium ter-
 tium vsque, impræsentiarum Pe-
 tri cathedram obtinentem, ducen-
 ti

ti triginta & vnus Pontifices Romanum numerentur. Qua sanè legitima Romanæ Ecclesiæ Antistitum successione Augustinus quoque permotus fuit, in Catholica Ecclesia constanter vt perseveraret. Lege illius lib. contra Epistolam Manichæi, cap. 4.

QUARTVM FIRMA

MENTVM EX APOSTOLO,

Caput XII.

Temporibus Pauli Apostoli quidam etiam dum gentilismo dediti, idôlis sacrificabant: deinde quæ immolauerant, edebant. Animaduertit Apostolus quosdam ex Ethnicis ad fidem conuersos, eiusmodi idolothyta edendi libidine teneri. Quamobrem instituit Corinthios, absterretque ne vescantur idolothytis, ne participes essent

I. Cor. 10.

O 4 dæmo.

DE MISSA EVANG.

dæmoniorum. Agit hinc priori Epistola, capite decimo, cōmemorans mēsam dæmoniorū, in qua gentiles sua litabant sacrificia, iisdemque postea vescebantur. Meminit etiam mensæ Domini, in qua Corpus & sanguis Christi immolabatur. Ita namque ait: Calix benedictionis, cui benedicimus, nōne communicatio sanguinis Christi est? & panis quem frāgimus, nōne participatio corporis Domini est? Ethnici igit, qui dæmonibus litatas hostias edebant, dæmonum participes erāt. Fideles autē, qui sacrificiū dominicæ mensę comedebant, Domino communicabāt. Hortatur ergo Apostolus, & imperat Corinthiis, scribens in hæc verba: Nolo vos fieri socios dæmoniorum, sumendo in cibum idolothyta ex mensa illorum.

Non

Non potestis mensæ Domini (in qua Christi Corpus & sanguis litatur) participes esse, & mensæ demoniorum (in qua dæmonibus sacrificatur.) Non potestis calicem Domini in illius mēsa bibere, & calicē dæmoniorum ad ipsorū mensam. Vult igitur Apostolus, vt posthabita mensa dæmonum & sacrificiis idolorum, mensæ Domini & sacrificiis eius adhæreamus. Ecquid potest ex Apostoli dictis euidētius colligi, quàm Christi corpus & sanguinem in mensa Domini, id est, in altari ab sacerdote in cibum & sacrificium immolari? Mensam enim propterea vocat, quòd in ea comedatur id, quod in altari siue mensa litatum sit. Per mensam enim Domini Christianorum altare, in quo Christi corpus & sanguis sub panis

O 5

vini-

DE MISSA EVANG.

viniq; specie litatur, accipiendū est. Ita nāq; ea Apostoli dicta I. Cor. 10. toto orbe Christiano accipiunt. Exponit ea luculēter sanè Augustinus lib. I. contra aduersariū legis & prophetarum, cap. 19. & 20. Ecclesia, inquit, ab Apostolorum temporibus per Episcoporum successiones certissimas, vsq; ad nostra & deinceps tēpora perseuerat, & immolat Deo in corpore Christi sacrificiū laudis. Ambrosius item in eadē Pauli verba scribens, de veri corporis & sanguinis Christi sacrificio loquitur. Libro quoq; de his, qui initiantur mysteriis, cap. 9. sic habet: In illo Sacramento Christus est, quia corpus est Christi. Non ergo corporalis est, sed spiritalis est, &c. Totoq; hoc capite agit de veritate corporis & sanguinis dominici, sub panis ac vini

vinī specie, adhibens eò iam memorata Apostoli verba 1. Cor. 10.

QVINTVM FIRMAMENTVM AB EXTER-

no Sacerdotio, Cap. XIII.

PRæter id, quod fideles omnes ob internas spiritalēs hostias, quarum Petrus meminit prioris Epistolæ cap. 2. sacerdotes appellantur (Offerunt enim Deo cor contritum & humiliatū, contribulatūque spiritū, Psal. 50. corporis castigationem, ad Rom. 12. item laudis, precum, iustitiæ sacrificia) etiam externum est sacerdotium, hoc nomine institutum ac ordinatum, ut eo præditi seruiant præsentique populo in iis, quæ sunt ad Deum.

Vide Apostolū ad Heb. ca. 5. Id vero sacerdotiū externū non commune est omnibus, sed quidā peculiariter

*Sacerdotiū
externum
ut semper
fuerit.*

DE MISSA EVANG.

riter illo semper initiati, eiq; obeundo destinati fuere, non in gratiaé dútaxat, sed etiam naturæ & scriptallege. Quod ad naturæ legem attinet, peculiares quosdam illam sacerdotes habuisse apertissimo scripturæ testimonio confirmatur, asserentis

Gen. 14.

Melchizedec sacerdotem Dei altissimi fuisse. Testatur etiam D. Hieronymus vnà cum Hebræis, primo genitos sacerdotio functos, atq; etiam peculiaribus vestibus eius causa vfos esse. Porrò scriptam legem certos designasse sacerdotes, qui externo sacerdotio fungerentur, probat ex ca. 28. & 29. Exodi, vbi Deus Aarō & filios eius ad sacerdotii functionem ascciscit: itemq; ex 3. Numerorum, quo tribus Leui certo muneri adhibetur, &c. Ea re Dathan, Abyron & Core cum ducētis quin quagin-

Numer. 16.

quaginta diras dedere pœnas, q̃ sacerdotium ipsi vsurpare vellent, cū tamen non essent è filiis Aaron. O-
zias item rex, cū adolere vellet in- 2. Par. 76.
censum super altare thymiamatis,
ilicò lepræ morbo affectus est. De-
niq; nouam legē externo visibiliq;
sacerdotio præditam esse, testis est
S. Dauid, loquens de Christo, psal.
109. Tu es sacerdos in æternū secū-
dum ordinem Melchizedec. Atqui
vt in veteri lege quidam erat sum-
mus sacerdos, & secundum eum
plures alii inferioris notæ sacerdo-
tes & Leuite: itidem in nouo Testa-
mēto Christus verus est ac vnic⁹ i-
dēq; summus sacerdos, qui per pro-
priū sanguinē introiuit in sancta: Hebr. 9.
at nihilò minus alios ille instituit
ac designauit sacerdotes. Nā post
preces illas tota nocte fufas in mon-
te, vt

DE MISSA EVANG.

Luc. 6.

te, vt Lucas annotauit, accitis ad se discipulis suis, duodecim ex ipsis elegit, quos & Apostolos nominauit. Deinde designauit & alios sep-

Luc. 10.

tuaginta duos, vt inter ipsius ministros quidã ordo existeret. De eiusmodi sacerdotib⁹ eorũq; successoribus lōgè antè vaticinatũ legimus

Esa. 61.

per prophetã Esaiã: Vos sacerdotes Dñi vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis. Fortitudinẽ Gentiũ comedetis, & in gloria eorũ superbietis, &c. Comederũt em̃ Gentiũ fortitudinẽ, quando potentissimas nationes, siue reges inuictissimos ad fidẽ traduxerũt, & Christo incorporarũt, omnesq; Gẽtiũ artes & sapientiã in nihilũ redegerũt. Eo dẽ ca. loquit̃ Esaias ex persona Christi, Spiritus Dñi super me &c. Ac de inde de Apostolis & Ecclesiæ ministris:

stris: Vocabuntur in ea fortes iustitiae, plantatio Domini ad glorificandum. Et aedificabunt deserta à seculo, & ruinas antiquas erigent, & instaurabunt ciuitates desertas, dissipatas in generationē & generationē. Et stabunt alieni, & pascent pecora vestra: & filii peregrinorum, agricolae & vinitores vestri erunt. Vos autem sacerdotes Domini vocabimini, &c. Verū quando tēporibus Apostolorū, sacerdotes priscæ lēgis suo etiamdū munere fungebātur in tēplo, nolebant Apostoli commune cum illis sacerdotū nomē habere: sicq; factum est, vt nusquā se sacerdotes appellauerint, ne infideles legi etiamnū eos addictos esse existimarent, eò quòd sacerdotes vocarentur: tū etiā, vt nouitii Christiani ex discretis appellationibus, officiorū quoq;

*Apostoli
cur se sacer
dotes non
appella
rint.*

DE MISSA EVANG.

quoq; & ministrorum legis ac Euāgelii discrimen agnoscerent. Eosdem autem ipsos, quos Esaias sacerdotes vocat, Petrus presbyteros, id est seniores, Paulus præpositos, itē ministros 1. Cor. 4. & dispensatores mysteriorum Dei. 2. Cor. 4. Et cooperatores, atq; coadiutores. Populū verò idē Apostolus Paulus. 1. Cor. 3. Dei agriculturam, Dei ædificationem appellat. Christus autē sacerdotes vocat agricolas, Matth. 21. Tales duplici honore dignos discis ex Apostolo 1. Ti. 5. Ad eiusmodi sacerdotalement functionem quidam ritē ac ordine asciscēdi erant. Itaq; Paulus monet Timotheum, nemini citò manus imponat. Idemque Tito cap. 1. scribit in hæc verba: Huius rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ defunt corrigas, & constituas per

1. Pet. 5.
Hebr. ult.

1. Tim. 5.

per ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Hortatur idem Timotheū, meminerit externi huius sacerdotalis muneris: Admo-
neo te, inquit, vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum. Et rursus prioris Epistolæ Cap. 4. Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyterii. Hieremias Propheta Ca. 33. de sacrificiorum prioris Testamenti abrogatione texens oracula, deinde de Messiaë temporibus ita vaticinatur: In diebus illis saluabitur Iuda, & Ierusalē habitabit confidenter. Et hoc est nomē quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. Quia hæc dicit Dominus, Nō interibit de Dauid vir, qui sedeat super thronū domus Israël.

2. Tim. 1.

P Et

DE MISSA EVANG.

Et de sacerdotibus & leuitis nō interibit vir à facie mea, q̄ offerat holocaustomata, & incendat sacrificium, & cædat victimas omnibus diebus. Quæ nimirū prophetia satis declarat noui Testamenti sacerdotes præcipuè litaturos, Minha. i. hostiā ex purissima farina triticea, nempe Christi corpus & sanguinē, sub panis ac vini specie, ab illo nobis tradita. Ipse enim id præcepti suis dedit Apostolis, vt in eius cōmemorationē hoc ipsum facerent, donec veniat, quod Apostolus adiunxit. Idem ad Heb. Ca. 9. scribit in hūc modū: In priori quidem tabernaculo semper introibāt sacerdotes, sacrificiorū officia cōsummantes. In secūdo aut, id est, in sancta sanctorū, semel in anno solus pontifex, nō sine sanguine. Contingebant autē hæc illis
in

in figura. Quæ sanè parabola est etiam tēporis instantis. Christus enim semel in cruce oblatus est, & per proprium sanguinem semel introiuit in sancta. Prius verò tabernaculū, Ecclesiā significat, in qua sacerdotes quotidie sacrificāt, non utiq; internas spirituales hostias, quas etiam patres veteris Testamenti litārunť, sed externum sacrificium, quemadmodū Christus eis in Cœna mādauit. Si igitur externum quoddā est idemq; quotidianū sacrificium, uti & externū sacerdotium, nō potest id reuerà aliud esse, quàm corpus & sanguis Christi, sub panis ac vini specie, quæ hodieq; sacerdotes in cruentæ illius semel in cruce litatæ hostiæ memoriam offerunt. Externo enim sacerdotio suum adsit oportet æquè externū sacrificium.

DE MISSA EVANG.

Id verò Crucis sacrificium esse non potest, quippe quod semel duntaxat peractum est. Neq; etiam internæ spirituales hostiæ, cum sint creditibus omnibus communes, eius sacrificii loco haberi poterunt. Necessariò proinde consequitur, sacerdotiũ externũ nouæ legis sacerdotum, peculiari quodã eoq; externo præditum sacrificio, quo immolando nos verũ recognoscamus ac cõfiteamur Deum, eiq; laudes & gratias agamus, pro cunctis ab illo nobis cruenta crucis hostia præstitis beneficiis: simulq; per illud ipsum eorũ quæ in cruce nobis impetrauit atq; emeritus est, participes efficiamur atq; etiam vt hoc eodem externo sacrificio nostrã testemur & colamus fidem: per quod deniq; ab illis omnibus separamur, qui Christianæ religionis

gionis viuunt expertes. Enimuero apud ethnicos omnes, ipsa quoque naturâ sic comparatû esse videmus, vt externis sacrificiis suam declarêt religionem, iisq; offerendis grates agant diis suis, petâtq; corporis & animæ prosperos successus, suosq; Deos sibi conciliêt. At fecerût hoc illi rationis hallucinantis persuasio ne decepti: id quod Paulus Romanis obiicit capite primo. Vbi verò diuina reuelatione ratio illustrata est, ii qui sub naturæ lege etatem degerunt, Deum per sacrificia ceu verum, vnicum, ac viuum Deum, cœli terræque Dominum confessi sunt. Subinde Mosaica promulgata lege, diuinâ Maiestatem immolandis victimis luculentiùs recognouerunt: earundemque Mosai- cæ legis victimarum sanguine id

*Sacrificia
legis natura.*

*Sacrificia
legis scripta.*

DE MISSA EVANG.

Psal. 118.

*Sacrificia
legis Euan-
gelicæ.*

præfiguratum est, venturum quan-
doque, qui suo sanguine totū mun-
dum in libertatem assereret. Legi-
mus Dauid fidenter asseuerantem,
quòd super fenes intellexerit. Po-
stremò venit promissus Mefsias,
suoque corpore & sanguine in cru-
ce litato, cunctis præcedentibus ty-
piciis hostiis finem imposuit. Ve-
rùm enimuerò, vt recens permane-
ret vnici, cruenti, ac efficacissimi
illius in cruce oblati sacrificii me-
moria, suis mandauit Apostolis,
idem agerent, haud dubiò in alta-
ri, quod ipse in mensa illius extre-
mæ cœnæ egisset, idque in cru-
entæ Crucis victimæ commemo-
rationem, vti eiusmodi com-
memoratione mors Domini an-
nunciatur, donec veniat. Hoc igitur
externum sub panis & vini spe-
cie

cie, corporis & sanguinis Domini sacrificium, in externo noui Testamenti sacerdotio, in crucis hostiæ memoriam immolatur.

SEXTVM FIRMA

MENTVM AB AGNO PASCHA

li petitum, Caput XIII.

Figura & res figurata consentire atq; cōcordare debēt in eo, quod figura præsignificat. Cōstat autem Agnum paschalē, cœnæ dominicæ typum gessisse. Porro figurā ipsam, id est, agnum paschalē necesse erat Exod. 12. immolari. Sequitur igitur, etiam Cœnam dominicam litari oportere. Quòd verò Agnus paschalis dominicam præfigurarit cœnam, declaratur Matthæi 26. & Lucæ 22. capite. Cùm enim Christus celsissimum Corporis & sanguinis

P 4 fui

DE MISSA EVANG.

fui sacramentum, sub panis ac vini specie, instituere vellet, duos ex discipulis suis misit in urbem, qui pascha iuxta legis præscriptum præpararent. Deinde post ablutos discipulorum pedes, hoc Altaris instituit Sacramētum: atq; ita vetus abrogavit, nouū cōdidit testamentū: impleuit figurā, & consecuta est res ipsa siue veritas: remouit vmbra, & lucē vmbre substituit. Qua enim alia, nisi ea quam diximus, ratione Christus sacrificium, cum Iudæorū agno paschali consentiens compleuit? Non tu mihi Crucis hostiam proferre poteris. Namque paschalis agnº, in memoriā liberati populi Israëlitici ab angelo exterminatore, &c. sacrificabatur, deinde etiam in cibum sumebatur, id est, & memoriale, & comestibile sacrificium fuit.

fuit. Atqui crucis victima neq; cō-
memorandæ redemptionis nostræ
sacrificium fuit, sed ipsa nostri re-
dēptio: neq; comestibile fuit sacri-
ficiū: quandoquidē corpus Chri-
sti visibile ac mortale dentibus lace-
rari non debebat, vt Iudæi quidam *Ioan. 6.*
sibi persuaferant. Ipsissimum igi-
tur acerbissimæ passionis eius me-
morale sacrificium illud est, quod
sub panis ac vini specie ipse nobis
dereliquit. Ipse em̄ verus est agnus
Dei, adeo vt Paulus quoq; agni pa-
schalis typum ad Christum accom-
modet, dicens *1. Cor. 5.* Pascha no-
strum immolatus est Christus. Au-
gustinus etiā lib. de Cataclysmo,
cap. 4. Non iam offeramus sacri-
ficiū imaginis agni, sed ipsum ag-
num, quem quotidie comedimus,
& cuius sanguinem bibimus. Et

DE MISSA EVANG.

Christus ut ipsa quidem figura cū paschale no-
cū agno pa stro Christo ad amussim quadrat.
schali pul- Agnus ille Iudaicus quinq; diebus
chrè con- domi seruabat: sic & Christus quin-
sentiat. to ante paschalē solennitatē die ve-
Matth. 21. nit Ierosolymā, sedens pullo asine,
Ioan. 12. &c. Agnus ille affabat: Christus ar-
dētissimo erga peccatores miseros
in libertatem vindicādos flagrauit
amore. Agnus à cœtu filiorum Is-
raël ad vesperam edebatur: Chri-
stus duodecim sibi adhibuit apo-
stolos, & vesperi agno illo cœlesti
eos refecit, dicens, Accipite & man-
ducate, Hoc est corpus meum. In-
Esā. 26. de est apud Esaïam: Emitte agnum
Domine dominatorem terræ, &c.
Ioan. 1. quem Ioannes digito demonstrās,
Ecce ait Agnus Dei, &c. Agnus Iu-
daicus à filiis Israël ad vesperā im-
molabatur: Christus seipsum Deo
patri

patri obtulit, ceu verus sacerdos secundum ordinē Melchizedec. Agnus deinde nō absq; numerosis comedebat ceremoniis, mysticè videlicet significatibus, vt affecti & præparati esse debeāt, celsissimū hoc Sacramentum salubriter percepturi. Iusserat præterea Dominus, vt agnus Iudaicus cultu sempiterno sacrificaretur: Christus itidē suis mandauit discipulis, vt & ipsi in eius cōmemorationē sacrificarēt, non quidem crucis illā semel litatā hostiā, sed in cruentæ illius hostiæ memoriam. Cū dixerint vobis filii vestri, ait Moyses populo, Quæ est ista religio? Dicetis eis, Victima transitus Domini est: vbi Xantes Pagninus legit, Sacrificium pascha hoc Domino. Tu quoque, si quis fortè ex te sciscitetur, quid in altari

Exod. 12.

DE MISSA EVANG.

altari geratur, respondeto, haberi illic corpus & sanguinem Domini, sub panis & vini specie, quæ ille nobis discessurus in sui memoriam reliquerit, quò per ea immeritæ mortis illius æternæque redemptionis in cruce confectæ, nos participes reddamus. Discimus igitur ex his, Christum primò quidem typicè se litasse, dum agnum ederet, deinde etiã mysticè se sacrificasse, sub panis ac vini specie: id quod illius iussu tota Ecclesia similiter facit: Postremò etiam in cruce visibiliter ac mortaliter se immolasse: cuius unicæ semel oblatae crucis victimæ, Altaris litandâ hostiâ nos memoriam celebramus. Misoliturgi eatenus figuram prorsus nihili faciunt, quatenus ad confirmanda ea, quæ fidei sunt, pertinet. Et tamẽ
Chri-

LUC. 22.

Christum ipsum, maxima fidei mysteria sub figuris tradidisse, nō sunt nescii. Exempli causa, confirmavit ille typo Ionæ, sepulturam suā tres duraturam dies. Matth. 12. Paulus etiam Christi maiestatem & sublimitatem Leuitico sacerdotio, & externo templi tabernaculo typicè astringit. Petrus itidem, ut baptismū probaret necessarium, arcam Noë figuratè commemorat, affirmans diluuiο periisse, quotquot extra illam fuerint. Paulus rursū duo Testamenta per allegoriam significasse memorat duos æquē Abrahæ filios. Vide Gala. 4. cap. &c.

1. Pet. 3.

SEPTIMVM FIRMA

MENTVM EX VERBIS

Christi, Cap. XV.

Verbis illis, quæ Christus in cœna vltima suis dixit discipulis,
Hoc

Luc. 22.

DE MISSA EVANG.

Hoc facite, inquit, in mei cōmemorationem, id proculdubiò nobis mandatū est, vt idē nos agamus, quod ipse fecit. Atqui Christus ceu germanus iuxta Melchizedechicū institutum sacerdos, in cœna extrema sub panis & vini specie corpus suum litauit & sanguinē: est igitur confectarium, sacerdotes item in altari litare sacrificium. Præterea potest dictio illa (facite) absque vlla scripturæ contorta ac violenta interpretatione ita accipi, quasi dictū sit, hoc offerre: quandoquidem facere haud rarò in scriptis diuinis, iuxta hebraicam dicendi consuetudinem pro offerre vel immolare accipitur. Ita legis psal. 65. Faciam, id est, offeram tibi boues cum hircis. Item 3. Reg. 18. Elias ait: Ego faciam bouem alterum. Item, Vos, facite

*Facere pro
offerre in
scripturis.*

facite primi, &c. 3. Reg. 8. Salomon
fecit holocaustum, &c. Iudic. 13. Si
vis holocaustum facere, &c. Leuit.
23. Faciant hyrcum pro peccato.
Luc. 1. Vt facerent secundum con-
suetudinem legis, &c. Quando igitur
Christus IESVS, verus idemq;
sempiternus sacerdos iuxta ordinē
Melchizedec in cœna sacrificauit,
etiam suis imperauit discipulis,
vt & ipsi hoc facerent, id est, sacrificarent,
perinde vt ipse fecisset &
non duntaxat facerent, pro vulgari
huius verbi significatione.

OCTAVVM FIRMA-
MENTVM EX CHRISTI
mandato, Cap. XVI.

Christus IESVS germanū ac le-
gitimum Sacramenti huius v-
sum suis mādauit discipulis, hisce
ver-

DE MISSA EVANG.

verbis, Hoc facite in meam commemorationem. Neq; verò id solum spectasse eum hoc mandato & usu, siue ritu huius sacramenti, vt ederent & biberent, verumetiam sacrificarēt, vel inde satis liquet, quòd Apostoli, maximè post infusum illorum pectoribus Spiritum sanctū, verborum Christi, ad huius sacramenti ritum & veritatem pertinentiū, mentē ac sententiā probè ac penitus perspectam habuerint. Aperuit enim Christus illis sensum, vt intelligerent scripturas: & vt promiserat, ita etiam misit eis Spiritum sanctum, qui omnem illos doceret veritatē. Porro cū nulli dubium sit, illos qui primi crediderunt, ab Apostolis in fide, in mysteriis ac usu Sacramentorum institutos ac informatos esse: (eò nanq; diuinitus ac-

LUC. 24.

IOAN. 16.

tus acciti & vocati erant Apostoli, vt essent administri & interpretes verbi Dei, ac dispensatores mysteriorum Dei: inter quæ sanè noui Testamenti mysteria, primas sibi vendicant Sacramenta, id quod ipsum Sacramenti nomen testatur, quod mysterium significat:)
Licebit igitur nobis ex illo Sacramenti huius vsu, quem apud illos, qui primi Christianæ religioni accessere, fuisse constat, germanam dictorum Christi sententiam colligere. Nam citra cōtrouersiam non alium illis Apostoli Sacramenti huius vsum tradidēre, quàm illi à Domino acceperant, dicente illis in hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem. Itaque prisci illi patres, qui partim Apostolis familiariter adhæserunt, par-

Q tim

DE MISSA EVANG.

tim illos vita functos continentes
securi sunt, Sacramenti huius syn-
cerum ac legitimum vsum à pri-
mis nostræ religionis professori-
bus obseruatum, suis scriptis anno-
tatum ac explicatum reliquerunt.

TESTIMONIA SAN-

CTORVM PATRVM, DE

MISSAE Sacrificio, Ca-

put XVII.

Martialis, Apostolorum disci-
pulus, Epistola ad Burdegala-
nens. Ca. 3. Nā dum altaria dæmonū
in puluerē redigerentur, arā ignoti
Dei ad cōsecrationē reseruari iussi-
mus qua dedicata in noīe dñi Dei
Israēl & ipsius testis Stephani, qui
pro eo à Iudæis passus est, nō homi-
nis cultū, sed Dei in ea frequētatis.
Sacrificiū em̄ Deo creatori offertur
in ara, nō homini neq; angelo. Nec
solum

Ara S. Ste-
phano dedi-
cata.

solum in ara sanctificata, sed ubiq;
offertur Deo oblatio munda, sicut te
status est, cui⁹ corpus & sanguine in *Malach. 1.*
vita æternã offerimus. Quod aut̃ Iu
dei per inuidiã immolauerãt, putã
tes se nomẽ ei⁹ à terra abolere, nos
causa salutis nostrę in ara sanctifica
ta proponimus, sciẽtes hoc solo re
medio nobis vitam præstandam, &
mortem effugãdam: hoc enim ipse
dominus noster iussit nos agere in
sui commemorationem.

Clemens, Petri Apostoli discipu
lus, Epi. 3. ad Iacobum fratrem Dñi:
In aliis locis sacrificare & Missas ce
lebrare nõ licet, nisi in his, in quib⁹
Episcopus proprius iusserit, aut ab
Episcopo regulariter ordinato, &c.

Ignatius, Ioãnis Apostoli discipu
lus, Epistola ad Smyrnenfes sacrifi
cii Missæ mentionem facit: Non li

DE MISSA EVANG.

cet, inquit, sine Episcopo neq; offerre, neq; sacrificiū immolare, neque Missas celebrare.

Dionysius Areopagita, Pauli Apostoli discipulus, lib. Ecclesiast. Hierarchiæ, cap. 3. similiter de sacrificio Missæ agit. Videant eum locum, qui quo ritu & quibus ceremonijs eius ætate Missa celebrata sit, nosse cupiunt.

Anacletus, qui anno 104. floruit. Episcopus Deo sacrificās, testes (ut prefixum est) & ministros secum habeat, qui consensum eius præbeant sacrificio.

Alexander, qui vixit Anno 121. Ipsa veritas nos instruit, calicem & panem in sacramēto offerre. Nihil in sacrificijs maius esse potest, quàm corpus & sanguis Christi (scilicet in altari litata, quod fit euidēs ex sequentibus.)

Cypria-

Cyprianus lib.2.Epistola 3.Nam
si IESVS Christus Dominus &
Deus noster, ipse est summus sacer
dos Dei Patris, & sacrificiũ Deo Pa
tri ipse primus obtulit, & hoc fieri
in sui commemorationẽ præcepit,
vtiq; ille sacerdos vice Christi verẽ
fungitur, qui id quod Christus fe
cit, imitatur.

Chrysostomus in 2.Tim.Homi.
2.Sacra ipsa oblatio, quã sacerdotes
modò quoq; conficiunt, eadẽ est,
quã dedit Christus ipse discipulis,
&c.Idẽ Homi.3.ad Ephe.ca.1.Dum
offertur oblatio, dum Christus atq;
agnus ille dominicus immolaĩ, qui
in peccatis sunt, primò eiiciuntur,
&c.Idẽ Ho. 17. ad He.ca.10.de sacri
ficio Missę loquens: Offerimus qui
dem per singulos dies, sed ad recor
dationẽ facientes mortis eius.Idem

DE MISSA EVANG.

in 1. Cor. 10. Homilia 24. Cùm Dominus ait, Hoc facite, &c. seipsum offerendum præcepit. Idem Homilia 3. in 1. cap. ad Ephes. Frustratur habetur quotidiana oblatio, frustramur ad altare. Nemo est qui simul participet. Idem lib. 6. de Sacerdotio: Sacerdos sacrificium illud honore ac reuerentia plenissimum perficit, communi omnium Domino manibus assidue pertractato. Pro ciuitate tota, immò pro vniuerso terrarum orbe legatus intercedit, orans pro viuis & mortuis, deprecatur quicquid ubique bellorum est extinguere, turbas solui, pacem restitui: denique celerem malorum vnicuique priuatim & publicè imminutionem defunctionem postulans. Per id tempus & angeli sacerdoti assident, & locus altari vicinus in illius honorem

Ex uersioe
Germani
Brixij.

norem qui immolatur, angelorum choris plenus est. Id quod credere abundè licet, vel ex tãto illo sacrificio, quod tum peragitur, &c.

Tertullianus lib. de Corona Militis: Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus. Idem lib. ad Vxorem: Vnde sufficiam ad enarrandã foelicitatem eius matrimonii, quod Ecclesia conciliat, & confirmat oblatio? &c.

Damascenus li. 4. Orthodoxæ fidei, Ca. 14. Christus volũtariã susceptrus p nobis mortẽ, in nocte in qua seipsum obtulit, testamentum nouũ disposuit sanctis discipulis & Apostolis, & per ipsos om̃ibus aliis in seipsum credentibus, &c.

Gregorius Nazanzenus: O sacrificia mittẽtes incruenta sacerdotes. O animarũ custodes gloriosi. O ma

DE MISSA EVANG.

gni figmentum Dei vestris in manibus ferentes, &c.

Ambrosius in Lucã Ca. I. Nõ dubites assistere angelũ, quando Christus assistit, Christ⁹ immolatur. Idẽ li. I. Offic. Ca. 41. Laurẽtium cõmemorat Sixto põtifici sic dixisse: Tu nõquàm sacrificiũ sine ministro offerre cõsueueras, cui dominici sanguinis dispensationẽ cõmisisti, &c. Vide hinc etiam Augustinũ tracta. 27. in Ioannem. Idẽ Ambrosius in oratiõẽ preparatoria ante Missæ celebrationem: Quanta Domine I E S V cordis contritiõẽ & lachrymarum fonte, quãta reuerẽtia & tremore, quãta corporis castitate & animi puritate istud diuinũ & cæleste sacrificiũ est celebrandũ, vbi caro tua in veritate sumit̃, vbi sanguis tuus in veritate bibitur, vbi summa imis
iun-

*D. Ambrosii oratio
preparatoria ad missam.*

iunguntur, vbi adest sanctorum presentia angelorum, vbi tu es sacerdos & sacrificium mirabiliter constitutus, &c.

Hieronymus ad Damasum: Vitulus ipse Saluator, cuius quotidie carne pascimur, & cruore potamur. Hoc conuiuium quotidie celebratur, quotidie pater filium recipit, semper Christus immolat credentibus. Idem ad Hedibiam, quaest. 2. Dominus IESVS ipse conuiua & conuiuium: ipse comedens & qui comeditur. Illius bibimus sanguinem, & sine ipso potare non possumus, & quotidie in sacrificiis de genimine vitis vere, & vineae Sorech, quae interpretatur electa, rubentia musta calcamus, & nouum ex his vinum bibimus, &c.

Augustinus contra Faustum li. 20. ca. 18. Christiani iam peracti à Christo sacrificii memoriam celebrant,

Q 5 sacro-

DE MISSA EVANG.

sacrosancta oblatione & participatiōe corporis & sanguinis Christi. Idem ad Renatū, li. I. ca. II. 9. Et lib. 3. cap. 12. de anima & eius origine, ad Vincētium Victorē: Noli credere, nec dicere, nec docere, sacrificiū Christianorū pro his, qui nō baptizati de corpore exierint, offerendū, si vis esse catholicus, &c. Idem li. 4. de Trinitate, cap. 14. Quis ergo tam iustus & sanctus sacerdos, q̄ vnicus filius Dei, qui nō opus haberet per sacrificiū sua purgare peccata, nec originalia, nec ex humana vita quę adduntur? Et quid tam congruenter ab hominibus fumeretur, quod pro eis offerretur, q̄ humana caro? Et quid tam aptum huic immolationi, quàm caro mortalis? Et quid tam mundum pro mundandis vitiis mortalium, quàm sine vlla contagione

tagione carnalis concupiscentiæ, caro nata in vtero & ex vtero virginali? Et quid tã gratè offerri & suscipi posset, quàm caro sacrificii nostri, corpus effectum sacerdotis nostri? Idem lib. 22. de Ciuitate Dei, cap. 8. Vir tribunitius Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fussalensi fundū Cubedi appellatum: vbi cùm afflictione animalū & feruorū fuorū, domum suā spirituum malignorum vim noxiā perpeti comperisset, rogauit nostros me absente presbyteros, vt aliquis eorum illò pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexerit vnus, obtulit ibi sacrificiū corporis Christi, orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio, Deoq; protinus miserante cessauit. Idem lib. eodē, ca. 10. Erigimus altaria, in quibus vni
Deo

DE MISSA EVANG.

Deo sacrificiū immolamus, quod sacrificium corpus est Christi, &c. Idem lib. 2. Quæst. Euangel. cap. 33. Vitulus ille in corpore & sanguine dominico offertur Patri, & pascit totam domum. Item lib. 10. de Ciuitate Dei, ca. 20. Postquàm de crucis sacrificio egisset, subiungit: Cuius rei Sacramentum, quotidianū esse voluit Ecclesiæ sacrificiū, cū ipsius corporis ipse sit caput, & ipsius capitis ipsa sit corpus, tā ipsa per ipsum, quàm ipse per ipsam suctus offerri. Item eodem lib. cap. 6. Hoc est sacrificiū Christianorum, multi vnum corpus sumus in Christo: quod etiam sacramento altaris fidelibus noto frequentat Ecclesia, vbi ei demonstratur, q̃ in ea oblatione, quam offert, ipsa offeratur.

Theophylactus in Matthei ca. 28.

Quin-

Quinta vespéra fecit Dominus cœnam, & discipulis dixit: Accipite, comedite, hoc est enim corpus meū. Et ita quia potestatem habebat ponere animam suam, manifestum quod tunc immolauerit seipsum, ex quo tradidit discipulis corpus suū. Idē in Lucā cap. 5. Dominus noster IESVS Christus in nouo testamento sacrificandi ritum instituit, quando panem & vinum, quę etiā Melchizedec in typo futuri sacerdotis obtulit, in corporis & sanguinis sui sacramentum transformauit. Idem in Lucam cap. 5. Vbi aliquis fuerit purificatus, tunc deniq; dign⁹ est offerre Domino donum istud, hoc est, immolare Christum & sacrificare.

Cyprianus Sermone de Cœna Domini: Perpes est hoc sacrificiū, & sem-

DE MISSA EVANG.

& semper permanens holocaustū:
nulla panem hunc multitudo con
sumit.

Ex Cōcilio
Ephesino.

Cyrillus cōtra Nestoriū: Incruē
tā celebramus in Ecclesiis sacrificii
veritatē. Sic etiā ad mysticas benedi
ctiōes accedimus & sanctificamur,
participes sancti corporis & precio
si sanguinis Christi omniū nostrū
redemptoris, effecti, nō vt cōmunē
carnē percipiētes (quo modo enim
nihil iuxta naturā suā viuificatrix
caro esse poterit?) sed verē viuifica
tricē, & ipsi verbi propriā factā, &c.

Ex Cōcilio Nicæno: Hi qui offe
rendi sacrificii non habent potesta
tem, his qui offerunt, corpus Chri
sti non porrigant.

Leo prim^o, qui floruit Anno Dñi
440. Epist. 8. pluribusq; aliis locis,
Missam sacrificium vocat.

Ex

Ex his igitur multisq; aliis veneranda antiquitatis Patribus vnicuique libet videre pronum est, ecquid ipsi ab Apostolorum discipulis didicerint, quid item Apostolorum discipuli ab ipsis Apostolis visu audituq; consecuti sint: denique quid Apostoli ipsi ex Christo Domino ac Magistro adeoque ex sancti Spiritus aspiratioe hauserint, utque idem ad nos usque legitima successione deuolutum sit: neque dubium, quin eiusmodi syncerae ac germanae fidei successio in finem mundi duratura sit. Posset hoc loco austruendi Missae sacrificii causa etiam id commemorari, in Actis Apostolicis, ca. 13. ubi nostra tractatio habet, Ministrantibus illis Domino, graecam habere veritatem, ut etiam Erasmus legit, Cum autem sacrificarent Domino, vel Sacrificantibus illis

DE MISSA EVANG.

Λειτουργία
γῆρ qd sig
nificet.

Hebr. 8.

illis Domino. Dictio enim illa, λειτουργῆν, non simpliciter ministrare significat, sed ritu sacerdotum sacra peragere. Ita Christus à Paulo dicitur, λειτουργὸς τῶν ἁγίων, minister sanctorum, quod vno verbo reddi possit, Sacerdos. Atq; ubi nos legimus λειτουργίας, Ministeriū, Erasmus vertit, sacerdotium. Idem Erasmus Philip. 2. λειτουργία, Sacrificium interpretatur. Nam tametsi isthæc dictio crebrò pro ministerio accipitur, attamen Græci scriptores Apostolorū temporibus finitimi, Missæ officium λειτουργία, id est, sacrificium vocitant. Accedit huc, quòd Sancti spiritus instinctus & aspiratio, qua tū iussi sunt segregare Paulum & Barnabam in opus ministerii, &c. animi tranquillitatem deponcit, quæ solet esse familiarior oran-

orantibus & res diuinas meditantibus. Est igitur diuinitus hæc eis præstita reuelatio, ieiunantibus & ministrantibus, id est, sacrificantibus ex Christi mandato, in Cœna iubentis, Hoc facite in meam cōmemoratiōem: quod illos certè cum ieiuniis & intentis precibus egisse dubitari non potest. Super hæc omnia Ecclesiæ Catholicæ potestas & auctoritas pro nobis facit: quæ ut est Christi spōsa, & columna ac firmamentum veritatis, ita etiam stabilis & cōstās perseuerat aduersus quas-
cunque portas inferorum, nec vllō vnquàm errore, hæresi, aut idololatria infici ac euerti poterit. Ea igitur Christi Ecclesia ex sancti Spiritus inspiratione certiores nos reddit, sub panis ac vini specie verum Christi corpus & sanguinē in altari

*Ecclesia
firmamentum
& columna
veritatis.*

R con-

DE MISSA EVAN.

contineri, idemq; verum esse sacrificium Christi sacerdotis sempiterni iuxta ordinē Melchizedec, quod is à nobis recessurus, in vnicę cruentęq; illius crucis hostiæ memoriã reliquerit. Quisquis huic Ecclesię asseuerationi fidē accōmodare nō vult, ille pfectò veri Christiani nō mētueri nō potest, neq; persuasum habet Spiritū sanctum Ecclesiam suam omnem docere veritatem. Iu

re igitur ethnici ac publicani

loco habendus est, Chri

sto ipso præci-

piente.

Matth. 18.

LIBER TERTIVS

DE COMMVNIONE SVB AL

tera specie.

QVAS CLADES GER

MANIA PERPESSA SIT, DVM

Calix temerè usurpatur, &c. Ca

put I.

E communione sub altera duntaxat specie vt aliquid perscribamus, vel hoc solum abundè permouere nos potest, ne istiusmodi sanctæ Ecclesiæ consuetudine pii offendantur, sed ea, quæ decet Christianos, obedientia, fide ac deuotione hoc sacramento ita fruantur, ne eius operatione & gratia ipsi se priuent.

Vbi enim præcelso huic sacramento debitus non præstatur honor,

R 2 nec

DE MISSA EVAN.

*Sacramen-
tum Eucha-
ristiæ haud
impunè su-
mi indi-
gnè.*

nec rectè ac ordine tractatur & sumitur, Deus impunè abire nõ patitur. Locuples huius rei testis est Apostolus, scribens Corinth. I. Epistolæ capi. II. Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Quo loco sanè nihil Apostolus de Corinthiorũ fide queritur, sed de factis, quòd Sacramentum non ritè acciperent: nec Domini, sed suam quisque Cœnam perageret, aliis esurientibus, aliis ebriis, diuitibus confundentibus tenuioris fortunæ homines. Quod vitio obnoxium, Deoque inuisum affirmabat: Hortabatur proinde, ut ante ipsi se probarent, ne peccatis impliciti accederent: quando quidem si quis indignè manducaret aut biberet, reus is foret corporis & sanguinis Domini. Hic
ego

ego pios omnes ex animo rogatos
 velim, attentius & maturius se-
 cum ipsi perpendant, præclarum
 Germaniæ regnum quas clades, *Calicis te-
 meraria u-
 surpatio
 quot clades
 Germaniæ
 attulerit.*
 quas calamitates pertulerit, dum
 contrà totius Ecclesiæ Catholicæ
 morem, decretum ac institutū ple-
 rique Calicem Domini sibi vsurpā
 dum statuunt. Qua vnquàm homi-
 num memoria tantam fusionē san-
 guinis, tā acres & inexpiabiles ini-
 micitias, tam horrendas seditiōes,
 atrocias ac funesta bella inter ipsos
 adeò credentes, incendia, depreda-
 tiones, rapinas, hominumque terra-
 rumque vastatiōes & excidia, odia,
 similtates, inuidiam, contuma-
 ciam, homicidia, proditiones, alia-
 que flagitia Germania vidit & ex-
 perta est, atque interim dum Ca-
 licis vsus extitit? Quæ res meritò

DE MISSA EVANG.

commonefacere nos deberet, omni
 potentis Dei permiffu hifce cala-
 mitatibus ea causa nos opprimi,
 quòd hoc præcipuo facramẽto ple-
 rique non rectè ac ordine vtan-
 tur, fed calicem ex proteruia qua-
 dam ac contumacia, Catholicęque
 Ecclesię contemptu potiùs, quàm
 animi pietate ac deuotione expe-
 tant. Satis quidem superque etiam
 Bohemi communionis huius te-
 merarię fructus experti sunt, per-
 emptis vna die ab Huffitis plus-
 quàm viginti millibus. Nã qui eius
 factionis erant, totum neci dedẽ-
 re Senatum, ciues expilârunt, &
 quotquot reperiffent trucidârunt.
 Tempia & ccenobia flammis per-
 miserunt, sacris virginibus vim at-
 tulerunt, &c. Si cui libitum erit,
 Chronica Bohemorũ, aut Huffita-
 rum

rum historiã euoluat, plura proculdubio immania prorsus ac horrenda cõperturus, quàm ipse calamo committere velim. At verò Calicis vsus, si modò legitimus ille fuisset, citius ad pacẽ, concordiaẽ, mutuam fidem & amicitiam, quàm dissidia & perturbationes eos permouisset. Pauca eam ob rem de Calicis communiõe in Dei laudem & honorem, piorumque salutem & consolationem, atq; errantiũ correctio nem dicere instituimus, quò pax & cõsensio inter Christicolas existat. Matthæus quidẽ & Marcus atq; Lucas testes sunt locupletes, Christũ præcelsum hoc atq; sanctissimũ sacramentum sub vtraq; specie, nempe panis & vini duodecim Apostolis suis in cœna sumendum præbuisse, iussisseque vt in ipsius com

DE MISSA EVANG.

memorationem idem ipsi facerēt,
 Vtrum verò isthoc Christi factum
 cogendi vim habeat, aut binæ istę
 species sintne cuilibet necessariò
 sumendæ extra Missæ sacrum, sci-
 re operæprecium fuerit, quò vel
 sic tandem temeritas omnis & pro-
 teruia ac abusus profligetur, & pax
 ac concordia inter Christicolas
 postliminio reuocetur. Itaque in
 hoc præstantissimo Sacramento
 duo sunt, significatio & opera-
 tio. Per operationem fructus acer-
 bissimæ perpeffionis Christi parti-
 cipes efficimur, in vita spiritali con-
 firmamur, & Christo incorpora-
 mur atque coniungimur. Per si-
 gnificationem, diuinæ virtutis &
 gratiæ inuisibilem ac supernatu-
 ralem efficientiam agnoscimus.
 Significat autem dignissimū hoc
 sacra-

*In sacramē-
 to Eucharis-
 tiæ ut sit
 Significa-
 tio & ope-
 ratio.*

sacramentum Christianam communionem atque vnitatem. Ita legis in Apostolo: Vnus panis, & 1. Cor. 10. vnum corpus multi sumus: omnes quidem de vno pane, & de vno calice participamus. Vt enim ex multis granis conficitur panis, atque ex multis acinis vinum confluit: sic quicunque Christum in hoc sacramento dignè accipiunt, vnum spiritale corpus sunt. Significat etiam internæ spiritualis esuritionis expletionem, omnipotente Deo sua perfectione & gratia nostrum supplēte defectum ac penuriam. In hoc enim Sacramento ille reuerà præsens adest, qui Iustus noster dicitur, Hierem. 23. 33. 1. Cor. 1. Rom. 8. De signat præterea vitæ æternæ satieta-
tem. Luc. 22. Psal. 16. Adhæc diuinarū pollicitationū securi ac certi hu-

DE MISSA EVANG.

ius perceptione Sacramenti effici-
 mur. Testatur enim atque expri-
 mit idem præstantissimum Sacra-
 mentum summam ac præcipuam er-
 ga nos charitatem Dei, quod is suum
 in nos sanctum effuderit spiritum,
 mortemq; nostra causa acerbissi-
 mam tulerit: atque eam ob rem ad
 extremum hoc nobis reliquerit sa-
 cramentum, ut memores simus
 perpeffionis & mortis illius, per
 quod Deniq; peccatori fit propici-
 us, & vitæ æternæ promissum fa-
 cit. Ea re etiã pignus futuræ gloriæ
 dicitur. Operatio verò vel efficien-
 tia non est panis ac vini speciebus
 tribuenda, sed diuinæ virtuti car-
 nis & sanguinis Christi, quæ reue-
 rà & substantialiter sub his specie-
 bus præsentia sunt, atq; in iis qui
 ipso sacramento pro eo atque de-
 cet

Operatio
 sacramenti
 cui tribu-
 enda.

cet fruuntur, inuisibiliter operantur. Inde etiam septem illa veneranda nouæ legis sacramenta, efficacia & gratiæ fœcunda signa vocantur, eo ipso certè veteris legis sacramentis longè excellentiora. Quando igitur præcelsum hoc Euchariستيæ sacramentum & spiritali significatione, & occulta operatione præditum est, atque à Christo eo nomine institutum, vt in salutem nostram eo perfruamur, simulque illius memores simus, cōsecrarium est, in Catholica Ecclesia sub vna duntaxat specie idem minimè cōfici vel consecrari debere, quò Christi institutioni fiat satis. Nā tametsi operatio non vtranq; deposcit specie, at significationi vtraq; necessaria est, nepe vt discriminatim indicent profusionē sanguinis, & corporis immo-

DE MISSA EVANG.

immolationē, ob redimendos nos,
 & peccata diluenda. Enim uerò pa-
 nis species, oblatis corporis: & vini
 species, fusi sanguinis, signum est.
 At verò cum idem venerabile sacra-
 mentū sacerdos ceu publicus, & cō-
 munis Ecclesiæ minister cōsecret,
 tractet & verset, Christi itidem per
 sonam, eiusq; sacrosanctam passio-
 nē referat, vel repræsentet, exequat
 præterea Christi sacerdotium iuxta
 ordinem Melchizedec, stabile per-
 mansurū, donec ipse veniat, i. Cor.
 ii. Id quod Canō ille, Relatum est,
 de Consecra, dis. 2. indicat: vti etiā
 Canon Gelasii, Comperimus, con-
 secrantem spectat: nimirum debet
 ille dum Missæ facit sacrificium v-
 traque semper specie frui, quò &
 Christi mandato satisfiat, & popu-
 lus Christianus discreta hac signi-
 ficatio-

*Sacerdos
 cur utrāq;
 sumat spe-
 ciem.*

ficatione litati in cruce corporis, & profusi ob eluenda peccata sanguinis Christi, admoneatur: simul etiã distinctis hisce signis in quandam adducatur cognitionem eorũ, quę hoc Sacramentum in omnibus ritẽ ipsum fumentibus efficit ac operatur. Neq; tamen huius refricandę memorię causa quisquam persuasum habere debet, cuiuslibet ẽ vulgo vtranq; speciem necessariò porrigi oportere. Sufficit enim cuius ẽ religione Christiano, vt publica hac Sacramenti huius sub gemina specie tractatione, versatione & perceptione, quę sub totius Ecclesię conspectu ab Sacerdote geritur, in fusi sanguinis Christi memoriam redeat, & Sacramenti huius perspectam habeat efficiẽtiam & operationem. Adeoq; si cuiuspiam
altera

DE MISSA EVANG.

altera denegetur species, absq; vlllo
certè id incommodo vel detrimen-
to fit: maximè cum vtilitas, fructus
& operatio non ex externis profi-
ciscatur speciebus, sed ex diuina cor-
poris & sanguinis Christi, sub vtra-
libet specie reuerà ac substantiali-
liter præsentis, potentia ac virtute.
Quamobrem qui sub vna sumit
specie, non minus particeps est gra-
tiæ & fructus passionis Christi, at-
que sacerdos vtranque accipiens
speciem. Loquitur enim Chri-
stus ipse de vna specie. Ioann. 6. Si
quis manducauerit ex hoc pane, vi-
uet in æternum. Est enim idem &
vnus effectus communicare sub
vna specie, vel sub duabus. Sub dua-
bus speciebus est quidem maior si-
gnificatio, sed non maior effectus.
Est namq; totus integer & indistra-

ctus

Sub altera
specie tan-
tūdem su-
mi atq; sub
utraq;.

ctus Christus sub panis specie, eius
verum corpus & sanguis: perinde
vt idem ipse indiuisus est sub vini
specie, eiusque caro & sanguis. Er-
go qui solam panis capit speciem,
simul & sanguinem & carnē Chri-
sti percipit, immò totum ac insepa-
rabilem Christum. Et tu qui acci-
pis panem, (ait Ambrosius lib. 6. de
Sacramentis, ca. I.) diuinæ eius sub-
stantiæ in illo participaris alimen-
to. Non enim deinceps moritur
Christus, nec mors ei vltra domina-
bitur. Totus itaq; Christus idemq;
vuius, ei⁹ sanguis & caro sub panis
specie habetur. Cùm igit^r duo hæc,
nempe significatio & operatio in
hoc venerando singulariter insint
Sacramento, neq; significationis,
neque operationis causa euinci
aut confici potest, Laicum sub
vtra-

DE MISSA EVANG.

vtraq; specie sacramentum hoc ne-
cessario accipere oportere. Potest
enim tantundem eius reficari me-
moriam, dum Missæ sacrum auscul-
tat, cernitq; sacerdotem vtrāq; spe-
ciem tractantem & versantem, vt
mortis & charitatis Christi memi-
nerit, tum etiam vt in mentem illi
veniat eius, quæ Christianis est in-
ter ipsos, vnitatis & communionis.
Immò verò etiam absq; huius per-
ceptione Sacramenti, mortis Chri-
sti potest fieri cōmemoratio. Huc
spectauit Augustinus, cū diceret:
Crede & māducasti. Statutum etiā
est in Concilio Agathensi de au-
scultando sacro, in hæc verba: Mis-
sas die dominico secularibus totas
audire speciali ordine præcipimus,
ita vt ante benedictionem sacerdo-
tis egredi populus non præsumat.
de Con-

*Missam au-
scultare
qui & quā-
do de-
beant.*

de Consecra. dist. I. Cap. Missas. Sed neque operatio vtrunque flagitat speciem, vt necesse sit Laicis vtrunque speciem ministrari. Vt enim iam antè dictum est, nihilò plus sacerdos sub gemina accipit specie, quàm Laicus sub vna: neque Laicus minus sub altera, quàm sacerdos sub duabus. Effectus enim & operatio Sacramenti huius neuti- quàm ex illis externis permanat speciebus, sed ex Christo ipso, qui sub vtralibet specie prorsus indistractus continetur. Non est maior collatio, quàmuis maior sit significatio. Præfiguravit hoc manna, dum Exod. 16. colligebatur, cuius nec plus habebat, qui collegerat ampliùs, nec qui minus parauerat, reperit minus, dū iuxta mensuram gomor acciperet. Effet profectò fidelibus consultissimum

DE MISSA EVANG.

mum, vt intra eã, quæ Christianis
 magnoperè colēda est, obediētiam
 sese cōtinentes, vni Spiritui sancto
 honorē omnē atq; sapientiã conce-
 derent, vt qui multis iã seculis ab So-
 lis ortu vsque ad occasum, Christi
 spōsam Catholicā Ecclesiā in pace
 ac fidei vnitate moderatus sit, ho-
 dieq; moderē, cū eadē æternò per-
 mansurus: sufficeretq; eo nomine
 cuilibet piè Christiano vna dunta-
 xat species, præsertim quādo Chri-
 stiani omēs toto orbe vnica specie
 tandiu contēti fuēre, vt quo tēpore
 generalis eius vsus recept⁹ sit, certū
 haberi nequeat. Norāt certè etiā illi
 sacramēti hui⁹ institutionē, at nihi-
 lò min⁹ sancto Spiritui Ecclesiā suā
 omnē edocēti veritatē, morē gessē-
 re: neq; quicq̃ ambigebant, sub vna
 specie totū se Christū, corp⁹ eius &
 san-

sanguinē accipere, & ex vni⁹ speciei
 perceptiōe nihil omninō ad ipsos
 incōmodi redire. Idem ipse Catho-
 licæ Ecclesiæ ritus & consuetudo,
 sacramentum hoc sub vna tantum
 speciei extra cōsecrationē, soli sacer-
 doti permissam, recipiēdi, hucusq;
 obseruat tota Hispania, Gallia, Ita-
 lia, Sicilia Aethyopia, Neapolita-
 no regno, Apulia, Venetiarū ditio-
 nib⁹, Batauia, Selādia, Burgūdia, Lo-
 tharingia, Picardia, Flādria, Nort-
 mannia, Britānia, Turonia, Gallia
 Narbonēsi & Belgica, Iuliacēsi, Mō-
 tensi, Geldriēsi regionibus, Braban-
 tia quoq;, Aquitania, Cathalonia,
 Gallicia, Portugallia, Regno Gra-
 natæ, Arragonia, Castilia, Nauarra,
 &c. Hybernica, Anglia, Scotia, Hun-
 garia, maiori Bohemiæ parte, ma-
 ximaque Germaniæ portione, in

*Quæ natio-
 nes sub al-
 tera tātum
 specie com-
 municent.*

DE MISSA EVANG.

Franconia, Lucēburgenſi ducatu,
 VVeſtphalia, VVimpina, Gemūda,
 Auſtria, Carynthia, Styria, Tyrdi,
 Alſatia, &c. Vtitur eodē ſacramen-
 to non niſi ſub vna ſpecie, tota Co-
 lonienſis, Treuirenſis, Moguntinē-
 ſis, Saltzburgenſis, Eyſtetenſis, Ar-
 gentoratenſis, Spirenſis, Vangio-
 num, Conſtantiēſis diœceſis.
 &c. Idem faciunt, qui apud Hel-
 uetios Catholicam ſequuntur fi-
 dē, Sungauia, Briſgoia, tota quoque
 Bauaria, & Auguſtana diœceſis.
 Et vt Chriſtianæ religioni addiſctas
 plures alias regiones commemo-
 rem, eundem ſeruant morem Chri-
 ſtiani in Palæſtina, Iudæa, Ieroſoly-
 mis, in Bethleem, in monte Syna,
 in Aegypto, atque noſtra memoria
 ſeruandum receperunt ii, qui quar-
 tam orbis partem habitant, in Ame-
 rica,

rica, Peru, Temistitan, Cuba, Hispaniola, Dominica, Cozumela, Lucatana, Francisca, Terra Florida, Bergagna, Chamaho, &c. Denique toto adeò Christiano orbe, ubi Christiani Catholici degunt, ipse Romanus Pontifex, Imperator, Rex, Cardinales, Prælati, Archiepiscopi, Episcopi, Principes ac Magistratus, sacerdotes omnes tam nobiles quam ignobiles, extra Missæ sacrum, ea qua dignum est obedientia, fide & deuotione sub vna tantum specie sacramentum hoc recipiunt. Quod equidem etiam nos & compertum habere & imitari deberemus, si tamè probè Christiani esse velimus, quando tot Catholicæ regiones, sancto nimirum eas docente spiritu, id prompta obedientia & seruandum & profitendum sibi censuerunt.

DE MISSA EVANG.

Quòd si sectarii quidam, & immori-
geri Christiani obiicere nobis vel-
lent factum Christi, dicereq; , Chri-
stū discipulis suis sub gemina spe-
cie præbuisse, eademq; ratione etiā
nobis dari oportere , responden-
dum est illis : quandoquidem ex
Christi facto vtriusque speciei dis-
pensationem vel subministratio-
nem asstruere nituntur, debere eos
etiam alia à Christo in cœna gesta
obseruare. Ita nemo ieiunus, aut an-
te prandium communicabit, quan-
do Christus post cœnam & vesper-
tino tempore Apostolis hoc tradi-
dit sacramentum. Neque sacerdos
aut cōsecrans necesse habebit sacra-
mentum percipere, quòd nullus
Euangelistarum Christum panis
ac vini speciē accepisse prodiderit.
Nemo etiam panis sumet speciē,
nisi

nisi prius fractā. Nec cœnam obferuari fas erit præterquàm Ierofolymis, & nisi duodecim viri adsint, quibus Sacramentum porrigatur: Pluraque alia absurda hinc consequetur. Ergo ex Christi facto non potest confici, Laicos vtrāque speciem accipere oportere.

ALTERAM SPE

CIEM LICITE ACCIPI,

Caput II.

Christus IESVS posteaquàm hoc instituit Sacramentū, Ecclesiæ suę liberū esse voluit, statuere ac decernere, vti & quando, & qua ratione ipsum accipiendum sit. Testatur id beatus Augustinus, Epistola II8. ad Ianuariū: Dominus, inquit, non præcepit, quo ordine Cœna sumeretur, vt Apostolis, per

S 4 quos

DE MISSA EVANG.

quos ecclesias dispositurus erat, feruaret hunc locū. Apostoli ergo constituerūt Sacramentū hoc à ieiunis & ante prandium tractari, sumi, cōfici debere, idq; in altari, & locis sacris, &c. Hæc Apostoli (ait Clemens Epistola 3. ad Iacobum fratrem Domini) à Domino acceperunt, & nobis tradiderūt. Ecquis tandē certū efficere queat, quēnā Apostolus

1. Corint. 1. apud Corinthios constituerit, cū ipse se cætera, vbi venerit, dispositurū scribat? Et quāuis iidē sub vtraque specie communicarint, at cœnam nō rectè nec ordine seruabāt: quam ob rem acriter eos Paulus obiurgat. Legimus in Actis Apostolicis,

Acto. 2. primos credentes Ierosolymis ministrasse Domino in communicatione fractionis panis, vbi alterius speciei nulla fit mētio. Erasmus
eam

eam fractionem panis, hoc præcel-
sum interpretatur sacramentū, ap-
pellans illud symbolum sacrum
Christianæ conſpirationis. Quòd *Chriſti cor-
pus ut dica-
tur panis.*
verò Chriſti corpus panis dicitur,
non ſic accipiendum eſt, quaſi poſt
ſacerdotalem benedictionem pa-
nis permaneat, ſed quòd ſub ſpecie
illa viſibili ſit verus ac viuus ille pa-
nis Chriſtus, animam reficiens: &
item Chriſtus ſe panem appellârit,
qui de cœlo deſcenderit, Ioann. 6.
Tum etiam, vt figuræ Melchizede-
chicę fiat ſatis, panis ac vini ſpecies
permanent. Prætereà quòd idem
Chriſti corpus etiam ab Hieremia *Hierem. II.*
panis dicatur, Mittamus lignū in
panem, id eſt, corpus eius: quodque
ante conſecrationem panis fuerit.
Eſt hoc ſcripturis vſitatiffimum.
Virga Moyſi deuoraſſe dicitur vir-

gas incantatorū, cū tamē serpens fuerit. Non poterant aquā bibere, quæ sanguis erat, &c. Dicitur etiam ea causa panis, quòd panis species cernatur. Adde his quòd consultum fuerit primis illis, etiānum nouitiis ac rudibus Christianis, quibus adhuc lacte opus erat, ne offenderentur, vbi dici audiuiſſent, Panis versus est in corpus & carnem Christi. Sic Petrus Apostolus credentium salutem consulturus, Christum virum appellauit, licet is esset filius omnipotentis Dei. Est deniq; scripturis familiare, vt panem vocent, quod edi possit. Sic de Manna scriptum est, Et apposuit ante eos panem. Verū enim uerò Christus IESVS etiam suo ipsius declarauit exemplo, sub vna specie Sacramentum
hoc

Acto. 2.

hoc accipi licere. Scribit Lucas Capite vicesimo quarto, fregisse eum duobus illis discipulis panem in Emaus: at vini prorsus non meminit. *Augustin.* Augustinus lib. 3. de Consensu Evangelistarum, testis est luculentus, præbuisse eum iisdem discipulis sub vna specie sacramentū. Ipsum agè audiamus: Non autē, inquit, incongruēter accipimus, hoc impedimētum in oculis eorum à Satana factū fuisse, ne agnosceretur IESVS, sed tamē à Christo facta est permissio vsq; ad sacramentū panis, vt vni tate **CORPORIS** eius participata, remoueri intelligat impedimētū inimici, vt Christus possit agnosci. Idem affirmat etiam Theophylactus in Lucam: Sed & aliud, ait, innuit, quòd scilicet sumētibus sacrum panem aperiuntur oculi, *Theophyl.*
vt

DE MISSA EVANG.

vt eum agnoscant. Magnam enim
& ineffabilem vim habet Domini
caro. Verbis Augustini Beda quo-

Beda.

*Chryso-
stomus.*

que Venerabilis vtitur in Lucā, li. 6.

ca. 24. Cōsentit his & Chryso-
stomus Hom. 17. in Mattheū, in opere
imperfecto ita scribens: Vnde &

Dominus in via non solū bene-
dixit panem, sed de manu sua dedit

Acto. 21.

Cleophæ & socio eius. Et Paulus

nauigans non solū benedixit pa-

nem, sed de manu sua porrexit Lu-

cæ & cæteris discipulis suis. Quod

autem de manu porrigitur, nec ani-

malibus dandum est, nec infideli-

bus porrigendum: quia non solū

sanctificatum, sed etiam sanctifica-

tio est, & sanctificat accipientem.

Gregor.

D. Gregorius lib. 3. Dialogorū ca. 3.

de Agapito Pōtifice, qui claruit an-

no Dñi 534. scribit in hūc modū:

Perge-

Pergenti beatissimo Agapito quadam die in Græciarum iam partibus, curandus oblatus est mutus & claudus, qui neque vlla verba edere, neque ex terra vnquàm surgere valebat. Cumque hunc propinqui illius flētes obtulissent, vir Domini sollicitè requisivit, an curationis illius haberēt fidem. Cui dum in virtute Dei ex auctoritate Petri fixam salutis illius spē habere se dicerent, protinus venerandus vir orationi incubuit, & Missarū solennia exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotētis immolauit. Quo peracto, ab Altari exiēs, claudi manū tenuit, atq; assistente populo, eū mox à terra propriis gressibus erexit. Cumq; ei dominicum corpus in os *Augusti.* mitteret, illa diu muta ad loquendū lingua soluta est. Nihil hic audis de
vini

DE MISSA EVANG.

Augustin, vini specie. Augustinus ægrū hortatur his verbis: Illud etiam viuificum Domini corporis supplementum suscipere fili non renuas: quin potius illud auidissimè quæras, fide liter comedas: cibus enim ille incō parabilis viaticum tibi erit saluber-
 rimum, &c. Libro secundo de visitatione infirmorum, capite quarto. Neque hic speciei vini meminit. *Paulinus,* Paulinus presbyter in vita Sancti Ambrosii scribit, illi oblatum corpus Domini, quo accepto, inquit, emisit spiritum, bonum viaticum secū ferens, vt in virtute escæ anima refectionior, &c. *Gregorius.* Gregorius libro quarto, Epistola quadragesima nona: Peruenit ad nos, quia postquam Saturninus pro crimine lapsus sui sacerdotii ordine est deiectus, ad explendum ministerium facer-

sacerdotii præsumpsit accedere: & omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum fraternitas vestra repererit, eum sacri corporis & sanguinis dominici participatione priuatum in pœnitentiam redigat, ita vt vsque ad diem obitus sui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodò exitus sui tempore percipiat, (id est, corpus Christi sub specie panis) &c. Quæ hic alterius speciei fit mentio? Pius ille sanctissimus pōtifex (qui vixit Anno Domini 153.) eiusmodi decretum fecit: Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram, lingua lambetur, tabula radetur: si nō fuerit tabula, vt non cōculcetur, locus conradetur, & igne consumeatur, & cinis intra altare cōdatur: & facer-

Pius pontifex.

DE MISSA EVANG.

sacerdos quadraginta diebus poeni-
 teat, &c. Vide de Consecra. Dist. 2.
 cap. Si per negligētiam. Atqui per-
 uetusta Concilia prisqi; Patres ni-
 hil hac de re statuerunt, vt erga Lai-
 cos agendum sit, si in calicis dispen-
 satione quippiam de sanguine fun-
 datur, quod proculdubio in tanta
 populi frequentia ægrè cauēri po-
 tuit. Si ergo calicis dispensatio cō-
 munis omnibus fuisset, esset profe-
 ctò Ecclesiæ decretis cautū ac presi-
 xum, quo pacto calicis vsum admi-
 nistrari oporteret, ne qua Sacramē-
 to iniuria ac irreuerentia irrogare-
 tur: quandoquidem tam accuratè
 illa fanciuit, quā se sacerdos gerere
 debeat, vna aut pluribus fortasse
 sanguinis stillis ex calice decidenti-
 bus. Cæterum si Misoliturgi nostri
 Lucæ 24. & Actor. 2. cap. cum pane
 etiam

etiam vinum intelligi contendāt,
 faciunt id nimirū absq; vlla scriptu-
 ræ authoritate. Quāuis em̄ nonnul-
 lis scripturę locis panis appellatiōe,
 cibus ac potus, cūcta q; vitę sustētan-
 dæ necessaria fortassis cōprehendā-
 tur, non propterea sequitur, vbiq;
 ita intelligi oportere, aut certē etiā
 hisce locis ita accipi. Oecolampa-
 dius quidem in scripturis, Est, pro
 significat positum probare cona-
 tus est: cōtrā verò Lutherus ab illo
 exegit, testatū efficeret, in iis verbis,
 Hoc est Corpus meū, eo modo acci-
 pi & vsurpari debere: quod Oecolā-
 padius nulla ratiōe efficere potuit.

*Lutherus
 cōtra Oecō
 lāpadium.*

AVCTORITATES S.

CONCILIORVM DE VNA SPE

cie, Caput III.

Non defunt nobis ne sacrorū
 quidem auctoritates vel testi-
 monia

DE MISSA EVANG.

monia conciliorū, alterius dūtaxat
speciei vsum iam olim apud maio-
res nostros celebratum fuisse

Cōcilium Toletanū 12. ait, quòd
præter dominici calicis hauſtū, tra-
ditā sibi nō poſſēt deglutire hostiā.

Concilium Remēſe: Peruenit ad
notitiā noſtram, quòd quidā preſ-
byteri in tantū paruipendāt diuina
myſteria, vt Laico vel fœminæ ſa-
crū corpus Dñi tradāt ad deferendū
infirmis: & quib⁹ prohibetur ne ſa-
crariū ingrediātur, nec ad altare ap-
propinquēt, illis ſancta ſanctorū cō-
mittunt. Quod q̄ ſit horribile, q̄q̄
detestabile, omniū religioſorū ani-
maduertit prudentia. Igit̃ interdicit
per om̃ia ſynodus, ne talis temera-
ria p̄ſumptio vlteri⁹ fiat, &c. De Cō-
ſec. diſ. 2. ca. Peruenit. Vides hic cor-
poris dūtaxat, nō ſanguinis haberi
mētione.

Con-

Concilium Sardicense, quod celebratum est Anno Domini 339. Laicæ communionis meminit. +

Conciliū Agatenſe ſimiliter laicæ communionis facit mētionem, Ca.34. Si Epifcopus, Presbyter aut Diaconus capitale crimē commiserit, aut chartā falsauerit, aut falsum testimonium dixerit, ab officii honore depositus, laicam tantūmodò cōmunionem accipiat. Habes itidē de Laica cōmunionē apud Eusebiū Li.6.ca.3. Historiē Ecclesiast. Nihil verò aliud Laica communio cēfenda est, quàm solā panis speciem in sacramento vel porrigere vel accipere. Hostiensis laicam communionem, benedictum panē, aut corpus Domini vocat: Abbas, Corpus Christi: Innocētius, viaticum: & Ioannes Andreæ in Nouella,

Laica Communio quid sit.

DE MISSA EVANG.

Corpus æquè Christi. Quòd si nos id Misoliturgis cōcederemus, quod tamen non cōcedimus, ab Christo præceptum esse, Laicos sub vtraq; specie communicare debere: at nihilò minus potest diuina constitutio absque peccato intermitteri in iis rebus, quæ non ex seipsis aut ex legis naturæ præscripto necessariò sint obseruandæ, modò rationi cōsentaneæ prægnantesque causæ id postulent. Ad manum habemus veteris ac noui exempla Testamenti, quibus hoc planum faciamus. Iusferat Deus in prisca lege, vt ne quis panibus propositionis vesceretur, præter solos sacerdotes. Atqui Dauid famis necessitate adactus, legē hanc perfregit: & tamen Christus eū purgat à culpa. Lege diuina cautū erat Iudeis, absq; vlla exceptiōe,

ma-

Leuiti. 24.

1. Reg. 21.

Mar. 2.

Matth. 12.

masculos omnes die octauo circū-
ciderent, Gen. 17. & 34. At multo sa-
nè id illi tempore intermiserunt,
cū per eremum ad terrā promif-
sam proficiscerentur : nec tamen
hoc illis Deus vitio vertit. Excusa-
bat namque illos ab inobedientia
periculum pusionum, quod illis
iter agentibus, postquā fuissent
circumcisi, impendere videbatur.
Christus I E S V S discipulis suis ba-
ptismi certam præscripsit formam, *Matth. 28.*
vt in patris & filii & Spiritus sancti
nomine baptizarēt : Illi forma hac
prætermiffa, aliquādiu alia vfi sunt,
baptizātes in nomine Domini I E-
S V Christi, vt habes Act. 8. 10. quā-
quā id absque certa ratione factū
non est. Licet igitur hinc colligere,
posse aliqua eiusmodi accidere, in
quibus suas Deus constitutiones à
T 3 nobis

DE MISSA EVANG.

I. Macha. 2. nobis non exigit obseruari. Quidā
ex Machabæis, feruente Antiochi
persecutione, morte potiùs affici se
permiserunt, quàm ad sui defensio-
nem arma capesserent die Sabbati.
Alii posthabita Sabbati obseruan-
tia, ob Dei honorem propriamque
tuendam vitam, arma sumpserunt,
nec eis culpa affingi potest: siquidē
eo casu Sabbati obseruantiam De-
us non exigit. Vide Mar. 2. cap. Hūc
in modū nouit Catholica Christi
Ecclesia, docta spiritu Dei, quando
absque vitio possit diuinis præter-
missis constitutionibus, speciales
quasdam ipsa sancire: neq; id tamē in
vllā siue derogationē siue præiudi-
cium eorum, quę diuinitus decreta
sint, sed in diuini honoris ac reue-
rentiæ, fidei quoq; Christianę pro-
uectum & augmentationem. Hoc
nimi-

*Diuinæ cō-
stitutiones
ut interdū
ab Ecclesia
mutari
possint.*

nimirum erga præclarissimi huius sacramenti vsum eadem Christi Ecclesia agit, certam quãdam ipsa legẽ proponens, quò tanti iniuriam & irreuerentiam sacramenti, & qui circa fidem possint existere errores auertat, extra Missę sacrum non nisi alteram porrigens speciem.

Possset quidem vtraque Laicis species permitti, Ecclesia id certis ac necessariis ex causis concedente, vti eadem ante aliquot secula grauius permota rationibus, Laicos sub vna statuit specie communicare debere. Nam quo pacto tam numerosa credentium turba, absque ingenti periculo vini speciem capere posset, maximè cùm aliquot locis vinum ægrè obtineatur? Possit verò non imprimis periculosum esse, si vini species lōgo itineris

*Rationes,
cur laicis
nō porrigē
da vini spe-
cies.*

DE MISSA EVANG.

spacio ad ægros deportanda foret?
 Et quid illis acturi essemus ægris,
 qui vinum nec olfacere, nec vlla ra-
 tione perpeti queant? Porrigendâ
 ne illis erit altera duntaxat species,
 aut forsitan sacramēto penitus pri-
 uari debebunt? Qua igitur ratione
 vel auctoritate subnixi Misolitur-
 gi, Christi ea verba, Nisi manduca-
 ueritis carnem filii hominis, & bi-
 beritis eius sanguinem, &c. ad vtri-
 usque speciei communionem tra-
 hunt? Accedit his, si quidē vini spe-
 cies pro ægrotis seruanda sit, quod
 facile possit acescere. Postremò im-
 piissimi error Nestorii in quorun-
 dam pectoribus hac occasione suc-
 crescere queat, ita vt minimè fidem
 adhibitori sint dicentibus, Christū
 totum sub alterutra siue panis, siue
 vini specie cōtineri. Vanum est igi-
 tur

Nestorij er-
 ror.

tur atque commentitium, morem hunc sub altera tantum specie communicandi, ex tyrannide quadam & auaritia cœpisse: immò verò ab vniuersa Ecclesia optimo consilio piaque mente institutus est. Neque enim aliud eo spectatum est, quàm vt irreuerentia erga Deum, & fidei offendicula amoueantur. Neq; ex hoc sub altera communicandi specie instituto, ad populum Christianum vel tantillum redit incommodi aut detrimenti. Non enim dimidium aut distractum accipiunt Christum, sed vt iam antè diximus, tantundem sub altera, quantum sacerdos sub vtraq; specie, sumunt. Gratia quoq; Dei non ex externis speciebus, sed ex illo, qui sub iisdem speciebus continetur perfectus Deus & homo, cuius caro & sanguis

T 5 sub

DE MISSA EVANG.

sub panis specie, quique totus similiter sub vini specie adest, promanat ac proficiscitur. Quod si inflet Misoliturus quispiam, si quidem Christus Sacramenti huius usum permisit Ecclesiæ constituendum, posse ea causa Ecclesiam utranq; speciem abrogare: nos illi respondemus, Ecclesiam tantum sibi non sumere: maximè cum non id periculi versetur in percipienda panis specie, quod in Calicis usu. Quanquàm potest haud dubiò Ecclesia iustis ex causis, quibusdam Sacramenti huius sumptione penitus interdicere: ut & facit excommunicatis, insanis, fatuis, infantibus, &c. Alius forsitan obiiciat, præsciuisse Deum pericula, quæ circa hoc sacramentum possint accidere, nec tamen propterea iussis-

Vtrāq; speciem abrogari non posse.

iussisse, vt hoc casu altera species
intermittatur. Equidem ex hoc per
contari velim, vtrumne etiam in
veteri lege perspectum Deus ha-
buerit, quæ necessitas Dauidi, quæ
infantibus, si in eremo circumcide-
rentur, pericula, quæ item Macha-
bæis Sabbato dimicandi necessitas
quandoque euentura fuerit? Non
poterit ille negare, quin certò id an-
tè perspexerit. Si ergo Dauid, si He-
bræi in deserto, si Machabæi diui-
nitus præfixas leges absque culpa
soluerunt, tametsi futuros eiusmodi
casus in suis constitutionibus

Deus non excepisset, etiam

hac in re Ecclesia mini-

mè est reprehen-
denda.

DE

DE SENTENTIA

DOMINI IOANNIS SEXTO, NISI
*manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius
sanguinem, non habebitis uitam in uo-
bis, Cap. 4.*

SVnt qui hac Domini sententia
simplicibus minimeq; impro-
bis laicis persuadere nitantur, utrā-
que speciem ab vnoquolibet Chri-
stiano sumi necessario oportere: at-
que hoc pacto inter eos, qui Chri-
sto credidēre, dissensiones excitāt:
quasi verò Ecclesia haectenus genui-
nam sententiæ huius mentem cog-
nitam non habuerit. Et quanuis
quorundam interpretatiōe isthæc
Christi verba de sacramentali com-
munionē accipiātur, iis tamē euin-
ci & confirmari non potest, Laicos
vtranq; speciem capere debere, si
modò velint corporis & sanguinis
eius.

eius esse participes. Neq; enim in his verbis vllam Christus siue panis, siue vini mentionem facit, sed de sua carne & sanguine loquitur. Nec etiam ita dixit: Nisi manducaueritis carnem filii hominis sub panis specie, & biberitis eius sanguinem sub vini specie, &c. sed simpliciter, ait, Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, &c. Atqui iam supra *sub panis specie ut sit totus Christus.* declaratum est, ex totius Christiani orbis persuasione, sub panis specie totum haberi Christum, nō distractum sed integrum, eius carnē, sanguinem, animam, diuinitatem. Ea est enim totius Ecclesiæ fides, surrexisse Christi verum, viuum, immortale, naturale corpus, nec id deinceps vnquā moriturum. Cū igitur idē corpus à morte excitatū, reuerā

DE MISSA EVANG.

reuerà, & substantialiter sub panis specie præfens sit, nõ potest vlli esse ambiguum, quin verũ, viuũ, immortale, naturale corpus sit, à quo certè nõ potest caro & sanguis abesse. Quæ cum ita se habeãt, in confesso est, Laicũ alterã dũtaxat panis sumentẽ speciem, non solũ Christi carnẽ edere, sed etiã sanguinẽ bibere: nisi quis fortassis cum damnato iã olim Nestorio in æternã Dei iram aberrare velit. Verũ enim uerò non desunt patres quidã sanctitate celebres, qui isthæc Christi, ex sexto Ioãnis capite prolata verba, de spiritali cõmuniõe interpretentur, ea nimirum, quæ per viam germanamque in Christum fidem agitur. Ait enim eodem cap. Dominus: Ego sum panis vitæ: qui venit ad me, non esuriet: & qui credit in me,

me, nō sitiet in eternū: quod est, per
 veram ac viuam fidem in Christū,
 participes nos fieri diuinæ gratiæ,
 itemq; iustitiæ, integritatis ac san-
 ctimonix: quæ scilicet germana ac
 vitalis esca sunt, & potus animæ, ad *Animæ esca*
 uersus famem sempiternam, & in- *ca & po-*
 choatio quædam æternæ illius ex- *tus quædā*
 pletionis, quam in altera vita ex-
 pectamus. Luc. 22. Neque vllum
 habet dubium, plerofque vitæ spi-
 ritualis absque externa sacramenti
 perceptione participes posse effi-
 ci: quemadmodū Ecclesia Catho-
 lica de infantibus cōfitetur, qui per
 baptismi regenerationem à vitiis ex
 purgātur, Christo incorporant, in
 Dei filios trāseunt, ac vitæ eterne he-
 redes instituuntur, per gratiā in ba-
 ptismo ipsis collatam. Per multū
 verò interest inter oris & spirit⁹ seu
 spiri-

DE MISSA EVANG.

*Christus
angelorum
& hominū
cibus.*

*Communio
spiritalis.*

spiritalē cōmunionē. Spiritalis enim angelis & hominibus communis est. Christus nanq; non hominum tātum, sed etiam angelorum esca est, qui vnā nobiscum in illius mensa edent & bibent, eoq; in suā æternā salutem, non secundum diuinitatem modò, verumetiam humanitatē perfruentur. Atqui sacramentali oris communione soli homines vtuntur, donec in hac mortali degunt vita. Spiritalis illa communio æternū perseuerat: nam sine illa nō est vera beatitudo. Christus enim vita est, & nos propter illū, illi spiritualiter cōmunicando viuimus. Contrā sacramentalis sumptio cū hoc mundo desinet, adeoq; iā desiit, quod ad illos attinet, qui Christum in futura vita facie ad faciem contemplantur. Prætereà spiritualis

ritalis communio hic per fidē duntaxat agitur: at in futuro illo æuo sempiterno, per manifestam diuinæ claritudinis intuitionem. Porro sacramentalis communio externas habet visibilesque panis & vini species.

*Communio
Sacramentalis.*

DE VERBIS CHRIS-

TI, BIBITE EX HOC OM-

nes, Matth. 26. Cap. V.

NEq; ex hisce Christi verbis id vnquàm conficere poterunt partis aduersæ studiosi, extra Missam vtranq; speciem vsurpandam esse, aut Laicū vtranq; sumere oportere, quòd Dominus dixerit, Bibite ex hoc omnes. Solis em̃ duodecim Apostolis cum ipso recumbētibus Christus ista dixit, non autē septuaginta duobus discipulis: licet verisimile sit, per plures mensæ ceu ministros

V

stros

DE MISSA EVAN.

stros vel discipulos astitisse . Ne-
que enim ullis proditum est literis,
quenquam extra duodecim Apo-
stolos cum Christo discumbentes,
bibisse è calice . Lucas exertis te-
statur verbis, Christum vt ex cali-
ce omnes biberent, solis duode-
cim, vtpote qui soli cum eo men-
sæ affiderent, dixisse. Ita enim ha-
bet: Cùm facta esset hora, discubu-
it, & duodecim Apostoli cum eo:
quibus etiã antè dixit: Accipite, &
diuidite inter vos. Ergo dictio illa,
Oñes, solos duodecim Apostolos
complectitur, nō totam credentiũ
concionem. Quod quidem etiam
Marci testimonio confirmari po-
test, eãdem dictionem, Oñes, ad so-
los Apostolos referẽtem, dũ ait, Et
biberunt ex isto oñes, vtiq; quibus
dixerat, Bibite ex hoc oñes. Eadem
quoq;

Soli duode-
cim Apo-
stoli cum
Christo di-
scubuerũt,
et è calice
biberunt.

LUC. 22.
Dictiõem,
Omnes, so-
los duode-
cim Apo-
stolos com-
plecti.
MAR. 14.

quoq; dictorum istorū sententia ex aliis Christi verbis potest animaduerti, quibus ille duodecim Apostolos à tota credentiū concione seiūctim cōmemorans, ita ait: Hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis & pro multis effundet̃. Si quidē verba hæc Apostolis dicta, ad vniuersam Ecclesiā pertinere voluisset, frustrā & ex abundanti addidisset, Et pro multis. Sufficeret em̃ dixisse, Qui pro vobis effundetur. Lucas habet, Qui pro vobis fundet̃: Mattheus & Marcus, Qui pro multis effundet̃. Itaq; ex decreto Ecclesię, dum calix cōsecratur, Matthæi & Lucę verba sacerdos coniunctim profert, dicēs, Qui pro vobis, & pro multis effundetur. Nihil ergo verba isthęc, Bibite ex eo omnes, laicos vrgēt aut astringūt, geminā vsurpare speciē,

DE MISSA EVANG.

*Apostoli
quando sa-
cerdotio
sint initia-
ti.*

vt quę solis sint apostolis dicta, vt ii
omnes ex calice biberent: id quod
etiam fecere. Eosdem ipsos tunc
Dominus sacerdotes consecrauit,
præstita illis potestate, vt quod ipse
fecisset, etiam illi facerent, quan-
do non eis tantum, sed eorum quo-
que successoribus & posteris dixit,
Hoc facite in meam commemora-
tionem. Quibus verbis ille compel-
lare voluit publicos Ecclesię mini-
stros, ac legitimos mysteriorũ Dei
vel sacramentorum dispensatores:
facta illis potestate verbis suis, id
est, Christi, Sacramentum hoc con-
ficiendi, ac deinde iuxta Ecclesię
constitutionem idem aliis distri-
buendi ac dispensandi. Vide

Augustinum Epistola

118. ad Ianua-
rium.

DE

DE COMMVNIONE

SVB VTRAQVE SPECIE APVD

Corinthios, Cap. VI.

QUotquot etiamnum piè Christiani sunt, vsum ac institutionem Sacramenti huius diligenter advertere debent, sibi que persuadere, Christum Apostolis eam fecisse potestatem, vt quo pacto, quâue ratione Sacramētum hoc sumi oportet, ipsi constituerēt. Ita factū est, vt Corinthii vtraq; specie vsi sint, fortassis Pauli iussu & constitutione adducti: præsertim cū ea communicandi ratio ex seipsa nihil neque vitii, neque reprehensionis habeat, sed Christi exemplo in cœna edito consimilis sit. Liberū namque erat extra Missæ sacrū alteram duntaxat, vel vtranque speciem sumere. Ea freti libertate Corinthii

V 3 quidem

DE MISSA EVANG.

*Sub altera
specie etiā
primos cre-
dentes com-
municasse.*

Acto. 2.

quidem vtranq; sed qui Hierosoly-
mis degebant, primi q; nostræ reli-
gioni accesserāt, vnā tantū speciem
vsurparunt. Nō est igitur, cur quis
quam putet eā, quæ apud Corinthi-
os fuit sub vtraq; specie communi-
candi ratiōe vel cōsuetudine, totam
obligari Ecclesiam, vt quod Corin-
thii ex quadā fecēre libertate, omēs
ceu ex præcepto facere debeāt. Ne-
que enim ex recepto apud illos ritu
Paulus Apostolus siue illis, siue no-
bis voluit necessariò obseruandam
præfixā esse legē, aut eiusmodi pro-
positum mādātum, quod Ecclesia
iustis grauib; ex causis nō possit
absq; culpa prætermittere. Tū verò
ipsa Pauli verba præceptū nullū ad-
iunctum habent, sed institutio quæ-
dam sunt ac informatio, quo pacto
Dominus cœnā cum discipulis ege-
rit:

rit: atq; vt se quisq; componere ac
præparare debeat, ne panem hunc
edat & calicẽ bibat in sui perniciẽ,
ac damnationẽ. Ita namq; habent
Pauli dicta: Ego accepi à Domino,
quod & tradidi vobis, &c. Probet
autem, inquit, seipsum homo, & sic
de pane illo edat, & de calice bibat.
Nec vllam hic mentionem facit eo-
rum, quæ Christus duodecim apo-
stolis dixit, puta, vt omnes ex calice
biberent. Nullũ igitur hic præceptũ
datur, sed forma duntaxat seruata à
Christo cœnæ describit, additurq;
Apostolo digna adhortatio de sui
præparatiõe, om̃ibus hoc sacramen-
tũ ritè sumere volentibus planè ne-
cessaria. Quamobrẽ extrema quoq;
Apostoli verba, quibus ad præpara-
tionẽ hortatur, prohibitiõis potius
q̃ præceptionis loco & accipienda

DE MISSA EVAN.

& interpretanda sunt: perinde ac si dicere voluerit: Nemo ex hoc pane edere, aut calice bibere debet, nisi qui antè se probârit, i. Corinthio. ii. Adeoq; etiam si Misolitur-
 turgis demus, verba hæc præcepti-
 vim habere, neuti-quàm tamen ad
 ipsam mādicationem vel potatio-
 nem, sed præparationem potius
 spectant ac referenda sunt, quippe
 quæ necessariò adhibenda est, nisi
 quis in sui exitium Eucharistiam
 fumere velit. Cæterùm minimè
 nos fugit, Christi Apostolos, pri-
 mumque illud Ierosolymis co-
 ctum concilium, de quibusdā, quæ
 Christus libera permiserat, legem
 fanciuisse, quæ tamē processu tem-
 poris, cessante legis illius causa, abo-
 lita est & abrogata. Quidni igitur
 ea quoque penes Ecclesiam au-
 thori-

*Præpara-
 tio sui ante
 communio-
 nem.*

Acto. 15.

thoritas sit , vt Pauli constitutio -
nem mutare possit , maximè dum
pregnantes adsunt causæ, vt habuit
certè pregnantissimas calicis vsum
auferendi, præcipuè vt irreuerentia
& iniuria, hæreses item & scandala
præcidatur ac propulsentur? Nam
reuerà si vtraq; species extra Missã
necessariò sumenda foret , facile
quosdã Nestorii implicarit error, *Error*
sub panis specie totũ haberi Chri- *Nestorij.*
stũ, minimè credituros. Huic erro-
ri ita demum nullo negotio occur-
ritur, dum altera duntaxat præbe-
tur species. Vsa est aliquandiu Ec-
clesia Catholica, dum Missam cele-
braret, pane fermentato, vt eorum
obuiaret errori, qui in Missa panẽ
azymum ex legis auctoritate neces-
sariò adhibendum affirmabant, ea-
que causa Christũ quoq; pane azy-

DE MISSA EVANG.

*Ecclesie
quanta au-
thoritas.*

mo vsum dicebant, vt hoc ipso le-
gem iuxtà ac Euangelium seruadã
testaretur, &c. Huius, inquam, erro-
ris profligandi gratia aliquanto tẽ-
pore pane fermentato pro sua au-
thoritate, quæ certè non minor est
quàm Apostolorum, Ecclesia Mis-
sæ sacrũ faciens, vsa est. Non possũ
hoc loco silentio præterire cauillũ,
quod nobis Misoliturgi obiiciunt,
sanguinem propterea nemini ne-
gandum esse, quòd in peccatorum
expiationem cedit. Norint tandẽ
Misoliturgi isti, permultũ inter-
esse inter sanguinis profusionem.
quæ in Christi passione facta est, &
sanguinis potationem, quæ in hu-
ius fit perceptione Sacramenti. Fu-
sus nimirum est Christi sanguis in
peccatorũ abolitionẽ: at necessẽ nõ
est, eundẽ in peccatorũ remissionẽ
bibe-

bibere: siquidē pręter calicem alia permulta nobis Christus adminicula seu media instituit, quibus peccatorum veniā impetremus, & gratiæ fructusq; passionis suæ nos participes reddamus. Deinde etiamsi sanguis Christi necessariò sumendus esset, non minus profectò sub vna accipitur panis specie, quàm sub vtraq; & panis & vini. Deniq; spiritale hoc edulium non illorum est, sicut & suprà commemorauimus, qui in vitiis mortui iacēt, sed corū qui per gratiā spiritu viuunt.

Q V A E S E C T A R I O.

RVM DE COMMVNIONE PER-

suasio sit, Cap. VII.

MIsoliturgi immani quodā & execrabili erga cōmunionem detinent errore, vt persuasū habeāt, Eucharistiā, si post cōsecrationē nō summa-

DE MISSA EVANG.

sumatur, panem esse vt antè fuerit: adeoq; id quod de vini specie post coenā illorum reliquum est, Missarii eorum sæpius domū asportāt, & ad ientaculū in mensa potando exhauriunt. Sequitur ergo ex hoc detestabili errore, vim seu efficaciam verborum, quibus conficitur sacramentum, conficiendi quoq; seu cōsecrandi potestatem ex sumentis voluntate pendere. Vt enim sectarii aiunt, si quis hoc sacramentum accipere velit, iam quidē Christus est: sin minus velit, non nisi panis est. Atqui vt execrabilis hic error fiat euidentior, quæso attendite: Si quis fortè sacerdos consecret hostiam vnā pro se, & pro quodam alio alteram, qui tamē suam sumere nolit, aut certè si plures consecret, quā sint cōmunicaturi: quæratq;

Impius erga consecrationem Missæ astutus error.

ratq; tū aliquis ex sectariis, sitne sub
hostiis consecratis quidē, sed quas
nemo accipiat, Christus, an verò
minimè. Si negent, consequens fit,
præsentiam corporis Christi in Sa-
cramento ex illius duntaxat, qui su-
mere velit, pendere arbitrio, & non
ex verbis Christi, quæ legitimus
profert sacerdos cū intentione ac
voluntate faciēdi id, quod Christus
fieri mādavit ac instituerit, dicens,
Hoc facite in meam commemora-
tiōem. Sequitur etiam ignorare sa-
cerdotem vtrum consecret nec ne,
quādoquidem incertus est sintne
alii sumpturi sacramentum, an nō.
Utamur hic exemplo benè luculen-
to. Est qui cupiat sacramenti huius
fieri particeps: sacerdos hostiā pro
se consecrat, & alteram pro isto cō-
municaturo. Postea mutata sen-
tentia

LUC. 22.

DE MISSA EVANG.

Nota.

*Corpus do-
mini in sa-
cramento,
etiāsi non
sumatur
permao-
net.*

tentia non vult iste sacramentū ac-
cipere, aut non nihil fractus virib⁹,
petit rē differri, donec sibi restitua-
tur. Agè percontemur iam ex istis,
si quidē corpus Domini in Sacra-
mento per dimidiā aut integrā ma-
net horā, donec is recuperatis viri-
bus sui cōpos fiat, ecquur nō possit
idem Domini corpus in Sacramē-
to ad duas vel tres horas, immò diē
aut etiam annū integrū, vel tātisper
dum species corrumpantur, per-
manere? Hoc ipso igit̃ sectarii plus
quā cymmeriis sese tenebris ob-
rutos declarāt, quòd sua prudentia
& acumine, sancti Spirit⁹ sapiētiē,
catholicæ Ecclesiæ veritati, & om-
nipotētis Christi virtuti excellere se
seq; anteferre moliūtur, cū tamē
Christus ipse dixerit, Hoc est corp⁹
meū. Nō ille dixit, Cū vos id sumi-
tis,

tis, tū demū corpus meū est: vbi verò non fumitis, panis & vinū est, perinde vt antè fuit. Ecquistandē vobis hāc fecit potestātē, vt Dei verbo vel detrahare quippiā vel adiungere possitis? Tremēdū illud Dei iudiciū ob vestrū erga præcellētis huius sacramēti contemptū & abusū, petulātissimā temeritatē quæso homines, seētis dediti, tandē pertimescatis. Cōcedatis om̃ipotentī Deo virtutē, facultatē, gloriā ac maiestātē, & corā pauēdis hisce vitalibusq; mysteriis cōtremiscite. Eñ uerò si sacramēti hui⁹ veritas in cōmunicātis volūtate sita sit, dubio procul cū deterrimo illo Lucifero, quod diuinæ potētiae est, sibi miser homūcio vsurpabit, eritq; Deus nō Dñs sed seru⁹, homo verò dñs: oportebitq; Deū hominis expectare cōsensū & volū.

DE MISSA EVANG.

voluntatem : nec ea, quibus sacramentum conficitur, Christi verba vllam in hoc sacramento vim aut efficaciam habebunt, nisi vbi visum erit homuncioni miserrimo. O immanem minimeq; ferendam præpotentis Dei blasphemiam. Est hæc citra dubium mali dæmonis astutia. Vellet ille afsidere æqualis altissimo. O superbia execrabilis, nimiumque pernitiola & pestilens, quò vique tete erigis, vt ex tuo ipsius cerebro nulla subnixa scripturæ auctoritate, intolerabili temeritate in diuinæ contemptum maiestatis asseuerare nihil hæsites, id quod sacerdos consecrauit, dum à nemine sumitur, merum esse panem, vt antè fuerit : si verò quispiam illud sumpturus sit, Christi corpus esse. At si idem nolit, nihil præter panem esse.

Hereticorum
immanis
superbia.

esse. Quòd si aliquantò pòst alius
superueniens dicat, se id sumere
velle, iam rursus effici sacramen-
tum, aut certè denuò consecrari o-
portere, nisi ille panem merum ac-
cipere velit. Ita nimirum in solo
communicantis arbitrio situm e-
rit, vt Christus vel sit vel non sit in
sacramento. Quæ est ista tam im-
manis vis & violentia fratres pere-
grini dogmatis, quam scripturis
adferre nihil pertimescitis? Chri-
stus dicit: Hoc facite. Non ait, Ex cõ-
municaturis perquirite, vtrùm ve-
lint Christum esse in sacramento:
sic nanq; erit: sin autem nolint, ve-
strum, facite, superuacaneum fue-
rit. Nullis sanè literis proditum est,
Christum in Coena hanc fecisse pa-
ctiõnem, vt corpus illius tantisper
sit in sacrameto, dum velit homo:

DE MISSA EVANG.

*Misolutur-
gi quanta
Christū cō
tumelia af-
ficient.*

*Christus
quādiu sit
in sacramē
to.*

Cyrillus.

vt tum quidē sit, si is illud accipiat:
nō sit aut, si fumere nolit. Hoc pro-
fectò est, Christi potētiam & aucto-
ritatē insigni afficere cōtumelia ac
dedecore. Verū enim uerò Christus
ipse dixit: Hoc est corp⁹ meū. Horū
virtute & efficacia verborū, Christi
corpus & cōficitur & permanet in
sacramēto, siue sumatur, siue nō su-
matur, idq; tantisper, donec species
sacramētales intereant. Audi hinc
sententiā Cyrilli, Calosirio Epif-
copo scribētis in hęc verba: Audio
quod dicūt aliqui, mysticā benedi-
ctionē, si ex ea remāserint in sequē-
tem diē reliquiæ, ad sanctificatio-
nē inutilē esse: sed infaniūt hęc di-
cētes. Nō enim alius fit Christus, ne-
que sanctū eius corpus mutabitur:
sed benedictionis virtus & viuifica
gratia perpetuò manent in illo. A-

gedum eatis tandem Sacramenta-
rii, nec pigeat vos discere, ecquid
sibi ea symboli Apostolici verba ve-
lint: Credo in Deum Patrem om-
nipotentem, Credo in Spiritum san-
ctum, sanctam Ecclesiam Catholi-
cam: ita demum à conuitiis & blas-
phemiis animum reuocabitis.

CVR PANIS SPECIES

IN MISSA FRANGATUR,

Caput VIII.

QVoniam quidem omnipotēs
Deus sua incōprehēfibili vir-
tute, æterna sapientia, & inæstima-
bili charitate, per sacerdotis functi-
onē siue ministeriū, panē & vinū in
altari in verū corpus & sanguinem
suū cōuertit, externę species visunt,
cōtrectantur, frangūtur, demonstrā-
tur, dētib⁹ & lingua sensibilibiter per-
cipiuntur, absq; vlla tamē corporis

X 2

& san

DE MISSA EVANG.

& sanguinis Christi cōminutione
vel confractione. Quod igitur ex-
trinsecus frangitur, ad visibilem
duntaxat sacramenti speciem, mi-
nimè verò ad inuisibile Christi cor-
pus & sanguinem pertinet. In hāc
sententiam loquitur Augustinus,
ea Christi verba exponens, Caro
non prodest quicquàm: sed quo-
modo illi, inquit, intellexerunt.
Carnem quippe sic intellexerunt,
quomodo in cadauere dilaniatur,
aut in macello venditur, non quo-
modo spiritu vegetatur. At eius-
modi insulsam ac pecuinam dicto-
rum suorum intelligentiam Chri-
stus reiicit, dicens ad Iudæos, Ca-
ro non prodest quicquàm. Non
ergo frangitur corpus Christi, nisi
secundum speciem sacramētalem.
Verum enim Christi corpus neq;
destrui,

Augusti-
nus.

Ioan. 6.

Christi cor-
pus ut fran-
gatur.

destrui, neq; pati, neq; frāgi potest. Adeoq; totum Christi corpus sub qualibet, quæ sumenda porrigitur, particula continetur. Christus quidem in cœna fregit panem, & dixit, Hoc est corpus meum, neq; dubium, quin in sua quisq; portione, verum ac integrū illius corpus acceperit. Hāc Catholicæ persuasionis sincerā veritatē, si quidē Misolitur gi intellectu in captiuitatē redactō capere possent, ne illos externę species fractio prorsus nihil offenderet, nec cum infidelibus irridendū putarent, quòd pro hominū salute ac ædificatione institutū est. Quòd verò Sergius ait, Cap. Triforme est corpus Domini. Pars oblata in calicē missa, corpus Christi, quod iā resurrexerit (nempe veram ac gloriosam eius vitam. Semel enim mor-

Sergius.

DE MISSA EVANG.

tuus est Christus, & deinceps vivit
 viuit sempiternam) monstrat. Pars
 comesta ambulanti adhuc super
 terram (id est vitam eius mortalem
 aut eos qui in terris in fide militant.
 Pars in altari usque ad finem Missae
 remanens, corpus in sepulchro: quid
 oro offendiculi isthuc habet? Neque
 sane externae speciei panis fractio
 ea, quae fit in altari, ab Sergio pro-
 manasse credenda est, (vixit is anno
 Domini 689.) sed ex Apostolica
 haud dubio traditione, cum nemo
 possit illius primam proferre insti-
 tutionem, licet toto orbe Christia-
 no seruetur: conuenienter nimirum
 illi Augustini memorabili senten-
 tiae, lib. 4. contra Donatistas, ca. 24.
 Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec
 in Conciliis constitutum, sed sem-
 per retentum est, non nisi aucto-
 ritate

Augustin.

ritate Apostolica traditū, rectissimè creditur. Atqui iā dictus Sergii Canon id solum innuit, eundē Sergiū peruetustę huius Apostolicęq; erga frangendā panis speciem consuetudinis mysterium in scripta redegisse, eiusq; mysticam significatiōem fidelibus declarasse. Est tamen & alia triū harū fractarum partiū significatio, vt per eas accipiantur, quot quot acerbissimę passionis Christi aut sunt, vel poterunt esse participes. Primò quidē illi, q̄ hic in fide, iustitia, & participatione sacramentorum degunt: Deinde qui cū fidei signo hinc emigrârūt, & in somno pacis requiescunt, & quī culpe admissę eis condonatę fuerint, tamē poenas meritas necdū luerūt. Postremò ea portiōe, quę in calicē. i. Christi sanguinē, mittit, illi designantur,

*Hostia tris
partita
quid significet
mysterium*

DE MISSA EVANG.

qui dominicæ perpeſſiōis freti virtute & efficacia, ex hoſtibus cūctis palmas retulerūt, ac inſignes duxēre triumphos, in eterne hereditatis cœleſtisq; ſecuritatis patriā admifſi. Si qua igitur in Miſoliturgis vel guttula vna Chriſtiani ſanguinis reſidet, non poterunt certè habere cōtemptui, vnde tamen nihil ad fideles redit incommodi, immò verò multa eis propriæ curandæ ſalutis, & gratias agendi materia ſupeditat.

VTRVM PECCATO

RVM VENIA IN MISSA SEV
perceptione Sacramenti huius obtineatur, Cap. IX.

Miſſæ ſacrificium non eam habet efficientiam, vt peccatis mortiferis obſtricto, modò is ea ſe admiſiſſe meminerit, veniā impetret.

tret. Alioqui certè Paulus Corinthi-
os ob eorum indignitatem à cōmu-
nione neutiquàm repulisset, nec ad-
monuisset eos, vt antè se probarēt:
siquidem multi inter eos, ob indi-
gnam sacramenti communionem
imbecilles essent & infirmi, & dor-
mirent multi, id est, è medio sublati
essent. Neq; etiam ea causa hoc sa-
crificium institutum est, vt gratiā,
per quam peccatis obnoxio venia
datur, illi conferat, qui gratiæ peni-
tus expers est: sed ea potius eius effi-
cacia seu operatio est, vt in eo qui
iam gratia præditus est, gratiā aug-
mētet. Porro in peccatorum expia-
tionem aliud Christus IESVS sa-
cramentum, nempe pœnitētię, in-
stituit, quo post gratiā in Baptismo
quidem præstitam, sed per peccata
amissam, Deum nobis cōciliemus.

*Eucharis-
tię sacra-
mentum
quid effi-
ciat.
Pœnitētia.*

DE MISSA EVAN.

Nimirum quisquis peccati mortiferi reus est, ob gratiæ amissionem secundum animam mortuus est. Ut verò nulla præbetur esca illi, qui corporis vita functus est: ita qui exitialia perpetravit errata, hac vitali alimonia indignus est, nec fas est eâ illum perfrui. Si quis verò eam absque sui diiudicatione, vel probatione, absque pœnitentia & gratia accipiat, is profectò Corpus & sanguinem Domini ad iudicium manducat & bibit, & fit reus corporis & sanguinis Domini. Quamobrem Ecclesia constituit, ut ne quis hoc Sacramentum absque fide, absque charitate, absque antè acta pœnitentia suscipiat, & nisi ex animo doleat, vnquam se peccasse in Deum, siue meminerit, siue iam oblitus sit eorum, quæ malè

1. Cor. II.

*Cōmunica-
re quis non
debeat,*

malè gesserit, eademq; peccata sua, quorum recordari possit, post diligentem conscientiae explorationem ac inuestigationem, legitimo sacerdoti confiteatur, ac dignos agat fructus poenitētiæ, ploret, oret, ieiunet, vigilet, præstetque eleemosynas, &c. Quisquis igitur posthabita spretaque hac Ecclesiae Catholicae pura sinceraq; traditione, quam illa ex scriptis diuinis atq; ex Sancti spiritus inspiratione hausit, Coenam Domini exitialium peccatorum & criminū certò sibi conscius, nec tamen antè confessus, & sine poenitētia suscipit, iudicium sibi manducat. Vnde beatissimus ille Cyprianus li. 3. Epist. 14. & 15. exomologesin sacerdoti ante communicationē faciendā scribit. Itaq; sacramentū hoc absq; cordis cōtritiōe dolore &

I. Cor. xi.

Cyprianus.

DE MISSA EVANG.

& pœnitentia accipere, detestabilis est temeritas. Siquidem etiam in prisca lege sancitum est, vt agnus paschalis, qui huius sacrificii & sacramenti typum gessit, cum lactucis agrestibus ederetur, ea utique significatione, vt sacramentum hoc cum pœnitentiæ quadam acerbitate sumendum nouerimus. Eò spectat & Paulus, vbi ait, Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi māducat & bibit. Nec obscurè id præ se tulit Ozæ exemplum, arcam manna & quædam alia continentem, temerè attrectantis, & propterea subito percussæ à Deo. Denique Achimelech sacerdos Dauidi & satellitibus eius panes propositionis, qui & ipsi sanctissimum hoc altaris sacramentum præfigurârunt, præbere noluit, nisi mundi essent, & à fœminis sese continu-

1. Cor. II.

2. Reg. 6.

1. Paral. 13.

tinuissent, 1. Reg. 21. Præcipui autē
sacrificii Missæ, & dignę communi-
cationis sacramēti huius fructus &
effectus ii sunt: participatio mortis Christi, incorporatio vel unio cum Christo, societas & communio fide-
lium, gratiæ augmētatio, glorię im-
petratio, culparū quotidianarū siue
venialium, itemq; peccatorū mor-
talium, quę ex memoria exciderint,
remissio, &c. Atq; horum fructuū ii
duntaxat participes fiunt, qui per
charitatem spiritali Christi corpo-
ri, id est, sanctorum communiōi in-
serti atq; adunati sunt. Id sibi vult
ea Augustini sentētia, Quis offerat
corp⁹ Christi, nisi pro his, qui sunt
membra Christi? Potest tamē etiam
illis, qui mortalibus sese culpis obli-
gauerunt, idē celsissimum sacrificiū sa-
luti, vsui ac bono esse, quò per hoc
gratia

*Effectus di-
gnę cōmu-
nicationis.*

DE MISSA EVANG.

*Etiam pro
malis nō si-
ne fructu
sacrificari.*

gratia contritionis vel pœnitentię,
qua freti ad bonum sese conuer-
tant, eis impetretur. Hac ratione li-
cebit pro illis idem litare sacrificiũ,
non quòd iam Christi mēbra sint,
sed vt Christi membra efficiantur.
Fructus autem sacrificii huius, siue
dignę communionis pios quosq;,
vt crebrò sacramentum hoc in me-
moriã mortis Christi percipere ve-
lint, permouere debebunt. Accipi-
mus enim hic Christi corpus glori-
ficatum, qui cū sit nostri amātissi-
mus, nobiscum & intra nos per su-
am gratiam commorari cupit: in
eoque nos diuinę gratiæ scatebras,
vitiōrū ęstus in nobis restinguētes
inuenimus. Promisit em̃ ille nobis
vitã, ipsi⁹ corpus sumētibus, vbi ait,
Qui māducat hūc panē, viuet in æ-
ternū. Edim⁹ ergo corp⁹ pro nobis
in

in cruce oblatū, & bibimus sanguinē fūsum pro peccatis nostris. Ipse nimirū ignis ille diuinus est, prauos concupiscentiæ humores in nobis excoquēs & cōsumēs. Sacramentū hoc à vitiis nos tuetur, subministrat nobis vires, tū ad rectē agendū, tum ad profligādos cūctos salutis nostrę aduersarios. Parauit em̄ Dñs in conspectu nostro mēsam, aduersus eos, Psal. 22. q̄ tribulāt nos. Minuit etiā pœnas, quas peccādo cōmeruimus, pręstat nobis verā in quibuscūq; nostris afflictionibus cōsolationem, auget animi pietatem ac deuotionē, charitatē inflāmat, virtutum addit incrementa, sancti Spiritus nos dulcedinē degustare facit, intellectū fidei veritate illustrat, voluntatē ad bonū excitat, deniq; ad perseuerandū fortiter in bono vsq; ad extremū spiritū, &

DE MISSA EVANG.

& in vitam eternam nos cōfirmat.
 De eiusmodi salutiferis huius sacra-
 menti effectibus præclarus Christi
Alexāder. martyr & pontifex Alexander, qui
 Anno Domini 121. superstes fuit,
 prima Epistola sic scribit: Ipsa veri-
 tas nos instruit, calicē & panem in
 sacramento offerre, quando ait: Ac-
 cepit I E S V S panem & benedixit,
 deditq; discipulis suis, dicens, Ac-
 cipite & māducate, Hoc est corpus
 meum, quod, &c. Crimina enim at-
 que peccata, oblatiis his Domino sa-
 crificiis, delentur. Idcirco & passio
 eius in his commemorāda est, qua
 redempti sumus, & sæpius recitan-
 da, atq; hæc Domino offerenda. Ta-
 libus hostiis delectabitur & placabi-
 tur Dominus, & peccata dimittet
 ingentia. Nihil enim in sacrificiis
 maius esse potest, quàm corpus &
 sanguis

sanguis Christi. Nec vlla oblatio hac potior est, sed hæc omnes præcellit. Quæ pura conscientia Domino offerenda est, & pura mente sumenda, atq; ab omnibus veneranda, &c. Insignem hanc auctoritatẽ Missi soliturgi meritò animis suis affigere deberent, vt quæ Christi corpus & sanguinem in Missa offerri testetur, dignæq; communionis maximam declaret utilitatem.

PARTICIPES NOS

EFFICI PASSIONIS CHRISTI

sti, at non fide sola, Cap. X.

Quidam à veritate alieni, per fidem nos Christi passiõis participes fieri asseuerant. Nos illis respondemus, per fidem quidem effici nos passionis Christi participes, sed non per solam fidem, verum etiam per charitatem & veneranda

DE MISSA EVANG.

*Sacramēta
gratiæ cas-
nales.*

Ioan. 3.

Ioan. 6.

Ioan. 20.

randa Ecclesię sacramenta, ab Chri-
sto ceu diuinę gratiæ organa quæ-
dam seu instrumēta instituta. Quæ
quisquis sacramenta dum potest,
sibi adhibere non vult, sed habet
ea neglectui, diuino se iudicio &
indignationi reddit obnoxium.
Non enim frustra Christus ait: Ni-
si quis renatus fuerit ex aqua & spi-
ritu, &c. Itemque: Nisi mandu-
caueritis carnem filii hominis, & bi-
beritis eius sanguinem, non habe-
bitis vitam in vobis, &c. Atque ali-
bi: Quorum remisistis peccata, re-
mittuntur eis, &c. Sacerdotes em̃
administri sunt Sacramentorum:
atque de iis loquitur Apostolus 2.
Cor. 5. Pro Christo legatione fun-
gimur, tanquàm Deo exhortante
per nos. Et paulò superius: Dedit
nobis ministerium reconciliatio-
nis.

nis. Item I. Corint. 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Iis concionandi, gubernandi, pascendi, & datis cœli clauib⁹, pro credentiũ salute vtendi prouincia tradita est.

LIBER QVARTVS.

DE CEREMONIIS IN MISSA
VSITATIS.

DE IIS, QVAE AD
MISSAE SACRVM PERA=
gendum adhibentur, Cap. I.

Am porrò de illis nobis rebus sermo instituit, quas ad Missę sacrũ absoluendũ usurpamus, de iis quoq; quæ in eodẽ Missæ sacro geruntur, deniq; de Ceremoniis quibusdam, quidnam

Y 2

illæ

DE MISSA EVANG.

illæ sibi velint: quæ tametsi multas easq; præclaras & insignes habeant significationes ac mysteria, nos in priorum gratiâ & profectum ex iis nonnulla explanabimus. Principiò ALTARE ex integro debet saxo cõfici, quo Christus designatur, cuius, dum pateretur, os nullum cõminuendum erat, Exod. 12.

Altare.

1. Cor. 10.

Psal. 117.

Matth. 21.

Altaris cõsecratio.

ALTARE cõsecratur in corporis & sanguinis Christi, quæ in illo Deo Patri in mortis eius memoriâ ab sacerdote offeruntur, reuerentiâ. De Consecrat. Dist. 1. Cap. Altaria placuit. Altaris huius typum ea gessere altaria, quæ Noë, Gene. 8. Abraham, Isaac, Iacob, Gene. 12. 33. &c. extruxerunt, in iisq; hostias litabantur.

Cerei.

ACCENDUNTUR Cerei in præstâtissimi huius Sacramenti reuerentiâ:

Horum

Horū lumen, vt alias perplures eius
significationes prætereā, Christum
æternam lucem exprimit, qui in
hunc mundum venit, vt per gratiā
& veritatem suam mortales omnes Ioan. I.
illustraret, & vitam nobis sempiter-
nam recuperaret. Atq; hinc admo-
neri nos debemus, fidem, charitatē,
iustitiam nostram coram homini-
bus, in Dei gloriam & proximo-
rum edificatiōem lucere debere:
incitari etiam ad animi deuotionē,
qua Deum feruenter oremus, ve-
rum lumen fidei & gratiæ suæ no-
stris in pectoribus accendi ac radia-
re patiatur. Denique Apostolica in-
stituti adhortatione, vt omnia in Col. 3.
Dei gloriam faciamus, in Dei cul-
tu cereis vtimur, in illius ipsius, vt Ioan. 9.
pote qui mundi lux est, laudem &
honorem.

DE MISSA EVANG.

Imago Cru-
cifixi. CONstituitur in Altari imago
 Crucifixi, scilicet vt eius cōtem-
 platione redeamus in memoriam
 impetratæ nobis in cruce per Chri-
 stum Dei filium remissionis pec-
 catorum, recuperatæ beatitudinis,
 ac inuentæ redemptionis æternæ.
Hebr. 9. Eum etiam nos adoramus, qui
 crucis formâ distentis brachiis pe-
 pendit à cruce, in cruce mortuus
 est, & victoriæ compos effectus.
 Nam sub vna eademque persona
 & Deus & homo est. Tum quo-
 que vt memores simus, signum san-
 ctæ Crucis in cœlo appariturum,
Matth. 24. vbi Dominus iudicaturus aduene-
 rit viuos & mortuos, & seculum
Basilii per ignem. *Basilii* Magnus li-
Magnus. bro de Spiritu sancto, capite vice-
 simo septimo. Apostolicæ traditio-
 nis esse ait, vt signo crucis eos, qui
 spem

spem collocârunt in Christum, si-
gnemus, vtiq; cōtra omnes dæmo-
num impugnationes.

Sacerdos Codice MISSALI, *Missalis Co
dex.*
vt vocant, primò ad dextrum arę la-
tus utitur. Subindicat id, Christũ Iu-
dæis venisse. Non enim, vt ipse ait,
nisi ad oues perditas domus Israël *Matth. 15.*
venit. Deinde eundem librum trās-
fert ad sinistrum latus, vt hoc ipso
commonefaciat vel declaret, Apo- *Acto. 13.*
stolos, relictis ob eorum increduli-
tatem Iudæis, demigrasse ad Gētes.
Postremò refert librum ad latus de- *Matth. 23.*
xtrũ, significās, Iudęos, vbi Gentiũ
plenitudo intrauerit, ad fidem con-
uertendos. Rom. II.

DE VESTIBVS IN

MISSA VSITATIS CA. II.

NON ab re fuerit, vt equi-
dem sentio, agere nonni-
hil

DE MISSA EVANG.

hil apud pios simplicesq; Christianos de vestibus illis, quibus sacerdos in Missæ sacro utitur, quò perspicuum illis fiat, quàm immeritò Misoliturgi Christianas hæc ceremonias probris conuitiisq; proscindant. Diximus iam antè, Christum quidem ea, quæ ad Missæ substantiam pertinent, instituisse: atqui ab eo nihil sancitum est, quibus Missa ceremoniis peragenda sit. Apostolis & eorum successoribus id constituendum reliquit, ut etiam Augustinus sentit, Epistola 118, ad Ianuarium, scribens in hunc modum, Christus non præcepit, quo ordine Eucharistia sumeretur, ut Apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, seruaret hunc locum. Et ab ipsis certè Apostolis decretum est, ut sacramentum Eucharistiæ non ferò sed manè

Augustin.

manè à ieiunis & sumatur & tradet̃. *Clemens.*
Clemens quoq; Petri Apostoli discipulus, Epist. 3. ad Iacobum fratrem Dñi: In aliis, inquit, locis sacrificare & Missas celebrare non licet, nisi in his, in quibus Episcopus proprius iusserit, aut ab Episcopo regulariter ordinato, tenēte videlicet ciuitatē, consecratus fuerit. Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis traderunt. Paulus nimirū quas Corinthiis leges fancierit, nos incomper- tum habemus, præterquā ex Catho- licæ Ecclesiæ circa Eucharistiam v- su & obseruantia. Quando igitur Christus ipse præcipuas Missæ par- tes, vel ipsam Missæ substantiam, in passionis & mortis suæ memoriam instituit, vtque sub Missæ sacro in eorum, quæ nostra causa perpeffus est, memoriam redeamus, illi me-
Y 5 dulli-

DE MISSA EVANG.

dullitùs laudes gratesque agendo,
 nostram quoque exerceamus fi-
 dem, Dei amore inflammemur,
 spes nostra corroboretur, deu-
 tio augeſcat, & in perferenda cru-
 ce diſcamus eſſe patientes, &c.
 Sancti Patres, quibus Eccleſiam,
 quam Chriſtus ſuo ſanguine mer-
 catus eſt, moderandi officium ab
 ipſo ſancto Spiritu demandatum
 eſt, quos etiam Dominus prophe-
 tas, Doctores & paſtores designa-
 uit, peculiare in Miſſæ officio v-
 ſurpandas veſtes decreuerunt, vti
 earum quoque myſtica ſignifica-
 tione, in credentium pectoribus
 memoria acerbiffimæ perpeſſio-
 nis vnici ſeruatoris ac Domini
 noſtri I E S V Chriſti refricetur ac
 excitetur. Ea cauſa etiam Alexan-
 der Martyr inſignis (vixit iſ anno
 cente-

Aſtor. 20.

Ephes. 4.

Alexāder.

centesimo decimo nono) scribit in hæc verba: In sacramentorum oblationibus, quæ inter Missarum solennia Domino offeruntur, passio Domini miscenda est, ut eius, cuius corpus & sanguis cõficitur, passio celebretur. Cum enim Christiani spem & consolationem suam omnem in Christi passione sacratissima, quam ille nostræ salutis causa pertulit, repositam habeant, non solum contemplatione & perceptione sacramenti huius, sed etiam vestibus, quarum in Missæ sacro usus est, in immeritæ necis Christi cogitationem adducimur ac prouocamur. Quod molestè ferēs hostis tartareus, neruos in hoc omnes intēdit, ut operā Missæ mastigū vestes eius modi irrideret, reiiceret, dānaret ac aboleret, scilicet ea mēte atq; cõsilio
viti

vestium sacrarum in Missa usus quid sibi uelit.

DE MISSA EVANG.

vti ne earum aspectu perpersionis
 Christi nostris in cordibus memo-
 ria refricetur, sed ea penitus oblite-
 rata, atq; ex hominū animis Chri-
 sti passione perpetua obliuione ex-
 clusa, in Dei amore refrigescant, at
 que per ingratitudinem tabefacti
 flāmis vrantur sempiternis. Si Mo-
 saici illi sacerdotes, dum vitulos, bo-
 ues, oues, hyrcos, capras, &c. quæ
 non nisi figura tamē & vmbra fuē-
 re, sacrificarent, peculiare quasdā
 vestes vsurpârunt, quidni etiā nos
 certa quædam indumenta assume-
 re debeamus, dum in ipsa veritate
 ad sacram aram per Christi corpus
 & sanguinem, quibus assistimus,
 cœlestem admonemus patrem, in
 cruce litati sacrificii nos reddat par-
 ticipes: maximè quādo & Christus
 ipse in Coena pedes discipulorum
 ablu-

abluens, certis est vestibus usus? Vitulorum sanguinem fusuri sacerdotes Aaronici, sanctis sese induebant vestibus: nos ad Christi sanguinem in altari praesentem constituti, laicis quibusdam, & ad choreas ducendas appositis vestibus amicti erimus? Sacerdos Mosaicus suo functurus ministerio, ornabat sese superhumerali, ex auro, hyacintho, purpura, cocco bis tincto, & bysso retorta confecto: item tunica hyacinthina, ad cuius pedes per circumitum quasi mala punica erant, mistis in medio tintinnabulis: adhuc veste linea, cidari, baltheo, lamina aurea in fronte, tiara byssina, itemque alio quodam baltheo, ornamento, quod Rationale in Bibliis dicitur, ex auro, &c. catenis aureis, gemis preciosissimis auro inclusis, & per qua-

Exod. 28.

Vestes &
ornamenta
sacerdotis
Mosaici.

DE MISSA EVANG.

quatuor ordines digestis, in quibus
singulis singula filiorum Israël no-
mina in sculpta erāt, &c. Ille, in quā,
tot utebatur ornamentis : & sacer-
dos noui Testamenti, Christi cor-
pus & sanguinem tractās in altari,
breui quadā coloris cinericii tuni-
ca indutus, quali per forū deābula-
turus, utitur, ad sacram consistet a-
ram? Est igitur ab Ecclesia sancitū
atq; decretū, vt sacerdos sacrificatu-
rus, peculiaribus quibusdā sanctis-
que vestibus sese contegat. De con-
sec. Dist. 1. ca. Vestimēta. Et 23. Dist.
cap. Ecclesiastica. Quā ob rē debent
pii haud oscitanter obseruare, ec-
quid sibi velint vestes illæ, quas Ca-
tholica Christi Ecclesia, quæ colū-
na est & firmamentum veritatis, ad
Missæ peragendū officium adhibē-
das constituit, in Christi proculdu-
biō

biò honorē & reuerentiā, & moni-
mentū quoddā eorū, quæ is nostra
caussa perpeffus est. Maior enim &
prestātor earum significatio est, vt *Hierony-
mus.*
D. Hieronymus sentit Epistola ad
Fabiolam, q̄ quibus priscæ legis sa-
cerdotes induebant. Eusebius li.3. *Eusebius.*
Ecclesiasticæ Historiæ, ca.31. scribit,
Ioannē Apostolū ratiōe officii pōti-
ficale gestasse *ῥέταλον*, .i. mitrā quan-
dā. Macarius Ierosolymitan⁹ Anti *Macarius*
stes (vt habes Hist. Tripar. lib.5. cap. *Episcopus.*
37.) sacra veste circūamictus, mini-
steriū sacri baptismatis adimpleuit.
CVLTus aut Sacerdotis Missæ sacrū *vestes sa-
cerdotis*
facientis eiusmodi est, nēpe, Ami- *Euāgelici,*
ctus vel Humerale, Alba, Zona, Sto *sacrificium*
la, Manipulus, Casula, vel Planeta. *offerentis.*
AMICTus, eū refert pānū, quo Chri-
sti faciē velārūt, cū eū cōspuerent,
pilos vellicarēt, verberib⁹ tūderēt, ir-
ridi-

DE MISSA EVANG.

Matth. 26. ridiculè dicentes, Prophetiza nobis Christe, quis est, qui te percussit? Coronam quoq; illam spineam significat, quam Servatoris vertici impresserunt.

Luc. 23. ALba, lineam eam exprimit vestem, qua Herodes Christum probrosè indutum Pilato remisit.

Ioan. 19. ZOna, flagella ea representat, quibus Christum columnæ alligatum cæciderunt.

STOla, funē refert, quo Christus ad columnam flagellis cædendus religatus est.

Ioan. 18. MANipulus, funē designat, quo Christum colligârunt, quando captum & vinctum ad iniquos Iudices pertraxerunt.

CAfula vel Planeta, purpureū representat indumentum, quo Christus tū indutus fuit, cū spineam
eius

eius vertici coronam imprimerēt,
& Pilatus eum populo exhiberet.
Crucem quoq; significat in Chri-
sti humeros coniectam, quam in
mōtem Caluariæ deportauit. Hæc-
cine igitur in malis numerabimus,
quæ nos immeritæ Christi perpes-
sionis commonefaciunt? Si verò in
bonis habendum est, per res exter-
nas, maximè quādo ab Ecclesia Ca-
tholica, Christi sponsa, in Dei lau-
dem & gloriam, atq; fidelium ædi-
ficationem & salutem, institutæ ac
destinatæ sunt, Christi passionis
memoriam refricare, qua frōte Mi-
soliturgi pias eiusmodi sanctasq;
Ecclesiæ constitutiones, tot seculis
summa consensione, præcipuaq;
animi deuotione toto Christiano
orbe obseruatas flocci pēdere atq;
damnare ausi estis? A vobis ne pro-
Z fectū

DE MISSA EVANG.

fectum est Dei verbum, aut ad vos solos ab Apostolis eorūq; discipulis perlatū est, vt iudiciū sensumq; vestrum toti Ecclesiæ anteferatis?

Ecquis tandem docuit vos, in Missæ sacrum, ab ipso Christo institutum, peragiq; mandatum, tam immania horrendaq; iactare probra & cōuitia? Certè indignissima hac vestra conuitiandi ratione, id toti mundo certum testatumq; efficitis, ipso Turco deteriores vos esse.

Is nanq; patitur tamen Missam celebrari Ierosolymis ad sepulchrū Domini, in monte Sinai, ad sacras diuæ martyris Catharinę reliquias, in Palæstina, Græcia, Bulgaria, Bosna, Seruia, &c. Adeoq; idem ipse singulis annis non mediocres sumptus fratribus Francisci institutum tenentibus suppeditat, quibus

*Heretici
ut sint Tur
cis deterio
res.*

*Turci in
Francisca-
nos liberali
tat.*

bus tum ipsi sustentetur, tum Missas cæteraque diuini cultus officia exequantur. Apud Eſaiam cap. II. legis, Erit sepulchrum eius gloriosum. Hac de causa quotidie ad idem Domini sepulchrum Missæ celebrantur. Si ergo Missa in Dei cedit contumeliam & blasphemiam, vt vos vultis, quānam obsecro verum est Eſaiæ vaticinium, sepulchrum illud fore gloriosum afferentis? Solue hunc nodum frater Euangelice.

QVID IN MISSA

GERATUR, CAPVT III.

QVandoquidem Misoliturgi Missæ sacrum maiori contemptu ac contumelia afficere nō verentur, q̄ Christiani vel Iudæorū Thalmud, vel Turcicū Alcoranū afficiant, (Missam enim Satanicā

Z 2 voci-

DE MISSA EVANG.

vocitāt, innumeros hoc ipso Christianos in æternam præpotētis Dei iram miserè seducētes) ecquid porro in Missa geratur iam dicturi sumus. Interim tamen committere non possū, quin Misoliturgis quipiam in os ingeram, eorum responsum libens auditurus: Aiunt Missæ mastiges tam Liturgiam ipsam, quàm quotquot eam celebrent, ex malo dæmone traxisse originem. Atqui vestro iudicio (vos enim Misolurgos hîc appello) Ioānes Hus in diuorum numerum relatus est.

Ioānes Hus Is verò Missæ sacrum peregit, nec
Missas *se-* id vlla intermisit die, postq̃ è Praga
cit. ad Concilium Constantiense profectus fuit. Testatur id M. Ioannes Plebanus à Ianouuitz, Ioānis Hus perquàm studiosus, Epistola sua ad Bohemos. Idem Hus diuos implo-
 rat,

rat, nempe Petrũ & Paulum, Episto
 la sua ad D. Ioannem de Chlũ. Cõ-
 fessus etiam est peccata sua sacerdo
 ti, & absolutionis beneficium ab
 eo impetrauit. In carcerem conie-
 ctus, preces horarias exoluit, &c. Ita
 que cũ certum sit Missam cũ fe-
 cisse, quam tamen vos Satanicam
 dicitis, quo pacto in diuorum cata-
 logum ascriptus est? Sextus nimirũ
 articulus est, cuius nomine Hus a-
 pud Conciliũ defertur, quòd excõ-
 municatus Missæ sacrum fecerit.
 Ita nanq; illic habetur: Et in contẽ-
 ptum clauĩ, & ad ostentationẽ hy-
 pocrisis suæ, celebrauit Missas per
 totam viam, inter hunc locum &
 ciuitatem Pragensẽ, & prophã-
 nauit processus Ecclesiæ, &c. Si er-
 go damnandus ille est, qui Missam
 celebret, quæ vestra Misoliturgi

*Implora-
uit diuorũ
opem.
Confessus
est.*

*Legit pre-
ces hora-
rias.*

DE MISSA EVANG.

persuasio est, Hus procul dubiò falso in diuos relatus est, qui quandoquidem Missæ sacrum non semel peregit. Epistolæ, quas ex Constantia ad Bohemos scripsit & misit, quibusq; Missæ sacrû se fecisse, confessum esse sacerdoti, diuos implorasse, preces horarias dixisse, &c. testat, Vuitēbergæ cū Lutheri, eundē Hus inter diuos numerātis præfatione, anno salutis 1537. typis excusæ sunt. Agedû fratres in Hus vestrum Missam celebrantē, Missamq; eo habentē loco, quòd diuinitus instituta & sancta sit, feratis sententiã, utrûmne pro sancto habendus sit, quemadmodû vos asseritis, qui eius sanctitatem iactitatis. Nimirum Apostoli ipsi Missæ substantiã, aut partes præcipuas celebrãrunt, idq; Domini Saluatoris iussu, dicen-

*Apostoli
ut Missam
celebrã-
runt.*

dicētis, Hoc facite in meam cō-
 morationem: porrò Kyrie eleeson Luc. 22.
 & Dominicam orationem addide-
 runt. Astipulatur his D. Gregorius
 lib. 7. Epistola 63. Mos Apostolorū,
 inquit, fuit, vt ad ipsam solūmodò
 orationē dominicā, oblationis ho-
 stiam consecrarent.

Dionysius Pauli Apostoli disci- Vide hic
Dionysii
mox subdi-
tum locū.
 pulus, lib. Eccles. Hierarchie, cap. 3.
 quo ritu Apostoli Missas fecerint,
 scriptū reliquit, in hæc verba. Pon-
 tifex quidem, vbi orationem san-
 ctam supra diuinum altare peregit,
 ex ipso incensum adolere incho-
 ans, omnē phani ambitū circumit.
 Demum ad sanctum altare iterum
 rediens, psalmorum incipit melos,
 cōcinentibus secum sacra carmina
 omnibus ecclesiastici ordinis gra-
 dibus: deinde ministrorum officio,
 Z 4 sancta-

DE MISSA EVANG.

sanctarum scripturarum lectio suo ordine recitatur, &c. Vide hæc latius in ipso Dionysio.

Missæ ordinē quis primus instituerit.

ISidorus, qui ante nongentos floruit annos, lib. i. de Origine officiorum, cap. 5. Ordo Missæ, vel orationum, quibus oblata Deo sacrificia consecratur, primū à S. Petro est institutus: cuius celebrationem vno eodemq; modo totus peragit orbis, &c. Nec id repugnat sententiæ illi in Decreto de Consecratione, Dist. i. cap. Iacobus frater Domini, recitata. Nō enim Iacobus Missæ ordinē primus instituit, sed inscripta redegit. Antea namq; Apostoli non ad formam scriptis comprehensam, sed pro consuetudine Missas celebrabant. Basilii Magni, itemq; Chrysostomi sacræ liturgiæ formas certas & ordinē græco

co sermone descripserunt. Chryso- *Liturgia*
 stomi Liturgiam Erasmus Roterodamus latinitate donauit. Habent *Basilij & Chrysostomi.*
 etiam Aethyopes peculiarẽ Missæ *Missæ Aethyopicae.*
 formam. Circumfertur ea sub eiusmodi titulo latino. Missa qua Aethyopes communiter vtuntur, quæ etiam Canon vniuersalis appellatur. Paulus Apostolus scribẽs Corinthiis, Cetera (erga *I. Cor. II.*
 hoc sacramentũ obseruanda) cùm venero, ipse disponã, ad Missæ substantiam eodem capite ab ipso descriptam, etiam id procul dubio seruandum statuit, quod prioris ad Timotheum epistolæ cap. 2. fanciuit his verbis: Obsecro igitur primũ omnium, fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & om̃ibus, qui in sublimitate constituti sunt, vt quietam &
 Z s tran-

DE MISSA EVANG.

tranquillam vitam agamus in omni
pietate & castitate. Ist hæc namque
omnia ante & post Missæ substan-
tiâ fiunt & obseruantur, quẽadmo-
dum D. Augustinus Epistola 59.

Augustin.

ad Paulinũ cõmemorat. Eligo, in-
quit, in his verbis (Apostoli iam re-
citatis) hoc intelligere, quod omnis
vel penè omnis frequẽtat Ecclesia,

Precações.

vt precationes accipiamus dictas,
quas facimus in celebratione sacra-
mentorum, antequàm illud, quod
est in Domini mensa, incipiat be-

Orationes.

nedici: Orationes, cum benedici-
tur & sanctificatur, & ad distribuẽ-
dum comminuitur, quã totam pe-
titionẽ ferè omnis Ecclesia dñica o-
rationẽ concludit. Ad quẽ intellectu
etiã verbi græci origo nos adiuuat.
Nã eam, quã dicũt *εὐχὴ*, rarò ita scri-
ptura ponit, vt intelligat̃ oratio: sed

ple-

plerunq; & multò vſitatiùs votũ ap-
 pellat *εύχην, προσευχήν* verò, quòd ver- *εύχην, προ*
 bum ita poſitũ eſt, vnde tractamus, *σευχήν.*
 ſemper orationem vocat. Et paulò
 pòſt: Porrò ſi vſitatiùs, vt dixi, in ſcri-
 pturis votũ appellatur *εύχην*, excepto
 nomine generali orationis, ea pro-
 priè intelligenda eſt oratio, quã fa-
 cimus ad votum, id eſt, *πρὸς εύχην*. Vo-
 uentur autem omnia, quæ offerun-
 tur Deo, maximè ſancti altaris Ob-
 latio, quo ſacramẽto prædicatur no-
 ſtrum aliud votum maximum, quo
 nos vouimus in Chriſto eſſe mãſu-
 furos, vtiq; in cõpage corporis Chri-
 ſti. Cuius rei ſacramẽtum eſt, quòd
 vnus panis, vnum corpus multi ſu-
 mus. Ideò in huius ſanctificatiõe & *I. Cor. 10.*
 diſtributionis præparatione, exiſti-
 mo Apoſtolum iuſſiſſe propriè fie-
 ri *προσευχὰς*, id eſt, orationes. Inter-
 pella-

DE MISSA EVANG.

Postulationes.

Gratiarum actiones.

pellationes autem, siue ut vestri co-
dices habent, postulationes fiunt,
cùm populus benedicitur. Quibus
peractis & participato tanto sacra-
mento, gratiarum actio cuncta con-
cludit. Hæc Augustinus.

A M Brosius quoq; memorata
Apostoli verba explicās, ita scribit:
Hæc regula Ecclesiastica est tradita
à Magistro gentium, qua vtūtur sa-
cerdotes nostri, vt pro om̃ibus sup-
plicent: deprecātes pro regibus hu-
ius seculi, vt subiectas habeant gen-
tes, vt in pace positi, in trāquillitate
mentis & quiete Deo Domino ser-
uire possimus, &c.

HAYmo, qui ante septingentos
claruit annos, eundem Apostoli lo-
cum edisserens, sic exorditur: Bea-
tus Apostolus dirigens hæc verba
Timotheo, in illo tradidit om̃ibus
Episco-

Episcopis & presbyteris, omniq̃ue
 Ecclesiæ, formam, quomodo de-
 berent Missarum solennia celebra-
 re. Quam formam vel exemplum
 om̃is Ecclesiã modò retinet. Nam
 obsecrationes sunt, quicquid præ- *Obsecratio*
 cedit in Missarum solenniis, vsque *nes.*
 ad illum locũ, vbi incipit sacerdos
 cõsecrare myſteria corporis & san-
 guinis Domini, inquit: Te igitur
 clementissime Pater, &c. Ora- *Orationes.*
 tiones sunt, quas fundit sacerdos
 in consecratione Eucharistiæ, &c.
 Postulationes sunt benedictiones *Postulation*
 Episcopales, quas dicit Episcopus *nes.*
 super populum, &c. Gratiarum *Gratiarum*
 actiones sunt laudes, quas commu- *actiones.*
 nicato populo refert sacerdos Deo
 patri, &c.
 A Nselmus, qui ante quingentos *Hebr. 5.*
 vixit annos, isthac Apostoli dicta
 expo-

DE MISSA EVANG.

exponens, Ordo, ait, Missæ in his
verbis ostenditur, &c.

Quando igitur sacerdoti ex ipsa
sui officii functione, & precari & sa-
crificare incumbit, in Missæ sacro-
id muneris exequitur, orans inibi
atq; sacrificans. In Missa nanq; Sa-
cerdos pro nobis loquitur, & nos
per illum Deo. Eam ob rem etiam
peccata populi comedit.

Osee 5.

VT SACERDOS MIS-

SAM AVSPICETVR, CA. II. III.

I. Cor. II.

PRIUS ergo q̃ sacerdos ad Missæ
substantiam accedat, iuxta Apo-
stoli institutionem sese probat: le-
git preces horarias, maximè quas
Matutinas vocant & Primã, adiun-
ctis aliis precibus, quæ Accessus al-
taris appellari cõsueuerunt. Animo
antè pertractat ac perpedit, nõ sine
deuotione ac tremore, viuifica illa
hor-

*Accessus al-
taris.*

horrendaq; myſteria, ad quæ tractã
da ſumendaq; accingitur. Poſt ma-
nuũ ablutionẽ, de animæ & corpo-
ris munditie ac caſtimonia ipſum
commonefacientem, veſtes ſacras
in Miſſa uſitatas, Chriſti interim a-
cerbiſſimam cõmemorans paſſio-
nem, induit. Deinde procedit ad Al-
tare, quod tum Chriſtũ ſignificat,
tum etiã menſam illã, in qua Chri-
ſtus celſiſſimum hoc inſtituit ſacra-
mentũ, panẽ ſua præpotenti virtute
transferens in corpus, & vinum in
ſanguinẽ ſuum, mãdauitq; Apoſto-
lis ſuis, vt & ipſi idem facerent: at-
que coram altari ſacerdos ſumma
cum humilitate ſeſe in genua ſub-
mittit, in memoriã reuocans illã
Chriſti I E S V in mõte Oliueti ge-
nu flexionem, quando præ nimio
tremore & anguſtia ſanguineo mã-
nauit

*Sacerdotis
in genua
ſubmiſſio
quid mã-
nuat.*

DE MISSA EVANG.

*Confessio pu-
blica sacer-
dotis.*

1. Ioan. 1.

navit sudore. Mox sacerdos publicā facit confessionem, peccatorem se miserum propalā fatetur, qui indignus sit tanta tractare mysteria, & Domini sui factum imitari. At nihilò minus memor eorum, quæ apud Ioānem leguntur, Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emūdet nos ab omni iniquitate, petit à Deo veniā & remissionem malè actorum, quò sacerdotii sui munus in Dei laudem, & totius Ecclesiæ salutem ac consolatiōem dignè possit exequi.

DE INTROITU,

CAPVT V.

Posthæc legit introitum, ex Psalmis Daudicis ferè desumptū, Addit Gloria patri, &c. ex Damasi, qui anno Domini 370. superuixit, decre-

decreto, ad D. Hieronymi preces
 promulgato, vt habes de Consecr.
 Dist. I. cap. de Hymnis. Repetit in-
 de Introitum ex Cœlestini, qui an-
 no Domini 427. claruit, cōstitutio-
 ne. Significat autē Introitus Patri- *Introitus*
 archarum & Prophetarum flagran *quid sibi ue*
 tissima desideria, quibus aduētum *lit.*
 Messia, futuri, vt Deus erat pollici-
 tus, mūdi seruatoris, medullitūs su-
 spirabant. Atqui cū ille iam vene-
 rit, nos quidem precamur & peti-
 mus, quō per gratiam suam partici-
 pes nos faciat benignæ visitationis
 suæ, 92. Dist. cap. Cantantes.

DE KYRIEELEESON

CAPVT VI.

CAeterū immēsos, quos Chri-
 stus humanam sumendo natu-
 ram nobis aduexit, gratiæ thesauros
 considerantes, neq; ignorantes tāta

Aa

gratia

DE MISSA EVAN.

gratia indignos nos esse, ob peccatorum nostrorum & multitudinem & immanitatem, simul omnes vna voce, quando peccatis omnes tenemur obnoxii, clamamus, *Κύριε ἐλέησον, χρίσε ἐλέησον, κύριε ἐλέησον.* Quorum crebra repetitio nostrum indicat desiderium, esurientiam ac sitim iustitiæ. Atque hæc per Christum petimus, eius docti sermonibus, quibus ait: Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Ipse est enim propitiatio pro peccatis nostris. Oramus etiam in fide sacrosanctæ Trinitatis: idque declarandi gratia ter Patrem rogamus per *κύριε ἐλέησον.* Et quia Christus & Deus & homo verus est, fedetque ad Patris dexteram eiusdem cum illo potentiæ, maiestatis, essentiæ, naturæ ac gloriæ

Kyrielee=son.

IOAN. 16.

I. IOAN. 2.

riæ, itidem illi ter dicimus, *χρῖσε ἐλέη* Matth. 16.

^{cop.} vtpote sempiterno præpoten-
tis Dei filio, Patris immensum er- *ioan. 3.*

ga nos pensiculantes amorem, quo
impulsus filium suum misit in
hunc mundum. Filii quoque stu- *Luc. 19.*

pendam misericordiam, qua per- *ioan. 1.*

motus nostram suscepit naturam,
ac ipsius denique Sancti spiritus
benignitatem, qui Christum abs-
que vlla mensura omni gratia per-
fudit & compleuit, quiq; in beatissi-
mam Mariam virginem superue-
niēs, virtute sua in sempiterni Dei
verbi conceptu illi obumbravit.

Postremò eundem ipsum Spiri-
tum sanctum, ex Patre & Filio pro-
cedentem, Patris ac Filii spiritum,
vivum ac verum vnà cum Patre &
Filio Deum, ter itidem compel-
lamus, precantes, nostri vt velit

DE MISSA EVAN.

misereri, expurgare nos à vitiis, atq;
per gratiam suam diuinæ maiesta-
tis templum nos efficere. Hoc pa-
cto latro ille in cruce deprompsit

Luc. 23.

Κύριε ἐλέησον, quando ait, Domine
memento mei, cum veneris in re-
gnum tuum. Itemque mulier il-

Matth. 15.

la Chananæa, dicēs ad Dominum:
I E S V fili David, miserere mei.

*Triplici lin-
gua in Mis-
sa cur uta-
mur.*

In Missa triplici vtimur idioma-
te illo, quo Pilatus titulum in char-
ta scripsit, & ad Crucis caput affixit,
nempe, Hebraico, Græco & Lati-
no, idque hac ratione, quòd his præ-
sertim linguis, vel hoc sermone
triplici fides Catholica propagata
est, & sacratissimæ mortis Chri-
sti efficientia annunciata, utq; lin-
gua omnis confiteatur, quia Do-
minus noster I E S V S Christus
in gloria est Dei patris.

Philip. 2.

DE

DE GLORIA IN EX-

CELSIS, CAPVT VII.

SEquitur porrò hymnus Euan-
 gelicus, Gloria in excelsis Deo,
 quem primi angeli nato totius Mú-
 di Saluatore cecinêre, congratulan-
 tes liberationi perditì ac deplora-
 ti hominis. Cantionem hanc an-
 gelicam Telephorus Martyrio ce- *Telepho-*
 lebris (vixit is Anno salutis centesi- *rus Mar-*
 mo tricesimo quarto) in Missa pro- *tyr.*
 mendam fanciuit: idemque in no-
 ctenatiuitatis Christi ter Missarum
 solennia ab vnoquolibet sacerdo-
 te celebranda decreuit. Ceterum ad *Hymnus*
 angelicum hymnum totus Cho- *Angelicus.*
 rus, omnium credentium nomine
 Dei laudes adiungēs, vt if his verbis:
 Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.
 Laudamus te, benedicimus te, adoramus te,
 glorificamus te, gratias agimus tibi propter

DE MISSA EVANG.

gloriam tuam magnam. Domine Deus, rex
cœlestis, Deus pater omnipotens. Domine
fili vnigenite IESV Christe. Domine deus,
agnus dei, filius Patris. Qui tollis peccata
mundi, miserere nobis. Qui tollis peccata
mundi, suscipe deprecationem nostram. Qui
sedes ad dexteram Patris, miserere nobis.
Quoniam tu solus sanctus, Tu solus domi-
nus, Tu solus altissimus IESV Christe, cum
Sancto spiritu in gloria dei Patris, Amen.

Equidem hîc piis omnibus pensi-
tandum relinquo, quàm iniquè ac
indignè Misoliturgi Missã abomi-
nationem & horrorem vocitent:
nec affirmare dubitent, ex malo de-
mone profecta esse, quæcunque in
Missã siue dicantur, siue gerantur.
Num igitur verba hæc Euangeli-
ca iam iamque recitata, quæ Tele-
sphorus martyr ante annos mille
quadringentos & viginti, in Missã
cantari voluit, atq; iã inde ab ea con-
stitutione vsque in præsens tem-
pus

pus, semper adhuc toto orbe Christiano in Missa deprōpta sunt: nū, inquam, etiam ipsa abominationi habēda sunt? Cernite obsecro, quāto perē malus dēmon laudibus Dei nos priuare, nostroq; ex ore eas rapere moliatur. Itaq; cuius perspicuum est ac euident, vanos accommētitios esse Misoliturgos, dū Missam totam horrore ac abominatiōi esse mentiuntur.

DE COLLECTA.

CAPVT VIII.

Absoluto inde hymno angelico, Sacerdos ad populū versus, ait: Dominus vobiscum, & respondetur: *Dominus vobiscum.* Et cum spiritu tuo. Eiusmodi salutatio- *Et cum spiritu tuo.* ne Paulus vtitur 2. Thessal. 5. Dominus sit cū omnibus vobis. Et ad Philemonē, Gratia Domini nostri IESV Christi cū spiritu vestro. Et

DE MISSA EVANG.

2. Tim. 4. Dominus IESVS Christus cū spiritu tuo. Quæ est reuera salutifera precatio. Quando enim Dominus cum spiritu suo adest nobis, nihil potest nobis officere, sed efficimur deuotione feruidi, gratia pingues ac succulenti, adeò vt facile impetremus à Deo, quicquid precati fuerimus. Chrysostom⁹ in Matthæum homilia 33. hortatur fideles, vt cū eum audiunt dicentem, Dominus vobiscum, non ore duntaxat, sed etiam corde respondeant, Et cum spiritu tuo. Idem habet Homil. 18. in 2. Cor. cap. 8. Hinc Collecta subiungitur, quæ est oratio publica, qua sacerdos tum pro seipso, tum pro populo vniuerso precatur Deum per Christum IESVM dominum nostrum. Ipse enim Dominus ait Ioann. 16. Si quid petieritis

Chrysost.

*Collecta
quid sit.*

ritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Christus namque vitæ & gratiæ fons est. Gloriamur etiam in Deo per Dominum nostrum *Roman. 5.*

IESVM Christum. Eam ob rem Sacerdos preces omnes Ecclesiasticas hoc ferè pacto concludit, PER IESVM Christum, &c. De Cōsec. Dist. I. cap. de Hymnis. Libet hic ascribere Collectam huic ipsi, qua isthæc scribo, Dñicæ diei attributã.

Omnipotēs & misericors Deus, vniuersa nobis aduersantia propiciatus exclude, vt mente & corpore pariter expediti, quæ tua sunt liberis mentibus exequamur. Per dominum nostrum IESVM Christum, &c. Quòd au-

tem eiusmodi Ecclesiæ orationes Collectæ dicuntur, eò fit, vt meminerint, tam sacerdos quàm qui circumstant, collectis animis corda & affectus suos ad Deum subrigere debere, ne iure illis possit obici:

*Collectæ
cur uocentur.*

DE MISSA EVANG.

Matth. 15. Populus hic labiis me honorat, cor
Esaï. 29. autem eorum longè est à me. Ni-
 mirùm Sacerdos in Ecclesiæ pre-
 cibus vel Collectis totius populi
 Christiani angores, tentationes ac
 necessitudines refert ad Deum, vel
 proponit Deo, oratq; pro cunctis
 tam in Ecclesiastica, quàm ciuili di-
 gnitate constitutis, atque pro iis
 omnibus, quæ Christianæ religio-
 nis professoribus necessaria sint.

*Tertullia-
 nus.*

Tertullianus in Apologetico, capi-
 te tricesimo: Christiani, inquit, pre-
 cantes sumus semper pro omni-
 bus Imperatoribus, vitam illis pro-
 lixam, imperium securum, domi-
 tutam, exercitus fortes, senatum
 fidelem, populum probum, orbem
 quietum, &c. Et Chrysostomus in

Chrysost.

Ioannem, Homilia 77. Offerimus
 in altari pro egrotis, pro terræ frugi-
 bus,

bus, pro maris trāquillitate, &c. Precatur item Sacerdos in Collectis, vt à malis omnibus diuinitùs extrahamur ac liberemur. Sic & Christus orauit in Cœna, cōmendans Patri Ecclesiā suam, orās pro Apostolis, Ioann. 17. & pro omnibus per eorū verbū credituris in ipsum. Quòd verò Christiani cōtra Orientē precamur, nō Malac. 14. Psal. III. Ioan. I. propterea facimus, quasi in solo oriente sit Deus, qui cœlum implet & terrā, sed quòd ortus sit Sol iustitiæ cūctis, Dei nomen timentibus. Christus enim & mundi lux, & splendor æterni luminis appellatur: tum etiam, quòd visiterit nos Oriens ex alto, de quo legis apud Zachariam, Ecce vir, Oriens nomē Luc. I. Zacha. 6. eius. Iudæi quidem preces facturi ad Occidentem vertebantur, quando quidem quotquot ante Christi mor-

DE MISSA EVANG.

mortē decessissent, ad inferorum
 occasum declinabant. At nos Chri-
 stiani versus ortū Solis preces faci-
 mus, siquidē per Christū ad æternā
 gloriam, & claritatem nos subrigi-
 mus. Sacerdos alta voce Collectas
 depromit, commemorans, Christū
 in cruce cum clamore valido & la-
 chrymis preces supplicatiōesq; ob-
 tulisse. Dicuntur etiā propterea Col-
 lectæ, quòd super populum ad Mis-
 sæ sacrum collectū pronunciētur.
 Apud quosdam olim tantus Colle-
 ctarum numerus in Missa adhibe-
 batur, vt in Concilio Mileuitano,
 cui beatissimus Augustinus inter-
 fuit, cap. 12. decretum sit, vti ne qua
 Collecta siue Oratio, vel Præfatio
 publicitūs proferatur in Missæ Sa-
 cro, nisi sit per Conciliū approbata.
 Sacerdos dū Collectas dicit, manus
 eleuat,

Heb. 5.

Collectæ
 cur dicantur.

Manuū ele-
 uatio.

eleuat, ea re ad mentem reuocans,
vt Christus olim in cruce expansis
brachiis pro nobis precatus sit: itē-
que eo ipso declarans, opē se & au-
xilium, tā pro seipso, quā pro po-
pulo poscere: quemadmodū iis fe-
rē vsu venit, qui in graui sunt con-
stituti discrimine, vt extensis mani-
bus opē subsidiumq; flagitent. Te-
stis quoq; est scriptura, Moyse ma-
nus eleuante, filios Israēl Amalechi
tas superasse. Christus etiam eleua-
tis manibus ferebatur in cælum. In
psalmis Daudicis eleuatio manu-
um sacrificiū vespertinū dicitur. A-
postolus I. ad Thimot. 2. Volo, ait,
viros orare in omni loco, leuantes
puras manus, &c. Deniq; Cypria-
nus Sermōe de coena Domini: Hic
rarcha, inquit, pius, quem Spiritus
sanctus cōpungit, excitat, inhabi-
tat,

Exod. 17.

Luc. 24.

Psalm. 140.

DE MISSA EV ANG.

tat, & sanctificat, eleuatione manuum crucis mysterium repræsentans, confidenter orat pro sua & populi ignorantia.

DE EPISTOLA,

CAPVT IX.

SVbinde Epistola recitat ex diuinis excerpta literis, puta, vel ex Salomonis, vel aliis veteris instrumenti libris, nempe ex Moyse vel prophetis, aut etiam ex Actis Apostolicis, vel D. Pauli, vel Petri, vel Iacobi, vel Ioannis Epistolis, aut eiusdem Ioannis Apocalypsi. Atque eiusmodi scriptis diuinis, ad agnoscenda errata nostra & ad agendam Christiano homine dignam poenitentiam, permoueri debemus, vti ex iis discamus seruire Deo in sanctitate & iustitia, omnibus diebus nostris. De Consecratione, Distinct.
I. cap.

1. capite, Omnes fideles. Epistola ante Euangelium pronuntiatur, ea significatione, Ioannis Baptistæ prædicationem ad agendam poenitentiam mortales adhortantem, Christi Euangelicam doctrinam præcessisse. Ea re idem Baptista Ioannes, ceu Subdiaconus quidam fuit Christi, dicentis, Non veni ministrari, sed ministrare. Osee 6. capite Dominus ita loquitur, Dolabo eos in prophetis. Itaque prophetis oraculis ac institutionibus ad Euangelicum purissimumq; Christi, cui prophetæ omnes ferunt testimonium, capeffendum dogma dolamur. Neq; enim fas est, nouū Euangelicæ gratiæ vinum fundere in vtres veteres, id est, homines veteris Adę prauis cupiditatibus deditos & obsequentes.

*Epistola
cur ante
Euāgelium
dicatur.*

Matth. 20.

Matth. 9.

DE

DE MISSA EVANG.

DE GRADVALI

CAPVT X.

Post Epistolæ lectionem cantatur Graduale, ex psalmis Davidicis. Non enim fat est perspecta nos habere scripturarum de Christo testimonia, aut quænam Deus exigat à nobis, sed insuper virtutibus nobis gradiendum est itinere, & ambulandum de virtute in virtutem, donec videamus Deum deorum in Sion, id est, patria cœlesti.

Psal. 83.

DE HALLELVIA

CAPVT XI.

ATqui cùm virtutum capefferimus iter, crucemq; nostrā ferimus, ne qua in nobis existat & adolescat impatientia, quæ nos corona priuet sempiterna, identidem vitæ perennis præmia nobis in memoria

moriam reducuntur. Non solum
enim impatienter ferre non debe- *Iacob. 1.*
mus, sed etiã omne gaudiũ existima-
re, cum in tentationes varias incide *Acto. 14.*
rimus, certi quod per multas tribu-
lationes oporteat nos intrare in re-
gnũ Dei. Sic Christus mœrore cõ- *Matth. 5.*
tractos suos compellat discipulos:
Gaudete & exultate, quoniam mer-
ces vestra copiosa est in cœlis. Ade-
oque scriptura sacra Cruci ingentẽ
suauitatem, & labori amplissimas
pollicitationes adiungit. Tollite, ait, *Matth. 11.*
Dominus iugum meũ super vos,
& discite à me, quia mitis sum &
humilis corde. Audisti laborem, ac-
cipe & præmium: Et inuenietis re-
quiem animabus vestris. Item alio
loco: Vos estis qui permansistis me *Luc. 22.*
cum in tentationibus meis. Crucis
est ista commemoratio, sed eadem

DE MISSA EVANG.

mox quadam suauitate conditur.
Et ego dispono vobis, sicut dispo-
suit mihi pater meus, regnum,
vt edatis & bibatis super mensam
meam in regno meo, &c. Item
secunda Petri primo. Quapropter
fratres magis satagite, vt per bo-
na opera certam vestram vocatio-
nem & electionem faciatis. Ha-
bes laborē. Disce & pollicitatio-
nem: Sic enim abundanter mini-
strabitur vobis introitus in æternū
regnum Domini & Saluatoris no-
stri IES V Christi. Vt ne ergo in
Christiano agone & militia con-
stitutis, coelestium nobis gaudiorū
subrepat obliuio, eorum nos com-
monefacit iucundum ac festiuium
Halleluia: quæ quidē est dictio
Hebraica idem significans, quod ap-
ud Latinos, Laudate Dominum.
Halle-

*Halleluia
quid signi-
ficet.*

Hallelu, Laudate: Ia Dominum. Ia apud Hebræos speciatim pium, benignum, misericordem, amabilem Deum significat: quemadmodum El, fortem ac præpotentem Deum. Idem Halleluia etiam in cœlis cātabitur. Summis enim laudibus beati omnes Deum celebrabunt, cuius benignitate & misericordia diaboli laqueos euaserint, & ab æterna morte securi erūt.

Ad Halleluia pauca quidē verba, sed cantus proluxior adhibetur, id quod pulchrè subindicat immensa beatorum gaudia, quæ nulla potest lingua dicendo consequi aut exprimere. Nam in cœlis vita est perennis, mortis expers: dies perpetuus, noctis ignara: læticia sempiterna, dolorem nesciens: æterna securitas, nulli admixta formidini.

DE MISSA EVANG.

Apocal. 21. Absterget enim Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum.
 Non tam vniuersus oceanus, aut quæuis maria, fontes & flumina guttulam vnâ superant, quàm
Gaudia cœli cœlestis patriæ gaudia, suauitas & deliciae, quibus electi æternò perfruentur, omnes mundi huius voluptates & gaudia excedunt. Agit hinc Augustinus libro Soliloquiorum, capite vicesimo secundo. Apostolus quoque, Oculus, inquit, non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum.
I. Cor. 2. Maximum reuerà huius mundi gaudium cœlestibus gaudiis comparatum, summa tristitia est: Præcipua dulcedo, summa amaritudo est: summa voluptas, non nisi ingens dolor est, si cum ineffabilibus
Esa. 64. cœli

cœli deliciis componatur. Quando verò Christus IESVS potenti ac iucunda resurrectione sua sempiternum hoc suauissimumque Iubilum nobis emeritus est, Paschali-
 bus feriis identidem Halleluia concinitur. Et meritò fanè mortales omnes Deum laudibus prosequi debebunt. Nam etiamsi moritur fidelis, Christus suis meritis vitam Ioan. 5. 28
 illi sempiternam comparauit. Por- 10.
 rò quòd Halleluia repetitur, id sibi Halleluia
 vult, duplici corporis & animæ læ- cur repeta
 titia ac fœlicitate, itemque stola ge- tur.
 mina beatos in cœlis potituros. De- Stola dus
 animæ quidem stola habes Psalmo plex beato
 centesimo quadagesimo nono. runt.
 Exultabunt sancti in gloria, læta-
 buntur in cubilibus suis. De cor-
 poris verò stola legis Sapientiæ 3.
 cap. Fulgebunt iusti, & tanquàm

DE MISSA EVANG.

scintillæ in arundineto discurrent.
 Et Matthæi decimo tertio: Fulgebunt iusti sicut Sol in regno patris eorum. Cur autem certis ante Pascha septimanis non Halleluia canatur, sed Tractus, cantiones videlicet lugubres, Augustinus in Psalmo centesimo quadragesimo octauo explicat, his verbis: Propter duo tempora, vnum quod nunc est in tentationibus & tribulationibus huius vitæ: alterum quod tunc erit in securitate & exultatiõe perpetua, instituta est etiam nobis celebratio duorum temporum, ante Pascha & post Pascha. Illud quod est ante Pascha, significat tribulationem, in qua modò sumus. Quod verò nunc agimus post Pascha, significat beatitudinem, in qua postea erimus. Propterea illud tempus

*Halleluia
 cur ante
 Pascha in-
 termittatur.*

pus ante Pascha in ieiuniis & orationibus exercemus: hoc verò tempus post Pascha relaxatis ieiuniis, in laudibus agimus. Hoc est enim Halleluia, quod cantamus, quod latinè interpretatur, vt nostis, Lauda te Dominum, &c. Idem in Psal. 106. Halleluia nobis cantare certo tempore solenniter moris est, secundū Ecclesiæ antiquam traditionē. Neq; enim & hoc sine sacramento certis diebus cantamus Halleluia, &c. De Cōsec. Dist. I. cap. Hi duo.

DE EVANGELIO,

CAPVT XII.

Sacerdos inde librum Missalem à dextro latere transfert ad sinistru, ea significatiōe, Apostolos, Iudæis ob eorum duritiam, pertinaciā & incredulitatem relictis, in totum orbem ad Gentes demigrasse, Acto. 15.
Matth. 29.

Bb 4 iisq;

DE MISSA EVANG.

iisq̃ue verbum Euangelii ex Christi mandato prædicasse. Dixerat enim illis Dominus: Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Et alibi: Euntes docete omnes gentes, &c. Euangelij laus. Euangelium bonum illud nuntiū est, de Christo IESV sempiterno præpotentis Dei filio, quòd is pro scripturæ diuinæ testimonio venerit, nobiscum locutus sit, nostram sit aucupatus salutem, æternam nobis redemptionem inuenerit, amplissima in patris sui regno præmia reposuerit omnibus, in ipsum credentibus & ipsi obtemperantibus. Est etiam verbum spiritus & vitæ, verbum totius consolationis & salutis, verbum Christi legislatoris nostri, quo ille nos consolatur, instruit, promissis fouet, & arguit.

Isthoc

Mar. 16.

Matth. 28.

Euangelij
laus.

Acto. 10.

Heb. 5.

Esa. 55.

Rom. 8.

2. Tim. 3.

Isthoc verbo Spiritussanctus arguit mundum de peccato, de iustitia & de iudicio. Ipsum est verbum perfectæ libertatis filiorum Dei, diciturque ad Roma. I. virtus Dei. Est præterea gladius spiritus, cunctis in Deum credentibus ac pro pietate cum hoste confligentibus. Denique lucerna est pedibus nostris in vitam æternam proficiscentibus. Antè ergo quàm Diaconus Euangelium pronunciet, petit à Sacerdote benedictionem, ut intelligas, neminem ad concionandi munus accedere debere, nisi qui ritè ac ordine mittatur. Quòd autem Euangelium editio-
 ri cantatur loco, ea fit significatio-
 ne, quòd doctrina Evangelica ex divina maiestate in sublimi habitante ad nos profecta sit. Atque etiam apud Esaïam quadragesimo capite

Ioan. 16.

Iacob. 1.

Ephes. 6.

Psalm. 112.

Rom. 10.

Euāgelium
cur editio-
ri loco can-
tetur.

Psalm. 112.

DE MISSA EVANG.

loquitur Deus: Super montem excelsum ascende tu * quæ euāgelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, quæ euāgelizas Hierusalem. Dominus quoq; in montem ascendit, ibiq; sedēs & aperiens os suum, docebat discipulos suos. Matth. 5. Iisdem Matth. 10. præceptum dedit eiusmodi: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta.

1. Timo. 2. Nimirum vult ille omnes homines saluos fieri: atque ea causâ Euāgelium dicitur excelfo loco, vt possint mortales omnes percipere, quibus etiam alibi dicit, Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis,

Matth. 11.

Euāgelium
cur ad septentrionē
decātetur.

&c. P O R Rò ad Septentrionem ea ratione Euāgelium decantatur, quòd illi planè aduersum sit & inimicum, qui apud Esaïam ca. 14.

glo.

gloriabundus loquitur, Sedebo in monte Testamenti, in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubiũ, similis ero altissimo, &c. Tum etiam quòd firmũ sit præsidium aduersum malum omne, quod panditur ab Aquilone super omnes habitatores terræ. Ad Euãgelium feruntur ardentes cerei, vt cuius perspicuum sit, doctrinam Euangelicam ignem esse, quo frigida peccatorum pectora inflammẽtur: & lumen vel splendorem excæcatis ac obtenebratis mētibus, quo fretę ad eternam gradientur vitam.

Quibusdam locis ex more vexilla pariter ferũtur, vnde admonemur, Christũ suo verbo cõtra omnes inferorum portas victoriã obtinuisse. Adhibetur præterea thuribulũ cum incenso, subindicans animi nostri grati-

Hier. 1.

Cerei ardē
tes cur ferā
tur.

Hier. 23.

Vexilla.

Thuribulũ
cũ incenso.

DE MISSA EVANG.

gratitudinem sursum ad cœlos ferri debere, quòd Filius Dei per seipsum, & Apostolos suos vitę verbū nobis annunciarit: precari quoque nos, vt per Euangelium suum tales nos efficiat Deus, qui vitę sanctimonia corā ipso & hominibus bonus Christi odor simus. Adhęc sacerdos vnaq; populus, ad Euāgelii recitationem in frōte, ore & pectore crucis figuram exprimūt, ne nos pudeat, Christi I E S V nomē publicitūs confiteri; atq; vt Deus sensus & corda nostra muniat ac tueatur, ne volucres tartarę vitę verbum inde rapiant ac suffurentur. Osculum, quod Euangelico codici affigitur, instituit nos, doctrinam Euāgelii super mel & fauum nostris in cordibus dulcescere, ac preciosum pręclarumq; nostris mentibus esse debere.

2. Cor. 2.

Ad Euāgelij recitationē cur crucem nos signemus.

Luc. 8.

Codex Euāgelicus cur ex osculo
tur,

debere. Simul autem atq; Diaconus pronunciauit, Sequētia sancti Evangelii secundum Matthæum, vel, &c. nos grates laudesq; agimus Deo his verbis, Gloria tibi Domine. Absoluto Evangelio, symbolū Catholicę fidei depromitur, conuenienter illi sententię Apostolicę, Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Nicęnum quidem symbolū propalām in Missa, & clara voce cātatur: tum quòd id Apostolicū declaret symbolum, tum quòd ea tēpestare confectum sit, quādo iam fides Catholica satis superq; orbi innotuerat, & Ecclesia pace potita erat. Atqui Apostolicum symbolum in Prima & Completorio tacita profertur voce, aduersus pręteritorum ac impendentium vel futurorum errorum tene-

*Symboli
pronuncia
tio in Missa.
sa.
Rom. 10.*

*Symbolum
Nicænum
in Missa.*

DE MISSA EVANG.

tenebras: Siquidem Apostoli tum id condiderunt, cum persecutionū dira grassaretur acerbitas, & fides necdum satis in lucem prodita esset.

DE OFFERTORIO

CAPVT XIII.

INnterea dum Chorus quippiam ex Dauidicis extractum psal-
mis concinit, Sacerdos panis ac vini oblatione in passionis Christi memoriam Deum colit: precatur item, vt sacrificium in cōspectum diuinæ maiestatis suæ perferri iubeat, atque per id nostram efficiat & operetur salutem. Deinde versus ad populum, petit vt & ipsi idem à Deo precibus contendāt. Verum quæcunq; ante consecrationē peroblati panis ac vini efficaciam vel virtutem, sub his secretis petuntur orationibus, non ad panē referūtur & vinum,

vinum, sed ad hostiã Crucis, quæ hi
sce rebus designatur. Post consecra
tionẽ verò, sacrificiũ ad panis & vi
ni species, verborũ Christi virtute
iam in corpus & sanguinẽ eius con
uersas refertur. Quòd autẽ sacerdos
quẽdã oĩnino tacit⁹ orat, Christi eã
mœstitiã nobis reprẽsentat, qua ille
sub passionem suã correptus ait ad
discipulos, Tristis est anima mea *Matth. 26.*
vsq; ad mortem. Idem etiã duode
cim discipulos assumpsit secretò, &
futuram passionem antè illis prædi
xit. *Matth. 20.* Olim dũ cãtaretur Offertori
um, solebant Christicolæ offerre
quippiam in altare, seseq; commen
dare sacerdotis precibus, quẽadmo
dum est ab Ecclesia constitutũ. De
Consec. Dist. I. ca. Omnis Christia
nus: memores videlicet præcepti
illius dominici, Non apparebis in
con-

Exo. 23. 34

DE MISSA EVANG.

conspetu meo vacuus. Fatebantur
etiam hoc ipso, bona omnia se diui-
nitùs adeptos, grates laudesq; age-
bant Deo, eundemq; precabantur,
ipforum operibus vel laboribus be-
nediceret. De offerēdo munere ad
altare Dominus agit Matth. 5. Idem
commendat viduam, duo minuta
mittentem in gazophylacium, Lu.
21. Ea verò oblatio debet cedere in
vsum sacerdotis. Qui enim alta-
rio seruiunt, cum altario partici-
pant. At nihilò minus etiam pars
quædam pauperibus assignāda est,
12. Quæstio. 2. Capi. Vobis. Ho-
diè nec sacerdoti, nec egenis eius-
modi aliquid tribuitur: quò fit
Deo permittente ingens populum
penuria & egestas premat, & in ma-
gna rerum copia, immanis inopia
& annonæ caritas existat.

1. Corin. 9.

DE

DE PRAEFATIONE.

CAPVT XIII.

ANtequàm ad consecrationem
accedat Sacerdos, Præfationē
modestia ac humilitate plenam cō
cinit, adhortaturque populū, vt sur
sum corda attollant. Cui posteaq̃
responsum est à choro vel mini
stris, Habemus ad Dominum, ille
subiungit: Gratias agamus Domi
no Deo nostro: aliis respondentibus,
Dignum & iustum est. Tum
porrò ille prosequitur, & dicit:

Verè dignum & iustum est, æquum & saluta
re, nos tibi semper & ubiq; gratias agere, Do
mine sancte, pater omnipotēs, æterne Deus,
per Christum Dominum nostrum, per quē
maiestatem tuam laudant angeli, adorant do
minationes, tremunt potestates: Cœli cœlo
rumq; virtutes ac beata Seraphin socia exul
tatione concelebrāt. Cum quibus & nostras
voces vt admitti iubeas deprecamur, suppli
ci confessione dicentes: Sanctus, Sanctus, Sā
ctus Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt cœ-

*Verba præ
fationis
quotidianæ*

DE MISSA EVANG.

li & terra gloria tua. Hosanna in excelsis. Benedictus, qui venit in nomine domini, Hosanna in excelsis. Id genus canticum etiam

Esa. 6.

Apocal. 4.

spiritus angelici in diuinæ maiestatis laudem in cœlis concinunt. Et

Dominum I E S V M die palmarum turba, memor Lazarum eum excitasse à mortuis, hoc laudis cantico honori accepit. Ioann. ii. D.

Cyprianus.

Cyprianus Sermone de oratione Dominica meminit adhortationis, quam ante orationem ad populum facit Sacerdos, scribens in hæc verba : Sacerdos ante orationem præfatione præmissa, parat fratrum mentes dicendo, Sursum corda: dñs respondet plebs, Habemus ad De-

Augustin.

minū, &c. Augustinus li. de Spiritu & Litera, ca. ii. In ipso verissimo, inquit, & singulari sacrificio, Dño Deo nostro agere gratias admone-

mur.

mur. Idē Epistola ad Dardanū: No-
sti in quo sacrificio dicatur, Gratias
agamus Domino Deo nostro.

Chrysostomus homilia de Ence *chrysost.*
niis: Quid facis homo? Nō promisi
sti sacerdoti, qui dixit, Sursum men-
tem & corda, & dixisti, Habemus ad
Dominum? Nō reuereris & erube-
fcis? Et illa ipsa hora mēdax inueni-
ris. Itē Augustinus sermone 44. *Augustin.*
de Tempore: Corda fidelium cœ-
lum sunt: quia in cœlos quotidie
eriguntur, dicēte sacerdote, Sursum
corda, securi respondēt: Habemus
ad Dominum.

DE CANONE

CAPVT XV.

Alunt Missæ mastiges, Canonē
horrendā ac immanē esse Dei
blasphemiā, atq; eo ipso per plures
in errorē traducunt: adeoq; Cano-

DE MISSA EVANG.

nis nomine totam illi Missam probris & contumelia afficiunt. Verum vt toti innotescat orbi, quàm iniquè sacrosanctam eam actiõem conuitiis proscindant, habeantq; contemptui, libet commemorare ac ob oculos statuere, ecquid tamè in Canone geratur. Sacerdos quidè hunc in modũ Canonẽ auspicatur:

Verba Canonis.

Te igitur clementissime Pater per ^{I E S U M} Christum filium tuum Dominum nostrum supplices rogamus ac petimus, vti accepta habeas & benedicas hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata: imprimis quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta Catholica, quam pacificare, custodire, adunare & regere digneris toto orbe tarrarum, vnà cum famulo tuo Papa nostro (intellige Romanum pontificem Petri successorem) & antistite nostro & rege nostro, & omnibus orthodoxis, atq; catholicæ & apostolicæ fidei cultoribus, &c.
Quid hîc tandem iniquum offendi potest? Audi Apostolum sacerdotis munus depingentẽ: Omnis ponti-

pontifex ex hominibus assumptus, Hebr. 5.
pro hominibus constituitur in iis,
quæ sunt ad Deum : vt offerat do-
na & sacrificia pro peccatis: qui cõ-
dolere possit iis, qui ignorant & er-
rant: quoniam & ipse circumdatus
est infirmitate : & propterea debet,
quemadmodũ pro populo, ita etiã
& pro semetipso offerre pro pecca-
tis. Idem Apostolus alibi obsecrat 1. Tim. 2.
primũ omnium, fieri obsecratiões,
orationes, postulatiões, gratiarum
actiões, pro omnibus hominibus,
pro regibus, & omnibus qui in sub-
limitate cõstituti sunt : vt quietam
& tranquillam vitam agamus in o-
mni pietate & castitate. Sic Chri-
stus ipse in Cœna pro seipso, pro di Ioan. 17.
scipulis, & per eorum verbũ credi-
turis in ipsum precabatur. De sacri-
ficio iam antè dictum est.

DE COMMEMORA-

TIONE DIVORVM IN CA-

none, Cap. XVI.

Verba Ca-
nonis,

AIt porrò sacerdos: Communican-
tes & memoriam venerātes: in primi
gloriosæ semper virginis MARIÆ, genitri-
cis dei & domini nostri IESV Christi: sed &
beatorum apostolorum ac martyrum tuorū,
Petri, Pauli, Andreae, &c. Et omnium sancto-
rum tuorum: quorum meritis precibusq; cō-
cedas, vt in omnibus protectionis tuę munia
mur auxilio, per eundem christum domi-
num nostrum. Hoc loco Misoliturgi
ignem spirant in Christi Catholi-
cam Ecclesiam, diuorū imploratio-
nem nihil ab idololatria distare asse-
uerantes, atq; ex iniquo quodam &
inordinato zelo persuasum habē-
tes, obsequium se præstare Chri-
sto, dum sanctorum venerationem
& inuocationem idololatriam ap-
pellare nō verentur. Qua de re in
simplicium gratiam & cōmodum
pauca

pauca dicere tentabimus, ne per Ecclesie hostes à germane Catholiceque fidei vnitate abstrahi & auerti se patiatur. *Augustin.* Augustinus in Euangelium Ioannis, Tractatu 84. mentionem facit moris huius, quo in Missa Diuorum cōmemoratio fieri cōsueuerit. Ait enim: Christus pro nobis passus est, relinquens nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius. *1. Petr. 3.* Hoc beati martyres ardēti dilectiōe fecerunt: quorū si non inaniter memorias celebram⁹, atq; in cōuiuio, quo & ipsi saturati sunt, ad mēsam Domini accedim⁹, oportet, vt quē admodum ipsi, & nos talia pręparemus. Ideò quippe ad ipsam mensam non sic eos commemoramus, quē admodum alios, qui in pace requiescunt, vt etiam pro eis oremus: sed magis vt orent ipsi pro nobis,

DE MISSA EVANG.

vt corū vestigiis adhæreamus, &c.
 Idem lib.8.de Ciuitate Dei, cap.27.
 & lib.22.ca.10. Quis audiuit aliquā-
 do fidelium, stantem sacerdotem
 ad altare, etiam super sanctum cor-
 pus martyris, ad Dei honorem cul-
 tumque constructum, dicere in pre-
 cibus, Offero tibi sacrificium Pe-
 tre, vel Paule, vel Cypriane, cum a-
 pud eorū memorias offeratur Deo,
 qui eos & homines & martyres fe-
 cit, & sanctis suis angelis cœlesti
 honore sociauit? &c. Hæc ille. Testā-
 tur nimirum scripta diuina, diuinitē
 in misericordia Deum ac Dominū
 nostrum IESVM Christum, hu-
 manissimū cū fidelibus suis iniisse
 pactum, misisse eos in vineā suā,
 vt fideliter laborent, promississe sese
 illis mercedem redditurum. Seruie-
 runt sancti omnes Deo, declinaue-
 runt

Matth.20.

runt à malo & fecerunt bonum, id-
que virtute cooperantis illis gratiæ
Dei, qua is earum promouit peccato *2. Cor. 5.*
ra, vt & cogitarent bona & agerent:
honorem autem vni Deo concedē-
tes, seipfos humiliter fassi sunt, ex
seipfis seruos esse inutiles, & mise- *Luc. 17.*
ros peccatores. Quamobrem Deus
pro suo in eos fauore ac benignita-
te, quẽadmodum liberalissimè eis
pollicitus erat pro meritis eorum,
at tamẽ ex gratia donauit eis vitam *Matth. 16.*
æternam. Ipse enim, futurus videli-
cet Iudex noster, vnicuique secun-
dum opera eius se redditurum affir-
mat. Et Paulus, Vnusquisque, ait, *1. Corint. 3.*
propriam mercedem accipiet secũ-
dum suum laborem. Christus locis
aliquàm multis restituendæ merce-
dis commemorat. Merces vestra co-
piofa est in cœlis. *Matth. 5.* Voca

DE MISSA EVANG.

operarios, & redde illis mercedem
 Matth. 20. Quicumque potum de-
 derit vni ex minimis istis calicem
 aquæ frigide tantum, in nomine di-
 scipuli, amen dico vobis nō perdet
 mercedē suā. Mat. 10. Pro eleemosy-
 na, precibus, ieiuniis tuis Pater tuus
 cœlestis reddet tibi, Matt. 6. Idē ipse
 in extremo dicet die. Venite bene-
 dicti patris mei, possidete paratū vo-
 bis regnū à constitutiōe mūdi: Esu-
 riui em̃, & dedistis mihi māducare,
 &c. Et Apostolus, Labor vester nō
 est inanis in Dño. Orationes tuę &
 eleemosynæ, ait Angel⁹ Cornelio,
 ascenderunt in memoriā in conspe-
 ctu Dei. Si quidem ergo merces est
 adfit & meritum oportet. Merces
 em̃, meriti est merces. Quādo igitur
 Deus omnipotēs sanctos suos gra-
 tia & meritis donauit & auxit, eosq;
 charos

Matth. 25.

1. Cor. 15.
 Acto. 10.

charos habet, iis fauet, ipsiq; adeò
Dei filii sunt, hæredes patriæ cœle- Eph. 2.
stis, amici & domestici Dei, ciues
sanctorũ, per multas tribulatiões &
afflictiões probati à Deo, & perdu-
cti in terrã & securitatẽ vitę æternę,
Deũ nos medullitũs obsecram⁹, vt-
pote in huius exilii magno, spacio
so ac vastissimo mari nauigantes,
om̃i ex parte hostib⁹ cincti & circũ-
dati, bono ac salutis nobis esse velit
merita sanctorum suorum, ex cun-
ctis vitæ huius calamitatibus nos
extrahat per merita diuorum, fra-
trum nostrorum & vnà nobiscum Rom. 12.
mēbrorũ spiritalis corporis eius, cu 1. Cor. 12.
ius caput Christus est. Cũ em̃ per Col. 1. 2.
charitatẽ in Spiritu sancto nobis cõ
nexi sint, & quedã cũ illis cõmunio
nobis sit virtute fidei & charitatis,
quæ in illis nec deficit, nec excidit
vnquam,

DE MISSA EVANG.

I. Cor. 13.

vnquàm, proculdubiò ob eandem,
qua tum Deum, tum nos miseros
prosequuntur, charitatem, orant apud Deum pro nobis. Ita nimirum
& angelus precatur pro Hierusalè
Zach. 1. Et Hieremias propheta pro
Israële. 2. Machab. 15. quo testimo-
nio diuorum implorationē asserēs

Origines,

Chryso.

Origines vtitur, Homilia 3. in Can-
tica. Daud mortuus est, ait Chryso-
stomus Homil. 2. in psal. 50. & me-
rita eius vigent. Estq; hęc totius per-
suasio & institutū Ecclesiæ Catho-
licæ, quæ fundamentum est & co-
lumna veritatis, cuius & institutor
& moderator est Spiritus sanctus,
quę nullam vnquàm, quod ad fidei
puritatē attinet, contraxit labē vel
maculā, sed in vnica Catholicaq; fi-
de semper immaculata, mūda ac fir-
ma perstitit, & in ea fidei puritate
vsq;

vsq; in finē perseuerabit. Imploramus prætereà Diuos, vt in nomine Iesu nobiscū precentur Deum patrem omnipotentem: quandoquidem ab illo est omne datum optimum, & omne donum perfectum Ioan. 16.
per IESVM Christum Dominū Iacob 1.
nostrum. Neq; verò hac eos ratione inuocamus, tãquàm illi gratiam nobis conferant, sed qui suis precibus Dei gratiam nobis concilient: neq; ceu redemptionis sequestros vel mediatores, sed qui precibus intercedant pro nobis apud Deum: neq; deniq; ea causa fidem illorum imploramus, quòd diuinæ bonitatis ac misericordiæ diffidamus, sed ex humilitate, cum D. Petro dicentes ad Dominum: Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Nouerat certè Apostolus Christū, Matthæi

DE MISSA EVANG.

thæi 5. cap. inuitare ad se omnes,
 qui onerati essent: at nihilò minus
 ex humilitate, memor etiam cha-
 ritatis & communionis Sancto-
 rum, scribit Romanis in hunc mo-
 dum: Obsecro vos fratres per Do-
 minum nostrum IESVM Chri-
 stum, & per charitatem sancti Spi-
 ritus, vt adiuuetis me in orationi-
 bus vestris pro me ad Deum. Iaco-
 bus quoque Apostolus, Orate, in-
 quit, pro inuicem, vt saluemini.
 Quæ si quis de illis duntaxat acci-
 pienda velit, qui vita adhuc fruan-
 tur, negare ille haud poterit, etiam
 Diuos vita frui, idq; multò verius
 quàm nos, qui in terris degimus:
 qui media vita in morte sumus: at
 illi in certissima æternæ vitæ secu-
 ritate. Non est enim mortuorum
 Deus, sed viuorū: quod Dominus
 de

Roman. 15.

Iacob. 5.

Matth. 22.

de Abraham, Isaac & Iacob cōme-
morauit, qui corporis tū nulla frue-
bantur vita, sed animæ eorū in ve-
ra illa cōlestiq; vita iam cum Chri-
sto versantur. Ascendens nanq; in
altum Dominus, captiuam duxit
captiuitatem, &c. Et scimus, ait A- *Ephes. 4.*
postolus, quoniam si terrestris do- *2. Corin. 5.*
mus nostra huius habitationis dis-
soluatur, quòd ædificationem ex
Deo habemus, domum non ma-
nu factam, æternam in cœlis. Quā *Ibidem.*
ob rem idem Apostolus cupit pere-
grinari à corpore, & esse præsens
ad Dominum, desiderat dissolui & *Philip. 1.*
esse cum Christo. Dominus quoq;
in cruce pendēs Latroni promisit, *Luc. 23.*
futurum eum cū ipso post obitum
in paradiso. Denique, vt apud Mat-
thæum habetur 10. cap. anima oc-
cidi non potest.

Vtrum

DE MISSA EVANG.
VTRVM DIVIS PRE
CES NOSTRAE PERSPE
ctæ sint, Cap. XVII.

QVod quidem ad naturam per-
tinet, secundum eam Sancti
preces nostras ad ipsos fufas nesci-
unt: atqui in illo eas aspectant, cui
Matth. 24. perspecta sunt omnia. Iam enim à
Luc. 12. Domino supra illius bona omnia
constituti sunt: ex quorum nume-
ro bonorum etiã illud est, vt quic-
quid ad ipsorum cedit gaudium &
foelicitatem, cognitũ habeant. Au-
August. gustinus lib. de Cura pro mortuis
agenda, cap. 16. ita scriptũ reliquit:
Per diuinam potentiam martyres
viuorum rebus interfunt: quoniam
defuncti per naturam propriam vi-
uorum rebus interesse non possunt.
Idem lib. de Cognitione veræ vitæ,
ca. 39. Cum animæ nostræ aliquid
secun-

secundum Deum desiderāt, & hoc
sibi à Deo per sanctos dari, siue cor
de, siue lingua, siue voce postulēt,
animæ Sāctorum, quibus est idem
audire quod videre, & è conuerso,
non voces sed vota intuentes, desi-
derata eis à Deo impetrant, sicut
scriptum est, Desiderium pauperū
exaudiuit Dominus. Hæc ille. Ipsa
quoq; scriptura testis est, Gaudiū
esse angelis Dei super vno peccato-
re pœnitentiam agente. Vera autē
pœnitentia nōne ex corde trahit
originem? Quī verò possunt ange-
li cor intueri? Num ex angelis Dii
efficiūtur, vt secretas mētium cogi-
tationes possint perspicere? Quòd
si cor pœnitentis illis perspicuum
nō est, quo pacto ob illius pœnitē-
tiam gaudio possunt affici? Cerni-
mus ergo quod solius Dei est, id cū

Luc. 15.

Dd ex

DE MISSA EVANG.

ex gratia suæ impertiri creaturæ.
Quādo igitur ita visum est Deo, ut
electis & amicis suis, quos in cœlis
secum habet, eam præstet faculta-
tem, qua miserorum in terris dege-
tium preces animaduertant, ut per
ipforum iam beatitudine fruendi
intercessionem præstante Domi-
no nostro IESV Christo, opem &
auxilium impetrent, num oculus

Matth. 20.

tuus nequam est, quia Deus bonus
est? Ea ratione Angelus preces fac-
torum cognitas habuit, quas ob-
tulit super altare aureum, quod est
ante thronum. Et Raphaël non ig-

Apocal. 8.

Tob. 12.

norauit orationem Tobiae, quam
obtulit Domino: Itē Angelus ille

Daniel. 10.

probè nouerat Daniele posuisse
cor suum ad intelligendum, & vi-
rum desideriorum eum esse. Ut igitur
angelici spiritus piorum cernit

preca-

preces, in spiritu & veritate factas: sic etiā Sancti eadē cū angelis beatitudine perfruētes, easdē cōspiciunt. Cōmunis nāq; cū angelis est Dei cognitio in diuinæ claritudinis contēplatione, & in speculū sacratissimæ Trinitatis intuitione. Idē ipse qui Helizeo indicauit ministrū eius Giezi argētum & vestes 4. Reg. 5. à Naaman Syro accepisse, etiam Sanctis in cœlo preces ipsos implorantiū notas facit. Et qui Petrū Apostolū de fraude & mēdacio Ananiæ & Sapphiræ certiore reddidit, is etiam sanctis suis in cœlis occulta precantiū vota detegit & explicat.

SENTENTIAE PA-

TRVM DE DIVORVM

imploratione, Cap. XVIII.

Prisca illi suspiciendique Patres
de diuorum imploranda fide

Dd 2 &

DE MISSA EVANG.

& patrocínio summa consensione
scripserunt.

Anacletus, qui vixit Anno Dñi
104. de oratiōibus vel intercessiōe
Pauli Apostoli loquitur Epistola.

Gregorius Nazianzenus oratiōe
19. de S. Cypriano ait, virginē quan-
dam nobilem graui tentatione la-
borantem, Dei genitricem, & virgi-
nem Mariam inuocasse, & exaudi-
tā esse. Idem Nazianzenus (claruit
is Anno Domini 384.) in Oratiōe
funebri, in laudē Basilii, eundē san-
ctissimū Pontificem implorat, his
verbis: Tu autē sacrū & diuinum ca-
put ex alto nos respice, & carnis sti-
mulum, instructionē nostrā à Deo
nobis datā, aut tuis siste precibus,
aut fortiter me ferre persuade, totā
que vitā nobis in melius permuta.
Idem quoq; S. Athanasiū inuocat,
Oratio-

Oratione de eodem.

Prudentius, qui clarus emicuit Anno 370. in Peristephano, Hemiterii & Chelidonii martyrum encomia celebrans, etiam implorationis diuorū meminit. Rursūmq; in hymno de Passione D. Laurētii martyris sic habet: Rogatus annuis, quod quisq; supplex postulat, fert impetratum prosperè, &c.

Origenes in Iosue Homil. 16. Ego sic arbitror, q̃ omnes illi, qui dormierunt ante nos Patres, pugnent nobiscū, & adiuuēt nos oratiōibus suis. Idem D. Iob implorat, li. 2. in Iob: O Iob beate, viuens in perpetuum apud Deum, ora pro nobis miseris, vt etiam nos terribilis Dei misericordia protegat in omnibus tribulationibus, &c.

Chrysostomus Sermōe de Iuue-

DE MISSA EVANG.

tino & Maximo: Sæpe hos marty-
res inuisam⁹, tumulos adornem⁹,
magnaq; fide reliquias eorū cōtin-
gamus, vt inde benedictionē aliquā
assequamur. Etenim sicut milites,
vulnera quæ sibi in præliis inflicta
regi mōstrātes, fidēter loquūtur: ita
& illi in manibus absecta capita ge-
stātes, & in mediū afferentes, quęq;
voluerint apud regem cœlorū im-
petrare possunt. Idem in Missa sua:
Precibus sanctissimæ Deiparæ, Ser-
uator, serua nos. Ad annuntiādum
manē misericordiā tuā, & veritatē
tuā omnibus diebus nostris, preci-
bus Deiparæ Seruator serua nos.
Quoniā rectus Dominus Deus no-
ster, & nūc est in iustitia vultus illi.
Precibus Deiparæ, Seruator, serua
nos. Et superius in eadē liturgia:
Precibus Domine eius quæ te ge-
nuit

nuit Deiparae & semper virginis
Mariæ, sanctarum omnium pote-
statum spiritualium, pretiosi præ-
cursoris, prophetæ ac baptistæ Io-
annis, sanctorum gloriosorum A-
postolorū, & sancti Nicolai, cuius
& memoriam celebramus, misere-
re & serua nos.

Ambrosius in oratione 2. præpa-
râte ad Missam, beatæ MARIAE
virginis suffragia petit, Apostolorū
intercessionem implorat, Martyrū
preces deprecatur, Confessorum ora-
tiones expostulat &c.

Hieronymus in Paulæ Epita-
phio, Vale, inquit, ô Paula, & cultor-
is tui vltimam senectutem oratio-
nibus iuua. Et Epist. ad Heliodorū
ait eū in coelis pro suis parentibus,
&c. oraturum.

Cornelius, qui vixit Anno Do-
Dd 4 mini

DE MISSA EVANG.

mini 255. Epist. I. Oramus Deū, & dominū nostrū IESVM Christū, vt intercedētibus sanctis suis Apostolis Petro & Paulo, maculas vestrorum purget peccatorum, &c.

Cyprianus lib. I. Epistola I. Cornelio Pontifici scribit in hæc verba: Si quis hinc nostrū prior diuinæ dignationis celeritate præcesserit, per seueret apud Deū nostra dilectio, pro fratribus & sororibus nostris apud misericordiā patris non cesset oratio.

Basilii Magni, qui claruit Anno Dñi 389. Sermōe de 40. Martyribus: Paratū est hīc Christianis auxilium, Ecclesia videlicet Martyrū, exercitus triumphantū, chorus laudantiū Deū. Sæpè operam dedistis, sæpe laborastis, vt vnum pro vobis orantem inueniretis. Quadraginta sunt

sunt hi, vnam orationis emittentes
vocem. Qui aliqua premitur angu-
stia, ad hos confugiat: qui rursus læ-
tatur, hos oret: ille vt à malis libere-
tur, hic vt duret in rebus lætis, &c.

Augustinus lib. Meditationum,
Cap. 24. Pia admodum prece vtitur
ad Diuos omnes. Inter alia sic ha-
bet: Fœlices sancti Dei omnes, in-
tercedite & orate constanter atque
indefinēter pro nobis miseris, mul-
tumque negligentibus peccatori-
bus, vt per vestras orationes vestro
sancto consortio coniungamur:
quia aliter salui esse non possumus.
Eodem lib. cap. 40. Sancta & imma-
culata Virgo Dei Genitrix M A-
RIA, & mater Domini nostri I E-
SV Christi, interuenire pro me di-
gneris apud illum, cuius meruisti
effici templum. Deinde etiam an-
Dd 5 gelos

DE MISSA EVANG.

gelos & sanctos omnes, vt pro ipso supplicent, precatur, &c.

Maximus, qui floruit Anno Domini 420. Homilia de S. Agnete: O splendida Christo Agnes, & pulchra Dei filio, & omnibus angelis & archangelis grata, vt nostri meminisse digneris, quibus possumus precibus exoramus, vt nobis ille tribuat peccatorum indulgentiam, qui tibi tuorum omnium laborum tradidit palmam.

Ephrem Diaconus, D. Basilio familiaris, Sermone de Laudib⁹ Martyrum: O beatissimi viri, ô gloriosissimi martyres Dei, me miserum vestris iuuate precibus, vt in illa hora misericordiam consequar, quando manifesta erunt occulta hominum: Pro me misero ante thronum maiestatis adsistite, vt vestris precibus

bus saluari merear, &c. Idem beatissimam Dei genitricem Mariam, Angelos, Archangelos, Prophetas, Martyres, &c. implorat.

Possẽm equidem hoc loco plures alios sanctitate & antiquitate suspiciendos commemorare patres, vno ore eademque sententia Diuorum in cœlis regnantium, tum inuocationem, tum intercessionem afferentes atque confirmantes. Deinde toto orbe Christiano ea consuetudo, constitutio & observatio est Ecclesiæ Catholicæ, quam in Apostolici recitatione symboli sanctam confitemur, nimirum ob ^{Ecclesia} sancti Spiritus præsentiam, qui ^{sancta.} illius & institutor & rector est, qui que eam ab omni seruat ac tueretur errore. Quod verò Christus ait, Venite ad me omnes qui laboratis

Matth. II.

DE MISSA EVANG.

ratis & onerati estis, & ego reficiam
 vos, iis verbis Iudæos & Ethnicos
 inuitat, vt gratiam & misericordi-
 am apud ipsum & captent & obti-
 neant, non autem in lege, vel apud
 idola. Christus enim est Iustus no-
 ster, Hiere. 23. 33. Et iustitia nostra.
 I. Corint. I. Lex autem nihil ad per-
 fectum adduxit. Hebr. 7. Atque ea-
 dem ipsa iugum est intolerabile.
 Act. 15. Porrò Christus & Iudæos
 & Ethnicos sua gratia probos & iu-
 stos efficere, ac reficere potest. Itaq;
 hac ratione nos ad Diuos minime
 accedimus: quin potiùs ipsi vnà no-
 biscum ad Christum accedunt, vt
 à Christo gratiam & iustitiam im-
 petremus. Nimirùm etiam ipsi ad
 Christum accesserunt, gratiam ab
 illo & gloriam consecuti. Nos verò
 ab illis neq; gratiam, neq; gloriam,
 neq;

Sanctos ut
 implore-
 mus.

neq; iustitiam petimus, sed eorum preces ambimus, vt nobiscum illū adire velint, qui ait, Venite ad me omnes, & ego reficiam vos: quò scilicet suis orationibus animarum nostrarum refectiōem vel recreationem obtineant. Neq; tamen propterea à Christo desciscimus, sed per Diuorum intercessionem Dei amicitia ambimus & aucupamur. Quæso igitur quotquot estis è religione Christiani & Catholici, Missemastigum cōsortia deuitetis, qui ob Diuorum inuocationem Missæ sacrum indignis probris & contumeliis afficere non verentur. Quòd enim ea nihil à Christiana pietate abhorreat, sed Deo grata sit & accepta, ex ea, ait Augustinus, salute, *Augustin.* consolatione & utilitate potest animaduerti, quæ fidelibus sanctorum vene-

DE MISSA EVAN.

veneratoribus & imploratoribus
præstatur.

DE COMMEMORA
TIONE OMNIUM IN CHRISTO

piè defunctorum in Missa, Ca. XIX.

ETiam inde Misolurgi Missam
conuiciis proscindendi & calu
mniadi ansam arripiūt, q̄ in ea pro
cunctis in Christo defunctis preces
fiāt. Nāq; pro illis sic orat sacerdos:

*Verba Ca.
nonis.*

Memento Domine famulorum famularum-
que tuarum, qui nos præcesserunt cum signo
fidei, & dormiunt in somno pacis: ipsis & o-
mnibus in Christo quiescētibus locum refri-
gerij, lucis & pacis vt indulgeas deprecamur,
per eundem Christum Dominum nostrum.

*Oratio pro
uiro defun-
cto.*

Pro viro defuncto sic orat: inclina do-
mine aurem tuā ad preces nostras, quibus mi-
sericordiā tuā supplices deprecamur, vt ani-
mā famuli tui, quā de hoc seculo migrare ius-
sisti, in pacis ac lucis regione constituas,
& sanctorum tuorum iubeas esse consortem.
Per Christum Dominum nostrum. Pro fo-
mina defuncta talem facit precem:

*Pro foemi-
na.*

Quæ.

Quæsumus Domine pro tua pietate misere-
re animæ famulæ tuæ, & à contagiis morta-
litate exutam, in æternæ saluationis partem
restituere. Per Christum Dominum nostrum.

Pro cunctis fidelibus defunctis ea *Pro cunctis
mortuis in
Christo.*

ratione precatur: Fidelium deus omni-
um conditor & redemptor, animabus famu-
lorum famularumque tuarum remissionem
cunctorum tribue peccatorum, ut indulgentiam
quam semper optauerunt, piis supplicationibus
consequantur, Qui uiuis, &c. Chryso-
m^o li. 6. de sacerdotio ait, Sacerdotē *Chryso.*

pro vniuerso terrarum orbe legatum in-
tercedere, deprecatorēque esse apud
Deum, ut hominum omnium, non uiuenti-
um modò, sed etiā mortuorum pecca-
tis propitius fiat, cum sacrificium illud
reuerentia plenissimum perfecerit, com-
muni omnium Domino manibus assidue
pertractato. Non possunt certè Miso-
liturgi testatum efficere non rectè agere
sacerdotē, dum in Missa pro defunctis
omnibus precatur. Orat idē patrem
cœle-

DE MISSA EVAN.

coelestem, per carnem & sanguinem filii sui, in altari sub panis ac vini specie praesentia, fidelium animabus in illo futuro seculo poenis ad huc quibusdam obnoxiiis, propitium ac misericordem se praebat, vtens Apostolica illa precatiuncula:

Precatiuncula Apostolica pro defunctis.

Requiem aeternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis: item alia Apostolis aequè usitata: Requiescant in pace. Iam si Missam astiges rem aliqui impossibilem moliri velint, nempe vt probent, iniquum esse pro defunctis in Missæ sacro preces ad Deum ferre, simul etiam id certum efficiant ac probent, sanctam Christi Ecclesiam annis plus mille quingentis in errore versatam. Quod si inest, vbi quaeso illa Christi pollicitatio est, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem

Matth. 28.

tionem seculi? Et illa, Mittā ad vos ^{Ioan. 16. 7}
 paracletum, spiritum veritatis, qui ^{14.}
 docebit vos omnem veritatē, & ma-
 nebit vobiscum in eternū? Quī ve-
 rò Ecclesia hoc pacto colūna erit &
 firmamentum veritatis, si menda- ^{1. Tim. 3.}
 cio nitatur? Placet igitur etiam hac
 de re nō nihil agere, vti Missæ sacrū
 illis quoq; profit, qui cum fidei si-
 gno nos præcesserunt, & in Chri-
 sto defuncti sunt. Paulus quidem ^{Hebr. 9.}
 locuples testis est, Christum æternā ^{1. Ioan. 2.}
 inuenisse redemptionē: & Ioannes
 ait, propitiationem eum esse pro
 peccatis totius mūdi. Atqui defun-
 cti omnes in Christo, vnus nobiscū
 corporis membra sunt, idq; per spi-
 ritū & charitatem, per quæ fideles
 omnes, tam viui quā defuncti vnū
 corpus sunt, cuius corporis caput
 Christus est, quem dedit pater ca-
 put ^{Eph. 1. 4. 5.}

Ee

put

DE MISSA EVANG.

put supra omnem Ecclesiam.

Quò fit, vt acerbissima illius per-
pessio, siue mortis eius efficacia &
virtus cunctis fidelibus tam defun-
ctis q̃ viuis consolationi sit & salu-
ti, vtpote ad spiritale ac mysticum
Christi corpus pertinentibus. Ne-
que enim spiritus atq; charitatis illud
vinculum, quo inter se fideles
in hoc spiritali corpore, & in Chri-
sto IESV totius mystici corporis
huius capite connectuntur, vel ipsi
morte dissolui credendum est. Eam
ob rem quadam consolatione affi-
cimur ob Diuorum in cœlis de-
gentium preces, quas illi pro no-
bis faciunt: quandoquidem chari-
tas, qua nos cum adhuc essent in
terris complectebantur, qua eti-
am instigante pro suis confratribus
ceu eiusdẽ corporis membris olim
in

I. Cor. 5.

in mortali corpore precabantur, non
 extinguitur neque excidit, sed fit
 in cœlis auctior & absolutior etiam
 erga nos, quàm in hoc seculo fue-
 rit. Itēq; pro animabus in Christo
 quiescentium, diuinæ castigationi
 in illo futuro seculo etiamnum ob-
 noxiis, cum sint vnius nobiscum
 corporis membra sub Christo ca-
 pite, ex amore precamur, vt imme-
 ritæ mortis Christi participes red-
 dantur.

SACRIFICARI PRO VI

VIS ET DEFUNCTIS, ca. XX.

Quod si virtus & efficacia in
 cruce litatæ hostiæ, cuius fit
 in Missa commemoratio, in fi-
 de & charitate defunctis nihil pro-
 dest, qua tandem ratione prisci il-
 li patres, qui ante Christi mor-
 tem hinc emigrarunt, redempti
 Ec 2 sunt

DE MISSA EVANG.

Zacha.9.

funt & beatitudinem cōsecuti? Tu quoque, ait Zacharias propheta, in sanguine testamēti tui emisisti vin- ctos tuos de lacu, in quo non est qua. Est igit̃ efficacia passionis Christi propiciatio pro peccatis nostris: est etiam cōmodo ac saluti, & illis qui olim fuere, & qui in præsenti- rum viuunt, & qui pōst futuri sunt.

1. Ioan. 2.

1. Tim. 1.

Mortuus est enim Christus pro pec- catis totius mundi. Venit etiam in hunc mundum saluos facere peccatores omnes, qui ante illum fuerint, qui cum illo vixerint, & qui post illum ad extremum vsque diem extiterint. Eò spectat Paulina illa sententia: Christus I E S VS heri & hodie, ipse & in secula. Ho- die, ad eos refertur, qui sub nouo viuunt Testamento: Heri, ad eos qui ante Christum sub naturæ & scripte

Hebr. 13.

scripta lege versati sunt. Sufficit enim sacratissima illius mors, totius mundi mortalium omnium præteritorum, præsentium ac futurorum peccatis abolendis & expiandis. Quando igitur virtus perfectionis Christi etiam in illos derivatur, qui in fide & charitate decesserunt, sancta Ecclesia pro cunctis fidelibus defunctis, ceu vnius secum corporis membris, preces offert Deo. *Augustin.* *libr. de cura pro mortuis agenda, capite primo.* (Meminit ipse libri huius 2. *Retractat. cap. 64.*) In Machabæorum, inquit, libris legimus oblatum pro mortuis sacrificium. Sed & si nusquam in scripturis veteribus omninò legeretur, nō parua hac consuetudine claret authoritas, ubi in precibus sacerdotis, quæ domino

*Machab. 2.
cap. 12.*

Ee 3 Deo

DE MISSA EVANG.

Deo ad eius altare fundūtur, locum
suum habet etiā cōmendatio mor-
tuorum. Hęc ille: Si ergo profuit de-
functis illis oblatū pro eis argentū,
(duodecim em̄ millia dragmas argē-
ti Iudas Machabæus, quæ pro illis
offerrentur, misit Ierosolymā) non
multo magis vsui, cōsolationi, ac sa-
luti fidelibus defunctis erit pretium
huius mūdi, nēpe corpus & sanguis
Christi, quibus totū ille mercatus
est & redemit mundū. Ea re Moni-
ca venerabilis D. Augustini mater,
(vt idem ait li. 9. Confessionum, ca-
13. loquens Deo) memoriam sui ad
Altare fieri desiderauit, cui nullius
diei prætermissione seruierat, vnde
sciret dispēsari victimam sanctam,
qua deletū est chirographū, quod
erat contrarium nobis, &c. Idē Au-
gustinus eodem & lib. & capite pro
defun-

*Monica Au-
gustini ma-
ter pro se
defuncta pe-
tit orari.*

defuncta matre sua se orasse scribit in hunc modū: Pro peccatis matris meae deprecor te: exaudi me per medecinam vulnerum nostrorū, quæ pependit in ligno. Dimitte illi debita sua: dimitte Dñe, dimitte obsecro: ne intres cum ea in iudicium, &c. Et rursus eiusdē libri ca. 12. Nā neq; in eis precibus, quas tibi fudimus cum offerretur pro ea sacrificium precii nostri, (i. corpus & sanguis Christi in Missa) iam iuxta sepulchrum posito cadauere, priusquam deponeretur, sicut illic fieri solet, &c.

D. Augustinus pro defuncta matre Monica orat.

SENTENTIIS SAN-

CTISSIMORVM PATRV M

*confirmatur subueniendum piē defun-**ctorum animabus, Ca. XXI.*

A B ipsiſ adeò Apostolis decre-
tū atq; constitutum esse, vt in
Ee 4 Missis

*Apostolicæ
traditionis
esse,*

DE MISSA EVANG.

*ut in Missa
pro defunctis
oretur.*

Missis memoria & preces fiant pro fidelibus defunctis, Chrysostomus testatur Homilia 69. ad populū Antiochenum : Non temerè ab Apostolis hæc sancita fuerunt, vt in tremendis mysteriis defunctorū agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum cōtingere lucrū, vtilitatem multam, &c.

*Ex uersione
ne Scoti,*

Dionysius Apostoli Pauli Discipulus, lib. Ecclesiast. Hierarchiæ, ca. 7. ritum eum describit, quo Sacerdos pro mortuo sacrificare & deprecari solitus fuerit. In conspectu, inquit diuini altaris recumbens eum, initiatur Deo oratione & eucharistia.

Damascenus, qui claruit Anno 730. Sermone de his, qui in fide hinc migrârunt : Diui Apostoli, discipuli Saluatoris, in tremendis

dis & impollutis vitalibusque Sacramentis, memoriam eorum, qui fideliter obdormierūt, habendam edixerunt. Quod adhuc firmiter, atq; adeò sine contradic̃tiōe obseruat Apostolica & Catholica Ecclesia Christi & Dei, à finibus vsq; ad fines terræ, ab eoq; tēpore vsq; in præsens, & in finem mundi vsque.

Isidorus, qui vixit Anno Domini 630. lib. i. de Officiorum origine: Sacrificium pro defunctorum fidelium requie offerri, vel pro eis orari, quia per totum hoc orbem custoditur, credimus, quòd ab ipsis Apostolis traditum sit. Hoc enim Catholica Ecclesia obseruat, &c.

Augustinus li. de Cura pro mortuis agenda, cap. i. (cuius propterea hîc verba libet ascribere, vt cer-
nant Misoliturgi, per uetustum Ec-
Ee 5 clesie

DE MISSA EVANG.

clesiæ morem, & quid Sacerdos ad
 aram precetur.) Etsi nusquam in
 scripturis veteribus omninò lege-
 retur, non parua hac consuetudine
 claret authoritas, vbi in precibus Sa-
 cerdotis, quæ Domino Deo ad eius
 altare funduntur locum suū habet
 etiam cōmendatio mortuorū. Idē
 Sermone 32. de verbis Apostoli: O-
 rationibus sanctæ Ecclesiæ, & sacri-
 ficio salutari, & eleemosynis, quæ
 pro eorū spiritibus erogantur, non
 est dubitandum mortuos adiuuari,
 vt cum eis misericordiùs agatur à
 Domino, quàm eorū peccata me-
 ruerunt. Hoc enim à patribus tradi-
 tum vniuersa obseruat Ecclesia, vt
 pro eis, qui in corporis & sangui-
 nis Christi communione defuncti
 sunt, ad ipsum sacrificiū loco suo,
 cum memorantur, oretur, ac pro il-
 lis

lis quoque id offerri commemoretur. Idem lib.2.de Genesi, contra Manichæos, cap. 20. Sed qui fortè agrum suum (cordis intellige) non coluerit, & spinis eum opprimi permiserit, habet in hac vita maledictionem terræ suæ in omnibus operibus suis, & post hanc vitam habebit vel ignē purgationis, vel pœnam æternam. Idem in Enchiridio capite 110. Neque negandum est, defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cùm pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ in Ecclesia fiunt &c. Idem libr.20. de Ciuitate Dei, capite 9. Neque enim piorum animæ mortuorum separantur ab Ecclesia, quæ etiam nunc est regnum Christi. Alioquin nec ad altare Dei fieret eorum memoria in

DE MISSA EVANG.

ria in communione corporis Christi, &c. Idem lib. de Cura pro mortuis agenda, ca. 4. Non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana societate defunctis, etiam tacitis nominibus quorumque, sub generali commemoratione suscepit Ecclesia, ut quibus ad ista defunt parentes, aut filii, aut quicunq; cognati vel amici, ab vna eis exhibeantur pia matre communi.

Posidonius in vita S. Augustini: Nobis coràm positis, pro eius commendanda corporis depositione, sacrificium Deo oblatum est, & sepultus est. Libet adhuc ex veteribus hìsce verendisq; Patribus vnum atq; alterũ proferre in medium, quò certum testatumq; fiat Misoliturgis, iniuriã se in Missam probra cõuitiaque iactare, eò quòd Sacerdotes intra Missæ

Missæ sacrum pro animabus piè defunctorū
orent & sacrificent.

Chrysostomus Homilia 18. in I.
Corinth. Sin peccator excessit è vi
ta, ob eam etiam causam lætandū
est, quòd peccata intermissa sunt,
nec ad vitium fit accessio, isq; non
lugendus est, sed adiuuāndus ac sub-
leuandus, quoad eius fieri potest,
precibus, eleemosynis & sacrificiis.
Neq; enim hæc imperitè excogita-
ta sunt, neq; frustrā eorum, qui abie-
runt à vita, in diuinis mysteriis co-
latur recordatio, eorumq; causa adi-
mus ad aram, vt agnum ibi iacentē,
qui totius orbis piacula in se rece-
pit, precemur, sed vt aliquod inde
eis leuamentum accedat. Nec verò
frustrā is qui adest ad arā, cūm my-
steria sacra veneratione digna agū-
tur, clamat pro iis omnibus, qui in
Chri-

Ex uersioe
Ioachimi
Perionij
Topicis
Theologi-
cis.

DE MISSA EVANG.

Christo dormierunt. Si enim pro
 ipsis memoria nō coleretur, eorūq;
 mentio non fieret, nunq̃ hæc dicta
 essent. Nō enim vana sunt nostra:
 (hoc Deus prohibeat.) Hæc enim
 peraguntur spiritus sancti præscri-
 ptione. Iuuemus igitur eos, menti-
 onemq; eorū faciamus, &c. Item
 Hom. 3. in Epistolam ad Philippen-
 ses: Non frustra ab Apostolis sancti-
 tum est, vt in celebratione veneran-
 dorum mysteriorum memoria fiat
 eorū, qui hinc decesserunt. Nouerūt
 illis multū hinc emolumēti fie-
 ri, multum vtilitatis. Stante siquidē
 vniuerso populo, manus in cœlos
 extendente, cœtu item sacerdotali,
 verēdoq; posito sacrificio, quomo-
 do Deū nō placaremus pro istis o-
 rantes? Rursus Homil. 32 in Matt.
 Cur post mortē tuorū pauperes cō-
 uocas?

uocas? Cur presbyteros, vt pro eo velint orare, obsecras? Nō ignore te responsurū, vt defunct⁹ requiē adipiscat, vt propitiū iudicē inueniat.

Tertullianus, qui vixit Anno Domini 160. li. de Corona militis: Oblationes pro defunctis, pro natalitiis, annua die facimus. Item lib. de Monogamia: Pro anima eius (defuncti mariti) oret (vxor relicta) & refrigerium interim adpostulet ei, & in prima resurrectione consortium, & offerat diebus annuis dormitionis eius.

Epiphanius, qui claruit Anno Domini 390. li. 3. Tomo 1. cōtra hæresim Aërii: Nam quòd ad nomen mortuorum commemoratio nem attinet, quid hoc vtilius esse potest? quid magis oportunum, aut admirabilius, quàm eos qui sunt

Ex uersioe
Perionij in
Topicis
Theologis
cis.

DE MISSA EVANG.

sunt in vita, in ea esse de iis, qui mi-
grāt opinione, vt eos viuere existi-
ment & credant, non omninò de-
fuisse, sed apud Dominum & esse
& viuere? & quemadmodum cha-
rissimum præconium significat,
spem esse iis, qui pro fratribus vt a-
sentibus precentur. Atq; etiam pre-
ces, quæ causa eorum fundūtur, ad
iumentum ipsis adferunt. Item lib.
3. Tomo. 2. cōtra Massalios: Pro
defunctis fiūt commemorationes
preces, cultus diuinus, & mysterio-
rum dispensationes.

Ex uersioe
eiusdem pe-
rionij.

Athanasius, qui floruit Ann
Domini 334. lib. 1. ad Antiochum
Quæstione 34. quærit hoc modo
Quid ergo? Num aliqua beneficia
animi hominū peccatorum, cū
pro illis cœtus celebrantur, ex elec-
mosynis, donariisq; ac sacrificiis
per-

percipiunt? Atq; ita respondet: Si nullum ex eo beneficium cōseque-
rentur, haud sanè in exequiis illo-
rum mentio fieret. At sicut vitis ex
trà in agro floret, & tamen eius o-
dorem vinum in vase conditum re-
tinet, & ita ipsum vnà floret: sic pec-
catorum animos ex incruenta ho-
stia, beneficentiaq; aliis eorum cau-
sa impensa, aliquid boni percipe-
re intelligimus, &c.

Ambrosius in oratione de obi-
tu Theodosii: Alii tertium diem
& trigesium, alii septimum &
quadagesimum obseruare consue-
runt: & vtraq; obseruatio habet au-
ctoritatem. Item in oratione de
excessu fratris sui Satyri: Tibi nunc
omnipotens Deus innoxiam com-
mendo animam, tibi hostiam me-
am offero. Cape propitius ac se-
Ff renus

DE MISSA EVANG.

renus fraternum munus, sacrifici-
um sacerdotis. Hæc mei iam lib-
præmitto. In hoc ad te pignore ve-
nio, non pecuniæ sed vitæ pigno-
re, &c. Nolo ego hoc loco pro-
re testimonia sancti Pontificis Gre-
gorii (vixit is anno Domini sex-
centesimo) libro quarto Dialogo-
rum, capite quinquagesimo quin-
to & tricesimo nono, luculenter
firmantis, quorundam animas de-
functorum Missæ sacrificio expo-
nis ereptas esse. Est igitur immo-
nis cuiusdam temeritatis & præ-
sumptionis, ac impotentis auda-
ciæ, ea conuitiis proscindere, dan-
nandaque & explodenda censeri
quæ sunt ab Apostolis præscriptæ
& constituta, tot sanctissimorum
Patrum testimoniis confirmata,
que ab vniuersa Christi Ecclesia a-

nos vsq; summa consensione seruata, obseruanda quoq; proculdubio, donec extremus aduentet dies. Porro in Missæ sacro non solum defunctorum omnium generatim mentionem facit sacerdos, pro iisq; preces offert, sed etiam quorundam speciatim meminit, ac pro iis priuatim Deum orat. Sic & Augustinus libro nono Confessionum: capite decimo tertio. Inspira, inquit, Domine Deus meus, inspira seruis tuis, fratribus meis, filiis tuis, dominis meis, vt quotquot hæc legerint, meminerint ad altare tuum Monicæ famulæ tuæ, cum Patritio quondam eius coniuge, per quorum carnem introduxisti me in hanc vitam. Meminerint cum affectu pio parentum meorum in hac luce transitoria, &c.

*Specialis
precatio et
mentio de-
functorum
ut fiat in
Missæ.*

Ff 2

Neq;

DE MISSA EVANG.

Neq; etiã ea ratione pro defunctis oramus, quasi in illo futuro seculo quicquàm possint mereri: simul enim atque anima excessit è corpore, vnà merendi status finem habet. Neq; negandum est, ait Augustinus in Enchiridio, ca. 110. defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ in Ecclesia fiunt: sed eis hæc profunt, qui cum viuerent, vt hæc sibi postea prodesse possent, meruerunt. Quia etiam hoc meritum sibi quisq; cum in corpore viueret comparauit, vt ei possent ista prodesse, &c. Est verò etiam illud Missæ soliturgis offendiculo, quòd in cunctis Missæ sacris pro defunctis omnibus preces funduntur: putant enim satis esse, semel tantum dixisse,

xisse, Faxit Deus, vt fœlices resur-
gant. At nō vident isti, quod Chri-
stus in primis ait, Oportet semper *Luc. 18.*
orare & non deficere: deinde Apo-
stolus, Sine intermissione orate. *1. Theß. 5.*
Atq; ipsa dominica oratio, eo no-
Luc. 11.
mine quotidiana dicitur, quòd per
petim quotidieq; dici debeat. Pre-
cator pulsando perseverare debet.
Paulus ter Dominum oravit pro *2. Cor. 12.*
auferenda tentatione. Nimirum in
prece persistendum est, non ex qua-
dam erga Deum diffidentia, tan-
quàm is preces nostras admittere
nolit, sed quòd Dominus ipse iugi-
ter orare nos docuerit, nō ig-
norans, quid nobis cōdu-
cibilius sit, & quādo
expediat nos ex-
audiri, &c.

DE MISSA EVANG.
DE ANNIVERSA-
RIA DEFUNCTORVM
cōmemoratione, Cap. XXII.

TAmetsi Ecclesia Catholica in
singulis quibuscq; Missæ sacri
quotidianas pro defunctis preces
offert, atque annis singulis cer-
ta die generalem eorum commemo-
rationem facit, quemadmo-
dum in Concilio Gabilonenfi de-
cretum est, potest nihilò minus v-
nusquilibet præter hanc commu-
nem mortuorum memoriam, ami-
cis & cognatis suis ex facultatibus
siue à Deo ipsi præstitis, siue heredi-
tate ad ipsum eorum nomine devo-
lutis, speciale quoddam anniver-
sarium, vel septimum aut triceste-
mum, vt vocât, vel certas exequias,
vel Missam pro ipsis speciatim di-
cendâ pro totius Ecclesiæ more &
con-

consuetudine procurare. Ecquis ve-
rò id illi prohibeat? Feramus tamen
neceſſe eſt pleroſque ſuos num-
mos in res infrugiferas profundere,
aut ludendo dilapidare. Quidni igi-
tur liceat piis in defunctos amicos
quippiam conferre beneficii? Ta- 2. Mach. 12.
men Iudas Machabæus duodecim
millia dragmas argenti miſit Iero-
ſolymam, offerri eas ibi pro pec-
catis mortuorum, qui in bello ce-
ciderant. Nimirum hæc ipſa purga-
tio, vt ait Origines li. 8. in Ro. ca. 11.
quæ per pœnam ignis adhibetur,
quantis temporibus quantifve ſe-
culis de peccatoribus exigat crucia-
ciatus, ſolus ſcire poteſt ille, cui
Pater omne iudicium tradidit: at-
que ignis purgatorius, vel emen-
datorius, vt habet Auguſtinus in
Pſalmum triceſimum ſeptimum,

DE MISSA EVANG.

qui emendabit eos, qui per ignem
salui erunt, grauior erit, quàm quic-
quid potest homo pati in hac vita.
Quæ cum ita sint, non tibi rē Chri-
stiana pietate dignam facere viden-
tur, qui ex amore & commiseratio-
ne apud Sacramēti ministros id
efficiūt, vt pro amicis ipsorum vel
septimus, vel anniuersari⁹ dies, aut
cuiusmodi quippiam agatur, præfer-
tim cum id eorum necessitas & fra-
terna charitas flagitet, atq; omnes
illi, qui in fide Christi piè decesser-
int, sola præsentis corporum coha-
bitatione à nobis disiuncti ac sepa-
rati sint, neq; minus propterea cha-
ritatis communione nobis coniun-
cti sint? In hanc sententiam Chry-
sostomus loquitur, Homilia, cū de
cius expulsioe ageretur: Etiam si lo-
co, ait, diuidamur, sed charitate con-
iungi-

I. Cor. 13.

Chrysosto.

iungimur: ego à vobis nec morte diuellar. Nam etsi corpus meū moriatur, anima mea viuit, & memoriam vestri tenebit.

Beda quoq;, qui vixit Anno Domini 732. in Marcum cap. 5. Notandum, inquit, quòd quia publica noxa publico eget remedio, leuia autē peccata leuiori & secreta queūt poenitentia deleri, puella in domo iacens, paucis arbitris exurgit, eisdēq; vehementer, vt nemini id manifestent, præcipitur: Iuuenis extra portam turba multa comitante atque intuente suscitatur. Lazarus de monumento vocatus, intātum populis innotuit, vt ob eorum, qui vidēre testimonium, plurimę Domino turmæ cum palmis occurrerent, & multi propter illum abirent ex Iudeis, & crederēt in IESVM. Quar

DE MISSA EVANG.

tum verò mortuum nunciāte discipulo Domin⁹ audiuit, sed quia qui pro eius excitatiōe precarētur, viui defuerant, Dimitte, inquit, vt mortui sepeliant mortuos suos, &c.

Tertullianus lib. de Monogamia, & lib. de Corona militis, & lib. de Exhortatione Castitatis, annuē pro defunctis oblationis meminit, annuam diem appellans, quam nos anniuersariam dicimus. Ita namq; habet: Oblationes pro defunctis annua die facimus.

Cyprian⁹ li. 4. Epi. 5. Sacrificia pro Celerina, Laurentio & Ignatio semper, vt meministis, offerimus, quoties martyru passiones & dies, anniuersaria cōmemoratione celebramus.

Origenes in Iob lib. 3. & in Psa. 38. Diem mortis celebramus, quia nō moriūtur hi, qui mori vidētur, &c.

Ambro-

Ambrosius de fide resurrectiōis
ca. I. Die septimo ad sepulchrū redi-
mus, qui dies symbolū futurę quie-
tis est, &c. Idem in oratione de obi-
tu Theodosii, septimi & tricesimi
diei meminit, &c.

Augustinus lib. 3. Cap. 12. ad Vin-
centium Victorē de anima & eius
origine: Et lib. 1. cap. 9. ad Rhenatū:
Quis offerat corp^o Christi, nisi pro
membris Christi? (de defunctis lo-
quitur.) &c. Vide eundem li. 20. de
Ciuitate Dei, cap. 9.

Chrysostomus, Homili. 41. in 1.
Cori. cap. 15. Iuuenus igitur eos (de
defunctis agit), mentionemq; eorū
faciamus. Si em̄ liberos Iob patris
sacrificium expiauit, quid dubitas,
an nostris oblatiōibus & sacrificiis,
quæ pro illis facimus, aliquod eis
solatiū leuamentumq; afferatur?

Possē

Ex uersioe
Perionij in
Topicis
Theolog.

DE MISSA EVANG.

Possẽm equidem plures alias celeberrimorum Patrum proferre sententias, sed iis supersedeo. Certè vno illi omnes ore ex eodem Christi spiritu, quemadmodum Catholicę Ecclesię vnica & germana fides habet, id affirmant atq; scriptis testantur suis, Christianos etiãdum superstitites atq; in merendi & gratiæ statu positos, precibus, eleemosynis, ac Missę sacrificiis per sacerdotem offerendis, animabus piẽ defunctorũ opem ferre debere. Rectè igitur & pro eo atq; decet illi facere cõsueti sunt, q̃ pro suis parẽtibus aliisve amicis dies anniuersarios celebrari efficiunt, quò eorum memoria ad sacram aram peragatur. Nam etiãsi illi iis fortasse nõ opus habeãt, eiusmodi beneficia & suffragia aliis animabus saluti sunt & consolationi.

Quid

QVID DEINDE IN

CANONE AGATUR, CA

put XXIII

Postquàm Sacerdos piis ac deuotis precibus id contendit à præpotente Deo, vt & ipsi & toti Ecclesiæ bono esse velit merita Diuorū, in cœlesti beatitudine & gaudiis de gentium: simulq; pro cunctis illis animabus preces obtulit, quæ cum signo fidei nos præcesserunt, orans Deum, prodesse iis velit ac imperiatur passionis Christi efficaciam, quò culpæ earū expientur, & ad capeffendam beatitudinem reddantur idoneæ, inde iam pro seipso cunctisq; astantibus, atq; adeo pro vniuersa Christi Ecclesia precatur, nēpe vt virtutis ac efficacix acerbissimæ perpeffionis Christi possint capaces effici, idq; digna perceptione

DE MISSA EVANG.

ne celsissimi Eucharistiæ sacramen-
ti, puta corporis & sanguinis domi-
nici sub panis ac vini specie: tum
etiam vt propitium illi se Deus præ-
stare velit, & condonare errata,
quò tremenda hæc viuificaque my-
steria non ad mortem vel iudici-
um, sed gratiæ sumat incremen-
tum. Oratio eius huiusmodi est:

*Oratio sa-
cerdotis in
Canone.*

Nobis quoque peccatoribus famulis tuis,
de multitudine miserationum tuarum spe-
rantibus, partem aliquam & societatem do-
nare digneris cum tuis sanctis Apostolis
& martyribus, cum iohanne, Stephano,
Matthia, Barnaba, ignatio, Alexandro
&c. cum Agatha, Lucia, Agnete, &c. & cum
omnibus sanctis tuis: intra quorum nos
consortium non æstimator meriti, sed ve-
niæ quæsumus largitor admitte, per Chri-
stum Dominum nostrum: Per quem hæc
omnia Domine semper bona creas, san-
ctificas, viuificas, benedicis & præstas no-
bis. Per ipsum, & cum ipso, & in ipso est
tibi Deo patri omnipotenti in vnitate Spi-
ritus sancti omnis honor & gloria, per omnia
secul

secula seculorum, Amen. Posthæc sacerdos propriæ imbecillitatis, imperfectionis ac fragilitatis haud immemor, neque nescius astare se coram Deo, redemptore & futuro Iudice suo, certus etiam ex Chrysostomi dictis libro sexto de Sacerdotio, communem omnium Dominum assiduè se pertractare, atque per id tempus & angelos sibi assistere, & cœlestium potestatum vniuersum ordinem clamores excitare, & locum altari vicinum in ipsius honorem, qui immolatur, angelorum choris plenû esse, indignum planè sese arbitratur, qui præstantissimum hoc accipiat sacramentum: atqui nihilò feciùs benignissimam illam Christi pollicitatiõem in memoriam reuocans, qua ille ait, quicquid à patre petierimus in

Ioann. 16.

DE MISSA EVANG.

in nomine ipsius, id nos impetratu-
ros, dominicam auspicaturus orati-
onem, simul & populū, vt secum o-
rent adhortatur, his verbis: Oremus:

*Ex Canone
Missæ.*

Præceptis salutarib⁹ moniti, & diuina insti-
tutōe formati audemus dicere: Pater noster q̃
es in cœlis, Sanctificetur nomen tuū, &c. Sub
inde pro seipso & plebe hoc pacto precatur.
Liberā nos quæsumus Domine ab omnibus
malis præteritis, præsentibus & futuris: & in-
tercedente beata & gloriosa semper virgine
Dei genitrice MARIA, & beatis Apostolis
tuis Petro & Paulo atq; Andrea, cū omnibus
sanctis, da propitius pacē in diebus nostris,
vt ope misericordiæ tuæ adiuti, & à peccatis
simus semper liberi, & ab omni perturbatio-
ne securi, Per eundem dominum nostrum
Iesum Christum, &c. Quibus dictis, pacē
populo exoptat, eam quā Christus
sacro sancto sanguine suo nobis cō-
fecit & conciliauit, atq; tertio Chri-
sti misericordiam implorat, dicēs,
Agnus Dei qui tollis peccata mun-
di, miserere nobis, & dona nobis
pacem.

pacem. Deinde sacram sumit hostiam, & bibit ex calice: præbet item corpus & sanguinem Christi sub panis specie, pro totius Ecclesiæ ritu, obseruantia ac præscriptione, omnibus illis, qui tum seipfos probarint, tum etiã quos Ecclesia extrinsecus probarit.

DE COMMVNIONE.

CAPVT XXIIII.

VBi verò præclarissimum sumptum est Sacramentum, concinit Chorus breuem cantiunculam in Dei laudem, ex Psalmis ferè petitam, eaq; Cômuniõ dicitur. Cantamus eam in gratiarum actionem pro percepta ex sacra communione gratia, memores sententiæ illius Dauidicæ: Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum: viuēt corda eo-

Gg rum

DE MISSA EVANG.

rum in seculum seculi. Significat
eadem cantio ingens illud gaudiū,
quo discipulos Christi affecit resur-
rectio, postquàm eum rediuiuum
conspexere.

Ioann. 20.

DE COMPLENDA.

CAPVT XXV.

ABsoluta hac cantioe, Sacerdos
tum pro seipso tū speciatim
pro illis, qui cū ipso Sacramentum
percepere, pro iis etiam, qui idē sa-
cramētum spiritaliter suscipere de-
siderârūt, precem piissimam offert
Deo in eius laudem, & gratiarum
actionem pro diuina illa esca & po-
tu corporis & sanguinis eius, petit-
que & orat Deū totius consolationis,
vt sacramētum in se & aliis permit-
tat operari, ac vim suam exercere,
quò sit ipsis cōmodum, salutare ac
efficax pro corporis & animæ pro-
spera

spera valetudine, ipsosq; certò ac tu-
 tò confirmet, & perducatur in vitam
 eternã. Placet hic Complendam as-
 cribere, eã quæ Sexagesimæ domi-
 nica (qua hebdomada isthæc mihi
 elucubrata sunt) recitatur ab sacer-
 dote Missam celebrante: Supplices *Complēda*
 te rogamus omnipotens Deus, vt *dominicæ*
 quos tuis reficis sacramētis, tibi eti- *Sexagesimæ.*
 am placitis moribus dignanter de-
 seruire concedas, Per Christum do-
 minum nostrũ, &c. Est & hæc eiuf-
 modi orationis, siue Complendæ
 significatio, vt eam Christi precem
 referat, quam is ceu caput nostrum, *I. Ioan. 2.*
 apud Patrem fundit pro nobis in *Hebr. 7.*
 cœlis.

DE, ITE, MISSA EST,

CAPVT XXVI.

Ils omnibus ritè peractis, Sacer-
 dos vel Diaconus plebi sacris my-

Gg 2 steriis

DE MISSA EVAN.

LUC. 22.

steriis assistēti, ita ait: I T E, MISSA
 E S T, id est, sacrificium peractum
 est, vel hostia Deo Patri pro nostri
 consolatione & salute missa est. Re
 presentat hoc ipsum discipulorum
 postquam adorassent de monte O.
 liueti reditum in Hierusalem cum
 gaudio magno, Deumq; laudantiū,
 &c. Potest etiam ita accipi, quando
 quidem Laici ex Ecclesiæ præscri-
 pto & decreto dominicis & festis
 diebus Missas totas audire debent,
 ita ut ante benedictionem sacerdo-
 tis, vel donec siue à sacerdote siue
 Diacono abscedere iubeantur, vel
 missio illis fiat, egredi non præ-
 sumant, ut est De Consecrat. Di-
 stinc. I. Cap. Missas, & cap. Cum ad
 celebrandum, Ex concilio Aure-
 lianensi, ea causa absoluta bene-
 dictione, sacrificio, communio-
 ne

ne & oratione, copiam illis fieri recedendi, dicendo, *Ite, Missa est.*

Aut certè iis verbis ad virtutū amplectendam viam adhortatur populum, maximè cū dignissimum corporis & sanguinis Christi sacrificium, quo in cruce totū ille cum Deo mundum in gratiam restituit, ad æternam vitam aditum ac iter nobis patefecerit: vertitque sese eadem pronunciaturus verba, ad populum: siquidem illum iis compellat. Quandoque verò Missæ facrum hoc pacto Sacerdos concludit, *Benedicamus Domino, Vel, Requiescant in pace.* Atque dum ista ore promit, ad Altare se vertit: orat namque Deum pro fidelibus in libertatem vindicatis.

DE MISSA EVAN.
DE BENEDICTIONE
POST MISSAM, CAP. XXVII.

AD extremum Sacerdos beneprecatur ac benedicit populo, in hunc modũ: Benedictio omnipotẽs Dei, Patris, & Filii, & Spiritus sancti veniat super vos, & maneat semper. Designat ea benedictio, Christũ, postquã in cruce orasset, & post resurrectionẽ cũ discipulis cibũ sumpsisset, eduxisse illos foras in Bethaniam, & eleuat^{is} manibus suis benedixisse eis: ac deinde recessisse in cœlum. Refert etiam eadem benedictio Sancti spiritus in discipulos missiõem, unde illis dixerat Dñs IESVS: Accipietis virtutem superueniẽtis Spiritus sancti in vos. Dũ autẽ Sacerdos hac ratione populo benè precatur, crucis exprimit signum, vt intelligas benedictionẽ omnem, vim & effi-

Luc. 24.

Acto. 1.

efficientiam suam ex sacratissima
Christi passione obtinere. Typum
quendam eiusce benedictionis, in
Testamento veteri gessere benedi-
ctiones illæ sacerdotales, quibus Num. 6.
Dominus iussit ut populo bene
precarentur, quarum ista est forma:
Benedicat tibi Dominus, & cu-
stodiat te. Ostendat Dominus faci-
em suam tibi, & misereatur tui.

Conuertat Dominus vultum su-
um ad te, & det tibi pacem. Inuo-
cabuntque nomen meum super fi-
lios Israël, & ego benedicam eis.

Complevis hostiis, extendens ma- Leuit. 9.
num Aaron ad populum, bene- Ibid.

dixit ei. Ingressi Moyfes & Aa-
ron (peracto sacrificio) in taber-
naculum testimonii, & deinceps
egressi, benedixerunt populo. Ef-
fundam super domum Dauid (ait

Zachar. 12.

Gg, 4 Domi-

DE MISSA EVANG.

Dominus) & super habitatores Ierusalem spiritum gratiæ & precum.

DE EVANGELIO IO

ANNIS, CAPVT XXVIII.

Ioan. 1.

2. Cor. 1.

Ioan. 20.

Ioan. 3.

Galat. 4.

Dicta benedictiōe, Sacerdos pro more initiū Euagelii secundū Ioannē recitat, memor interim, præ potentē Deū Patrem, Deum totius consolatiōis vnigenitū filium suū, qui ex omni æternitate fuit in Patre, vt & pater in illo, per quem omnia & condita sunt & conseruantur, cui est vna ac indiffimilis cum patre potestas, natura, maiestas & essentia, ad nos miseros ex purissima ac immensa charitate misisse in hunc mundum. Simul etiam multa animi gratitudine secum ipse commemorat, vt summa cum humilitate idem sempiternus Dei filius, propter nos homo factus, in

in Cœna nobis carnem & sanguinem suum sumenda reliquerit, siquidem eius in hoc ipso Euāgelio fit mentio, dicente Ioanne, Et verbum caro factum est: quam carnē nihil ambigimus nobis in Cœna ab illo donatam, cū diceret, Accipite & comedite, Hoc est corpus meum. Orat prætereā Dominum Deum, magna hæc viuificaq; ac tremenda ab ipso tractata & sumpta mysteria, tum ipsi, tum toti Christianæ Reip. salutis & consolationi esse velit, quando propter nos omnes verbum æternum caro factum est, & in cruce mortuum. Hactenus de illis, quæ in Canone & Missa geruntur: quæ cū omnia scriptis diuinis Catholicæque fidei prorsus consentanea sint, admoneantque nos acerbissimæ passionis, gratiæ

Gg 5 & be-

DE MISSA EVANG.

& beneficiorū Christi, magnamq; dum aufcultantur, fidelibus consolationem adferant, & toto denique orbe Christiano sacerdotibus vfitata sint, qua tandem fronte Missae turgi blaterare ausi erunt, falsoq; iactitare, quicquid in Missae Sacro agitur, id omne ex malo demone natū atq; profectum? Quæso quotquot estis e religione Christiani, cū eiusmodi verbi Dei deprauatoribus ac Missae calumniatoribus nihil commercii vobis sit, ne applicatione mortis Christi ipsi vos priuetis.

DE SACRAMENTI

ARCVLIS VEL HIERO-

thecis, Cap. XXIX.

ADmodū sanè malè habet Missae sacramentum, speciem, sub qua ex totius Catholicae Ecclesiae persuasione, corpus & sanguis est Christi ex

ſſi ex naturali concomitantia, vt habetur de Conſecratione Diſtinct. 2. cap. Singuli, & cap. Vbi pars, referuari: fannifq; & ſcommatibus id proſequuntur, perinde ac ſi Eccleſia perperam agat & erret, cui tamē ſemper adeſt Chriſtus uſq; ad conſummationem ſeculi, cuiuſq; & doctor & gubernator eſt Spirituſſanctus. Nos quidem ſanctæ Eccleſiæ imbuti dogmate ac inſtitutiōe, certò nouimus, Sacramenti huius perfectionem vel perfectam cōfectionem neutiquàm in uſu eius ſitam eſſe, veluti aliorum Sacramentorū: quemadmodū Baptiſmi aqua non eſt ſacramentū, niſi accedat verbū, vnde Chriſtus ait, Baptizātes eos in nomine Patris & Filii & Spirituſſancti, atque in uſum adhibeatur, &c. Atqui huius Sacramenti perfectio

Matth. 28.

Ioan. 16.

Matth. 28.

DE MISSA EVANG.

Rom. 6.

fectio in consecratione posita est, adeò vt simul ac verba in Missa super panem prolata sint ab Sacerdote ritè initiato, idem panis, vt iam antè dictum est, trāseat in Christi corpus, qui certè mortuus nō est & exanguis, sed viuus. Semel em̃ mortuus est: at deinceps nunq̃ illi mors dominabitur. Porro quādiu species externa permanet, simul etiā Christi corporis sacramentū perseuerat. Siue igitur sacramentū hoc, vel species panis includatur, siue visenda exhibeatur, siue circūferatur, verū ubiq; est Christi corpus. Eā ob rem quorundā erga hoc præstantissimū Sacramentū declarata pietas & deuotio cōmendatur. Ita nimirū Ambrosius fratris sui Satyri erga Deum cultum obseruantiam prædicat, q̃ is in maris discrimine constitutus,

ne va-

ne vacuus myſterii exiret è vita, diuinum fidelium ſacramentum, nè pe panis ſpeciem popoſcit, idq; ligari fecit in orario, & orarium inuoluit in collo, atq; ita ſe deiecit in mare, non requirens de nauis compage reſolutam tabulam, cui ſuper natans iuuaretur. Nec feſellit eum opinio, ſed primus ſeruatus eſt ex vndis, &c. Habes hæc apud Ambroſium in oratione funebri de exceſſu fratris ſui Satyri. Et quia ſanctus ille Pontifex grande hoc prodigiũ magnificè proſequitur, libet hic ipſius verba fuſiùs referre: Quid, in- *Ambroſ.*
quit, obſeruatiã eius erga Dei cultũ prædicem? qui priuſquàm perfectioribus eſſet initiatus myſteriis, in naufragio conſtitutus, cū ea, qua veheretur, nauis ſcopuloſo illiſa vado, & vrgentibus hinc atq; inde fluctibus

DE MISSA EVANG.

*Euchari-
stiae mira-
uis.*

etibus soluere, non mortem metuens, sed ne vacuus mysterii exiret à vita, quos initiatos esse cognouerat, ab his diuinum illud fidei sacramentum poposcit, non ut curiosos oculos inferret arcanis, sed ut fidei suae consequeretur auxilium. Etenim ligari fecit in orario, & orarium inuoluit in collo, atque ita se deiecit in mare, non requirens de nauis compage resolutam tabulam, cui supernatans iuuaretur, quoniam fidei solidius arma quaesierat: Itaque his se tutum atque munitum satis credens, alia auxilia non desiderauit. Nec deseruit eum spes, nec fefellit opinio. Denique primus seruatus ex undis, & in portum terrenae stationis euectus, praefule suum (nempe Dominum Deum) cui se crediderat, recognouit, statimque, ubi etiam caeteros seruulos

uulos suos vel ipse liberauit, vel liberatos comperit, negligens facultatum, nec amissa desiderans, Dei Ecclesiam requisivit, vt ageret gratias liberatus, & myſteria æterna cognosceret, &c. Et infrà: Nam qui tantum myſterii cœleſtis inuoluti in orario præſidium fuiſſet expertus, quântum arbitrabaſ, ſi ore ſumeret, & toto pectoris hauriret arcano? &c. Quibus ex verbis perſpicuum fit, Sacerdotes, ſiue initiatos, qui cū Satyro in naui fuêre, Sacramentum apud ſe habuiſſe, ſecumq; tuliffe, &c.

Hieronymus Epistoła ad Ruſticum monachum, de beato Exuperio Tolofano Episcopo ſcribit his verbis: Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, ſanguinem portat in vitro.

Euse-

DE MISSA EVANG.

Eusebius Cæsariens. lib. 5. Ecclesiasticae historiae, capite 24. ex Irenæo per antiquo Episcopo, ut qui Apostolorum discipulum Polycarpum viderit, probat eum antiquitatis morē Romæ fuisse, ut Romani pontifices Episcopis Romā venientibus Eucharistiā solenniter trāsmitterēt. Item lib. 6. cap. 34. scribit, presbyterum quendam, cum ipse ob corporis imbecillitatem ad ægrotum ire nō posset, per puerum Eucharistiā eidem transmisisse. Enimvero Ecclesiæ ea nedum consuetudo, sed etiam præceptum est, ut presbyter Eucharistiam (intellige panis speciem) semper paratam habeat, ut quando quis infirmatus fuerit, statim eum communicet, ne sine cōmunionem moriatur. De Consecra. Distinct. 2. cap. Presbyter, ex Concilio

Eucharistia cur servanda.

cilio Guarmaciensi. Cautū etiā est Remēsi Concilio, ne presbyter laico vel fœminæ sacrum corpus Domini infirmis deferendum tradat, sed omnimodò per seipsum infirmum communicet. De consecrat. Dist. 2. Cap. Peruenit. Hac igitur ex causa Sacramētum arculis clausum cōseruatur, vt ægrè affecti sacratissimo viatico (Sic enim Augustinus vocat) ante decessum reficiantur: eoq; nomine Sacerdos paratā semper Eucharistiā ex Guarmaciensis Concilii præscripto habere debet, ne ægrotus sine communione moriatur.

Augustinus lib. 2. de visitatione infirmorum, ca. 2. hortatur ægrotū, vt sacerdote accersito, sacro oleo se faciat inungi, accipiat etiam viuificum dominici corporis sacramen-

Hh tum,

DE MISSA EVANG.

tū, idq; audivissimè quærat, fideliter comedat. Cibus enim ille, ait, incō parabilis, ineffabilis, viaticum tibi erit saluberrimum, &c.

*Sacramen-
tū quando
& ubi con-
ficiendum.* Neq; verò quovis tempore sacramentum confici fas est, vt Ecclesia decreuit. Nam in Missa duntaxat & à ieiuno debet confici, ex Apostolica traditione, vt Augustinus habet Epistola 118. ad Ianuarium.

Clemens, Epistola 3. ad Iacobum fratrem Domini: In aliis locis sacrificare & Missas celebrare non licet, nisi in his, in quibus Episcopus proprius iusserit, aut qui ab Episcopo regulariter ordinato consecratus fuerit. Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis traderunt. Hactenus ille. Quotquot ergo Sacramentū ægrotis vel porrigere,

rigere, vel perferre nolunt, nisi cœnam celebrent, atq; vnà cum ægris quidam ex astantibus cōmunicent, vel percipiant sacramentum, propria ducti temeritate & præsumptione id agūt, nulla scripturæ auctoritate, nulla solida ratione subnixi, contra morem, vsum, præceptū ac præscriptionem totius Catholicæ Ecclesiæ, in gratiam & commodū aduersa valetudine laborantiū Eucharistiæ sacramentum in templis cōseruantis, vti ne negligantur: maximè cū adeò incerta sit mortis hora. Neq; debet sacerdos Missæ sacrum peragere, nisi ieiunus sit, & mane ante prandiū, non serò post Cœnam. Vide August. Epist. 118. ad Ianuariū. Ita nimirum est ab Ecclesia Dei definitū atq; constitutum: quā quisquis non audit, sed contemnē-

DE MISSA EVANG.

Matth. 18.

dam putat, sit tibi sicut ethnicus
& publicanus, vt apud Matthæum
Christus ipse ait. Atqui morē hūc
nuper excogitatum, vt apud ægros
Coena celebretur, etiam extra tem-
pus, & absque altari, ac cæteris eò
pertinētibus, Christi Ecclesia pror-
sus ignorat. Neq; dubiū, quin sacri-
legii, audaciæ, inobedientiæ vel cō-
tumaciæ atq; contemptiōis eo-
rum, quæ Ecclesia Christi sponsa,
veritatis columna decreuit atque
fanciuit, loco habendum sit, præ-
celso huic Sacramento debitum
non præstari honorem ac reueren-
tiam. Pontifex certè Honorius nō
eius præcepti author est, vt sacra-
mentū hoc ob malè habentes pres-
byter conferuet: id enim peruetu-
stis est Conciliis cōstitutū: sed in tā-
ti reuerentiam Sacramenti ea fan-
ciuit,

ciuit, quæ in Decretalibus habentur titulo 41. de celebratione Missarum, &c. cap. Sanè, in hæc verba: Ne propter incuriam sacerdotum diuina indignatio grauius excandescat, districtè præcipiendo mandamus, quatenus à sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mūdo & signato semper honorificè collocata, deuotè ac fideliter conseruetur. Sacerdos verò frequēter doceat plebē suā, vt cū in celebratione Missarū eleuat hostia salutaris, se reuerēter inclinet: idem faciens, cum eā defert presbyter ad infirmum. Quā in decenti habitu, superposito mūdo velamine ferat & referat manifestè ac honorificè ante pectus, cum omni reuerentia & timore, semper lumine præcedēte, cū sit candor lucis eternæ, vt ex hoc apud omnes

*Sacramētū
ut deferen
dum sit ad
ægrotos.*

DE MISSA EVANG.

fides & deuotio augeatur, &c. Non ergo id Honorius primùm decreuit, vt seruetur Eucharistia, sed vt in loco mundo & signato, &c. seruetur, vt Sacramento debita præstetur reuerentia, cultus & adoratio.

Eucharistia cur clausa asseruetur,

Includitur ergo Sacramentum cibis animæ, vt possit Christianis morbo correptis porrigi. Vt enim antè dictum est, fas non est quolibet illud tempore confici: tum etiam ob illius excellentiã & sanctitatem. Nam vt quæq; res maioris est pretii, eò seruanda est accuratius. Denique ea causa inclusum custoditur, ne hostes religionis nostræ pedibus id conculcent, ne vltimè à canibus, vel porcis laceretur.

Matth. 7.

Non enim decet sanctum dari canibus, neque porcis spargi margaritas: atq; ne fures clam id ablatum

latum iniuria ac irreuerentia afficiant, &c.

DE SOLENNITATE

PRÆSTANTISSIMI SACRAMENTI, Ca. XXX.

PLerosque debili ac nutanti fide reperire est (quibus nos integra catholicaque tradenda doctrina mederi cupimus) qui celeberrimam atq; iucundissimam præcellentis Sacramenti solennitatem ceu à Christiana pietate maximè abhorrentem, probris & indignis iniuriis exagitent: cum tamen ea ab Ecclesia Dei, in quam error cadere non potest, ex Sanctispiritus instinctu instituta ac decreta sit. Quis, oro Natiuitatis Christi solennem celebritatē coli iussit: Quis Paschalis ferias, quis reliquos

DE MISSA EVANG.

festos dies, puta Circumcisionis, Epiphaniæ vel Apparitionis, siue eius, quæ per stellam facta, siue per aquæ cõuersionem in vinum, siue Patris voce filio testimonium perhibentis: Ascensionis item, Pentecostes, Apostolorum, &c. celebrandos constituit? Nimirum cuius autoritate hi atq; eius generis alii instituti sunt festi dies, eius quoq; parâ autoritate, Corporis Christi festum celebre institutû est. Ea est Ecclesia Catholica, quâ nos sanctâ confitemur: de qua Augustinus ait: Euangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ cõmoueret autoritas. Ea ergo Ecclesia, quæ Euangelium Lucæ recipiendû censuit, Nicodemi non item: Marcum quoq; in Euangelistarû numero reposuit, non Thomam: quæq;

*Cõtra Epi-
stolam Ma-
nichæi,
Cap. 5.*

queq; alios libros pro sacrosanctis
haberi iussit, alios minimè, eadem
ipsa Corporis Christi solènitatem
colèdam sanciuuit. Cuius decretum
ac institutionem quicunque præ-
fracto ac obstinato animo conte-
mnunt, ipsum haud dubiò Spiritū
sanctum, Ecclesiæ sanctæ & Docto-
rem ac moderatorem contumelia
afficiunt: neque alio quàm publica
ni & ethnici loco habèdus est, quis-
quis Ecclesiā, id est, Ecclesiæ proce-
res & præfectos non audit. At verò
solenni hac Venerabilis sacramen-
ti celebritate, in memoriā redimus
institutionis illius in extrema Ser-
uatoris cœna, qua summus ille idē-
que sempiternus sacerdos Chri-
stus IESVS, sacerdotem se declara-
uit iuxta ordinem Melchizedec.

Antè enim, quàm in cruce mortē

Hh 5 oppe-

DE MISSA EVANG.

Lucæ 22.

oppeteret cū duodecim Apostolis
discumbens, panem accepit, & in
corpus suum transtulit, & vinum
in sanguinem suum conuertit, ea-
demq; illis edenda ac potāda obtu-
lit, & in sui commemorationē vt &
ipsi idem facerent mandauit. Ve-
rū quando illa die, qua præcipuū
hoc sacramentum institutum est,
Christiani mœstitię dediti, satisq;ue
occupati sunt erga Christi crucem,
acerbamq;ue mortem, commemo-
rando quoque captiuitatem, vincu-
la, ludibria, sputa ab aliis ingesta,
verbera, spinę coronę impressio-
nem, flagellationem, & in cruce
expirationem illius, &c. (nō quod
lugeant Christi mortem, quate-
nus ea in expiationem cefsit pecca-
torum nostrorum, sed quatenus cū
ingenti afflictione coniuncta fuit.)
sua

sua etiam peccata ad animum reuocando, quibus tum Deum offenderunt, tum illius perpeſſioni ingratos ſe præbuerunt: denique ſtudioſe in eam incumbendo curã, vt per pœnitentię ſacramentum, & dignam Eucharistię perceptiõem, ſacratiffimæ paſſionis Chriſti participes ſe reddant, Chriſtoque redemptori ſuo ſeſe vniant & coniungant: iis nimirum rationibus permota Eccleſia, peculiarem inſtituit celebritatem, debita cum reuerentia ac ſolenni iubilo, interna quoque & externa cum lætitia peragendam, in qua ingenti gratitudine ſacratiffimi huius ſacramenti inſtitutiõem commemoramus, illud laudibus vehimus, illi honorem habemus deportando, viſendũ exhibendo, ſpirituales modulando
can-

DE MISSA EVANG.

*Corporis
Christi so-
lennis cur
celebretur.*

cantiunculas,ardentes ferendo ce-
reos,spargendo flores,gramina,fró-
des arborum disponendo,fertas ge-
stando coronas,adhibendis cymba-
lis,tubis ductilibus,organis,mul-
tisq; aliis ceremoniis. Neq; hac ex-
colenda celebritate & sacramento
quicquàm spectamus vel aucupa-
mur aliud,quàm honorem præpo-
tentis Dei,eius gratiam,opẽ ac pro-
tectionem,idq; ex fide,quam di-
ctis illius cõmodamus,& deuotiõẽ,
cũ imploratione sanctissimi nomi-
nis eius:tũ prætereà vt mortis Chri-
sti memoria in nobis excitetur ac
renouetur,frigidaque pectora no-
stra his extremis tẽporibus Dei &
proximi amore accendantur:deni-
que vt opus siue factum illud beni-
gnissimi Seruatoris nostri laude,
honore & gloria efferamus, quod
is in

is in nostri consolationem & salutem suprema illa Cœna, sua omnipotenti virtute, immensa sapientia, ineffabili charitate molitus est, ac eo ipso memoriam fecit mirabilium suorum, escam vitalem dans timentibus se. Psal. 110.

Obiiciūt nobis Missæ mastiges, Sacramentū hoc cū Dei verbo vsurpādum esse. Respondemus, id in ipsa consecratione nos facere, vbi sacramentū hoc verbo Saluatoris conficitur, idq; nobis per fidem semper præsens est in corde. Proponebatur Num. 21. filiis Israēl ob oculos serpēs æneus, iidēq; animo retinebant verbum illis dictū, quòd quisquis percussus serpentem eum intueretur, viueret: nec necesse fuit eadem verba identidem eis in aures ingerere. Sic etiam post prolata ab ritè initiato sacerdote-

DE MISSA EVANG.

cerdote Consecrationis verba, nihil op⁹ est ea ipsa perpetim in Christianorū aures inferre, cum ea per fidem iugi cogitatione complectantur. Quanquā in ipsa sacramenti deportatiōe ex Dei verbo deprompta carmina concinuntur, vt est, Ecce panis angelorum, &c.

Est & alia Missæ mastigum obiectio, non debere species separari.

*Sacramēti
species nū
separandæ*

Respondetur, verum id esse, si de Consecratione agatur, in qua certum est, species separari nō debere, vt habet Canon de Consecrat. Distin. 2. Comperimus: Atqui in vsu sacramenti possunt species externæ diuidi, vt ex totius Catholice Ecclesiæ decreto, atque instituto in laica Communionem fieri cernimus, atque etiam in communionem infirmorum, in quorum gratiam,

tiam, vt dictum est, corpus domini-
cum asseruatur. Quòd verò tū hac
solennitate, tum aliis temporibus
pro populi deuotione idē corpus
Domini circūfertur, ac spectādum
proponitur, Misoliturgi hac ratio-
ne euertere nitūtur, quòd Christus
nusquàm præceperit illud circūfe-
rendum, sed sumēdum tantū. Qui-
bus nos satisfacimus, planè respon-
dendo, quādoquidem Sacramentū
hoc cibus est animę, tempore ab
Ecclesia definito (Cap. Omnis vtri-
usque sexus) illud sumimus: ser-
uamus idem in malè habentium
vsum, ne fortè negligentur, esca-
que hac sacratissima fraudentur,
maximè cū nefas sit ex Ecclesię
præscripto quauis hora illud con-
ficere. Ea verò hostia, quę hac
celebritate defertur, postea vel ab
facer-

*Eucharistia
am cur su-
mamus.
Asserueo
mus.*

sacerdote ipso, vel alio fidei sumi-
 tur. At instant Misoliturgi, Christū
 non iussisse vt deportetur. Atqui di-
 cant illi nobis, vbinā vel Christus,
 vel Apostoli eius id prohibuerint.
 Itāne fas non erit quippiā agere, ni-
 si sit à Christo mandatum? Quòd si
 ita statuamus, mira profectò inter
 Christicolas perplexitas existet &
 perturbatio. Non ergo fas habebi-
 mus dominicā celebrare diē: nam-
 que id nulla Christi lege sancitū est?
 Porrò diuinitùs constitutum est, vt
 sabbatum colatur. Ecquis infantes
 salutarib⁹ tingere vndis ausus erit,
 si nihil liceat, nisi quod Christus
 iusserit? Cuius igit̃ authoritate san-
 citum est, vt Cœna Dominica non
 ferò sed manè atque à ieiunis cele-
 bretur? Non est ea Christi præscri-
 ptio: ac nihilò minus ita seruatur,
 siqui-

siquidem ab Apostolis ea manauit
constitutio, vt Augustinus testatur
Epistola 118. ad Ianuarium. Ecquis
verò Misoliturgis potestatem fecit,
vt corpus & sanguinem in Cœna
tradita, Sacramentū dicere non du-
bitent? Num vel Christus, vel Apo-
stoli id iusserūt? Friuola igitur pror-
susque elumbis, minimeque effi-
cax ea oratio est, Christum non præ-
cepisse, vel Deum non iussisse, atq;
ea re fieri non debere. Locus enim
ab authoritate negatiuè, nihil va-
let. Alioquin dicere liceat: Chri-
stus nulla decreuit lege, matrimoni-
um inituros cum precibus & ob-
lationibus à Sacerdote benedicen-
dos: itaque non rectè fecisse cen-
sendus est Euaristus, quartus à Bea-
to Petro Romanæ sedis antistes,
qui in matrimonii reuerentiam id

DE MISSA EVANG.

more recepto seruandum cōstituit.
 Christus nullo in ipsum credituris
 cibo interdixit: nū propterea in cri-
 men vocādi sunt Apostoli, qui cer-
 tas escas Christianis vetitas esse vo-
 luerunt? Idē ipse Christus IESVS
 neutiquā praeceperat Marię Magda-
 lenae, vt pretioso illo vnguento i-
 psum perfunderet: neq; tamen pro-
 pterea minū id illi gratum fuit.

Nullum vel Abel vel Noē sacrifici-
 di mandatum acceperat, & tamen
 placuit Deo, quod illi obtulēre sa-
 crificium. Eadem nimirū ratione
 tametsi Christus nusquā sacramē-
 ti deportandi legem condidit, quā-
 do tamē in Dei laudem id fit & ho-
 norem, atque etiam ex præsripto
 Ecclesię nihil Deo non acceptū pre-
 cipientis, nos illud in Dei laudē, no-
 stramq; salutē & consolationē cir-
 cumfe-

Act. 15.

Matth. 26.

Marc. 14.

Ioann. 12.

Eucharistiā
 cur circum-
 feramus.

cumferimus, ac deinde ceu spiritali-
lem alimoniã percipimus. Christus
enim sacramentũ hoc instituit qui-
dem, vt habes apud Augustinũ Epi *Augustin.*
stola II 8. sed non præcepit quo or-
dine sumeretur, vt Apostolis, per
quos Ecclesias dispositurus erat, ser-
uaret hunc locũ. Quamobrem ex
Apostolica traditione manẽ & à ie-
iunis sumitur. Potestq; hinc etiam
illud colligi, Ecclesiæ eam esse au-
thoritatem ac potestatem, vt pro re-
nata ac temporum ratione in salu-
tem credẽtium erga hoc sacramen-
tũ seruandas leges promulgare pos-
sit. Ita potest proculdubiò, si ra-
tio deposcat, & causę rationi con-
sentaneæ suppetant, Laicis calicis
communione permittere, sicut
& olim prægnantibus permota cau-
sis Laicam communionẽ, instituit.

DE MISSA EVANG.

Quando igitur quippiam vel scriptis mandare, vel verbis promeremeditaris frater, summoperè in eum sis intentus Apostolici symboli articulum, Credo in Spiritum sanctum, atque illum itidem, Sanctam Ecclesiam Catholicam, quam semper adhuc docuit ac instituit Spiritus sanctus, hodieque docet, nec docere desinet, donec stabit orbis. Non tibi displiceat veneranda dominici sacramenti solennitas, quæ tum Spiritui sancto, tum vniuersæ Christi Ecclesiæ perplacet: qua certè non pompa, non tragicus apparatus, non avaritia aut priuatum commodum, sed vnius Dei gloria & honor, atque credentium salus vtilitasque spectatur. Simul etiam festi huius institutionem haud oscitanter attendas & expen-

Eucharistiae solennitas cur instituta,

expendas. Non enim co duntaxat nomine institutum est, vt Christi corpus & sanguinem edamus & bibamus, verum etiam vt in mortis eius memoriam redeamus. Neque enim edere tantum ac bibere nos iussit Dominus, sed insuper addit, Hoc facite in meam commemorationem. Itaque corpus & sanguinem Christi absque mortis eius commemoratione percipere quid oro utilitatis habet? Potest autem circa hoc Sacramentum mortis Christi fieri commemoratio, etiam si sacramentum ipsum non percipias. Quò nimirum spectat Augustinus, vbi ait, Crede & manducasti. Nos igitur in hac ipsa solennitate, in deputatione ac monstratione Eucharistiæ vel Corporis Christi, Dei honorem & mortis eius,

Luc. 22.

DE MISSA EVANG.

*Dū Eucharistia de-
portatur,
quid cogi-
tandum.*

Exod.16.

qua redempti sumus, memoriam
 aucupamur: dumque idem circum
 fertur sacramentum, magna ani-
 mi pietate ac gratiarum actione a-
 speros illos cruentosque gressus, tri-
 stissimamque illam ac summo cum
 dolore coniunctam Domini IESU
 Crucem portantis in Calua-
 riae montem, educationem cogita-
 mus. Porro eundem ipsum Chri-
 stum IESUM, ceu rem longè pre-
 tiosissimam, sub panis specie reue-
 rà præsentem, in aurea vel argen-
 tea, gemmisque choruscantibus pro
 Dei reuerentia ornata, hierothe-
 ca reponimus. Habes huius rei ty-
 pum in prisca lege, ubi manna in-
 betur in urna aurea recondi, &
 asseruari in arca. Præbuerat qui-
 dem Dominus populo illi Israë-
 litico manna vescendi causa: ve-
 rum

rum etiam illius volebat esse memoriam, idque in urna deportari.

Aiunt urnam illam auream, effigiem habuisse calicis, quò sacerdotes in Missa vtuntur : atque olim eiusdem urnæ figura aureis & argenteis nummis imprimebatur.

*Urna aurea
manna continēs, cuius
figura fuerit.*

Eius generis nummum vnum Catholicæ vnitatis studiosissimus, idemque serenissimus Romanorum rex Ferdinandus obtinet. Vidi ipse meis oculis eiusdem modi argentum nummum apud Reuerendū ac nobilem, &c. Dominum Marquardum Ab Stain, Præpositum summæ ædis Augustanæ. Ab vno latere habet scripturam huiusmodi, Siclus Israël, ab altero, Sancta Ierusalem. Habes alium deportandæ Eucharistiæ typum, quando arca, inclusam retinens urnam

Iosue 6.

DE MISSA EVANG.

memorata manna plenam, septies circumiuit urbem Hiericho, delata à sacerdotibus, clangētibus buccinis, & tota populi frequentia arcam subsequente. Dauid rex, vt diuinis est annotatum literis, 1. Paral. cap. 15. & 2. Regum 6. ingentem arcæ eidem, legis tabulas, virgam Aaron, & urnam auream cum manna continenti, præstitit reuerentiam. Saltabat enim totis viribus ante Dominum, & percutiebat in organis armigatis, accinctus ephod lineo: idemq; ipse, & omnis domus Israël ducebant arcam testamenti Domini in iubilo, & in clangore buccinæ, &c. Si tantam licuit figuræ deferre venerationem, nec id Deo displicuit, tametsi Dauidi, vt ita faceret, nulla præscripsisset lege, cui tandē possit esse offendiculo actio
Catho-

Catholica, in Dei honorem desti-
nata, qua sacramentum hoc longè
dignissimum solenni processione
deferimus, hymnos modulamur,
serta gestamus ardentefque cereos,
plateas graminibus respergimus,
&c. Verùm, ais, nihil eiusmodi
Deus præcepit. Ego contrà, Ne-
que id fieri vetuit. Quis verò iusse-
rat, vt Domino asinæ pullo seden-
te & Ierosolymam proficiscente, a-
lii ramos de arboribus cæderent &
sternerent in via, alii vestimenta
sua æquè in via sternerent? Nec
propterea tamen Christo minùs
gratum fuit. Quæcunque enim e-
ius generis actiones sunt, vt in sei-
psis neque bonæ, neque malæ sint,
si referantur in laudem & honorem
Dei, non solùm nō displicent Deo,
sed etiam placent. Quam ob rem

*Actiões in-
differentes
ut sint gra-
te Deo.*

li 5 etiam

DE MISSA EVANG.

etiam Apostolus hortatur, vt quæ-
cunque facimus in verbo, aut in o-
pere, omnia in nomine Domini
nostri IESV Christi agamus. Po-
steà verò, quàm Christi mortis in
hoc Sacramento commemoratio-
nem coluimus, summaq; cum gra-
titudine illud deportauimus, reue-
rentiam & honorem cum ceremo-
niis, cantionibus, adoratione, ma-
gno studio ei exhibuimus, ne Chri-
sti in Cœna præcipientis, vt acci-
piamus illud & comedamus,
negligatur institutio, fa-
cerdos idem percipit,
gratias agens
Deo.

LIBER

QVINTVS,

QVO MISSAEMASTIGVM ADVER^s
sum missam confecta argumenta diluuntur.

Præfatio.

Isolurgi nostri re ipsa satis superq; testatum omnibus efficiunt, ex Antichristi antecursorū numero se esse. Vt Daniel. 8.
enim Daniel Iudæis lōgè antè præ- ii.
dixit, regnum, sacerdotium & vn- Math. 24.
ctionē eorū prius abolenda nō esse,
quàm Christus siue Messias adven-
taret: ita & nobis Christi fidem pro-
fitētibus idē vaticinat^o est, iuge Mis-
sarū sacrificiū minimè abrogatū i-
ri, donec Antichrist^o existat, & mū-
di finis appropinquet. Atqui mirū
certè est, immò & miserabile, Miso-
liturgos aduersum scripta diuina,
contra

DE MISSA EVANG.

contra catholicæ religionis receptâ
persuasionem, clarissimâq; & pul-
cherrimè sibi consentientia san-
ctissimorum patrû atq; Doctôrû,
quos Spiritu sanctus dedit in ædi-
ficationem corporis Christi, testi-
monia, tam immanes ac horren-
dos de hoc celsissimo Altaris Sacra-
mento errores spargere ac profite-
ri. Quæ eorum occæcatio & perti-
nax à vero aberratio inde procul-
dubiò proficiscitur, quòd Roma-
num pontificem insolentissima te-
meritate damnant, & probris con-
uitiisq; proscindunt. Quotquot
enim Missam contemnendam sta-
tuunt, prius eius Pontificis hostes
sæuissimos conuitiatoresq; sese de-
clarârunt, cû tamen illû certû sit ex
legitima Romanæ sedis antistitum
successiõe, Christi vicarium ager.
Descr

*Heretici
unde in er-
rores labân-
tur.*

Describit eam successionē Irenæus, per antiquus fanè Ecclesiæ Doctor, vt cui Polycarpus Ioannis Apostoli discipulus visus sit, li. 3. ca. 3. Primo loco recenset is Petrū & Paulum, inde Linum, pòst Aanacletū, mox Clementem, subinde Euaristum, Alexandrum, Sixtum, Telephorum, Higinū, Pium, Anicetū, Sotherem, Eleutherium. Hac, inquit, ordinatione & successionē, quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & veritatis præconatio peruenit vsq; ad nos. Meminit eiusdem successionis lib. 4. cap. 34. Et lib. 1. cap. 28. scribit, Hyginum nonum locum Episcopatus per successionem ab Apostolis habuisse. Eandē successionē Augustinus Epistola 165. ad Generosum, à D. Petro ad Anastasium vsq; , circa annū Domini

DE MISSA EVANG.

mini 401. Romanam sedem obtinentem, deducit: atque lib. 2. capite 51. contra literas Petiliani, Cathedra, inquit, tibi quid fecit Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet? Et rursus contra Epistolam Manichæi, cap. 4. Iustissimè, ait, tenet me in gremio Ecclesiæ Catholicæ, ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad præsentem Episcopatum, successio Sacerdotum. Ambrosius in caput 24. Lucæ: Dominus nõ dubitat, qui interrogabat Petrum, non vt disceret, sed vt doceret, quem eleuandus in cœlum, amoris sui nobis velut vicarium relinquebat. Non est autem, cur piè Catholicèq; Christiani ex improba quorundam Pontificum

Ambros.

Pontificum
vitalia uita
scandalo
pijs esse nõ
debet.

tificum Romanorum vita offendantur, aut ruinæ ansam arripiant, quò minus legitimo eorū successori parere velint. Siquidem de malis Christus ipse loquitur. Super Cathedralam Moysi federunt Scribæ & Pharisei: Omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, servate & facite: secundum opera verò eorum nolite facere: dicunt enim, & non faciūt. Et Petrus Apostolus non solum modestis & bonis, sed etiam dyscolis obtemperandum dicit. Malus enim Pontifex non sanctitatis Petri sed dignitatis & cathedrę successor est. Quando igitur Missæ mastiges in legitimam hanc Romanorū antistitū successionē tam impotenter incurrunt, mirum non est, præstantissimum Eucharistię Sacramentū, quo verū Christi corpus & sanguis

Matth. 23.
I. Pet. 2.
ex

DE MISSA EVANG.

ex eiusdem præscripto in Missa tractatur, tanta eos temeritate ac importunitate conspuere ac execrari. Rectissimè nanq; ab Cypriano dictum est, lib. 4. Epistola 9. Vnde schismata & hæreses obortæ sunt & oriuntur, nisi dum Episcopus, qui vnus est, & Ecclesiæ præest, ac vicaria ordinatione succedit, superba quorundam præsumptione cõtemnitur, & homo dignatione Dei honoratus, ab indignis hominibus iudicatur? Quis enim hic est superbiæ tumor, quæ arrogantia animi, quæ mentis inflatio, ad cognitionem suam præpositos & sacerdotes vocare? &c.

Nota hæretice.

Argu-

ARGVMENTA ALI-

QVOT VEL CAVILLA MISSAE=

*maſtigum aduerſus ueritatem Corporis & ſan-
guinis Chriſti in Sacramento, Cap. I.*

OBiiciunt Miſoliturgi argumē-
ta quædam aduerſus ſynce-
ram Catholicamq; de ſanctiſſimi
Sacramenti huius ueritate traditio-
nem, quibus ſimplices minimeq;
improbos Chriſtianos eò adducūt, *I. Argumē-
tum.*
ut Catholicæ ueritatis perſuaſio ip-
ſis offendiculo ſit. Primò quidem
aiūt, tropicam, vel metaphoricam
locutionē eſſe, quod Chriſtus ait,
Hoc eſt corpus meum. Nos contrà
affirmamus, uerba ſequentia haud
obſcurè indicare, Chriſtum hoc
abſq; vlla metaphora vel tropo de
vero ſuo corpore protuliſſe. Ait e-
nim, Quod pro uobis tradetur. At-
qui Chriſtus non tropicum aut

Kk me-

DE MISSA EVANG.

metaphoricum , sed verum corpus suum in crucis hostiam obtulit : idemq; adeò corpus sub panis ac vini specie , non autem corporis eius figuram suis tradidit discipulis , dicens , Hoc est corpus meum, &c. Deinde aiūt, Christum se-

II.

*Hæretici
ut sua rati-
one nitun-
tur Dei uir-
tutem com-
prehende-
re.*

1. Corin. 2.

Esa. 7.

dere ad dextram patris sui, ac propterea non esse in Sacramento. Verum nituntur isti immensam Dei virtutem humana intelligentia comprehendere atque metiri. Audiant Apostolum: Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei: Et Esaïam, Nisi credideritis, non intelligetis. Si quidem Deum credunt omnipotentem, cur non possit ille in patris residere dextera, ac nihilò minus iuxta verbum suum præsens esse in sacramento? Quòd si percontemur ex istis Sacramen-
ti

ti hostibus, ecquid sit ad Patris sedere dexteram, haud secus respondebunt, quàm ipsi capiant, Christum esse in sacramento. Videlicet attribuent Deo Patri latus dextrum ac sinistrum, quæ est heresis Vadianorum siue Antropomorphitarum. Putât enim Patrem purpureo indutum pallio, pontificali, & cana barba, atque in eius humero residere columbam: porrò iuxta illum asidere Filium. Atqui spiritus est Deus, nec vlla habet membra corporea. Patris ergo dextera eius sempiternam ac omnipotentem virtutem significat. Omnia hæc, inquit, manus mea fecit. Et Psalmo 117. Dextera Domini exaltauit me, &c. Est etiam dextera Patris, eius gloria & maiestas. Stephanus vidit IESVM

Ioann. 4.
Esa. 66.

Kk 2 stan-

DE MISSA EVANG.

Acto. 7.

Matth. 28.

Philip. 2.

stantem à dextris virtutis Dei. Hoc pacto sedere ad dextram Patris, nihil est aliud, quàm Christum Deo patri omnipotentia, gloria, honore, virtute, maiestate æqualem esse: atq; secūdum humanitatem, in potioribus patris bonis collocatum, atq; creaturis omnibus præesse ac dominari. Data est enim illi omnis potestas in cœlo & in terra. Pater quoq; exaltauit eū, & dedit illi nomen, quod est super omne nomē: itemq; omnia illi dedit in manus, vt est apud Ioānem cap. 13. Si igitur ad Patris residet dextrā, quidni possit etiam esse in Sacramento? quandoquidem, vt dictū est, Patris dextera, eius omnipotētiam, gloriam, potestatem ac maiestatem significat. Christi enim maiestas & omnipotēs virtus vbiq; est. Cur ergo aut
non

non velit, aut non possit etiam sub panis ac vini specie adesse, maxime cū ipse dixerit, Hoc est corpus meū, Hic est sanguis meus: Hoc facite in meam cōmemorationē? Huc facit, quod Augustinus ait de verbis Domini in monte: Per partes māducatur Christus in Sacramēto, & manet integer tot⁹ in cœlo. Per partes māducatur in Sacramēto, & manet integer totus in corde tuo. Totus enim erat apud Patrē, quādo venit in virginē. Impleuit illā, nec recessit ab illo. Veniebat in carnē, vt homines māducarent: & manebat integer apud Patrē, vt angelos pasceret. Chrysostomus Hom. 17. in Epist. ad Heb. Hic plenus existēs, & illic plenus, &c. Gregorius Papa: Sicut diuinitas verbi Dei vna est, q̄ totū implet mundū: ita licet multis

*August.**Chrysost.**Gregor.*

locis, & innumerabilibus diebus illud corpus consecratur, non sunt tamen multa corpora Christi, neque multi calices, sed vñ corpus Christi & vnus sanguis, cum illo quod sumpsit in vtero virginis, & dedit Apostolis, &c.

III.

Tertiò aiūt Missæ mastiges: Christus in coelū ascēdit, nō est igitur in Sacramēto. Et nos utiq; fatemur, Christum visibili humanitatis pręsentia non esse in altari, sed inuisibili ac sacramētali. Vt enim scriptura affirmat, Christū cōmigrasse in coelū: ita nihilò minus testis est, eū in Sacramento contineri, dicente Domino, Hoc est corpus meū, Hic est sanguis meus. Dominus, ait Augusti. tractatu in Ioānē, sursum est, sed etiā hic est veritas Domini. In cœlo fruēdum & cōtemplandū se præbet

præbet beatis : at in Sacramento
fruendum se nobis præbet inuisibi-
liter & sacramentaliter. Admirari
illud possumus, sed effari non pos-
sumus. Sed instant Misoliturgi:
Non potest idem corpus in diuer-
sis esse locis. Nimirum naturali ra-
tione non potest. Ecquid tamen
Dominus ait apud Ioannem? *Ioan. 3.* Ne-
mo ascendit in cœlum, nisi qui des-
cendit de cœlo, filius hominis qui
est in cœlo. Dicant hic nobis isti,
vt Christus simul & in cœlo sit, &
in terris visibiliter apud discipulos
suos vel Nicodemum, atq; cum iis
loquatur. Non ait, Filius Dei est in
cœlo, sed filius hominis, qui est in
cœlo. Omnis spiritus, qui soluit
Iesum, ait Ioānes, ex Deo nō est. *Ex 1. Ioan. 4.*
Paulo didicimus, Christum appa-
uisse Iacobo, Paulo ipsi, & pluri-
1. Corin. 15.
quàm

DE MISSA EVANG.

quàm quingentis fratribus simul.
 Velimus discere ex Misolituris,
 quo id pacto cōtigerit. Nū fortasse
 coactus est Christus cœlū aut patris
 dextram deferere, vt se iam dictis vi-
 sibilem exhiberet? aut potius in cœ-
 lis permanfit, ac nihilò secius iisdē
 adfuit? Et quanuis nō possint duo
 corpora secundum naturā in eodē
 loco cōsistere, at fieri id potest virtu-
 te prēpotentis Dei. Nō est enim im-
 possibile apud Deū omne verbū:
 qui vocat ea quæ non sunt, tanquā
 ea quæ sunt. Sic nos credimus ex
 purissima virgine Christum gene-
 ratū, itemq; resurrexisse eum cū ve-
 ro corpore ex clauso & obfignato
 sepulchro: & cum eodē corpore in
 gressum ad discipulos suos clausis
 ianuis, Ioan. 20. De eiusmodi stupē-
 dis rebus, nēpe q̄ Christus cum ve-
 ro

Luc. I.

Rom. 4.

Esa. 7.

Luc. I.

ro corpore, sanguine, carne, & ossibus per clausas fores intrauerit, Patres antiqui in suis scriptis posteris legenda reliquerunt, puta, Chrysostomus Homilia 2. in symbolum Apostolorum. Augustinus de Agone Christiano, cap. 24. Et Epistola 3. ad Volusianum. Hilarius lib. 3. de Trinitate, & in Psal. 55. & 137. Hieronymus ad Eustochium in Epitaphio Paulæ, & li. 1. aduersus Iovinianum. Cyrillus in Ioannem li. 12. ca. 53. 58. 59. Ambrosius in Lucam lib. 10. cap. 24. Epiphanius contra Arianitas, lib. 2. & contra Orosios, cap. 19. Non ergo Christus in sacramentum venit deferendo cœlum, vel locum, sed mutando panem & vinum in corpus & sanguinem suum. Præsentia, inquam, corporis Christi, non est per desertionem
Kk 5 cœli,

DE MISSA EVAN.

Augustin.

coeli, sed per conuersionem panis
in ipsum. Id verò fide apprehen-
dendum est, quemadmodum eti-
am alii Christianæ persuasionis vel
symboli Apostolici articuli. Ita ni-
mirum Augustinus ait de fide &
symbolo, capite sexto: Credimus
Christum in cœlum ascendisse: sed
vbi & quomodo sit in cœlo cor-
pus Dominicum, curiosissimum
& superuacaneum est quærere: tan-
tummodò in cœlo esse credendum
est. Non enim est fragilitatis no-
stræ cœlorum secreta discutere, sed
est nostræ fidei de Domini cor-
poris dignitate sublimia & hone-
sta sapere. Non potest homo mor-
talis rerum naturalium causas per-
uestigare: multò ergo minus re-
rum earum, quæ naturam exce-
dunt. Quis, oro, capere possit, vt
anima

anima hominis tota sit in capite, in oculis, in auribus, in naso, in corde, in hepate, &c. id est, anima vna in membris omnibus? Ecquis perspectum habeat, qua ratione cer-
namus oculis, auribus audiamus, naribus odorem capiamus, lingua gustemus, &c. vt panis & vinum in humano corpore in carnem & sanguinem abeant? Cùm igitur terrena non assequamur, quo pacto celestia possimus comprehendere? Ioan. 3.

Quamobrem, erga huius potissimum Sacramenti fidem intellectus omnis in captiuitatem redigendus est, in obsequium Christi. 2. Cor. 10.
Animalis enim homo tanta mysteria comprehendere non potest, vt Corpus Christi in sacramento quidem sit, non tamen vt corpus in loco, nec corporeas habeat dimensiones,

DE MISSA EVANG.

fiones, puta magnitudinem, longitudinē, crassitudinem, latitudinē, &c. sed sit ibi sacramentaliter per conuersionem panis & vini in corpus & sanguinem Christi, virtute omnipotentis sermonis illius, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, Hoc facite, &c.

IIII.

Ioan. 13.

Matth. 26.

Act. 1. 2.

Quartò Misoliturgi eiusmodi tenent argumētum: Christus ipse dicit, Relinquo mundum, & vado ad Patrem. Et, Me non semper habebitis, &c. Et, Ita veniet. Respōdemus illis, Christum horum dictorum mētem explicuisse, Luc. 24. vbi ait, Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscū: quibus verbis satis declarat, nō se talem deinceps cū suis esse discipulis, qualis antè fuerit, nempe mortalis, & familiari consuetudine ac cohabitatione.

bitatione. Vt ergo tum Christus reuerà suis adfuit discipulis, cum eis colloquia miscens, nec tamen perinde vt ante mortem, mortalis eis aderat: ita nimirum reipfa præsens est in Sacramento: siquidē eius verba sunt, Hoc est corpus meum, &c. Hoc facite, &c. at nihilò minùs mūdum reliquit, nec præsentem eum habemus, puta, mortalem, visibilē, & pro humano conuictu & consuetudine.

V.

Quintò adferūt Missæ mastiges aduersum nos verba illa Seruatoris, *Matth. 24.* Tunc si quis dixerit vobis, Ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere. Sed hac sententia præmonitos & communitos nos esse voluit Dominus IESVS contra pseudoprophetas, nouarum hæresum & sectarū architectos ac fabricatores, quorum

DE MISSA EVANG.

rum singulæ Christū apud se manere iactitant, se verā sectari fidem, cū tamen interim vnicam illā Catholicamq; & peruetustam ac approbatam fidē deferant. Ab istis vt caueamus nobis Christi sermo hortatur, nec exeamus, scilicet extra vnicę Catholicęq; Ecclesię sodalitatē. Quamquam ne nos quidē propterea Christum in Sacramento esse credimus, quòd pseudo eiusmodi Apostoli id asseuerent, sed quòd Christus ipse dixerit, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus, &c.

VI. Sextum eorū argumentū eius generis est: Paulus Corinthiis scribit in hæc verba: Et si cognouimus secundū carnē Christum, sed nunc iā non nouimus. Atqui ea verba nihil pugnant cū sacramento: Paulus enim ait Christū iam non nosse carnaliter,

DE MISSA EVAN.

stringit, persuasum habentium carnem Domini mactandam, dētibus lacerandam, aut perinde vt in macello secandā. Eo pacto Dominus loquitur carnem, id est, carnalē intelligentiā non prodesse. Vide hinc Augusti. in Ioannem tracta. 27. & Chrysoſto. Homi. 46. in Ioannem. Deinde neutiquā ait Christus, Caro mea non prodest quicquā, sed simpliciter, caro. Christi enim caro in Sacramento dignè percepta vitā subministrat, & cōiungit nos Deo. Qui manducat, inquit Dominus, meā carnem, & bibit meū sanguinem, in me manet, & ego in illo. Et panis, quem ego dabo vobis, caro mea est pro mundi vita. Natus est, circumcisus est, mortuus est in cruce propter peccata nostra: denique seipsum nobis in Coena reliquit
sub

Ioan. 6.

sub panis ac vini specie, dicēs, Hoc est corpus meum, &c. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. ibid.

VT MISSAE MASTI.

GES QUIDAM SACROSAN-

ctum Sacramentum merum panem

uocent, Cap. II.

NON defunt extremis hisce turbulentissimisq; temporibus, qui suæ fidei, omnipotētis virtutis Christi, confessionis ac persuasione totius Catholicæ Ecclesiæ obli-
ti, sponfam Christi, id est, eandem ipsam Ecclesiam munere illo longè præstantissimo, ab Christo illi relicto ac dono dato, nempe corpore & sanguine eius sub panis ac vini specie contentis, spoliare modis omnibus nitantur: adeò vt teterrimi cacodæmonis præstigiis occæcati,

Misolutur=
gi ut Eccle
siam Eucha
ristiæ sacra
mento spo-
liare nitantur.

Ll dice-

liter, perinde vt Iudæi antequàm
 crederēt, Christū secundum carnē
 cognoscebant, id est, hominē nudū *Matth. 16.*
 eum esse sentiebant, adeò vt alii Eli
 am, alii Hieremiā, alii vnum è pro-
 phetis eum dicerent. Postea verò q̃
 ad fidem accesserunt, eundem spi-
 ritualiter vel secundum spiritū agno-
 uerunt, quòd ipse natus ex Maria
 virgine, verus sit Seruator animarū
 nostrarum. Sic ergo Christū secun- *Matth. 16.*
 dum carnem non nouimus, quasi *Ioan. 6.*
 nudus ille homo sit, sed ex fidei lu-
 mine verū ac viuū Deum, & totius
 mundi Saluatorem eum & agnosci-
 mus, & fatemur.

Septimò hac nos ratione impu-
 gnāt. Christus, inquiunt, apud Ioā-
 nem 6. cap. ait, Carnē non prodesse
 quicq̃. Atqui his verbis Dominus
 carnalem Iudæorū intellectū per-
 strin-

VIL

DE MISSA EVANG.

dicere non dubitēt, illud Sacramen-
tum non nisi panē esse, panem ma-
nere: addunt etiā contra sacramēti
huius certissimā veritatē, fellea pe-
ctoris sui bile perciti, idem figuram
tantum vel symbolum esse. At si
qua etiam nū intra vos Christiane fi-
dei scintilla residet, audite obsecro
fratres mei, & simplici oculo cel-
sissimi huius sacramēti mysteria, ve-
ritatemq; contemplamini, quò vel
sic tandem sanguinarium illum Sa-
tanam eiusq; laqueos, dum adhuc
dies salutis agitur, euadere possi-
tis. Certè si veritate sacramēti hu-
ius destituimur, nec nisi merū ha-
bemus panem, consequens fit, fi-
guram veteris instrumenti præcla-
riorē, sacrationem, potiorē, digni-
oremque fuisse, atq; noui Testamen-
ti rem ipsam siue veritatē. Manna
illud

illud angelicis præparatum manibus, atque filiis Israël escæ loco cælitus datum, celsissimi huius Sacramenti figuram fuisse constat. Quis verò dubitet, eiusmodi panẽ, Deo iubente supernè lapsum annis quadraginta, longè illo pane præstatiore esse, quem pistor confecerit? Si quidem igitur in ara præter panem factitium nihil nobis propositum habemus, Iudæi profectò manna vti sunt, nos verò Christiani, sub noui Testamenti gratia constituti, mero pane utimur. Non iniuria ergo Moyſes gloriosior sibi videatur, sub illa prisca lege cum manna suo, quàm nos Christiani, in noua lege cum pane factitio. Id verò tum scriptis diuinis, tum nostræ persuasione repugnat. Lex enim per Moyſen data est,

Exod. 12.

Ioan. 6.

DE MISSA EVANG.

Ioan. 1.

1. Cori. 10.

Hebr. 10.

gratia & veritas per IESVM Christum facta est. Illis omnia in figura contingebant, atq; lex umbram habuit futurorū bonorū. Est igitur parata nobis esca multò ineffabilior, potior ac præclarior sub nouo Testamento, q̃ Iudæis in deserto: non quidē manna, vel panis angelorū, sed ipse Christus IESVS sub panis ac vini specie. Vnde Dominus ait: Ca-

Ioan. 6.

ro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Hic est panis, qui de cœlo descendit. Qui manducat hunc panē, viuet in æternum. Qui sub veteri fuere testamento, figura

Gal. 4.

vsī sunt, nos veritate fruimur. Iudei illi Israēl secundum carnē fuerunt, nos secundum spiritū Israēlitę sumus. Melchizedec pane & vino v-

Gen. 14.

sus legitur. Christus item pane & vino in cœna vsus est: sed virtute verborum

borum eius panis trāsferetur in corpus illius, & vinum in sanguinem. Iudæi typicè in nube & in mari baptizati fuère: nos autem in veritate *1. Cori. 10.*
 baptizamur aqua & Spiritu sancto. *Ioan. 3.*
 Iudæi hyrcos & vitulos obtulerunt, *Leuit. 14.*
 nos Christi corpus & sanguinē habemus. Sacerdotes Mosaici lepram inspiciunt, sed Christi sacerdotes peccata remittunt. *Ioan. 20. Matth. 16. 18.*
 Ardet rubus, nec comburitur: *Exod. 3.*
 & Virgo Maria concipit & parit, ac virgo perpetua permanet. Helias *4. Reg. 2.*
 curru igneo subuectus abit in terrestrem paradisum: at Christus propria virtute cœlos scandit vsq; ad patris dexteram. Virga Aaron floruit & amygdalas protulit. *Nume. 17.*
 Virgo Maria ex Spiritu sancto grauida, fructum benedictum Dominum IESVM produxit. Serpens
 Ll 3 cneus

DE MISSA EVANG.

Num. 21. æneus à ligno suspenditur. Christus Servator ad crucē clavis affigitur.

Numc. 20. tur. Aqua manavit ex petra: Sanguis & aqua ex Christi latere profluxit. Eum in modum figura panem habuit: at veritas sub panis specie verum Christi corpus. Quò fit, vt nos quidem modò verissimè affirmare possimus, Moyfes non item: Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest nobis, &c.

Deut. 4.

**VT IRRIDICVLE MI
SOLITVRGI DICANT, TRANSSV
stantiationem, id est, conuersionē panis in corpus
Christi, &c. symboli Apostolici tertium de
cimum esse articulum, Cap. III.**

SAcramenti hostes, vel Sacramē-
tarii, transsubstantiationē scom-
maticè tertiū decimū symboli Apo-
stoli-

stolici articulum vocant. At eo ipso
 toti orbi nimis quàm testatum red-
 dunt, q̃ infulsè ac perperàm de fide
 loquàtur: quandoquidem nihil pu-
 tant credi oportere, præter duode-
 cim memorati Symboli articulos.
 Rident eã ob causam transsubstan-
 tiationẽ, id est, conuersionẽ panis
 in corpus Christi, & vini in sangui-
 nem, quòd in apostolico symbolo
 certis verbis expressa non sit. Et
 tamen credunt illi vocabulo, Tri-
 nitatis, sacrosanctã designari Tri-
 dem, atque dictionem ὁμοούσιον id si-
 bi velle, Filium Dei eiusdem ac
 indissimilis cum patre substantiæ,
 vel essentiæ & naturæ esse. Id ve-
 rò ubinam Apostolicũ tradit sym-
 bolum? Erit ergo iuxta Missæma-
 stigũ supputationẽ decimus quar-
 tus hic Symboli articulus. Cre-

*Credi mul-
 ta etiam in
 Symbolo
 Apostolico
 non ex-
 pressa.*

DE MISSA EVANG.

dunt iidem Patrem esse genitorē,
 Filium genitum ab omni æternita-
 te ex patre, Spiritum sanctū nec ge-
 nitorē, nec genitum, sed ex patre ac
 Filio procedere. Ostendant quo lo-
 co Symbolum id habeat. Itaq; ex il-
 lorum arte decimus quintus is arti-
 culus numerabitur. Persuasum illi
 habent, in Baptismi Sacramento fi-
 deles regenerari ac renouari in vitā
 æternā. Num id Catholicum pro-
 dit symbolum? Vt ergo illi supputāt,
 decimus sextus ille articulus cense-
 bitur. Non ambigunt Misoliturgi
 isti, Balaam habuisse asinam, & To-
 biam canem. Proferant symboli
 articulum vtrumlibet referentem.
 Ergo iam Balaā asinam in decimo
 septimo, & Tobiaē canē in decimo
 octauo articulorum Symboli loco
 reponemus. Deniq; nullum apud
 eos

Num. 22.

Tob. 11.

eos dubiū habet, tametsi Symbolū
nulla sui parte id contineat, Abra-
hamū duos filios habuisse. Verūm
vt tribus verbis credenda id genus
innumera complectar, fidem adhi-
bēt Missæmastiges omnibus sacro
Bibliorum volumine comprehen-
sis: eant nunc & cuncta hæc in arti-
culos redigant. En quo isti grandi
sua sapientia deuoluuntur, dū syn-
ceram ac sacrosanctam Catholicæ
Ecclesiæ traditiōem maledico den-
te carpūt, tertii decimi articuli loco
numerandū asserentes, quod vni-
uersa Apostolicaq; toto terrarū or-
be confitetur Ecclesia, nempe con-
uersionem panis & vini in verū cor-
pus & sanguinem Christi, omni-
potenti ac sempiterna virtute & sa-
pientia verborum eiusdem, quæ
iussu illius in Missa adhibentur &

*Missæmas-
tigum delira-
menta.*

DE MISSA EVANG.

exprimuntur: neque tamen vel tertius decimus, vel decimus quartus, vel decimus quintus, ut illi cauillantur, Symboli articulus is est. Atqui missis calophantis & fannionibus istis, cum sua illa acerba ac infesta articulorum Symboli supputatione, piè Christianis Catholicam synceramque rationem proferemus. Fides ex Apostoli definitione, est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium, videlicet naturali rationi vel, intelligentiæ. Ex hac definitione id in primis cõsequitur, ea peculiariter ad fidem pertinere, quæ nos in patria cœlesti visuros speramus: ea itidem, quæ nos in æternā dirigunt vitā: ut est, Trinitas personarū in essentia præpotētis Dei, mysteriū incarnationis Christi, per quem
acces-

Heb. ii.
Fides qd?

accessum habemus in gloriam filiorum Dei. Vnde apud Ioannem Ioan. 17. Dominus ait: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti IESVM Christum. Vbi ergo occurrit aliquid speciali ratione non visum, ibi est specialis articulus. Hoc pacto alius est articulus, Deum passum esse, & alius, eundem post mortem in cruce toleratam, resurrexisse à mortuis, &c. Atque sub eiusce modi specialibus articulis, quos in Apostolico Symbolo confitemur, comprehenduntur ac includuntur ea, quæ nobis Catholica Ecclesia credenda proponit. Quâdo igitur transsubstantiatio, id est, commutatio panis & vini fit virtute omnipotentis Dei, eiusmodi de veritate Sacramenti persuasio primo Apostolici

DE MISSA EVANG.

stolici Symboli articulo, quo nos credere confitemur in Deum patrē omnipotentem, continetur. Sic q̃ Catholica Christi Ecclesia, neq; erret, neq; possit labi in errorē: quòd item singuli quiq; è religione Christiani decretis atq; cōstitutionibus Ecclesiæ in suam salutem morem gerere debeant, sub eo accipitur articulo, quo nos fatemur credere sanctam Ecclesiam Catholicam. Eodem modo, quòd scripturarum sanctarum veritati assentimur, seu quòd scripturas veras credimus, utpote ex Sanctispiritus aspiratione scriptas, & sanctæ Ecclesiæ auctoritate, agente id eodem Spiritu sancto, pro sacris receptas atq; approbatas, sub illo comprehenditur articulo, Credo in Spiritum sanctū, qui locutus est per prophetas. Nanque

que Spiritus sancto inspirati, locuti
 sunt sancti Dei homines. Et hæc
 scripta sunt, vt credatis, &c. Ioã. 21.
 Porro effectus & operatiões Sacra-
 mentorum sub eodem includun-
 tur articulo, quo nos in Spiritum san-
 ctum credere profitemur. Animad-
 uerte igitur frater, Sacramentum hoc
 altaris, quatenus sacramentum est,
 sub aliis comprehendendi sanctifican-
 tis gratiæ Spiritus sancti effectiõni-
 bus, quem nos eodem planè articu-
 lo confitemur & credimus, dicētes,
 Credo in Spiritum sanctum. Quod
 verò ingenuè fatemur, persuasum-
 que habemus, miro quodam mo-
 do adesse Christi corpus sub panis
 specie &c, non est ille quidem terti-
 us decimus Symboli articulus, sed,
 vt antè diximus, sub primo articu-
 lo accipitur, quo credimus in Deum
 patrem

2. Timo. 3.
 2. Petr. 1.

Sacramentum
 Eucharis-
 tiæ sub
 quo Sym-
 boli Apo-
 stolici arti-
 culo continetur.

DE MISSA EVANG.

Patrē omnipotētem, &c. Sub quo
itidem cuncta alia Christi admirā-
da opera reponuntur, quibus nos
fidem adhibere debemus.

ALTERIVS CVIVS-

DAM ARGVMENTI DE-

claratio, Cap. IIII.

DIuinis est annotatū literis, Spi-
ritum sanctum in Christū co-
lūbæ specie descendisse, cū is in Ior-
dane Baptizatus esset, in Apostolos
verò ignearum linguarū effigie. At
longè ab his diuersum est, q̃ Chri-
stū dicimus sub panis & vini spe-
cie in Altari contineri. Perspicue
nim scriptura commemorat, Spiri-
tum sanctū in colūbæ quidem spe-
cie venisse in Christum, nō tamen
eū columbam fuisse: vti nec lingua
igneam, quando in Apostolos des-
cendit. Ait enim, tanq̃ ignis. In hoc
autē

Ioan. I.

Acto. 2.

autem tradendo Sacramēto nō dixit Dominus, Accipite hoc tanquā corpus meum, sed, Hoc est corpus meū. Hoc igit̃ inter hæc interest, q̃ columbæ substantia neutiquā in Sanctum spiritū versa fuit, sed, sub columba Sanctus spiritus inuisibilis fuit. Panis autem & vinum reuerā in Christi corpus & sanguinem transfertur.

Spiritus Sanctus ut in Colūbæ specie apparuerit.

CAVILLVM MISSAE

MASTIGVM CONTRA MIS-

ſæ Sacrificium, Cap. V.

VEl eo potissimū nomine Missoliturgi in Missam incurrūt, quòd nos illi sacrificii vocabulum adiūgimus, vt etiam vniuersa facit Christi Ecclesia, nec contenti sumus laudis vel gratiarum actionis eam sacrificium dicere, sed veri sacrificii loco eam numeramus, quan-

Eucharistia ut sit uerum sacrificium.

DE MISSA EVANG.

quando Christum, qui seipsum nobis in suprema illa cœna reliquit ac dono dedit, cum laude & gratiarum actione sacerdotis ministerio in Altari Deo Patri offerimus, obsecrantes per Corpus & sanguinẽ filii sui in ara coram posita, clementem ac propitium se nobis præstet, gratiam nobis impertiatur suam, & errata condonet, &c. De quo nimirum Christi IESV summi sacerdotis nostri secũdum ordinem Melchizedec sacrificio, superius dicta sunt multa satis in eorum confirmationem, qui in Catholicæ Ecclesiæ arca ad perennis patriæ terræ proficiscuntur. Verũ Missæ magister Catholicæ huius assertionis hostes inextinguibiles, eum in modũ argumentantur: Si quidem Christus in Missa offertur, consequens fit

fit, crucis hostiam peccatis abolen-
dis minimè satis fuisse. Sed ea pro-
fectò elúbis est consequentia. Chri-
stus pro nobis abundè satis preca-
tus est: num proptereà confectariū
est, pro obtinenda peccatorum ve-
nia precari nos non debere? Erit
sanè hoc pacto etiam illud conse-
quens, nullas nos ne internas qui-
dem *hostias* litare debere. Christus
ob mortalium omnium expianda
errata pœnitentiam egit sufficien-
tissimam: nec tamen hinc quis-
quàm rectè collegerit, peccatorib⁹
ob admissa scelera non esse agendā
pœnitentiam. Christus satis super-
que nostra causa pertulit, orauit, no-
stræ salutis curam egit, num tu
proptereà affirmare ausus eris, nos
vnà cum illo perpeti, precari, pœni-
tentiam agere, precando ingemif-

DE MISSA EVANG.

cere, ut malè factis nostris detur venia, ac salutis denique nostræ curam anxiam gerere non debere? Ita planè, tametsi Christus pro totius Mundi peccatis abundè sese obtulerit, non est confectarium, internum cōtribulati ac humiliati spiritus sacrificium nullius pensi esse, vel etiam externum sacrificium, quod fide offertur virtute sanguinis semel pro nobis fusi, nullam habere vim & efficaciam. Enimverò in altari non aliam nos litamus hostiam, quàm quæ à Christo in cruce, mortali in corpore immolata est, qua pro peccatis nostris abundè satisfecit. Eandem, inquam, hostiam nos hodieq; sacrificamus, sed impassibilem & glorificatā, in memoriam immensi illius beneficii in cruce nobis præstiti. Atqui corporea

porea, passibilis & visibilis Christi
 in cruce litata victima, abundās sa-
 crificiū, nimis quā sufficiens me-
 ritū & satisfactio ac propitiatio di-
 citur, nō quòd ea quibuscumlibet, vt vt *Crucis ho-*
 habeant, vel vtcūq; viuāt, frugifera *stia quibus*
 sit & efficax, sed fidelib⁹ tantū Chri- *prosit.*
 sto obtemperantibus: tū etiā, q̄ nul-
 lo alio merito, nec alio sacrificio iu-
 stificari, & cū Deo patre in gratiam
 reduci queamus. Christus enim *Hebr. 5.*
 passus est pro omnibus sufficien-
 ter, sed non efficaciter. Nullā igitur *In Missa ut*
 nouam nos peccatorum abolitio- *Christi me*
 nem vel propitiationem aucupa- *rita nobis*
 mur, sed in Missæ sacrificio ad no- *applies*
 stros vsus accōmodamus, nosq̄ *mus.*
 participes efficimus eorum, quæ
 Christus in cruce nobis meritis
 est. In cruce conciliauit ille nobis
 æternam salutem : at in Missa
 Mm 2 salu-

DE MISSA EVANG.

salutis in cruce partæ nos partici-
pes reddimus. In cruce communis
mortalibus omnibus salus cõpara-
ta & propofita est: at in Missa fide-
les eam sibi applicant, atq; in suam
ipforum salutẽ eam accommodat.
Cùm enim Christũ in ara præsen-
tem habeamus, ad nostros vsus eũ
ceu Saluatorẽ adhibemus erga pa-
trẽ, atq; Deo vnimur & copulamur
in vitam æternã. Habemus etiam
Christum in altaris sacramento in-
uisibilem ac impafsibilem, & eum
patri quotidie offerimus. Cùm e-
nim nihil præterea suppetat nobis,
quod dignum sit retribui Deo pro
omnibus nobis ab illo donatis, ca-
licem salutaris accipimus, id est,
Christi pafsionem, aut opus redem-
ptionis, idq; ex Christi mandato, di-
centis, Hoc facite in meam com-
memo-

Psal. 115.

memorationem, coram Deo statuimus, quò nos participes ille reddat vnicæ illius in cruce litatæ hostiæ, vti hac ratione viuamus & maneamus in illo, & per illum, donec ad patriam cœlestē pertingamus.

ALIVD CAVILLVM

DE MISSÆ SACRIFICIO,

Caput VI.

PAulus in Epistola ad Hebræos *Hebr. 7.*
 agens de Melchizedec, mentionem, inquit, prorsus nullam facit sacrificii panis & vini, quod idem Melchizedec Abrahamo obtulerit. *Gen. 14.*
 Sed audiant isti, Paulus quidem potest equā dixerat, Christū à Deo *Heb. 5.*
 appellatum sacerdotem iuxta ordinem Melchizedec, subiungit: De quo nobis grandis sermo, & ininterpretabilis ad dicendum, quoniā

Mm 3 imbe-

DE MISSA EVANG.

imbecilles facti estis ad audiendum,
&c. Quibus ex verbis colligi licet,
vt Apostolus latiùs ac fusiùs explica
re noluerit, qua ratione Christus
sit sacerdos secundum ordinē Mel
chizedec, & quemadmodum panis
ac vinum pro instituto Melchize
dechico oblata in altari, in Christi
corpus & sanguinem transeant: eò
quòd captum Iudæorū isthæc etiã
dum excederent. Cùm enim nec
tunc quidem credere in Christum
voluerint, quãdo eũ in corpore prę
sentem cernebāt, quo illi pacto ad
duci potuissent, vt sub panis ac vi
ni specie reuerà præsensem illũ cre
derent? Distulit igitur Apostolus
horum explanationem, donec in fi
de robustiores solidioresque existe
rēt. Deinde, solet Apostolus gran
de aliquod proditurus mysterium,
rebus

rebus instituto suo accommodis & appositis vti, missis interim aliis. Ita dum probare molitur, legem Euangelicam libertatis esse legem, porro vetus testamentum timoris ac seruitutis fuisse, adhibet Abrahamum & duos filios eius, vnum ex Sara libera, alterum ex Agar ancilla. Gal. 4. Cæterum nullam eo loco mentionem facit aliorum sex liberorum eiusdem Abrahami, ex Cetura, altera illius coniuge natorum, puta, Zamram, Iersan, Madan, Madian, Iesboc & Sue. Nihil enim horum commemoratio Apostoli instituto contulisset. Sic etiam loco antè recitato, ex Melchizedec sacerdotio testatum ac planum efficere volens, Christi sacerdotium Aaronico longè præstantius, celebrius, ac excellentius fuisse, in

DE MISSA EVANG.

Melchizedec quibus excelluerit Aaronicos sacerdotes. medium ea adducit, quibus Melchizedec priscae legis Sacerdotes præcelluerit. Primò quidẽ sacerdotes legales dierum initium, & vitę finem sub lege habuerũt: at Melchizedec minimè. Deinde Melchizedec in Abrahamo cunctos legis sacerdotes benedixit. Tertiò Melchizedec ab illis in eodem Abrahamo decimas accepit. Qui verò alteri decimas reddit, minorem se fatetur & subditum illi, cui præstat decimas. Porro ad astringendam eam Melchizedec excellentiam, nõ præcipuè accommodatũ fuisset panis & vini ab eodem oblatis sacrificium: siquidem et in lege panis offerebatur, verbi gratia, panes propositionis. Itemq; & vinum eadem in lege sacrificabatur, vt habes Leuitici 23. & Numerorum 28.

ALIVD

ALIUD ARGVMENTVM

CONTRA MISSAE SACRIFICIUM, Cap. VII.

Est & aliud quoddam Missæma-
 stigum contra Missæ sacrificiū
 argumētum, quo id illi efficere vo-
 lunt, Christū cum in cœna dixisset,
 Hoc facite in meam commemora-
 tionem, non nisi memoriam quan-
 dā & symbolum in cruce litatæ ho-
 stiae instituisse. At verò si externi sa-
 crificii symbolum sacrificium non
 est, nullum profectò nos externū sa-
 crificiū habebimus. Externū enī sa-
 crificiū etiam interni ac inuisibilis
 sacrificii, quo sacerdos Spiritū & de
 uotiōem suam offert Deo, signum
 est. Habes hinc apud Augustinum
 lib. 10. de Ciuitat. Dei, Cap. 19. e-
 iusmodi sententiam: Sacrificantes,
 non alteri visibile sacrificium offe-
 rendum

Externum
 sacrificium
 ut signū sit
 interni.

DE MISSA EVANG.

rendum esse nouerimus, quàm illi, cuius in cordibus nostris inuisibile sacrificiũ nos ipsi esse debemus. An ne corporis Christi in cruce litata hostia signum fuit interni illius sacrificii, quo is spiritum suum Deo Patri obtulit? Num propterea idẽ Christi corpus sacrificiũ non fuit? Abelis hostia nõnne interni sacrificii, ad quod Deus potissimum respexit, symbolum fuit? Vidue quoque illius oblatio, cuius Lucas meminit, internæ illius oblationis signum fuit : quamobrem Dominus ait, plus eam misisse vel obtulisse, quàm alios omnes, &c. Veterum itidem sacrificia, non solum præstitorum illis diuinitus beneficiorum commemoratio quædam, sed etiã symbola & typi mortis Christi fuere. Id nãq; sibi volunt ea Apocalypseos

Gen. 4.

Luc. 21.

pseos verba, Agnus qui occisus est ab origine mundi, nēpè typicè vel in figura. Quis verò proptereà neget ea Patrum vera fuisse sacrificia? Agnus Paschalis symbolum erat, vel monumentum, at nihilò seciùs etiam sacrificium. Non ergo pugnat inter se, si dicas Corpus & sanguinem Christi in ara memoriam vel monumentū esse cruenti illius in cruce immolati sacrificii, itemque corpus idem & sanguinē Christi verum esse sacrificium sacerdotis æterni secundum ordinem Melchizedec. Probat id Chrysostomus sanè quàm luculenter, Homilia 17. in Epistolam ad Hebræos, cuius ex verbis cūm id liceat animaduerti, Missam, vt Misoliturgi volunt, non laudis duntaxat, sed eiusmodi quoque esse sacrificium, quo

Vt corpus Christi in ara & monumentū sit crucis hostie, & nihilò minùs uerum sacrificium.

DE MISSA EVANG.

quo Christus in altari reuerà offeratur ac immoletur (dicit enim, vt mox audiemus, inter cætera, Pōtifex noster Christus hostiã mundantē nos obtulit, ipsam offerimus & nunc, &c.) visum est operæpretium fore, si in cordati ac prudentis lectoris gratiam ea huc transscribamus: Nōne, inquit, per singulos dies offerimus? Offerimus quidē, sed ad recordationem facientes mortis eius. Et vna est hæc hostia, non multæ. Quomodo vna est, & non multæ? Quia semel oblata est, oblata est in sancta sanctorum: hoc autē sacrificium exēplar est illius, id ipsum semper offerimus. Nec nunc quidē aliū agnum, crastina aliū, sed semper eundem ipsum. Proinde vnum est sacrificium, hac ratione. Alioquin quoniam in multis locis offer-

tur,

*Chrysostomus
mi uerba.*

tur, multi Christi sunt? Nequaquã,
sed vnus vbique est Christus, & hic
plenus existens, & illic plenus, vnũ
corpus. Sicut enim qui vbiq; offer-
tur, vnum corpus est, & non multa
corpora: ita etiam & vnum sacrifici-
um. Pontifex autem noster ille est,
qui hostiã mundãtem nos obtulit:
ipsam offerimus & nunc, quę tunc
oblata quidem, consumi non po-
test. Hoc autem quod facimus, in
commemorationẽ quidẽ fit eius,
quod factum est. Hoc enim facite,
inquit, in meam commemoratio-
nẽ. Non aliud sacrificiũ sicut ponti-
fex, sed id ipsum semper facim⁹: ma-
gis autẽ recordationẽ sacrificii ope-
ramur. Haftenus Chrysostomus.
Porro Cyprianus sermone de Cœ- *Cyprianus.*
na Domini loquitur in hæc verba:
Christus vsq; hodie hoc veracissi-
mum

DE MISSA EVANG.

mum & sanctissimū corpus suum
creat, & sanctificat, & benedicit, &
piè fumentibus diuidit. Augusti-

Augustin.

nus libr. 10. de Ciuitate Dei, cap. 5.

Sacrificium visibile, inquit, inuisi-
bilis sacrificii sacramentum, id est,
sacrum signum est. Deniq; Chry-

Chrysosto.

ostomus in 2. Timot. Homilia 2.

Sacra illa, ait, oblatio, siue illam Pe-
trus, siue illam Paulus, siue cuius-
uis meriti sacerdos offerat, eadem
est, quam dedit Christus ipse disci-
pulis, quamque sacerdotes modò
quoque conficiunt.

DE SACRIFICIO LAV

DIS IN MISSA, CAP. VIII.

Obiiciunt etiam nobis Misoli-
turgi, Missam nihil esse aliud,
quàm laudis sacrificium. Quibus ta-
met si iam antè abundè responsum
est, at nihilò minùs placet hoc loco
sim-

simplicibus Christianæ fidei pro-
fessoribus, altera quidē manu thrul-
lam charitatis, sanctam ac inculpa-
tam gerendo vitam, tenentibus, in
eaq; Catholicæ Ecclesiæ arca stren-
nue gnauiterq; laborantibus & edi-
ficantibus, in alterā quoq; manum
synceræ Catholicæq; doctrinæ &
veritatis gladium porrigere, quo
Missa infestissimos hostes sanctis-
simorum Patrum testimoniis at-
que sententiis, ultra scripturarum di-
uinarum, superiùs commemoratā
clarissimam veritatē, retundere ac
profligare queāt. Christus in cœna
illa suprema sempiternū iuxta ordi-
nem Melchizedec instituens sacer-
dotiū suum, nō tantū laudes gratiæ
que egit, verumetiā sub panis ac vi-
ni specie oblatū corpus & sanguinē
suum discipulis suis tradidit. Ne tu
mihi

*Christus ut
in Cœna
corpus suū
obtulerit.*

DE MISSA EVANG.

mihi submoucas, frater, quod oblatum dixi, si tamen iuxta scripturæ diuinæ veritatem Christum, secundum ordinem Melchizedec sacerdotem confiteris. Agedum consulamus etiam aliquot Ecclesiæ columnas, vtrumne in Missa præter laudis & gratiarum actiōis sacrificium, Christi corpus & sanguis ab sacerdote offeratur.

D. Andreas Apostolus quotidie agnum immaculatum in altari sacrificauit. Testantur id Presbyteri Achaia.

Martialis ait, in altari Christi corpus & sanguinem offerri.

Alexander I. Epistola I. de sacrificio corporis & sanguinis Christi in Missa agit.

Chrysostomus homilia de Ence
niis & Eucharistia: Papæ, mēsa Dei
myste-

steriis instructa est, & agnus Dei pro te immolatur. Item in Epistolę ad Ro. ca. 4. sermone 8. Cōtremiscite, contremiscite ad mēsam hāc, de qua cōmunicamus simul omnes, Christum pro nobis occisum vereamini, & quę mēse huic imposita est oblationē. Idem Ho. 61. ad populū Antiochenū de sacrorum participatione mysteriorū: Cōsidera quæso: mēsa regalis est apposita, angeli mēse ministrantes, ipse rex adest, & tu altas oscitās. Adora igitur, & cōmunica. Profertur hic sacrificiū, & Christus immolatur, & ouis dominica. Itē Hom. 3. in Epistolā ad Eph. de communione loquens, Tu verò ad oblationem, inquit, accedēs, quā & angeli exhorrēt, temporū circuitu rem tātā metiris? Et quomodo comparebis apud tribunal Christi,

Nn qui

DE MISSA EVANG.

qui manibus ac labiis immūdis ipsius
us audes contingere corpus?

Augustinus in Manuali: Dū facris
altaribus licet indignus affisto, cupi-
ens tibi offerre illud mirabile & coe-
leste sacrificium, omni reuerētia &
deuotione dignū, quod tu domine
Deus meus, sacerdos immaculate
instituiſti, & offerre precepisti in co-
memorationem tue charitatis, &c.
Idē Epi. 23. ad Bonifaciū: Nōne se-
mel immolatus est Christus in sei-
pſo? & tamen in sacramēto non so-
lū per omnes Paschæ solēnitates, sed
omni die populis immolatur: nec
vtiq; mentiſ, q̄ interrogatus eū, re-
sponderit immolari, &c. Hic tu mi-
hi respōdeas frater, sententiæ iā me-
moratæ nū ad laudis, vel potius ad
sacramenti altaris sacrificium perti-
neāt. Audi rursus Augustinū li. 20.
contra

contra Fauſtū, ca. 18. ſic dicentē: He
braei in victimis pecorū, quas offe
rebant Deo, multis & variis mo
dis, ſicut re tanta dignum erat, pro
phetiam celebrabant futuræ victi
mę, quam Chriſtus obtulit. Vnde
ſancti Chriſtiani, peracti eiſdem ſa
crificii memoriam celebrant, ſacro
ſancta oblatione & participatione
corporis & ſanguinis Chriſti. Idē
lib. 9. Confefſionum cap. 11. ſcri
bit, pro matre ſua oblatum, vt ipſa
popoſcerat, ſacrificium pretii no
ſtri, nēpe corpus & ſanguinē Chri
ſti. Dic frater, nihil ne hic aliud eſt,
quā laudis ſacrificiū? Quid ergo ſi
bi vult ſacrificiū pretii noſtri? Idem
lib. de fide ad Petrum Diaconum,
cap. 19. Deo, inquit ſacrificium pa
nis & vini in fide & charitate, ſan
cta Eccleſia Catholica per vniuer
ſum

DE MISSA EVAN.

sum orbem terræ offerre nō cessat.

Seuerus Sulpitius D. Martinus scribit sacramenta obtulisse, &c.

Fulgentius li. de Sacrificii oblatione: In sacramento panis & calicis ipsum Christi corpus & sanguis offertur à Christi corpore, quod est Ecclesia.

Equidem ex innumeris sanctorum patrum, Ecclesiæ columnarum testimoniis vel sententiis paucas has commemorauerim, ut piis quibusque Catholicæ fidei cultoribus perspicuum fiat, quàm miserè hallucinètur & errant Misoliturgi, dum Missam nihil præter laudis sacrificiū esse volunt, quando tamē tū scripta diuina, tum vniuersa Christi Ecclesia, ut est superius abūde declaratū, ingenuè id asseruerant, præter laudis sacrificiū, et Christi corpus & sanguinē in sacramento

mento ad altare, in totius corporis
Christi salutem ac prosperitatē ab
acerdote immolari. Siquidē Chri-
stus sempiternus est sacerdos iuxta
ordinē Melchizedec. Libet hic pro
uadā argumenti huius coronide,
paucis instituere Christianos sim-
plices ac idiotas, quo pacto Missa
surgos, ea causa, q̄ sacrificiū vocet,
Missā conspuētes atq; criminātes,
compellare debeant. Dicāt eis: Fa-
temini tamē vos Missę osiores, Mis-
sam laudis esse sacrificiū. Si ergo lau-
dis est sacrificiū, certē sacrificiū est.
Cur igitur simplices minimeq; im-
probos Christicolas hoc idē, quod
agnoscitis & cōfitemini, nēpe Mis-
sam esse sacrificium, docere nō vul-
tis? O fratres, nostis quidē, sed scire
non vultis. Iam quæso resipiscite.
Tempus breue est.

*Qui agē dñ
cum illis,
qui negant
Missā esse
sacrificium*

Nn

3

Dilu-

DE MISSA EVANG.
DILVTIO CAVILL

CVIVSDAM, SACERDOTES NV M

mi uel lucri duntaxat contemplatione Missas

celebrare, Cap. IX.

Misoliturgi ad maledicendum
conuitiandumq; plus nimio
prōptuli, sacerdotes ex aræ minist
rio stipendium capiētes, ipso Iuda
proditore, vel Simone Mago dete
riores vocant, non quòd ita se ha
beat veritas verbi Dei, sed vt pector
ris sui plusquàm felleæ acerbitate
indulgeant. Verum proculdubio
est, quandoquidem sacramento
rum gratia non potest comparari
rebus vel bonis vllis temporariis, &
sacramentorum dispensator, non
dominus eorū est, sed administer.
(rerum enim spiritualium origo &
efficientia ex gratuita dei volunta
te proficiscitur:) pro spiritali sacra
men-

I. Cor. 4.

mentorū gratia nummos vel res
 temporarias recipere nefas esse. At *vt liceat sti*
 verò si pro vita sustentanda, aut in *pēdium cas*
 necessarios vsus ii, qui sacramenta *pere ex las*
 dispensant, tractāt, Missas celebrāt, *bore spiri*
 baptizant, concionantur, psallunt, *tali.*
 legunt, confessiones recipiunt, &c.
 stipendium aliquod capeſſant, non
 potest id iure Simonia dici: sed ipsi
 adeò tum naturæ, tum diuinæ legi
 consentaneū est, vt operarius stipē-
 dium suæ sustentationis percipiat.
 Nō ergo pro rebus spiritualibus, aut
 pro Dei gratia, sed pro labore aut
 corporis ministerio in vitæ corpo-
 reæ subsidiū sacerdos præmiū capit.
 Agedum scripturæ sententiā audia-
 mus. Apostolus Corinthiis scribit
 in hūc modū: Scriptum est in lege *1. Cor. 9.*
 Moyſi: Nō alligabis os boui triturā *Deute. 25.*
 ti. Nūquid de bobus cura est Deo?

DE MISSA EVANG.

An propter nos utiq; hoc dicit? Non
propter nos scripta sunt, Quoniam
debet in spe qui arat, arare: & qui
turat, in spe fructus percipiendi. Si
nos vobis spiritualia seminauimus,
magnum est, si vestra carnalia metamus?
Nescitis, quoniā q̄ in sacrario
operatur, quē de sacrario sunt, educti
& qui altario deseruiunt, cū altario
participāt? Ita & Dominus ordinauit
iis, qui euangeliū annuntiāt, de
euangelio viuere. Iis verbis perspicue
docet Apostol⁹, Sacerdotes pro
suo ministerio præmiū iure capestem
re, nec eò obligatos esse, vt gratis Eccle
siae inseruiant. Idem namq; Apo
stolus eodē loco paulò superius i
ait: Quis militat suis stipendiis vn
quàm? Quis plantat vineam, & de
fructu eius nō edit? Quis pascit gre
gē, & de lacte gregis nō manducat?
Chri

Christus quoq; Dignus, ait, est ope
rarius cibo suo; & alibi, Dignus est
operarius mercede sua. Rursumq; *Matth. 10.*
Luc. 10. Apostolus. I. ad Timot. ca. 5. Qui be
ne, inquit, præsunt presbyteri, du
plici honore digni habeantur, maxi
mè qui laborant in verbo & doctri
na. Dicit enim scriptura: Non alli
abis os boui triturati. Et, Dignus
est operarius mercede sua. At verò
beneficarii cuiusmodi sibi mercedem pa
rent miseris euertendis, ac in errorẽ
mittendis mortalibus, dies ille Do
mini declarabit. Seruet Deus pios
omnes ab eiusmodi stipendio.
Obiiciunt quidem Missam astiges
sedulis aræ ministris siue sacrificu
lis sententiam illam Domini IESV,
Gratis accepistis, gratis date: at non *Matth. 10.*
vident Christum nihil eo loci age
re de labore & fatigatione corpo
ris,

ris, quæ contrahitur concionando, cantando, legendo, Sacramenta administrando, plerunq; etiam dimidii milliaris germanici spacio sacramentum longius ad egros deportando, &c. fed de gratia & donis spiritalibus, vt est, malè affectos saluti reſtituere, dæmones expellere, & id genus alia. Ait nanq; illic Dominus duodecim Apostolis ſuis: Euntes prædicate, dicētes: Quia appropinquauit regnum cœlorū. Infirmos curate, mortuos ſuſcite, leproſos munate, dæmones eiicite. Gratis accepistis, gratis date. Deinde paulò poſt de ſtipendio ſuſtentationis ſubiūgēs, Dignus eſt, ait, operarius cibo ſuo. Hinc igitur facilè animaduertunt probè Chriſtiani, qua mēte, quoue cōſilio ſacerdos ex altaris miniſterio præmiū vel mercedē capiat,

piat, nēpe ceu stipendiū sustētationis. Vtrūm verò Misoliturgi nostri gratis quippiā agāt, alibi declarabimus, vbi ea Apostoli verba tractāda susceperimus, quib⁹ ille pseudoprophetas perstringit. Sustinetis, inq̃t, si quis vos in seruitutem redigit, si quis deuorat, si quis accipit, si quis extollitur, &c.

CAVILLVM ALIVD

MISSAEMASTIGVM, ROMANOS

Pōtiffices Missā consuisse, Cap. X.

IN primis nostræ religionis initiis, sancti Patres Cœnā Domini simpliciter quidē, sed ingēti animi pietate ac deuotione celebrārunt. Nāq; Apostolus Petrus postquā Christi sermōibus, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus, &c. sacramentum confecerat, adhibuit orationem Dominicam. Verūm

Qui certius aliquid hinc nosse uolet, legat Dionysium Arcopagitam in Hierarchia Ecclesiastica, parte secundā, capituli, ut s. &c.

DE MISSA EVANG.

ut pietas ac deuotio nostris in pe-
 ctorib⁹ augesceret, debitaq; reuerē-
 tia sacrosanctæ illi præcipuæq; acti-
 oni, quam Christus in Cœna in sui
 commemorationem fieri manda-
 uit, exhiberetur, sancti Patres mul-
 ta prætereà instituerunt. Principiò
 nanq; in Missa non tot in usu erāt
 præclaræ & ad excitandā pietatem
 accommodatæ ceremoniæ. At Ro-
 mani quidā Antistites, qui sanctis-
 simam vitam, sincerāq; doctrinā
 suam sanguinis fusioe & prodigiis
 testatā reddidēre, ex potestatis suæ
 plenitudine ac authoritate, ceu re-
 demptorum pastores, & qui cœli
 claues gererēt, ac Dei Ecclesiæ præ-
 sides ac moderatores constituti es-
 sent, pias quasdā preces & ceremo-
 nias addiderunt, scilicet in reueren-
 tiā tremēdæ illius ac viuificæ actio-
 nis,

nis, qua filii Dei caro & sanguis ex
eius præscripto & iussu cōficitur,
offertur & sumitur. Ita etiā in pris-
ca lege, tametsi Deus per Moysen
sacrificandi ritum & ordinem con-
stituiisset: at nihilo minùs David &
Salomon cultum Dei in eius laudē 1. Paral. 16.
& honorem multis auxēre ceremo- 24. 25. 26.
niis: puta functiōibus sacerdotum 2. Para.
ac Leuitarum, maiori Cantorū nu- 4.
mero, depromēdis psalmis & hym-
nis, magnifico extruendo templo
& altari, præstantissimis Templi va-
sis & ornamentis efficiendis. Neq;
id displicuit Deo, nec eo nomine
diuinū cultum cōsuisse dicti sunt.
Christus itidem in Cœna sanctissi-
mum hoc instituit sacrificiū, quod
Ecclesia Romana ab Apostolis ac-
ceptum, summo studio asseruauit,
piissimis precib⁹ & ceremoniis or-
nauit,

DE MISSA EVANG.

Corpore
& animo
colendus
Deus.

nauit, & auxit, neq; tamē propterea
sanctissimos Patres Missæ substan-
tiā suis ceremoniis consuisse quis-
quā rectē dixerit, aut potiorē red-
didisse: vt qui eas, quod ante dixi-
mus, in diuinæ maiestatis reueren-
tiam, & fidelium ædificationem in-
stituerint. Nō enim potest quisquā
Deo ac Domino suo tātū honoris,
laudis, gratitudinis foris ac intus ex-
hibere, quantum par esset: & est id
sanē æquissimum, vt Deū corpore
ac animo colamus, cūq; cordis fle-
ctimus genua, simul etiā corporis
curuem⁹ poplites, quādoquidē nō
animæ tantū, sed & corporis Deus
author & conditor est: nec potest
vera pietas vel deuotio abdere sese,
sed foris externam præstando reue-
rentiā se prodit. Itaq; externæ illæ
Ceremoniæ, vt sunt, genu flexiōes,
capi-

capitis submissiones, pectoris tensiones, extensiones manuum, &c. internæ deuotionis quædam sunt indicia ac argumenta. Paulus Apostolus puras docet leuare manus, aperto orare capite, &c. Christus quoque minimè reprehendit publicanum, pectus percutientem, &c. Idem ipse in monte Oliueti positus genibus orauit, Lucæ vicesimo secundo. Eiusmodi pleræque Ceremoniæ à Patribus in Missa institutæ sunt ac decretæ, quibus interna excitetur deuotio, quò cor simul & caro exultent in Deum viuum. Sed agè videamus nunc, quænam sancti Patres, legitimi Apostolorum successores, ad Missæ substantiam adiecerint.

1. Timot. 2.

1. Cor. 11.

Luc. 18.

Psal. 85.

Cælestinus, qui in humanis fuit
anno

anno Domini 424. Introitū, Graduale & Offertoriū, &c. ex psalmis ante sacrificium cantari voluit.

Gregorius Magnus (vixit is Anno Domini 600.) eruditioe & sanctitate admodum insignis, itemq; miraculis clarus, cantum in diuino cultu studiosissimè fieri curauit.

Statuit etiam, vt in Missa Kyrie elefon & Halleluia dicatur, & in Canone pauca hæc inferuit: Diesq; nostros in tua pace disponas, atque ab æterna damnatione nos eripi & in electorum tuorū iubeas grege numerari. Quibus in verbis, preceque piissima quidnam vitii insit, equidem ex Misoliturgis nosse velim.

Symmachus, qui vixit anno Domini 501. vir sanctus, & insignis pauperū amator, cōstituit, vt die dominico & natalitiis martyrum caneretur

neretur hymnus, Gloria in excelsis Deo, additis quæ sequuntur, Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis, &c. quæ superius libr. 4. lector inueniet.

Telesphorus martyrio & sanctimonia celebris, qui claruit Anno Domini 134. statuit, vt in nocte dominicæ natiuitatis hymnus angelicus, Gloria in excelsis, soléniter in Missa decantetur, atque vt eadē nocte ter Missas presbyteri celebrent.

Gelasius, qui in viuis fuit Anno Domini 484. Tractus & Præfationes in Missa dici iussit.

Innocentius, qui vixit anno Domini 407. osculum pacis ante communionem dari voluit.

Damasus, qui floruit Anno Domini 374. vt sacerdos ante Missam Cónfiteor dicat, & vt Credo in vnū

Oo Deum,

DE MISSA EVANG.

Deum, &c. decantetur, fanciuit. Idē constituit, vt Psalmi in Ecclesia cantantur, addito in fine cuiuslibet Psalmi, Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto. Denique ex beatissimi Hieronymi cōsilio Epistolas & Euangelia per totū annum in Missa recitanda decreuit.

Alexander (vixit is anno salutis 121.) sanctissimus martyr, in Dominicæ passionis memoriam in Missa dici voluit, Qui pridie quā pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, & eleuatis oculis in cœlum ad te Deum patrem suum omnipotentē, tibi gratias agens, benedixit, fregit, dedit discipulis suis, dicens. Accipite & manducate, &c. Idem statuit, vt in sacramentorum oblationibus, quæ inter Missarum solennia Domino offer-

offeruntur, panis & vinū aqua permixtū in sacrificium offeratur: nec in calice Domini aut vinum solū, aut aqua sola offeratur, sed vtrūq; permixtum. Sanciuit etiam, vt dominicis diebus sacerdotes aquam sale conspersam in populis benedicant, vt ea cuncti aspersi sanctificentur & purificentur, & diaboli insidiæ auertantur, & à phantasmatis, versutiis homines defendantur, &c.

Antiquissimus aquæ benedictæ usus.

Sixtus, qui vixit Anno Domini 129. martyrio clarus, in Missa dici præcepit, Sāctus, Sanctus, Sāctus Dominus De⁹ Sabaoth, Pleni sunt cœli & terra gloria tua, Hosanna in excelsis, Benedictus qui venit in nomine Domini, Hosanna in excelsis, id est, qui in excelsis cōmoraris cœlis, saluos nos fac, fer opē &

Oo 2 solare

DE MISSA EVANG.

solare nos. Statuit etiam, vt sacra va-
sa non ab aliis q̃ à sacratīs Domino
q̃ue dicatis cōtrectentur hominib⁹,
vtq; Corporale, cuius in Missā vsus
est, ex purissīmo lino conficiatur.

Sergius, qui vixit Anno salutis
692. in Missā dici voluit, Agnus
Dei, qui tollis peccata mundi, mise-
rere nobis, & dona nobis pacem.

En ex pluribus sanctis suspicien-
disq; Patribus, per quos Spiritus san-
ctus locutus, & Ecclesiā suā mode-
ratus est, quosdam hīc enumeraui-
mus, eos videlicet, qui afflante ipsis
veritatis spiritu, ad Missę substantiā
nonnulla adiecerunt, idq; tum in
laudem Dei, tū celsissimi Sacramē-
ti huius honorem, ac venerationē.
Age iam, frater Euangelice, dictan-
dem, ecquur vsq; adeo malè te ha-
beāt ea, quæ tamē bona sunt, & cre-
denti-

dentibus salutifera, quæq; cedunt
in gratiarum actionem, laudem &
honorem præpotentis Dei? Num
tu id in crimen vocare ausus eris,
quod vniuersa toto orbe Ecclesia,
Christi sponsa, columna & firma-
mentum veritatis, in vfu habet, ser-
uandumq; fatetur? Ecquid tandem
habes, quod in Romanæ Ecclesiæ
Pontificibus, iis præfertim quos iã
recensuimus, qui legitima successi-
one iam inde à Petro Apostolo Ro-
manam sedem occupârunt, deside-
rare queas? Nû tu illis aut vitæ fan-
ctimoniam, aut eruditionem dero-
gare poteris? Itâne persuasum for-
tassis habes, solis dictû Apostolis,
Qui vos audit, me audit, & qui vos
spernit, me spernit? Qui tandẽ sunt
Ecclesiæ præfides & pastores, qui-
bus nos oporteat morem gerere?

DE MISSA EVANG.

aliàs re.

Quid enim (ait Irenæus peranti-
quus Ecclesiæ Doctor libro tertio
capite quarto) si quæ de aliqua mo-
dica quæstione disceptatio esset,
nónne oporteret in antiquissimas
recurrere Ecclesias, in quibus Apo-
stoli conuersati sunt, & ab eis de
præsenti quæstione sumere quod
certum & * rei liquidum est? Quid
autem si neq; Apostoli quidem scri-
pturas reliquissent nobis, nónne o-
portebat ordinem sequi traditio-
nis, quam tradiderunt his, quibus
committebant Ecclesias? Eos certè
Augustinus enumerat Epistol. 165.
Rursum Irenæus lib. 4. cap. 43. Eis,
inquit, qui in Ecclesia sunt presby-
teris obaudire oportet, iis qui suc-
cessionem habent ab Apostolis, si-
cut ostendimus, qui cum Episco-
patus successionem charisma verita-
tis

tis certum, secundum placitum Patris acceperunt. Reliquos verò, qui absistunt à principali successione, & quocunq; loco colliguntur, suspectos habere, vel quasi hæreticos & malæ sententiæ, vel quasi scindētes & elatos & sibi placētes, aut rursus vt hypocritas, quæstus gratia & vanæ gloriæ hoc operātes, &c. Hæc Irenæus. Augustinus similiter lib. 1. contra Epistolā Parmeniani, cap. 2. Sediti, ait, in Cathedra, totus orbis Christianus subiectus est. Et Hieronymus aduersus Luciferianos, Ecclesiæ salus, inquit, in summi sacerdotis dignitate pendet.

Danda nimirum piis quibuscq; opera est, ne ab obedientia, Ecclesiæ præsidibus vel præsulibus præstanda, auocari se sinant, etiam si Misæmastiges in sanctos Patres ma-

DE MISSA EVANG.

Matth. 18.

ledictis & conuitiis petulanter incurrant, tanquàm qui Missam confuerint. Peruenit enim in eos horrendum in modum sententia illa Domini IESV, Si Ecclesiam, id est, Ecclesiæ præfules vel rectores non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Neque certè quicquàm interim efficiunt aliud, quàm quòd suam produnt insipientiam, dum contra Dei consilium nituntur, & sancti Spiritus ordinationi resistunt. Aliquàm multis hæctenus annis Romanorum Pontificum legitimam illam successionem infestis animis oppugnârunt, remisq; & velis in eam incubuere operam, vt vicarii Christi, id est, Romani Antistitis potestatem penitus abolerent, sed eorum conatus omnes nihil promouerunt.

uerunt. Neque enim vllæ infero-
 rum portæ Christi & sancti Spiri- *Matth. 16.*
 tus ordinationi & voluntati præua-
 lebunt. Quotquot igitur Catholici
 estis, certam adhibeatis fidem ver-
 bis illis Domini Seruatoris, quibus
 ait: Ego pro te rogavi Petre, vt non
 deficiat fides tua: certiꝑ; adeò sitis,
 sedem Apostolicam neminem in
 errorem inducere, vtpote in qua,
 vt ait Eusebius Papa (qui vixit An-
 no Domini 304.) Epistola 3. extra
 maculam semper est Catholica ser-
 uata religio. At verò Misoliturgi *Heretici*
 in mutanda forma illa, qua domi- *quàm uarij*
 nicam coenam celebrant, mutan- *et inconstā*
 da item confessione & ecclesiasti- *tes in mutā*
 corum rituum institutione Euripo *dis ccremo*
 ipso leuiore ac instabiliore sunt, *nijs.*
 adeò vt vulgares etiam homines id
 animaduertant, planeꝑ; deprehen-
 dant,

DE MISSA EVAN.

dant, & querimoniis prosequantur. Modò placet illis Augustana confessio, mox aliam comminiscuntur: paulò post existit alius, qui aliam fabricet, sicq; alii post alios suas confessiones consueunt. Videas quosdam ad ipsorum Cœnâ attexere Introitū & Kyrie eleeson, idq; cantare germanicè: alios id respuere. Quosdā vti sacerdotum & Leuitarum vestib^o sacris, itēq; cereis: alios id execrari: atq; vt paucis multa absoluiam, nulla est apud Missæ mastiges concordia: sed quicquid cuiquā fortè visum est, id affuit Cœnæ suæ, atq; huius futuræ nullus est finis. Eat qui volet per regiones, oppida, pagos, &c. & admodum peregrinas, dissolutas, varias, inconcinnas reuerà futuras comperiet, vt etiam piè Christiani haud mediocriter stupeant

&

& admirentur. Porrò Missæ con-
stitutio, nempe substantia eius ab
Christo instituta, preces cumprimis piæ & insignes ceremoniæ ab
Apostolorum successoribus præ-
scriptæ, toto orbe Christiano apud
Catholicos summa consensione
& ordine observantur: quod po-
test certo esse argumento, ex sancto
Spiritu eas promanasse. Is enim pacis
& unitatis Spiritus est, & Ecclesiæ
moderator.

*Ecclesiæ Ca-
tholicæ cō-
sensio et
constantia*

ADHORTATIO AD

PIOS OMNES, CAP. XI.

EQuidē summa fide pios quos-
que è religione Christianos ad-
monitos velim, ne Misæ masti-
gum peregrinis, commentitiis, er-
roneis & contentiosis dogmati-
bus ab antiqua, sincera, approba-
ta,

DE MISSA EVANG.

ta, vnica, Catholica fide abduci & auerti se finant. Ea enim fides ex diuina gratia per legitimā successionem ab Apostolis in eorum discipulos, & ab his in eorum æquè discipulos, sicq; deinceps vsq; ad nos profecta & deriuata est. Eiusmodi verò legitimā successionem hostes sacramenti, & Catholicæ Ecclesiæ oppugnatores in sua secta demonstrare non poterunt: peruiacaci duntaxat, ac nuper ab inferis reuocata, eademq; infesta planè ac erroribus obnoxia opinione nituntur, totius Christiani orbis vnitati ac consensui prorsus aduersa. Quò fit, vt eorum diffensionis fœcundum, atq; ex proprio natum cerebro dogma diuturnum ac stabile esse non possit, cū non sit ex Deo profectū, sed nudius tertius ex animi fastu ac elatione,

Hæretici legitima successionem carrent.

tionem, ex inuidia & auaritia prognatum ac propagatū. Porro Apostolicum Catholicumque dogma, totius Ecclesiæ consensu ac usu receptum, ex Deo traxit originē, nec ullam vnquam hæreseos labem sensit, sed purū semper ac inuiolatum, Deo authore & protectore permanet, perseverabitque sanctum & unicū ad extremum usque diem. Neque illi præualere poterunt portæ inferorum, quòd Christi Ecclesia per sancti Spiritus gratiam sancta, immaculata, firma, adeoque columna sit & firmamentum veritatis. Et reuerà quisquis in Catholicæ Ecclesiæ arca, in fidei unitate, in Evangelica obedientia, ac legitimo Sacramentorum usu sese continet, poterit is in eadem arca ceu naui quadam ad patriæ sempiternæ portum pertinere

*Matth. 16.**1. Timot. 3.*

DE MISSA EVANG.

gere. Ipseq; adeò ea spe ducor, si qui
 dē Misoliturgi hæc mea scripta ex
 animi erga eos mei beneuolentia, si
 de ac amore in ipsoꝝ vsum & utili
 tatē, insignisq; patrię nostrę salutē
 & honorē elucubrata, perlegere nō
 erunt dedignati, eaq; seriò secū ipsi
 perpēderint, fore, vt digito Dei cle
 menter attacti ac permoti, horren
 dos suos humiliter agnoscant erro
 res, nec Catholicæ deinceps resi
 stant veritati, sed teterrimi cacode
 monis funestos laqueos, pro eo at
 que decet, diligenter caueant, pos
 sintq; inter Orthodoxos præpotē
 tis Dei filios in vitam æternam an
 numerari. Quòd autem opus hoc
 de Missa Euangelica fusius prole
 quutus sum, non solum eo nomi
 ne feci, vt Missæ mastiges resipi
 scant, verum etiam vt alii omnes
 falso

falso hoc propriū; sensus dogma-
te ab celsissimi Sacramenti huius
& sacrificii altaris fide & confesio-
ne abducti, discāt hinc ad Christia-
næ concionis arcam & vnitatem
referre pedem in suam salutem
sempiternam. Præstet id eis
Pater, & Filius & Spi-
ritus sanctus,
Amen.

τῷ Θεῷ χάρις.

Deo gratias.

4. Reg. 20.

Fiat pax & veritas in diebus nostris.

NE QUID MOLESTIAE STVDIOSO LECTORI RELINQVE

remus, sed omnia obuia essent, Indicem rerum
memorabilium calci huius præclari ope-
ris adiecimus: cuius primus numerus
folium, secundus uerò paginae
faciem demonstrabit.

A

A ccessus altaris quid	183.2.
Actiões indifferentes ut sint Deo gratæ	255.1
Ad Euangelij recitationem cur nos cruce signemus	198.2.
Aethyopum peculiaris Missæ forma	181.1.
Agnus Christus sacrificatus, nihilominus integer per- manet	280.1.
Albam Missa quid repræsentet	176.2.
Altare quare consecratur	170.2.
Altare quare ex integro saxo construatur	170.2.
Altare in Missa quid significet	184.1.
Andreas Apost. Missam in Achaia celebrauit	16.1.
Angeli sacrificanti sacerdoti assistunt	232.1.
Animæ esca & potus quænam	152.1.
Anniuersaria defunctorum commemoratio quid sit, & quare fiat	227.2.
Anniuersarios dies celebrantes rectè faciunt	250.2.
Apostoli Missas celebrârunt	179.2.
	Apo

INDEX.

Apostoli duodecim soli cum Christo discubuerunt & ē
calice biberunt 153.2.

Apostolorū præscripta, patrūq; decreta seruāda 225.2

Apostoli cur se sacerdotes non appellarint 112.1.

Apostoli quando sint sacerdotio initiati 154.2.

Apostoli eorumq; discipuli, ut pro defunctis oretur, in-
stituerunt 220.1.2.

Aquarij heretici sola aqua utebantur in calice 58.1.

Aquæ benedictæ usus antiquissimus 290.1.

Aquæ admixtio in sacramento quid uelit 59.2.

Aqua pura in Eucharistia non offerenda 62.1.

Ara Sancto Stephano sacra. 121.2.

Armeniorum error 62.2

Augustinus pro Monica matre sua defuncta orauit
220.1.

Augustini de quotidiano sacrificio sententia 85.2.
B.

Baptizatis cur non neganda Eucharistia 36.2.
Bartholomæus Apost. in India Missam celebra-
uit 16.2.

Benedictio post Missam quid designet 235.1.

Blasphemia magna, ueritatem corporis Christi in sacra-
mento negare 35.1.

Bonorum operum merces 205.2.

C.

Calicis temeraria usurpatio quot clades Germa-
niæ attulerit 151.1.

pp Cano.

INDEX

Canonis Missæ uetustas	74.1.
Cassius Narniensis urbis Episcopus quotidie obtulit.	
22.1.	
Cassio Episcopo mortis suæ dies antè reuelata est.	22.1.
Casula uel Planeta in missa quid indicet.	176.2.
Catholicæ Ecclesiæ perpetuus consensus.	28.2.
Catholicæ Ecclesiæ authoritas	244.2.
Cerei ardentes cur ad Euangelium ferantur.	198.1.
Cerei in missa cur incendantur.	170.2.
Chrysostomus liturgiam composuit.	21.1.
Christus semel tantum immolatus est.	74.2.
Christus quandiu sit in sacramento	261.2.
Christus agni paschalis typus.	117.2.
Christi corpus monimentum crucis hostiæ & uerum sacrificiū in ara	276.1.
Christus in cœna corpus suū obtulit	280.1. & 282.2.
Christi merita in Missa nobis applicantur	274.1.
Christus triplici ratione oblatus est	86.1.
Christi sermo omnia sacramenta conficit	52.2.
Christi corpus panis dicitur	141.1.
Christus angelorum & hominum cibus	152.2.
Christus sacerdos secundum ordinē Melchizedec	91.1.
Christi corpus quomodo frangatur	162.2.
Codici Euangelico cur osculum præbeatur	198.2.
Cœna Domini immortalitatis alimonia	37.1.
Collectæ cur sic uocentur	189.1. & 190.2.
Collectæ pro quibus dicantur	188.1.
	Columo

INDEX

Columba arca à Noë emissa & in eandem rediens, quid significet	27.2.
Communio spiritualis quæ	152.2.
Communicatione sacramenti Eucharistiæ Christus in nobis, & nos in Christo	35.2.
Communicare qui non debeant	165.2.
Communio corporis & sanguinis Christi in Missa	15.1.
Complenda quid designet	234.1.
Confessio publica sacerdotis in Missa	184.2.
Confessionis contemptus homines dissolutiores reddit	3.2.
Consolatio fidelium in quo sita sit	10.2.
Consecratione panis ac uini corpus & sanguis Christi conficitur	14.2.
Contra orientem quare Christiani orent	190.1.
Corpus & sanguis Christi in Missa offeruntur	15.1.
Corporis Christi solennitas cur celebretur	246.2.
Corpus Domini in sacramēto, etiā si nō sumatur	171.1.
Crucis hostia quibus profit	274.1.

D.

Defuncti, corpore non animo à nobis absunt
228.2.

Dei uirtus in sacramentis nec inquiri humana ratione debet, nec comprehendi potest	257.2.
Deo nihil impossibile	30.2.
Deus quomodo colendus	187.2.
Deus discordibus suam gratiam subtrahit	7.2.
Pp	2
	Dias

INDEX

Diabolus cur Eucharistiā tā hostiliter infectetur	8.2.
Diabolus quanta mala hominibus moliatur	8.1.
Dilutio argumentorum, quibus Sacramentarij ueritatem corporis & sanguinis Christi in sacramento negant	257.1.
Diuinæ constitutiones ut interdum ab Ecclesia mutari possint	147.2.
Diui quomodo implorandi	210.2.
Diuorum in cœlis degentium pro hominibus preces	217.2.
Doctores Ecclesiæ ciuitatis Dei luminaria	23.1.
Dogmata ritusq; Ecclesiæ perpetuo durabunt	24.1.
Dogmatis ueri falsiq; discrimen	1.2.
Dogmatis ueri fructus qui	1.2.
Dogmatis falsi fructus qui	2.1.
Dogma sectarium nunquā diuturnum	24.1.
Dominus uobiscum, Et cum spiritu tuo quid ea significant in Missa	188.1.

E

E cclesia columna ueritatis	7.2. & 129.1.
Ecclesia non temerē contemnenda	7.2. & 6.2.
Ecclesia Catholica semper à sectis aliena fuit	24.1.
Ecclesia cuiusmodi Christi sacrificium imitetur	75.1.
Ecclesiæ autoritas	157.2.
Ecclesiæ perpetua successio constansq; consensio	23.2.
Effectus dignæ communicationis qui	167.1.
Eleuatio hostiæ in missa	98.1.
Epis	

INDEX

Epistola cur ante Euangelium in missa dicatur	192.1.
Est uocabulum, non figuram, sed rei essentiam denotat	
31.2.	
Euangelium cur ad septentrionem decantetur	197.2.
Euangelium quid, eiusq; laus	196.2.
Euangelium cur editiori loco in Missa cantetur	197.1.
Euangelij sana doctrina unde cognoscatur	2.1.
Euangelici noui cur Euangelio dignos fructus non faciant	2.2.
Eucharistia cur clausa asseruetur.	245.2.
Eucharistia cur sumatur	248.1.
Eucharistia uerum est sacrificium	27.2.1.
Eucharistia sub quo Symboli Apostolici articulo continetur	271.1.
Eucharistia dum deportatur quid cogitandum	251.2.
Eucharistia cur seruanda	240.2.
Eucharistiae mira uirtus	239.2.
Eucharistiae solennitas cur celebretur	250.2.
Eucharistiae sacramentum & significationem, & operationem continet	132.2.
Eucharistiae sacramenti species an separari possint	247.2.
Eucharistiae sacramentum quando & ubi conficiendum	241.2.
Eucharistiae sumptione qui interdicanter	149.2.
Eucharistiae sacramentum quid in nobis efficiat	64.1.
Externum sacrificium interni signum est	277.1.

INDEX

F

F acere pro offerrre sæpe in sacris literis usurpa- tur	119.2.
Ferrum contra naturam suam ut natauerit	54.1.
Fidei unitas in sola ecclesia Catholica	27.2.
Fidei solius doctrina quanta mala inuexerit	3.2.
Fides quid sit	269.2.
Fœmina aut laicus non debet sacramentum Eucharistie ad infirmos deferre	145.2.

G

G audium cœlestis patriæ quantum sit	194.2.
Germaniæ calamitas unde initium sumpserit 3.1. & 6.1.	
Germaniæ regnum quare non opulentum	6.1.
Germaniæ calamitas ex doctrinæ erroribus orta 4.5.	
Gratiarum actiones in Missa quomodo & quando fiant	182.2.
Gratiarum actiones in Missa quid	183.1.
Gloria in excelsis, Hymnus Angelicus in Missa	187.1.
Gloria in excelsis in Missa ut canatur, quis instituerit 187.1.	

H

H alleluia in Missa ut cantetur, quis primus insti- tuerit	288.1.
Halleluia in Missa quid significet	195.2.
Halle	

INDEX

Halleluia in Miſſa cur repetatur	195.1.
Halleluia cur ante Paſcha intermittatur	288.2.
Hæreſes ne latè ſerpant, quod adbibendum remedium	11.2.
Hæretici ij cenſendi, qui ſolo uino in ſacramento Eucha- riſtiæ utuntur	58.2.
Hæretici Turcis deteriores	177.2.
Hæretici uarij in ceremonijs ſuis mutandis	293.1.
Hæretici unde in errores labantur	254.2.
Hæretici legitima ſucceſſione carent	295.2.
Hoſtiæ Altaris quantitas & rotunditas	94.1.
Hoſtiæ eleuatio in Miſſa	98.1.
Hoſtia tripartita quid Myſticè ſignificet	164.1.
Hymnus Angelicus, Gloria in excelsis, cur in Miſſa can- tetur, quidq; declaret	187.1.

I

Iacobus Apoſtolus Hieroſolymis miſſam celebrauit	16.1.
Ieiuniorum contemptus liberiorem uitæ luxum pepe- rit.	4.1.
Ignis purgatorius	222.1.
Imago crucifixi cur in Altari conſtituatur	171.2.
In Miſſa quid offeratur	70.1.
In Eccleſia quid tenendum	68.2.
Inuidia magnum malum	8.1.
Introitus in Miſſa quid ſignificet	185.1.

INDEX

Ioannes Hus Missam fecit	178.2.
Ioannes Hus confessus est	179.1.
Ioannes Hus diuorum opem implorauit	179.1.
Ioannes Hus preces horarias legit	179.1.
Ioannes Euangelista Ephesi missam celebrauit	162.
Impius erga consecrationem Missamastigum error	158.2.

K

K Yrie eleeson & Christe eleeson in Missa	185.2.
Kyrie eleeson in Missa quis instituerit	288.2.

L

L Aica communio quid	146.1.
Laicis cur uini species non porrigatur	148.1.
Lenitas Magistratus multis peccadi ansam præbet	11.2.
Lex, Sacerdotium & sacrificium ut inter se cohereant	102.1.
Licentia deteriores multos reddit	11.2.
Liturgia Basilij & Chrysostomi	181.1.
Lutheri et Oecolampadij de uocabulo, Est, cõtetiõ	145.1.
Lutheranorum Sacramentariorumq; inepta de transsubstantiatione ratiocinatio.	268.2.

M

M agistratus contẽptus quanta mala Rebuspub. pariat	5.2.
Manipulus in missa quid significet	176.2.
Manuum sacerdotis in Missa eleuatio, dum collectæ dicuntur, quid indicet	190.2.
Marcus	

INDEX

Marcus Euangelista Alexandria missã celebravit	16.1.
Matthæus Euangelista in Aethyopia missam celebrauit	16. 2.
Melchizedec Christum præfiguravit	89.1.
Melchizedec in quibus Aaronicos sacerdotes excelluit	276.2.
Memoriæ pro defunctis cur fiant	223.2.
Mercedē ex labore spirituali ut accipere liceat.	287.1.
Meritum sacerdotis nihil detrahit aut adfert efficaciæ sacramentorum.	31. 1.
Missã cuiusmodi sit sacrificium	67.1.
Missam qui & quando auscultare debeant.	136.2.
Missas Apostolorum discipuli celebrarunt	21.2.
Missam cur diabolus infectetur	9.1.
Missã actio non mala.	9.2.
Missã nouæ legis sacrificium.	10.1.
Missã quid sit	12.2.
Missã Hebraica dictio	12.2.
Missã spontanea est primitiarum oblatio.	12.2.
Missæ partes duæ.	13.1.
Missã passionis Christi commemoratio	13.1.
Missã à quo sit instituta	13.2.
Missã tota ea actio, quã Christus in cœna peregit.	14.1.
Missã tria, Consecrationem, oblationem, communionē complectitur	14.2.
Missam Apostoli primi celebrarunt	16.1.
Missã non est nouum inuentum	18.1.
Pp 5	Missæ

INDEX

Missa ante horam diei tertiam non celebrantur. 19.2.

Misoluturgi ut suam coenam uocent. 76.2.

Misoluturgi Pauli locum ad Hebraeos falso contra Missam torquent. 80.1.

Misoluturgi proprijs conuincuntur argumētis. 81.1.

Misoluturgi perperā scripturā interpretantur 84.2.

Misoluturgorum turpis error, qui ut Christus in sacramento Eucharistiae praesens sit, in communicātis uoluntate positum putant 161.2.

Misoluturgi in Deum blasphemii 66.2.

Monica Augustini mater pro se defuncta, petit orari. 219.2.

Mortui elemosynis uiuentium iuuantur. 221.2. & 223.2.

Mulier praegrans ex lapsu mortua, communi missā audientium oratione uitae restituitur 20.2.

Multa in symbolo Apostolico non expressa creduntur. 268.1. N.

Natiuitatis Christi nocte tantum, non alijs noctibus missas celebrare licet 19.2.

Natiuitatis Christi nocte cur tres missae celebrentur 20.1.

Nemo sacramentum Eucharistiae conficere potest, nisi ritē ordinatus sacerdos 57.3.

Nestorii error O. 157.1.

Objectio Sacramentariorum, qua ueritatē corporis & sanguinis Christi in sacramento Eucharistiae

INDEX

charistia negant	257.1.
Obsecrationes in missa, quid	183.2.
Oleo ungendi infirmi & quare	241.2.
Oliuæ ramus, quem columba arca Noë inferebat, quid significet	27.2.
Omnes, dictio solos Apostolos complectitur	153.2.
Operatio sacramentorum cui tribuenda	153.2.
Oratio sacerdotis in Canone	231.2.
Oratio pro uiro defuncto, quæ in missa à sacerdote di- catur	215.2.
Orationes in missa quid	183.1.
Oratio pro mortuis	21.1. & 219.2.
Orationes in missa quomodo fiant	181.2.
Ordo missæ à quo institutus	180.2.

P.

P anis & uinum in sacramento Eucharistia in cor- pus & sanguinem Christi potentia diuina cō- mutantur	63.2.
Panis corpus Christi quomodo fiat.	51.1.
Pauli ad Hebræos loci sana interpretatio	85.1.
Pax toti orbi Christiano quomodo restitui possit	27.1.
Peccata multiplici ratione remittuntur	80.2.
Petrus Antiochia missam celebravit	16.1.
Philippus in Phrygia missam celebravit	16.2.
Postulationes in missa quomodo & quando fiāt	182.2.
Postulationes in missa quid	183.1.
Potentia eadem, qua Apostoli miracula fecere, ex pane & ui-	

INDEX

Et uino corpus ac sanguinem Christi sacerdotes conficiunt. 31.1.

Precatiuncula Apostolica pro defunctis 216.2.

Precationes in missa quomodo fiant 181.2.

Presbyter indoctus missam ne celebret 20.2.

Præparatio sui ante communionem 156.2.

Pro malis ut sacrificari possit 167.2.

Q

Quæ nationes tantum sub altera specie nempe panis communicent 138.1.

Qui absq; sacramenti perceptione etiã salui fiant 152.1.

Quid in sacramenti Eucharistie communicatione cogitandum sit 38.1.

Quomodo cum illis agendum, qui missam sacrificium esse negant. 383.1.

R.

Regis Turcarũ in Frãciscanos liberalitas 177.2.

S.

Sacerdos pro cunctis fidelibus mortuis quomodo in missa precetur. 216.1.

Sacerdos pro foemina defuncta in missa quam dicat orationem 215.2.

Sacerdos idẽ in missa, quod Christus in Cœna agit 15.2.

Sacerdotes Hierosolymis ad domini sepulchrum missas celebrant. 25.1.

Sacerdos in missa cur se in genua submittat 184.1.

Sacerdos cur utrãq; speciẽ in sacramẽto sumat 134.2.

Sacerdos

INDEX

Sacerdotium externum semper fuit.	110.1.
Sacramentalis communio quæ	152.2.
Sacramentariorum insulsa de transsubstantiatione ma thæologia diluitur.	268.2.
Sacramentarij transsubstantiationem decimum tertium symboli Apostolici articulum ridiculè, ipsi riden= di, uocant	267.2.
Sacramentariorum circa uocabulum e ss i error.	29.2.
Sacram scripturam deprauare magnum scelus.	29.2.
Sacramenta gratiæ sunt canales	169.2.
Sacramentum altaris cur tantoperè tollere studeat Sa than	8.1.
Sacramentum Eucharistiæ quomodo ad ægrotos sit de= ferendum	245.1.
Sacramentum Eucharistiæ haud impunè indignè sumi= tur	130.2.
Sacramentum Eucharistiæ quid in sumente dignè effi ciat	165.1.
Sacrificia legis Euangelicæ quæ sint	115.2.
Sacrificia legis naturæ.	115.1.
Sacrificia legis scriptæ	115.1.
Sacrificia licitè in cibum quando sumantur	90.1.
Sacrificium fit etiam absq; sanguinis fusione	77.1.
Sacrificium missæ in quo cum crucis hostia conueniat	81.2.
Sacrificium pro defunctis ut offeratur & oretur, ab Apostolis traditum	221.1.

Sancti

INDEX

Sancti quare implorandi	214.2.
Sanguis & aqua cur de latere Christi fluxerit.	60.1.
Sectarij legitima successione carent	23.2.
Simon Apostolus Hierosolymis missam fecit	16.2.
Sixtus Romæ missam celebrauit	16.2.
Specialis mentio defunctorum in missa ut fiat	226.1.
Spiritus sanctus in columbæ specie apparuit.	262.1.
Status Germaniæ ante hæreses seminatæ q̄ fuerit	11.2.
Stola in missa quid significet	176.2.
Sub altera, panis nempe specie, integrũ Christi corpus sumitur	135.2. & 151.1
Sub panis ac uini specie cur Christus sumatur	63.1.
Sub altera specie nempe panis primi credentes com- municarunt	155.2.
Sursum corda, Habemus ad dominum in Missa quid de- clarent	201.2.
Symbolũ Nicænũ cur clara uoce in missa cõtetur	199.1.
Symbolum Apostolicum tacita uoce in Prima ac Com- pletorio quare proferatur	199.1.

T.

T helesphorus martyr, Hymnũ angelicum Gloria in excelsis, in missa canendum instituit	187.1.
Thelesphorus martyr primus tres missæ ut nocte Nati- uitatis Christi canerentur, introduxit	20.1.
Thomas Apostolus in India missam celebrauit	16.2.
Thuribulũ cũ incenso in Missa quid indicet	178.1.
Transsubstantiatio quid sit	45.2.
Trans. Tuba	

INDEX

Transubstantiationis assertio ex sacris literis 46.1.
 Triplicis linguae usus in Missa cur seruetur 186.2.

V.

Verbo Dei ipsa mutatur natura 55.1.
 Verū corpus Christi, non figura corporis in sa-
 cramento Altaris continetur 32.2. & 33.2.
 Vestium sacrarum usus quid sibi uelit 174.1.
 Vestes & ornamenta sacerdotis Mosaici quæ fuerint
 175.1.
 Vestes sacerdotis Euangelici offerentis quæ sint 176.1.
 Veteres Cœnā dominicā missam appellarunt. 22.2.
 Veterum sacrificia quid spectarint 65.1.
 Vetusimorum Patrum de missa testimonia 18.1.
 Vexilla in missa quid declarent 198.1.
 Vinum cur aqua in calice misceatur. 58.2.
 Vinum & panis quomodo Christi corpus fiat 51.1.
 Vinum & aqua in calice quid significant. 61.1.
 Virtus passionis Christi tam defunctis, quàm uiuis pro-
 dest 217.2.
 Vrna aurea manna cōtinēs, cuius figuræ fuerit 249.1.
 Vtraque sacramēti Eucharistiæ species abrogari non po-
 test 149.2.

Z.

Zona in missa quid denotet 176.2.

FINIS.

Errata, quæ nobis diligentibus etiam ex ma-
nuscripto exemplari obrepserunt.

Fol.	Pag.	Linea	Legē.
2	2	3	miment
2	2	16	tam immanis
3	2	3	effrenis.
8	1	19	fera
19	1	3	eam, superfluit.
19	1	14	3. Venerandus
20	2	7	post præsumat ista desunt, nisi duobus præsentibus sibiq; respondentibus &c.
21	2	1	mini 444.
26	1	16	Tune.
31	2	18	Cap. 3.
55	1	16	transselementat
64	1	3	quales nos erimus
103	1	7	eum qui
106	1	1	pro 24. lege 42. & pro 1290. lege 1260.
117	2	1	cū paschali agno nostro
138	2	3	Tyrolī
156	2	1	coa-
157	2	13	cedat
160	1	7	uestram
173	1	1	tractetur
189	1	ultima	se debere
201	2	9	honorificē
205	1	3	permouit
212	2	15	Domini 80.

